

การสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม
SYNTHESIS OF ETHICAL THEORY AS A BASIS OF THE HOTEL BUSINESS

นางสาวธัญญพัทธ์ สนวนดง

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การสังเคราะห์ทฤษฎีจรรยาบรรณเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม

นางสาวธัญญพัทธ์ สวนคง

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

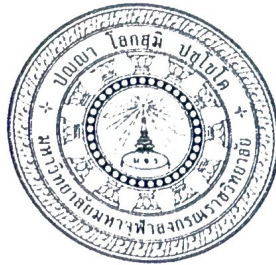
Synthesis of Ethical Theory as a Basis of the Hotel Business

Miss Thanyaphat Suandong

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Philosophy)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุชนิพนธ์เรื่อง
“การสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม” เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุชนิพนธ์

(ศ. ดร. ประยงค์ แสนบุราณ)

ประธานกรรมการ

(พระราชวรมณี, รศ. ดร.)

กรรมการ

(ผศ. ดร. หอมหวล บัวระภา)

กรรมการ

(ผศ. ดร. จรัส ลีกา)

กรรมการ

(ผศ. ดร. สุวิน ทองปั้น)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมดุชนิพนธ์

ผศ. ดร. จรัส ลีกา

ประธานกรรมการ

ผศ. ดร. สุวิน ทองปั้น

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นางสาวธัญพัทธ์ สวนดง)

ชื่อคุณิพนธ์ : การสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบ
ธุรกิจโรงแรม

ผู้วิจัย : นางสาวธัญญพัทธ์ สอนดง

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ปรัชญา)

คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์

: ผศ. ดร.จรัส ลีกา, ป.ธ. ๗, พธ.บ. (ศาสนา), M.A. (Philosophy),
Ph.D. (Philosophy)

: ผศ. ดร.สุวิน ทองปั้น, พธ.บ. (ปรัชญา), M.A. (Philosophy),
Ph.D. (Philosophy)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางจริยศาสตร์ ๒) สภาพการประกอบธุรกิจโรงแรม และ ๓) สังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสนทนากลุ่ม และ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๕ คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

๑. แนวคิดทางจริยศาสตร์ที่นำมาใช้ในการประกอบธุรกิจโรงแรม ได้แก่ หลักการ นโยบายที่เป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจสามฝ่าย ระหว่าง ผู้ประกอบการ พนักงาน และผู้มาใช้บริการ สำหรับจริยศาสตร์ที่นำมาสังเคราะห์ได้แก่ หลักเจตนาของค่าน์หลักประโยชน์นิยมของมิลล์ หลักทฤษฎีธรรม หลักสังคหวัตถุสี่ และหลักกัทธิบาทสี่ ในทางพระพุทธศาสนา

๒. สภาพการประกอบธุรกิจโรงแรมซึ่งมีการแข่งขันกันสูง เพราะในยุคปัจจุบันมีคนทำธุรกิจโรงแรมจำนวนมาก ถ้าโรงแรมใดมีการนำระบบที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ เช่น การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การให้บริการ การอำนวยความสะดวก การสั่งงาน สั่งสินค้า ส่งสินค้า และการสั่งจองที่พัก ๒) การบริหารงานโรงแรม ซึ่งแยกออกเป็น ๓ ด้าน คือการบริหารตน การบริหารคน และบริหารงาน

๓. การสังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม คือ การสังเคราะห์ ๑) หลักทฤษฎีธรรมในการบริหารตน ๒) หลักเจตนาของค่าน์และหลักสังคหวัตถุสี่ใน

การบริหารคน ๓) หลักอิทธิบาทสี่และหลักเจตนาในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความพึงพอใจทั้งสามฝ่าย คือผู้ประกอบการ พนักงาน และผู้มาใช้บริการ

Dissertation Title : Synthesis of Ethical Theory as a Basis of the Hotel Business

Researcher : Miss Thanyaphat Suandong

Degree : Doctor of Philosophy (Philosophy)

Dissertation Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Jaras Leeka, Pali VII, B.A. (Religion), M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy)

: Asst. Prof. Dr. Suwin Thongpan, B.A. (Philosophy), M.A. (Philosophy), Ph.D. (Philosophy)

Date of Graduation : March 15, 2019

Abstract

The aims of this qualitative research were: 1) to study the concepts and theories of ethics; 2) to study the conditions of the hotel business; 3) to synthesize the ethical theory as a basis of the hotel business. The research tools included group discussion and in-depth interview used with 15 key informants and the gathered data were presented by the descriptive analysis based on the analytic induction.

The research results were as follows:

1) The ethical concepts used in hotel business operations are the principles and policies that are fundamental to the hotel business making the three parties: entrepreneurs, employees and service users satisfied. Ethics used in synthesis and application are: will theory of Immanuel Kant, utilitarianism of John Stuart Mill, virtues that protect the world (deva-dhamma or lokapāla-dhamma), four bases of social solidarity (saṅgahavatthu-dhamma), path of accomplishment (iddhipāda) in Buddhism.

2) The hotel business which is highly competitive because in the present day, there are many hotel businesses. If any hotel has adopted a modern system for management, such as using communication technology, public relations, service, facilitation, work orders, product orders, delivery of goods and accommodation reservations, it will take advantage; the hotel management is divided into 3 areas: self-management, human management and administration.

3) Based on the synthesis of the ethical theory as a basis of the hotel business, this can be carried out by 1) applying the virtues that protect the world in self-management, 2) will theory of Immanuel Kant and the four bases of social solidarity in human management and 3) path of accomplishment and theories of will in administration to satisfy the three parties: entrepreneurs, employees and service users.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชฎินิพนธ์เรื่องการสังเคราะห์ทฤษฎีจรรยาบรรณเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจ
โรงแรมฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องมาจากผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนจากผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความ
ร่วมมือและเสียสละเวลาเข้ามาร่วมประชุมกลุ่มย่อยตลอดมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผศ. ดร. จรัส ลีกา และ ผศ. ดร. สุวิน ทองปั้น อาจารย์ที่ปรึกษา
ดุชฎินิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำแนะนำเสนอแนะแนวทางในการทำวิจัยในครั้งนี้และ
ขอขอบพระคุณพระอาจารย์และคณาจารย์ทุกท่าน ผู้อนุเคราะห์ให้คำแนะนำและคอยสั่งสอนเรื่อยมา
ขอบคุณบุคลากร และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นที่ให้การช่วยเหลือในการค้นคว้าข้อมูลทางเอกสาร หนังสือและงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องให้เกิดความสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดามารดา ที่ให้กำลังใจ ห่วงใย ให้การอุปถัมภ์และสนับสนุนการศึกษา
ด้วยดีตลอดมา และขอขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป เพื่อน ๆ ทุกคนสำหรับความช่วยเหลือ ถวาย
ความค้ำหนุนและมอบความสำเร็จทั้งหมดของการทำวิจัยเล่มนี้ให้ผู้สนใจที่จะประกอบธุรกิจเกี่ยวกับ
งานบริการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจต่อไป

ท้ายที่สุดคุณความดีที่เกิดจากดุชฎินิพนธ์นี้ ขอโน้มถวายเป็นพุทธบูชา ให้ถึงซึ่งพระคุณ
ของบิดามารดาผู้ให้กำเนิด และครูอุปถัมภ์อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดจนผู้มี
บุญคุณทุกๆ ท่าน

นางสาวธัญญพัทธ์ สนวนดง

๑๕ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ คำถามในการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจริยศาสตร์	๗
๒.๑.๑ วิธีการศึกษาทางจริยศาสตร์	๘
๒.๑.๒ ปัญหาสำคัญของจริยศาสตร์ (The main problem Ethics)	๑๐
๒.๑.๓ จริยศาสตร์ในฐานะเป็นปรัชญาชีวิตและสังคม	๑๒
๒.๑.๔ การประยุกต์ใช้หลักพื้นฐานทางความคิดจริยศาสตร์	๑๓
๒.๑.๕ ความหมายและความจำเป็นของคุณธรรม	๑๔
๒.๑.๖ สังคมอุดมคติ	๑๕
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีแนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ของค่าน้ำ	๑๖
๒.๒.๑ ความหมายและแนวคิดพื้นฐาน	๑๖
๒.๒.๒ เจตนาดี	๑๗
๒.๒.๓ หน้าที่	๑๘
๒.๒.๔ คติบท	๑๘
๒.๒.๕ กฎสากล	๑๙

๒.๓	แนวคิดและทฤษฎีปรัชญาประโยชน์นิยม	๒๑
๒.๔	แนวคิด ทฤษฎีทางพุทธจริยศาสตร์	๒๔
๒.๔.๑	ความหมายของพุทธจริยศาสตร์	๒๕
๒.๔.๒	ระดับของพุทธจริยศาสตร์	๒๖
๒.๔.๓	หลักการปฏิบัติของพุทธจริยศาสตร์	๓๔
๒.๔.๔	หลักพุทธจริยศาสตร์สำหรับการจัดการธุรกิจโรงแรม	๕๑
๒.๕	แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจโรงแรม	๕๔
๒.๕.๑	การจัดตั้งโรงแรม	๕๕
๒.๕.๒	ประเภทและระดับมาตรฐานของโรงแรม	๕๕
๒.๖	ทฤษฎีแผนผังก้างปลา (Cause Effect or Fishbone Diagram)	๕๙
๒.๗	แนวคิด ทฤษฎีหลักการบริหารองค์กร	๖๐
๒.๗.๑	ความหมายของการบริหารองค์กร	๖๐
๒.๗.๒	แนวคิดการบริหาร	๖๑
๒.๗.๓	รูปแบบการบริหาร	๖๒
๒.๘	แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วม	๖๓
๒.๘.๑	ทฤษฎีการมีส่วนร่วม	๖๓
๒.๘.๒	ความหมายของการมีส่วนร่วม	๖๕
๒.๙	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการ	๖๘
๒.๙.๑	ความหมายของการให้บริการ	๖๘
๒.๙.๒	ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการให้บริการ	๗๐
๒.๙.๓	ประเภทของการบริการ	๗๑
๒.๑๐	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท	๗๒
๒.๑๐.๑	ความหมายของบทบาท	๗๒
๒.๑๐.๒	ทฤษฎีบทบาท (Role Theory)	๗๔
๒.๑๒	บริบทโรงแรมในจังหวัดนครราชสีมา	๗๕
๒.๑๓	การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗๗
๒.๑๔	สรุป	๘๘
๒.๑๕	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๙๑
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๙๒
๓.๑	รูปแบบการวิจัย	๙๒
๓.๒	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)	๙๒

	๗
๓.๓ พื้นที่ในการวิจัย	๙๓
๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๓
๓.๕ การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	๙๔
๓.๖ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๙๖
บทที่ ๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๙๘
๔.๑ แนวคิดทางจริยศาสตร์	๙๘
๔.๒ สภาพการประกอบธุรกิจโรงแรม	๑๐๖
๔.๓ การสังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบ ธุรกิจโรงแรม	๑๑๐
๔.๓.๑ การสังเคราะห์ทฤษฎีพุทธจริยศาสตร์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจโรงแรม	๑๑๐
๔.๓.๒ การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์ของพนักงาน	๑๑๔
๔.๓.๓ การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์ผู้มาใช้บริการ	๑๑๔
๔.๔ สรุป	๑๑๖
๔.๕ องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๑๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๑๘
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๑๘
๕.๒ การอภิปรายผล	๑๒๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	๑๒๘
บรรณานุกรม	๑๒๙
ภาคผนวก	๑๓๖
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	๑๓๗
ภาคผนวก ข ภาพการสัมมนาประชาวิจารณ์	๑๔๑
ภาคผนวก ค ภาพการลงพื้นที่ประชุมย่อยและสัมภาษณ์เชิงลึก	๑๔๕
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	๑๔๘
ประวัติผู้วิจัย	๑๕๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในคฤณีพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิงให้ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ ให้ใช้อักษรย่อตัวพื้นปกติ เช่น ที.ส. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีมนิกาย สีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ส. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีมนิกาย สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีมนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีมนิกาย ปาฎีกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก	(ภาษาไทย)
ส.ส. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ส.สพ. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ทสก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
ข.ม. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิทเทศ	(ภาษาไทย)
ข.ป. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฎิสัมภิทามวรรค	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์	ภาษา
อภิ.สง. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณี	(ภาษาไทย)

ข. คำย่อชื่อคัมภีร์อรรถกถา

คัมภีร์อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุวัตตามตัวเลขประจำเล่ม ดังนี้ ขุ.ธ.อ. (ไทย) ๑/๒/๒/๘๙ หมายถึง พระสูตรและอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย ธรรมบท เล่ม ๑ ภาค ๒ ตอน ๒ หน้า ๘๙ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๒๕

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ม.อ. (ไทย)	= ทีฆนิกาย สุมังคลวิลาสินี มหาวรรคอรรถกถา	(ภาษาไทย)
	อรรถกถาพระวินัย ฎีกาพระสุตตันตปิฎก	
คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ปา.ฎีกา (บาลี)	= ทีฆนิกาย ลีนตลปฺปกาสินี ปาฎีกวคคฎีกา	(ภาษาบาลี)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การดำเนินธุรกิจในโลกปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องหากกลยุทธ์และวิธีการต่าง ๆ เข้ามาเพื่อใช้ในการแข่งขันกันทางธุรกิจ ทำให้หลายองค์กรมองข้ามจริยธรรมและเห็นว่าเป็นสิ่งไม่สำคัญ แต่ในความเป็นจริงแล้วการทำธุรกิจนั้นต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ ทางธุรกิจในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร เช่น พนักงาน ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น ลูกค้า คู่ค้า คู่แข่งขัน เป็นต้น และในปัจจุบัน ข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนเทคโนโลยี ส่งผลให้ธุรกิจต้องคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ รวมถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้องค์กรธุรกิจมีต้นทุนเพิ่มขึ้น แต่ก็มีผลดีต่อธุรกิจในหลาย ๆ ด้านด้วยเช่นกัน อาทิเช่น เป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์อันจะส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกที่ดีต่อบริษัท และผลิตภัณฑ์ของบริษัท ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความภักดี และเกิดความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ของบริษัท ซึ่งจะส่งผลต่อยอดขายและผลกำไรที่เพิ่มขึ้นของบริษัท ซึ่งในทางตรงกันข้ามหากบริษัท มีการดำเนินธุรกิจแบบขาดจริยธรรม และไม่มีความรับผิดชอบต่อภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และยังส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของธุรกิจลดลง รวมถึงก่อให้เกิดผลเสียต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง และต่อประเทศชาติโดยรวมเช่นกันกำไรของธุรกิจ คือ ส่วนต่างระหว่างรายได้รวมและต้นทุนรวมของธุรกิจ ในทางเศรษฐศาสตร์ต้นทุนรวมนอกจากจะคิดเอาค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการประกอบธุรกิจแล้ว ยังได้มีการรวมเอาค่าเสียโอกาสหรือผลตอบแทนที่ดีที่สุดที่ผู้ประกอบการต้องเสียสละไปจากการตัดสินใจมาประกอบธุรกิจนั้น ๆ เข้าไปด้วย

ดังนั้นหากการประกอบธุรกิจมีผลประกอบการที่คิดรวมต้นทุนค่าเสียโอกาสต่าง ๆ เข้าไปแล้วเป็นศูนย์หรือเท่าทุน ในทางเศรษฐศาสตร์ถือว่าธุรกิจนั้นสามารถอยู่ได้โดยได้รับกำไรปกติ (Normal profit) หากทุกส่วนของระบบเศรษฐกิจเปิดให้มีการแข่งขันกันอย่างเต็มที่ การเข้าออกธุรกิจต่าง ๆ เป็นไปอย่างเสรี รวมทั้งหน่วยเศรษฐกิจทุกหน่วยสามารถเข้าถึงเทคนิคในการผลิตและข้อมูลต่าง ๆ ได้เท่าเทียมกัน เราย่อมคาดหวังที่จะเห็นธุรกิจต่าง ๆ ที่ดำเนินกิจการอยู่นั้นได้รับผลตอบแทนในระดับกำไรปกติ อย่างไรก็ตาม ในโลกแห่งความเป็นจริง ธุรกิจหลายๆ ธุรกิจสามารถมี

ผลประกอบการอยู่ในระดับที่สูงกว่าระดับกำไรปกติได้ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจเหล่านี้มีผลประกอบการสูงกว่าระดับกำไรปกติได้อาจได้แก่: ความเสี่ยง การบริหารที่มีประสิทธิภาพ การคิดค้นนวัตกรรมใหม่ และการผูกขาด^๑

แนวโน้มการสร้างหลักเกณฑ์ใหม่ของโลกธุรกิจที่ว่าองค์กรจะให้การสนับสนุนสังคมแทนการแสวงหากำไรสูงสุดโดยองค์กรต้องมีความยุติธรรมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนการทำธุรกิจเพื่อกำไรไม่ใช่สิ่งผิดการแสวงหากำไรนั้นต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและจริยธรรมองค์กรธุรกิจจะไม่พัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเดียวยังต้องพัฒนาจริยธรรมและวัฒนธรรมของสังคมต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นการพัฒนาด้วยความยั่งยืน (Sustainable Development) นักธุรกิจจะมีจิตสำนึกหรือจริยธรรมทางธุรกิจนั้นจะต้องมีอยู่ในจิตใจตั้งแต่ดั้งเดิมซึ่งมันจะเป็นการยากหากจะกระตุ้นให้ นักธุรกิจมีจริยธรรมทางธุรกิจในภายหลังพื้นฐานของจิตสำนึกจะต้องเริ่มตั้งแต่ต้นของการดำรงชีวิต หากเราไม่ปลูกฝังจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของเจ้าของผู้ประกอบการในวันนี้ย่อมเป็นการสายเกินไป เมื่อต่อไปในวันข้างหน้าเต็มไปด้วยการแข่งขันเพราะการแข่งขันและการเอาชนะเพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไรย่อมเป็นสิ่งขัดแย้งต่อคุณธรรมและจรรยาบรรณก่อนที่นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในสภาพการณ์ต่าง ๆ หากได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกให้มั่นคงและหนักแน่นเป็นทุนเดิมแล้วแม้ว่าสภาพแวดล้อมภายในองค์กรและการแปรเปลี่ยนของสภาพการณ์จะกดดันให้ไปสู่พฤติกรรมที่ไร้คุณธรรมและจรรยาบรรณแต่จะเปลี่ยนไปได้ยาก และซ้ำขึ้นหรืออาจไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลยสิ่งเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในตัวบัณฑิตซึ่งจะต้องใช้เวลาที่ยาวนานมากและบัณฑิตจะต้องเป็นผู้รู้หรือผู้บรรลุด้วยตนเอง^๒

หลักจริยศาสตร์ในการดำเนินธุรกิจ ประกอบด้วยจริยธรรมด้านต่าง ๆ หลายด้าน เช่น ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการตลาด ด้านการบริหาร และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล และด้านการตลาด ซึ่งเป็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมประกอบธุรกิจควรเป็นไปตามมาตรฐานทางจริยธรรม โดยเฉพาะกิจกรรมส่งเสริมผลิตภัณฑ์ เช่น การส่งเสริมการขายในรูปแบบต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ การโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ การออกร้านหรือเข้าร่วมนิทรรศการ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ

^๑ นันทวุฒิ พิพัฒน์เสรีธรรม, “การแสวงหากำไรของธุรกิจกับระบบทุนนิยมอุปถัมภ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษากลุ่มธุรกิจตระกูลชินวัตร”, รายงานการวิจัย, (คณะเศรษฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๑.

^๒ ผ่องใส ศุภจรรยาภิรักษ์, “กระบวนการเรียนการสอนวิชาจรรยาบรรณทางธุรกิจ”, วารสารทางวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้า, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑, (มกราคม – เมษายน, ๒๕๕๔): ๑๐.

แนวคิดทางจริยศาสตร์ทั้งสิ้น ปัญหาจริยศาสตร์ที่เกิดขึ้น อาจเกิดจากธุรกิจไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ดีพอเกี่ยวกับหลักจริยศาสตร์ หรืออาจเกิดจากความรู้ความเข้าใจที่ดีแต่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับอย่างเคร่งครัด หรือความตระหนักในความรับผิดชอบต่อสังคมของบรรดาธุรกิจบางส่วนยังไม่มีเท่าที่ควร ปัจจัยเหล่านี้จึงส่งผลให้เกิดปัญหาการทำผิดจริยธรรม ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีกมากมาย

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยซึ่งประกอบธุรกิจด้านโรงแรม จึงมีสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับหลักจริยศาสตร์ในการดำเนินธุรกิจที่มีผลต่อภาพลักษณ์โดยรวมในประกอบธุรกิจด้านโรงแรม ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้จะได้ทราบถึงการสังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีทางจริยศาสตร์ในการนำมาศึกษา ได้แก่ ๑) แนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ ๒) แนวคิดกลุ่มประโยชน์นิยม และ ๓) แนวคิดกลุ่มพุทธจริยศาสตร์ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างจริยธรรมอย่างยั่งยืน และเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางจริยศาสตร์ในการประกอบธุรกิจได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางจริยศาสตร์
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาสภาพการประกอบธุรกิจโรงแรม
- ๑.๒.๓ เพื่อสังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม

๑.๓ คำถามในการวิจัย

- ๑.๓.๑ แนวคิดในการประกอบธุรกิจ และแนวคิดทางจริยศาสตร์ เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ ปัญหาในการประกอบธุรกิจโรงแรม เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ แนวคิดทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม ควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเอกสาร

๑) ชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่การรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙. และข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๒) ชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) การรวบรวมข้อมูลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเอกสารตำราหนังสือ บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิดในการประกอบธุรกิจ และแนวคิดทางจริยศาสตร์ ประกอบด้วย ๑) พุทธจริยศาสตร์ประกอบด้วย (๑) สังคหัตถ์ (๒) อิทธิบาท (๓) เทวธรรม ๒) จริยศาสตร์เชิงหน้าที่ของคานท์ และ ๓) ทฤษฎีประโยชน์นิยมเชิงเอกลีนิยมของ เบเนธัมและ มิลล์ โดยการสังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์ดังกล่าวมานั้นมาเป็นพื้นฐานการแก้ไขปัญหาในการประกอบธุรกิจโรงแรมในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีเนื้อหาที่ยึดวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นแนว ดังนี้

- ๑) แนวคิดจริยศาสตร์ในการประกอบธุรกิจโรงแรม
- ๒) สภาพการประกอบธุรกิจโรงแรม
- ๓) การสังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในเรื่อง การสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม ผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดนครราชสีมาเป็นพื้นที่ในการวิจัยเพราะเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ในภาคอีสานและมีการประกอบการธุรกิจโรงแรมเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพการประกอบธุรกิจโรงแรมในจังหวัดนครราชสีมาแล้วโดยได้สัมภาษณ์ผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการโรงแรมที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๓ ขนาด ประกอบด้วย ๑) โรงแรมขนาดเล็ก ๒) โรงแรมขนาดกลาง และ ๓) โรงแรมขนาดใหญ่

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกบุคคลผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการโรงแรม ผู้บริหารโรงแรม ผู้ปฏิบัติงาน และผู้มาใช้บริการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าบุคคลเหล่านี้มีความยินดีให้ความร่วมมือพร้อมที่จะให้ข้อมูลที่เป็นจริง และประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย

๑) ผู้บริหารโรงแรม	จำนวน ๓ คน
๒) ผู้ปฏิบัติงาน	จำนวน ๑๒ คน
๓) ผู้มาใช้บริการโรงแรม	จำนวน ๙ คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน ๒๔ คน

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตระยะเวลาในการเก็บข้อมูลไว้โดยเริ่มตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ - ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๑

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

โรงแรม หมายถึง สถานที่ประกอบการเชิงการค้าที่นักธุรกิจตั้งขึ้น เพื่อบริการผู้เดินทางในเรื่องของที่พักรักษาตัว อาหาร และบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพักรักษาตัวและเดินทาง หรืออาคารที่มีห้องนอนหลายห้อง ติดต่อกันเรียงรายกันในอาคารหนึ่งหลังหรือหลายหลัง ซึ่งมีบริการต่างๆ เพื่อความสะดวกของผู้ที่มาพัก ซึ่งเรียกว่า "แขก" (guest)

สภาพการประกอบธุรกิจโรงแรม หมายถึง การดำเนินงานในการประกอบธุรกิจโรงแรมที่มีแนวคิดแบบประโยชน์นิยมเป็นที่ตั้ง จึงทำให้เกิดมีปัญหาค่าในด้านบริการ ด้านการตลาด ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

การประกอบธุรกิจโรงแรม หมายถึง หมายถึง การจัดที่พักแรมแบบให้เช่าเป็นรายวันหรือรายสัปดาห์ สำหรับผู้ที่มาพักแรมระยะสั้น โดยรวมถึงการให้บริการอื่นๆ เช่น การให้บริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม ที่จอดรถ บริการซักผ้า สระว่ายน้ำ และห้องออกกำลังกาย สิ่งอำนวยความสะดวกด้านนันทนาการ และห้องประชุม เป็นต้น ซึ่งมีการดำเนินงานใน ๔ ด้าน คือ

จรรยาบรรณด้านการตลาด หมายถึง ความถูกต้องในการดำเนินงานและกิจกรรมส่งเสริมการขายสินค้า การโฆษณา โดยมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อย่างถูกต้อง และเพียงพอแก่ลูกค้า โดยยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกค้าเป็นสำคัญ

จรรยาบรรณด้านการบริหาร หมายถึง แนวทางประเพณีปฏิบัติในการบริหาร โดยผู้บริหารหรือผู้นำในองค์กรต่าง ๆ เป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการบริหารควบคุมดูแลกิจการให้ดำเนินธุรกิจด้วยวามรับผิดชอบต่อสังคม ถูกต้อง และมีจริยธรรม

จริยศาสตร์ในการประกอบธุรกิจโรงแรม หมายถึง การประกอบธุรกิจที่มีคุณธรรม มีศีลธรรม ไม่เอาเปรียบผู้อื่น โดยมีจุดมุ่งหมายคือ ชื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม คำนึงกำไรให้กับสังคม

มาตรฐานดาว หมายถึง สัญลักษณ์แทนค่ามาตรฐานบริการระดับต่างๆ สำหรับโรงแรม เริ่มตั้งแต่ระดับธรรมดาไปจนถึงระดับหรูหรา

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- ๑.๖.๑ ได้รู้แนวคิดทฤษฎีทางจริยศาสตร์
- ๑.๖.๒ ได้รู้สภาพการประกอบธุรกิจโรงแรม
- ๑.๖.๓ ได้วิธีการสังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม
- ๑.๖.๔ งานวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการสังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อวิจัยถึงแนวทางการสังเคราะห์ทฤษฎีจรรยาบรรณเพื่อเป็นพื้นฐานของการประกอบธุรกิจโรงแรม โดยมีวิธีการศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดประเด็นเพื่อการวิจัย ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับจรรยาบรรณ
- ๒.๒ แนวคิดทฤษฎีจรรยาบรรณเชิงหน้าที่ของค่าน้ำ
- ๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีปรัชญาประโยชน์นิยม
- ๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีทางพุทธจรรยาบรรณ
- ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจโรงแรม
- ๒.๖ แนวคิดทฤษฎีฟังก์ชันปลา โดยใช้หลักการบริหาร ๔M๑E
- ๒.๗ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานภายในองค์กร
- ๒.๘ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- ๒.๙ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการให้บริการ
- ๒.๑๐ แนวคิดทฤษฎีบทบาท
- ๒.๑๑ บริบทโรงแรมในจังหวัดนครราชสีมา
- ๒.๑๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๑๔ สรุป
- ๒.๑๕ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจรรยาบรรณ

ปรัชญาเมธีทั้งหลายมองว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล” (Rational Being) หมายความว่า ความมีเหตุผลหรือมีปัญหาเป็น “แก่นสาร” ของมนุษย์ ซึ่งทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์ชนิดอื่นๆ เช่นทำให้มนุษย์รู้สึกพิศวงหรือเกิดความสงสัยใคร่รู้ ตั้งแต่ความสงสัยใคร่รู้สิ่งรอบๆ ตัว คนรอบข้างต้องการรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ ปรารถนาที่จะรู้ความจริงของโลก จักรวาลและสรรพสิ่ง กล่าวอย่างรวบๆ เพราะมีเหตุผลหรือมีปัญหา มนุษย์จึงสามารถเรียนรู้และสร้างสรรค์อารยธรรมต่างๆ ทั้งทางวัตถุทาง

ปัญญา และทางจิตใจให้เจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ ในบรรดาความสงสัยใคร่รู้ต่างๆ นั้น ความต้องการรู้จักตนเองอย่างท่องแท้เป็นความต้องการที่สำคัญอย่างยิ่งของมนุษย์ จากความต้องการนี้เองที่ผลักดันให้มนุษย์สร้างสรรค์ภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้ต่างๆ เช่น ปรัชญา ศาสนา ชีววิทยา ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ฯลฯ เพื่อทำความเข้าใจตนเองในฐานะที่เป็นมนุษย์ซึ่งมีความจริงของชีวิตในหลากหลายมิติ และในความจริงของชีวิตที่หลากหลายมิตินั้น “มิติความจริงของชีวิตในทางจริยธรรม” หรือมิติที่เกี่ยวกับการกระทำความประพฤติต่างๆ ที่มีความหมายในเชิง ดี ชั่ว ถูก ผิด ควร ไม่ควร และการมีชีวิตที่ดีหรือมีคุณค่าสูงสุดนั้น ถือเป็นมิติความจริงของชีวิตที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มนุษย์พยายามทำความเข้าใจมาตลอดประวัติศาสตร์อันยาวนานของมนุษยชาติ และผลแห่งความพยายามนั้น ก็กลายมาเป็นภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้อย่างหนึ่งที่เราเรียกว่า “วิชาจริยศาสตร์” ซึ่งเราจะทำความเข้าใจภาพรวมและสาระสำคัญต่อไปนี้

๒.๑.๑ วิธีการศึกษาทางจริยศาสตร์

เนื่องจากจริยศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญา วิธีการศึกษาทางจริยศาสตร์ จึงเป็นวิธีทางปรัชญา คือ “วิธีคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์” เพื่อหาคำตอบที่ชัดเจนของชีวิตที่ดี ความดี หรือเกณฑ์การตัดสินถูก ผิด ทางศีลธรรม สิ่งที่จริยศาสตร์มุ่งศึกษาจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับ “คุณค่า” ในการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือในการศึกษาเรียนรู้สิ่งต่างๆ เรามักเข้าไปเกี่ยวข้องกันเรื่อง ๒ เรื่องเสมอ คือ เรื่องของ “ข้อเท็จจริง” กับ “คุณค่า” ข้อเท็จจริง คือ สิ่ง เรื่องราว เหตุการณ์สถานการณ์ หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่มีอยู่จริงในโลก ซึ่งเราสามารถตรวจสอบหรือตัดสินความมีอยู่จริงได้ด้วยประสาทสัมผัส คำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงคือคำถามที่ว่า คืออะไร? หรือเป็นอย่างไร? ส่วน “คุณค่า” คือ สิ่งที่พึงปรารถนา หรือพึงประสงค์ มีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น ความดี ความงาม ความเหมาะสม คำถามเกี่ยวกับคุณค่าคือคำถามที่ว่า ควรเป็นอย่างไร? ทำไมจึงควรเป็นอย่างนั้น? กล่าวง่ายๆ ข้อเท็จจริง คือ “สิ่งที่มีอยู่ หรือเป็นอยู่” ส่วนคุณค่า คือ “สิ่งที่ควรจะเป็น” เช่น ตามข้อเท็จจริงชีวิตเป็นทุกข์แต่ชีวิตที่ควรจะเป็นหรือชีวิตที่ดี คือ ชีวิตที่พ้นทุกข์ เป็นต้น การศึกษาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือคุณค่ามีวิธีแตกต่างกัน กล่าวคือ

๑. การศึกษาเกี่ยวกับข้อเท็จจริง เพื่อหาคำตอบว่า สิ่ง เรื่องราว เหตุการณ์ สถานการณ์ ปรากฏการณ์ต่างๆ ทั้งทางธรรมชาติ และทางสังคมวัฒนธรรมอย่างไรนั้น อาศัย “วิธีการทางวิทยาศาสตร์” คือ การกำหนดปัญหา ตั้งสมมติฐาน รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและรายงานผล การศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์หรือศาสตร์อื่นๆ เช่น สังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ก็ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าวนี้

๒. การศึกษาเกี่ยวกับคุณค่า เพื่อหาคำตอบว่า ชีวิตที่ดีควรเป็นอย่างไร การกระทำที่ดีควรเป็นอย่างไร อุดมคติหรือจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตควรเป็นอย่างไร เป็นการศึกษาในเชิง “ประเมิน

ค่า” ของสิ่งที่ถูกศึกษา นักจริยศาสตร์อาจสนใจข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ เช่น ข้อมูลทางด้านชีววิทยา จิตวิทยา หรือข้อมูลทางด้านสังคมวิทยา มาเป็นต้น แต่ไม่ได้สนใจข้อมูลเหล่านั้นเพียงเพื่อต้องการทราบข้อเท็จจริงว่าธรรมชาติของชีวิตทางชีววิทยา จิตวิทยา หรือสถานะของมนุษย์ในทางสังคม วัฒนธรรมเป็นอย่างไร ดังที่ศาสตร์เหล่านั้นต้องการหาคำตอบ และนักจริยศาสตร์สนใจที่จะนำข้อมูลหรือข้อเท็จจริงจากศาสตร์ต่างๆ เหล่านี้มาเพื่อประกอบการประเมินค่า กำหนดหลักการ หรือมาตรฐานทางศีลธรรมบางอย่าง เมื่อการศึกษาทางจริยศาสตร์เป็นเรื่องของการประเมินค่า การหาบรรทัดฐานหรือเกณฑ์กำหนดว่าอย่างไร ที่ควรจะเป็น การศึกษาทางจริยศาสตร์จึงต้องอาศัยวิธีการทางปรัชญา คือ วิธีคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ เครื่องมือของนักจริยศาสตร์ คือ การใช้เหตุผลอย่างถูกต้องรัดกุม นักจริยศาสตร์จึงต้องมีความรู้เรื่องการใช้เหตุผลตามหลักตรรกะวิทยาเป็นอย่างดี

อีกอย่างหนึ่ง การศึกษาทางจริยศาสตร์ไม่ได้มุ่งสอนศีลธรรมให้เราเกิดศรัทธา เลื่อมใสเหมือนการสอนศาสนา แต่มุ่งวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานเกี่ยวกับการมีชีวิตที่ดี ชีวิตที่มีคุณค่า อุดมคติ หรือจุดหมายสูงสุดของชีวิต การกระทำ ความประพฤติที่มีคุณค่าถูกผิดทางศีลธรรม โดยอาศัยวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานเหล่านี้จากทฤษฎีต่างๆ ทางจริยศาสตร์เอง หรือจากคำสอนของศาสนาต่างๆ รวมทั้งค่านิยมหรือวัฒนธรรมทางสังคม วิธีการศึกษาทางจริยศาสตร์ จึงเป็นการทำความเข้าใจความหมาย หรือคุณค่าของชีวิตอย่างเป็นระบบ โดยการกำหนดประเด็นการศึกษาอย่างเป็นองค์รวมว่า ธรรมชาติของชีวิตคืออะไร อุดมคติหรือจุดหมายสูงสุดของชีวิตคืออะไร มีวิธีปฏิบัติหรือวิถีการดำเนินชีวิตอย่างไรจึงจะบรรลุจุดหมายนั้น พร้อมกับวิเคราะห์เหตุผลสนับสนุน และเหตุผลโต้แย้ง ให้เห็นขอบเขต ขอบจำกัด ข้อดี ข้อเสีย ของทฤษฎีต่างๆ อย่างเป็นระบบ เช่น เมื่อนำวิธีทางจริยศาสตร์ไปศึกษาคำสอนของพระพุทธศาสนา ก็จะกำหนดประเด็นการศึกษาว่า ธรรมชาติของชีวิตตามมุมมองของพระพุทธศาสนาคืออะไร จุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตคืออะไร วิธีการปฏิบัติหรือวิถีในการดำเนินชีวิตเพื่อบรรลุจุดหมายนั้นคืออะไร มีเหตุผลสนับสนุนอย่างไรจึงถือว่าสิ่งนั้นสมควรเป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิต พร้อมกับวิพากษ์วิจารณ์หรือประเมินเหตุผลนั้น เป็นต้น

ด้วยวิธีการศึกษาดังกล่าวนี จะช่วยให้เราเข้าใจทฤษฎีเกี่ยวกับคุณค่าชีวิต และคำสอนของศาสนาต่างๆ อย่างเป็นระบบ ที่สำคัญกว่านั้น คือ ทำให้เราเข้าใจชีวิตโดยองค์รวม คือ รู้ว่าชีวิตคืออะไร ชีวิตควรเป็นอย่างไร คุณค่าของชีวิตคืออะไร การกระทำ ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ดีงามคืออะไร ผ่านมุมมองหลากหลาย และผ่านการวิเคราะห์เหตุผลสนับสนุนและข้อโต้แย้งต่างๆ ที่แหลมคม ซึ่งจะช่วยให้โลกทัศน์ของเราให้กว้างขวาง ลึกซึ้ง ชัดเจนขึ้น และส่งเสริมความสามารถในการคิดวิพากษ์วิจารณ์ให้รู้จักเลือกยอมรับ ปฏิเสธ หรือสร้างทางเลือกใหม่ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผลมากขึ้น

๒.๒.๒ ปัญหาสำคัญของจริยศาสตร์ (The main problem Ethics)

เมื่อก้าวโดยทั่วไปแล้ววิทยาการของสาขาต่างๆ ย่อมมีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น จริยศาสตร์ก็เช่นเดียวกันย่อมมีปัญหาที่สำคัญที่ควรศึกษา ดังต่อไปนี้^๑

๑. ปัญหาทางจิตวิทยา

จริยศาสตร์ในฐานะที่เป็นศาสตร์นามธรรม ได้กล่าวถึงอุดมคติทางจริยศาสตร์ และอะไรเล่าคืออุดมคติสูงสุดของจริยศาสตร์ อุดมการณ์อันสูงสุดก็คือความดีสูงสุด ซึ่งเราแสวงหาและพัฒนาตนเองเพื่อให้เข้าถึงอุดมคติอันสูงสุด ดังกล่าว แต่การแสวงหาความดีสูงสุดนี้จำเป็นอย่างไรที่จะต้อง

กล่าวถึงความประพฤติ อุปนิสัย เจตจางง ความปรารถนา ฯลฯ เพราะถ้าเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ ก็เป็นการลำบากที่จะเข้าถึงความดีสูงสุด อุดมคติทางจริยศาสตร์แสดงออกมาในรูปแบบของความประพฤติ ความประพฤติเป็นกระจกส่องให้เราเห็นอุปนิสัย เรารู้อุปนิสัยได้จากนิสัยก็ก่อให้เกิดเจตนาทางปฏิบัติ เราทราบว่าจะเจตนาอันมีแรงจูงใจและความตั้งใจแฝงอยู่ เบื้องหลังการกระทำนั้นอาจเป็นไปได้โดยเจตนาหรือถูกบังคับก็ได้โดยนัยนี้ การศึกษาข้อเท็จจริงทางจิตวิทยาเหล่านี้ ก็อยู่ในขอบเขตของจริยศาสตร์นั่นเอง

๒. ปัญหาการตัดสินทางจริยธรรม

ปัญหาขั้นมูลฐานของจริยศาสตร์ก็คือ การตัดสินทางศีลธรรม การตัดสินเหล่านี้ก็เป็นประโยชน์ในการศึกษาทางจิตวิทยาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ดังนั้น ปัญหาทางจริยศาสตร์ก็คือการรู้ลักษณะของการตัดสินเหล่านี้ซึ่งได้แก่เนื้อหาและมาตรฐานทางศีลธรรมการตัดสินทางศีลธรรมคืออะไร? การตัดสินทางศีลธรรมเป็นพฤติกรรมของจิตซึ่งบอกให้เราทราบว่าอะไรผิดอะไรถูก ตัดสินที่การกระทำและเจตนามีอุดมคติทางศีลธรรมเป็นปทัฏฐาน คือการนำเอาการกระทำไปเทียบกับมาตรฐานทางศีลธรรม หรือนำเอามาตรฐานทางศีลธรรมมาเป็นเครื่องวัดการกระทำ แล้วตัดสินว่าถูกหรือผิด และต้องวินิจฉัยเป็นเรื่องๆ ไป เช่น กรณีการมีภรรยาหลายคนหรือการมีสามีหลายคนซึ่งอาจเป็นการดีก็ได้ หรือไม่ดีก็ได้สุดแล้วแต่กรณีแวดล้อมอื่นๆ การตัดสินทางศีลธรรม ประกอบด้วยผู้ตัดสิน เรื่องที่ถูกตัดสินและมาตรฐานการตัดสิน ซึ่งถือเอามาตรฐานทางศีลธรรมนั่นเองเป็นเกณฑ์พิจารณา การตัดสินทางศีลธรรมนั้นแตกต่างจากการตัดสินทางตรรกวิทยาและสุนทรียศาสตร์ การตัดสินทางตรรกวิทยา มุ่งไปที่อุดมคติทางความจริง การตัดสินทางสุนทรียศาสตร์มุ่งไปที่อุดมคติทางความงาม ส่วนการตัดสินทางศีลธรรมมุ่งไปที่อุดมคติ คือความดีอันสูงสุด

^๑ ชัยวัฒน์ อัทพัฒนา, จริยศาสตร์ ETHICS (MORAL PHILOSOPHY), (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕ - ๑๘.

นอกจากนี้ การตัดสินทางศีลธรรมต้องควบคู่ไปกับความรับผิดชอบทางศีลธรรม และความรู้สึกทางศีลธรรม ความรักผิดชอบทางศีลธรรมคืออะไร? ความรับผิดชอบทางศีลธรรม คือ ความรู้สึกต่อหน้าที่ที่ควรกระทำ การตัดสินทางศีลธรรม คือ ความรู้สึกรับผิดชอบต่ออันมีประจำอยู่ในอุปนิสัย และควบคู่ไปกับความรู้สึกทางศีลธรรมเมื่อเราตัดสินการกระทำว่าถูก เรามีความรู้สึกสบายใจพอใจ แต่เมื่อเราตัดสินว่าการกระทำนั้นผิด เรามีความรู้สึกภายใต้ความรับผิดชอบทางศีลธรรม เหมือนกับว่าไม่ควรทำเช่นนั้น และความรู้สึกไม่สบายใจ ความรู้สึกสบายใจ ไม่สบายใจ อึดใจและความทุกขใจเป็นต้นนี้เรียกว่า ความรู้สึกทางศีลธรรม

๓. ใครเป็นผู้ตัดสินศีลธรรม

ปัญหาการตัดสินทางศีลธรรมก็เกิดขึ้นมาว่า ใครเป็นผู้ตัดสินการกระทำต่างๆ ของคนเรานั้นถูกหรือผิด ดีหรือชั่ว ถ้าจะตอบโดยอาศัยหลักจริยศาสตร์ทั่วไปแล้ว ก็พอจะตอบได้ว่า ผู้ตัดสินทางศีลธรรมนั้นคือ บุคคลผู้ชำนาญทางศีลธรรม และตัวเราเองนอกจากนี้ ความผิดหรือความถูกทางศีลธรรม ย่อมได้รับการตัดสินจากตัวบุคคลผู้ทำนั่นเอง ซึ่งบุคคลนั้นต้องเป็นผู้มีเหตุผล และอุดมคติทางศีลธรรมอันสูงส่งจึงจะสามารถเป็นผู้ตัดสินทางศีลธรรมได้ เกี่ยวกับเรื่องนี้ เราต้องแบ่งบุคคลออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ คนหนึ่งเป็นผู้ตัดสิน อีกคนหนึ่งเป็นผู้ถูกตัดสิน ถ้าเราสามารถพิจารณาตนเองได้ เหมือนกับที่เราพิจารณาคนอื่น ความยุติธรรมในการตัดสินตนเองก็เกิดขึ้น ผู้พิพากษาตนเองโดยยุติธรรม เป็นผู้พิพากษาที่ดีที่สุด ถูกต้องและยุติธรรมที่สุด

สรุปว่า ผู้ตัดสินทางศีลธรรมนั้นคือ บุคคลผู้มีเหตุผล มีอุดมคติทางศีลธรรมสูงส่ง และมีความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง

๔. ปัญหาเกี่ยวกับความคิดทางศีลธรรม

ปัญหาความคิดทางศีลธรรมกำหนดปัญหาว่าดี หรือเลว ความดีคือสิ่งที่ตอบสนองความปรารถนาของเราได้ หรือคือสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นมาตรฐานของชีวิตที่ดีงาม ส่วนความชั่วนั้นมีลักษณะตรงกันข้าม ความดีคือความถูกต้องเป็นสิ่งที่ควรทำ ส่วนความชั่วคือความผิดเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ ความดีเป็นวิถีทางนำไปสู่ความดีสูงสุด วิธีการและจุดมุ่งหมายเป็นดจลูกโซ่เข้าไปสู่ความดีสูงสุดในที่สุด ปัญหาสำคัญของการศึกษาจริยศาสตร์ ก็คือว่าอะไร? เป็นความดีสูงสุดและอะไร? เป็นความชั่ว อะไร? ถูก และผิด อะไร? คือหน้าที่และสิ่งที่ไม่ใช่หน้าที่ ในฐานะที่เป็นแนวความคิดขั้นมูลฐาน ปัญหาอีกอย่างหนึ่งของจริยศาสตร์ก็คือ การแสวงหาธรรมชาติที่แท้จริงแห่งแนวความคิดขั้นมูลฐานเหล่านั้น

๕. พันธกรณีทางศีลธรรม

เมื่อการตัดสินทางศีลธรรม ได้รับการโจมตีทั้งในแง่ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย การตัดสินทางจริยธรรม ความรู้สึกต่อหน้าที่ พันธกรณีทางศีลธรรมก็ได้รับการโจมตีเช่นเดียวกับการศึกษาจริย

ศาสตร์อีกประเด็นหนึ่งก็คือ การทำความเข้าใจถึงธรรมชาติ ต้นตอเบ่งเกิดและรากฐานของพันธะกรรมนี้ ทางศีลธรรม

๖. เสรีภาพและการรับผิดชอบ

การตัดสินใจทางจริยธรรมซึ่งอยู่กับการกระทำแบบจงใจของมนุษย์ จริยศาสตร์ได้อธิบายถึงธรรมชาติแห่งเสรีภาพของมนุษย์ เสรีภาพนั้นต้องประกอบด้วยความรับผิดชอบ และความรับผิดชอบนั่นเองเป็นเหตุให้มีการให้รางวัลสำหรับการกระทำที่ดี และการลงโทษสำหรับการกระทำที่ชั่วเพราะว่า จริยศาสตร์ได้อธิบายถึงความรับผิดชอบและได้แสดงมาตรฐานการลงโทษไว้ด้วยกิจกรรมต่างๆ ทางจริยศาสตร์ประกอบด้วยความรู้สึกที่เป็นฝ่ายดีและเป็นฝ่ายชั่ว จริยศาสตร์ได้แสดงถึงมาตรฐานสำหรับความดี และความชั่วไว้ให้เราทราบขอบเขตของจริยศาสตร์ รวมถึงการพรรณนาคุณภาพที่ดีและเลวด้วย เนื่องจากความดีและความชั่วมีความสัมพันธ์อยู่กับกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์โดยทำนองนี้ปัญหาต่างๆ ทางจิตวิทยา, รัฐศาสตร์, เศรษฐศาสตร์, สังคมวิทยาและปรัชญาเหล่านี้ทั้งหมดก็อยู่ในขอบเขตของจริยศาสตร์และปัญหาต่างๆ ทางปรัชญา เช่น รูปแบบที่แท้จริง แห่งบุคลิกลักษณะของมนุษย์ อิสระเสรีภาพของเจตจำนง อมฤตภาพของวิญญาณ ความมีอยู่ของพระเจ้า ความมีเอกภาพและเปรียบเทียบทางศีลธรรม ในจักรวาลนี้ทั้งหมดรวมอยู่ในขอบเขตของจริยศาสตร์ทั้งสิ้น ปัญหาทางสังคมวิทยาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนและสังคมก็เป็นปัญหาทางจริยศาสตร์ด้วยเหมือนกัน

โดยสรุปแล้ว เราอาจกล่าวได้ว่า ที่ใดมีความประพฤติของมนุษย์และเจตนาของมนุษย์ ที่นั่น ก็มีขอบเขตของจริยศาสตร์ด้วย

๒.๑.๓ จริยศาสตร์ในฐานะเป็นปรัชญาชีวิตและสังคม

๑. จริยศาสตร์ในฐานะเป็นปรัชญาชีวิต

ปรัชญาชีวิตสะท้อนโลกทัศน์และชีวทัศน์ ของคนแต่ละคนว่า “กรอบ” การมองโลกและชีวิตหรือ “กรอบ” ความหมายของโลกและชีวิตตามความเข้าใจของแต่ละคนนั่นเอง เป็นสิ่งกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตทั้งหมดของเขา โลกทัศน์และชีวทัศน์ของคนเราอาจเปลี่ยนแปลงไปตามการเรียนรู้ ประสบการณ์ และระดับพัฒนาการทางปัญญาของแต่ละคน จริยศาสตร์ที่ช่วยให้เราเกิดความกระจำง ในคุณค่าหรืออุดมคติที่ตนเองควรยึดถือ คือ “จริยศาสตร์ของปัจเจกบุคคล” เป็นจริยศาสตร์ที่ช่วยให้เกิดความเข้มแข็งของคุณธรรม จริยธรรมส่วนบุคคล ได้แก่ วิชา จริยศาสตร์ที่ประมวลและวิเคราะห์ ประเมินหลักปรัชญาชีวิตที่ครอบคลุมเป้าหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ทุกๆ ด้าน ซึ่งช่วยขยายโลกทัศน์ และชีวทัศน์ทางคุณค่าของเราให้กว้างขึ้นชัดเจนเป็นระบบมากขึ้น เช่น ถ้าเรายึดถือว่าความสุขเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต จริยศาสตร์จะชวนให้เราหาความชัดเจนว่า นิยามของความสุขคืออะไร ทาไม

ความสุขจึงควรเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต ความสุขเป็นสิ่งมีค่าสูงสุดสำหรับชีวิตมนุษย์จริงหรือ มีสิ่งอื่นที่มีค่ามากกว่าความสุขที่เราควรยึดถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิตหรือไม่ เป็นต้น

นอกจากนี้ จริยศาสตร์ยังชี้ชวนให้เราตรวจสอบตนเองว่า ถ้าเรายึดสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต เราควรมีคุณธรรมหรือหลักจริยธรรมอะไรเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเป้าหมายนั้นๆ ถ้าเป้าหมายกับวิถีไม่สอดคล้องกัน การบรรลุเป้าหมายก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น ถ้าเรายึดถือว่าคุณค่าทางจิตใจสำคัญกว่าสิ่งภายนอก และความสงบทางจิตใจ คือ เป้าหมายสูงสุดของชีวิต แต่เรากลับใช้ชีวิตติดความสะดวกสบายหรือบริโภคนิยม นี่แสดงว่าเรามีระบบความคิดที่ขัดแย้งในตัวเอง ทำให้ความเชื่อกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตขัดแย้งกัน ถ้าไม่แก้ไขความขัดแย้งเช่นนี้ก็ย่อมไม่มีทางที่ชีวิตเราจะบรรลุเป้าหมายได้ เป็นต้น

๒. จริยศาสตร์ในฐานะปรัชญาสังคม

ยังมีจริยศาสตร์อีกความหมายหนึ่ง คือ จริยศาสตร์สังคม (Social Ethics) ที่เสนอหลักการที่ควรยึดถือเป็น “พันธะทางจริยธรรม” ที่ทุกคนควรยึดถือปฏิบัติร่วมกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติภาพ เช่น หลักสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ภารดรภาพ ความยุติธรรมจริยศาสตร์ของปัจเจกบุคคลให้พื้นฐานปรัชญาจริยธรรมเพื่อการมีชีวิตที่ดีงามของเราแต่ละคน ส่วนจริยศาสตร์สังคมให้พื้นฐานจริยธรรมทางสังคมหรือ “จริยธรรมภาคสาธารณะ” และเป็นพื้นฐานของทฤษฎีปรัชญาทางสังคมและการเมือง^๒

๒.๑.๔ การประยุกต์ใช้หลักพื้นฐานทางความคิดจริยศาสตร์

เนื่องจากปัจจุบันเราดำเนินชีวิตอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคไร้พรมแดนทางวัฒนธรรม มีการปะทะสังสรรค์ทางความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ขนบจารีตประเพณี และวิถีคิดที่หลากหลาย การรู้ถึงพื้นฐานที่มาของความคิดทางจริยศาสตร์ตะวันตก – ตะวันออก จะทำให้เราสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในเรื่องหลักๆ ดังนี้

๑. ทำให้เรารู้จักว่า “ทำที่” อย่างถูกต้อง คือ ทำที่ที่เคารพในความคิดความเชื่อของคนอื่นๆ ที่นับถือศาสนาต่างจากเรา ยึดปรัชญาในการดำเนินชีวิตต่างจากเรา เพราะเข้าใจตามความเป็นจริงว่าทุกคนต่างมีเสรีภาพในการนับถือศาสนาหรือแสวงหาปรัชญาชีวิตที่เหมาะสมกับตนเอง

^๒ สรรเสริญ อินทร์ตัน, จริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๒), หน้า

๒. ทำให้เรารู้จักเรียนรู้สิ่งดีงามจากกันและกัน ชาวพุทธก็สามารถเรียนรู้สิ่งที่ดีงามจากคำสอนของศาสนาคริสต์ อิสลาม หรือจริยธรรมสากลจากหลักปรัชญาตะวันตกได้ และคนอื่นๆ ก็สามารถเรียนรู้สิ่งดีงามจากคำสอนของพุทธศาสนาได้ การที่คนต่างศาสนาต่างวัฒนธรรม มีท่าทีที่เคารพความเชื่อของกันและกัน และรู้จักเรียนรู้จากกันและกัน จะทำให้เราสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ รักที่จะแสวงหาความร่วมมือในทางที่สร้างสรรค์ ท่ามกลางโลกที่เต็มไปด้วยความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ และวิถีชีวิต

๓. ทำให้เรารู้จักเปิดใจกว้างรับฟังความคิด ที่มาจากเหตุผล หรือพื้นฐานความคิด ความเชื่อที่แตกต่างจากเรา รู้จักปรับทัศนคติเข้าหากัน มองเห็นความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างศาสนาและวัฒนธรรม เพราะทุกศาสนา ทุกความคิดทางจริยศาสตร์ ไม่ว่าจะเน้นเหตุผล ศรัทธา หรือปัญญา ต่างก็มี “จุดร่วม” เดียวกัน คือ การมุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนดี มุ่งใช้เหตุผลในการ

แสวงหาหลักการหรือกฎจริยธรรมที่ถูกต้องเพื่อยึดถือปฏิบัติร่วมกัน เพื่อประโยชน์สุขแห่งมวลมนุษยชาติและสันติภาพของโลก

๒.๑.๕ ความหมายและความจำเป็นของคุณธรรม

คนเราบางครั้งแค้นรู้ว่าสิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิดเท่านั้นยังไม่พอ เพราะบ่อยครั้ง ทั้งที่เรารู้ว่าไม่ควรทำอะไร แต่เราก็ทำไปบ้างเหมือนกัน พิจารณากรณีศึกษาต่อไปนี้ คุณสัญญาากับคนรักว่าจะไม่สนใจใครอีกต่อไป แต่วันหนึ่งก็มีอีกคนหนึ่งที่มีเสน่ห์เย้ายวนดึงดูดความสนใจของคุณมากจนอยากหาความรู้จัก แต่คุณก็เกิดความรู้สึก “รักพี่เสียดายน้อง” ...คุณกำลังคิดหาทางสร้างเรื่องโกหกบางอย่างขึ้น... อย่างนี้ถือว่าเป็นเรื่องสมควรหรือไม่? กรณีศึกษาข้างต้น เราไม่ต้องสงสัยเลยว่าการโกหกสำหรับสถานการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งผิดเพราะคุณกำลังผิดคำสัญญาและสร้างเรื่องโกหกหลอกลวงขึ้นมา แต่บางคนกลับคิดว่าทั้งที่การโกหกเป็นไม่ดี แต่ถ้าโกหกแล้วทำให้คุณมีความสุขเพิ่มขึ้น ทำไมเราไม่โกหกกันบ้าง?

ดังนั้น คำถามของเราจึงไม่ได้อยู่เพียงแค่ว่า ถูกหรือผิดเท่านั้น ในเมื่อความปรารถนาอันแรงกล้าดึงดูดเราไปในทิศทางที่ตรงกันข้ามกันความรู้สึกที่เราต้องทำดีนั้น นับเป็นการยากยิ่งที่จะทำสิ่งที่เป็นคุณธรรม – จริยธรรมเมื่อคนส่วนหนึ่งต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางจริยธรรม มักเกิดคำถามว่า “ถ้าฉันทำสิ่งที่เป็นความถูกต้อง ฉันจะได้อะไรตอบแทน?” บางครั้งการทำสิ่งที่ถูกต้องอาจจะไม่ได้ส่งผลให้คุณมีชื่อเสียง หรือมีความก้าวหน้าทันตาเห็น แต่ก็เป็นความรู้สึกดีๆ ของเรา มีใช่หรือ? แต่ในทางปรัชญาเราต้องการเหตุผลที่ดีสำหรับการทำความดี มากกว่าเรื่องของความรู้สึก เพลโตเสนอว่า หากคุณรู้ว่าคุณมีอำนาจทำอะไรๆ ก็ได้ตามต้องการ ทั้งที่เป็นเรื่องไม่ถูกต้อง เขาอยากทราบว่าคุณจะมีคุณธรรมในการกระทำเพียงใด?

ประการแรก เมื่อเราทำความชั่วร้าย เราได้ทำลายกลไกแห่งเสถียรภาพทางอารมณ์ และความสุขใจของเราลงไปแล้ว กล่าวได้ว่าเมื่อเราทำความชั่วร้าย เราย่อมสูญเสียการควบคุมอารมณ์ หรือความปรารถนาของเราลงไป เราจะไม่มีวันพบความสุขได้อีก เรามีแต่จะต้องการมากขึ้นเรื่อย ๆ

ประการที่สอง เมื่อเราตกเป็นทาสของความปรารถนา สติปัญญาของเราก็จะอยู่ในภาวะเซื่องซึม เราจะไม่ “ไว” ต่อพฤติกรรมด้านลบของเรา อีกทั้งแรงกดดันในใจจะใช้ร่างกายของเราเป็นเครื่องมือในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามใจปรารถนา ดังนั้น เราก็จะอธิบายแก่คนอื่น ๆ (เริ่มต้นจากตัวเราเองก่อน) ว่า การกระทำนั้นมีเหตุมีผล เป็นเรื่องดีและเหมาะสมด้วยประการทั้งปวง

การหาเหตุผลให้กับการทำความชั่วดูจะน้ำหนักอยู่มาก เพราะคนส่วนมากรู้อยู่แล้วว่าการทำความชั่วนั้นเป็นเรื่องง่าย ทั้งยังยากต่อการต้านทาน แต่คนที่ทำความชั่วไม่เคยคิดว่าตัวเองผิด คนที่โง่ซอสอบ เห็นว่าเมื่อทำสำเร็จก็มักอยากจะทำอีก คนที่บังคับกดขี่คนอื่น เชื่อว่าเขาทำดีที่สุดเพื่อตัวเขา หรือเพื่อธุรกิจของเขาเอง แม้แต่มหาเศรษฐีที่หลีกเลี่ยงไม่ยอมจ่ายภาษีเมื่อซื้อเครื่องเพชรราคามหาศาล...ก็ไม่เห็นว่าตนทำในสิ่งเสีย

๒.๑.๖ สังคมอุดมคติ

หากลองพิจารณาข่าวสารที่เราได้รับจากสื่อต่าง ๆ จะพบว่า ส่วนใหญ่เป็นข่าว “ด้านลบ” แทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น อาชญากรรมต่างๆ สงคราม ความยากจน การคดโกง การเอาไรต์เอาเปรียบ ยาเสพติด การทรมานเด็ก ฯลฯ บางคนไวต่อการรับข่าวสารเหล่านั้น อาจเกิดความคิดว่า “น่าจะมีหนทางที่ดีกว่านี้” หรือ บางคนอาจจะอยากจัดการทุกอย่างด้วยตนเองตาม “สังคมอุดมคติ” เขาคิดว่า จะทำให้เกิดขึ้นได้แม้ว่าเราจะไม่สามารถจัดการทุกอย่างให้เป็นไปได้อย่างที่เราต้องการในเพียงชั่วข้ามคืนแต่ “สังคมอุดมคติ” (Ideal Societies) ก็ยังคงมีความสำคัญ เพราะอย่างน้อยมันก็เป็นสิ่งที่ทำให้เรารู้จักโลกรอบตัวเราดีขึ้น โดยเฉพาะในแง่ความเป็นไปได้ (possibilities) ยิ่งเรารู้จักความเป็นไปได้ของสิ่งต่างๆ มากเพียงใด ก็ย่อมเป็นการง่ายสำหรับเราในการประเมิน (evaluate) จุดยืนของเรา มากเพียงนั้น การคิดคำนึงถึงสังคมอุดมคติ เป็นแนวทางที่ดีในการพัฒนาหนทางในการประเมินสังคมของเราเอง มีนักคิดมากมายที่พูดถึงสังคมอุดมคติ แต่โดยพื้นฐานสังคมอุดมคติของทั้งคู่ล้วนสร้างขึ้นมาจากพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับ ธรรมชาติมนุษย์ (human nature) และ ความสุขของมนุษย์ (human happiness) ดังนั้นเราอาจกล่าวได้ว่า สังคมอุดมคติ เป็นผลลัพธ์จากทฤษฎีธรรมชาติมนุษย์ และความสุขของมนุษย์ของนักคิดคนนั้นๆ นั่นเอง ที่สำคัญ ก็คือ สังคมอุดมคดียังคงเป็น อุดมคติ อยู่เสมอไป เพราะเป็นสังคมที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในสังคมนั้นๆ ทาทุกสิ่งทุกอย่างได้ตามที่นักคิดผู้สร้างสังคมนั้นวางโครงสร้างหรือออกแบบ (design) ตามสิ่งที่ตนคิดว่าประชาชนต้องการเพื่อสร้างความสุขให้เกิดขึ้น

สรุปได้ว่า สังคมในจินตนาการใดๆ ก็ตาม ล้วนแต่ทำทนายเราให้หันมาสนใจสังคมในปัจจุบันมากขึ้น เราควรต้องหันมาสนใจว่าสังคมของเราเหมือนหรือแตกต่างจากสังคมอุดมคติเพียงใด การศึกษาเรื่องสังคมอุดมคติ จึงเป็นการบอกถึงจุดยืนของเรา รวมถึงแนวทางในการประเมินสังคมของเราอีกด้วย แม้ว่าบางคนจะมีแนวโน้มยอมรับโดยไม่เคยตั้งคำถามว่า สังคมเราในปัจจุบัน “ไม่สมบูรณ์แบบ แต่ก็ไม่ถึงกับแยเกินไป” ทศนะเช่นนี้ได้รับการสนับสนุนจากผู้นำในทุกสังคมอยู่เสมอ กล่าวคือ ผู้นำเหล่านั้นมักจะบอกแก่ประชาชนของตนว่า พวกเขาโชคดีเพียงใดที่ได้อาศัยอยู่ในสังคมเช่นนั้นแต่แนวคิดเรื่องสังคมอุดมคติ จากหลักจริยศาสตร์ที่ศึกษามาแล้ว มีคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานอะไรบ้างที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เป็นจริง โดยคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานที่นี้หมายถึง “คุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานทางสังคม” ตามหลักจริยศาสตร์สังคม ได้แก่ คุณธรรมและจริยธรรมพื้นฐานในสังคมประชาธิปไตย คือ จริยธรรมภาคสาธารณะ คุณธรรมของผู้ปกครอง และ “คุณธรรมและจริยธรรมพื้นฐานส่วนบุคคล” ตามหลักจริยศาสตร์ปัจเจกบุคคล ได้แก่ คุณธรรมในสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และคุณธรรมในการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคล

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีแนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ของคานท์

๒.๒.๑ ความหมายและแนวคิดพื้นฐาน

คำว่า “ลัทธิคานท์” (Kantianism) หรือ “จริยศาสตร์คานท์” (Kantian Ethics) คือ แนวคิด จริยศาสตร์ของ คานท์ (Immanuel Kant) ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะได้รับการยอมรับและยกย่องกระทั่งปัจจุบัน แมื่อนักจริยศาสตร์ร่วมสมัยได้ขยายความและนำมาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมก็ตาม แต่ยังคงยึดถือหลักการตามที่คานท์วางไว้และให้เกียรติแก่คานท์โดยเรียกว่า ลัทธิคานท์หรือจริยศาสตร์คานท์ โดยแนวคิดนี้มาจากหนังสือที่เขาได้เขียนไว้เป็นภาษาเยอรมันชื่อ “Grundlegung zur Metaphysik der Sitten”^๓

ลินเด็น (Linden, Harry Van Der) ได้อธิบายไว้ว่า หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาที่ชัดเจนและรัดกุมที่สุดในงานวิจัยพื้นฐานทางจริยศาสตร์ของคานท์ ซึ่งยอมรับกันว่าเป็นกระบวนทัศน์ของนักเหตุผลนิยมใน จริยศาสตร์กรณียธรรม เนื้อหาของหนังสือใช้โครงสร้างพื้นฐานของกฎหมายอภิปรัชญาครอบคลุมประสบการณ์ทางศีลธรรม นั่นคือ ความมีอยู่ของเหตุผลบริสุทธิ์ก่อนประสบการณ์โดยปราศจากการอ้างอิงทางจิตวิทยา ซึ่งคานท์ได้วางไว้เป็นหลักการสูงสุดของกฎหมายศีลธรรม

^๓ ตีพิมพ์ครั้งแรก ค.ศ. ๑๗๘๑ ฉบับที่แปลเป็นภาษาอังกฤษมีชื่อแตกต่างกัน เช่น “The Fundamental Principles of the Metaphysic of Ethics”, “The Moral Law”, “Kant’s Groundwork of the metaphysic of Morals”, “Foundations of the Metaphysics of Morals”.

วิทย์ วิศทเวทย์ ได้อธิบายแนวคิดของค่านที่ไว้ตอนหนึ่งว่าสำหรับค่านที่ การกระทำที่ถูก คือการกระทำที่เกิดจากเจตนาดี การกระทำที่เกิดจากเจตนาดีก็คือการกระทำที่เกิดจากสำนึกในหน้าที่ การกระทำที่เกิดจากหน้าที่คือการกระทำที่เกิดจากเหตุผล การกระทำที่ตั้งอยู่บนเหตุผลคือการกระทำที่เกิดจากกฎศีลธรรม ปัญหาก็คือกฎศีลธรรมนี่คืออะไร และได้ตอบว่า ค่านที่กฎศีลธรรมต้องมีลักษณะเป็นคำสั่งเด็ดขาด”^๔ กิริติ บุญเจือ ได้ประมวลแนวคิดเรื่องคำสั่งเด็ดขาดของค่านที่ไว้ว่าความสำนึกในหน้าที่จะสั่งด้วยคำสั่งเด็ดขาด ไม่เสนอเงื่อนไขหรือเหตุผลใดๆ ทั้งสิ้น จึงไม่ใช่คำสั่งโดยมีเงื่อนไข ซึ่งไม่ผูกมัดผู้ใดนอกจากผู้ต้องการเงื่อนไขนั้น ผู้มีเจตนาดีจะตัดสินใจกระทำตามความสำนึกในหน้าที่ทันทีโดยไม่รอชั่งตวงวัดทางเสีย สั่งเด็ดขาดจะกำชับให้กระทำภายใต้หลักการต่อไปนี้ ซึ่งก็เป็นคำสั่งเด็ดขาดด้วยในตัว ๑) จงกระทำโดยความสำนึกว่าเป็นกฎสากล ๒) จงกระทำโดยความสำนึกว่า บุคคลเป็นจุดหมาย มิใช่วิถีไปสู่จุดหมายอื่น ๓) จงกระทำโดยความสำนึกว่า ตนมีเสรีภาพ และมนุษย์ทุกคนต่างก็มีเสรีภาพ^๕ เห็นได้ว่าการเข้าใจจริยศาสตร์ค่านที่อยู่ที่คำเฉพาะของเขา

ดังนั้น ผู้วิจัยจะเสนอแนวคิด จริยศาสตร์ค่านที่ตามลำดับแห่งคำเฉพาะเหล่านี้ คือ เจตนาดี หน้าที่ คติบท กฎสากล และคำสั่งเด็ดขาด

๒.๒.๒. เจตนาดี

แพตตัน (Paton, H.J.) ได้อธิบายเจตนาดีตามนัยลัทธิค่านที่ไว้ว่า เป็นเจตนาดีที่ปราศจากคุณภาพและการจำกัดขอบเขต กล่าวคือ เป็นเจตนาดีในทุกสถานการณ์ เป็นความดีที่สัมบูรณ์หรือความดีที่ไม่มีเงื่อนไข เป็นความดีในตัวเอง ความดีที่ไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งอื่นๆ แพตตันได้ขยายความต่อว่า มิใช่ว่าเจตนาดีอย่างเดียวเท่านั้นจะเป็นสิ่งที่ดี แม้สิ่งเจริญรุ่งเรืองอื่นๆ ก็เป็นความดีในประเด็นต่างๆ ได้มากมาย แต่สิ่งเหล่านั้นมิได้เป็นความดีทุกสถานการณ์ สิ่งเหล่านั้นอาจเป็นสิ่งที่เลวเมื่อมีเจตนาเลว สิ่งเหล่านั้นจึงเป็นความดีที่มีเงื่อนไขหรืออยู่ภายใต้เงื่อนไขบางอย่าง มิใช่สิ่งที่ดีอย่างสมบูรณ์หรือสิ่งที่ดีในตัวเอง การกระทำที่ถูก (หรือการทำดี) คือ การทำตามเจตนาดี เขาขยายความต่อไปว่า **เจตนาดี** ในที่นี้มีใจหมายความว่า มีความตั้งใจดีโดยมิได้ปฏิบัติอะไรและมีใจการกระทำที่ก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตัวผู้กระทำและผู้อื่น หรือกล่าวว่า ไม่ใช่การกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งนั่นเอง ถ้าเช่นนั้น (เราอาจสงสัยว่า) การทำตามเจตนาดีคืออะไร ค่านที่ตอบว่า คือ การกระทำที่เกิดจากสำนึกแห่งหน้าที่ หรืออาจจะกล่าวว่า การกระทำที่ถูก (หรือการทำดี) คือ **การทำหน้าที่เพื่อหน้าที่**

^๔ วิทย์ วิศทเวทย์, **จริยศาสตร์เบื้องต้น: มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๑๓.

^๕ กิริติ บุญเจือ, **จริยศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๘), หน้า ๕๓.

หมายความว่า เรากระทำสิ่งนั้นโดยไม่ใส่ใจกับผลของการกระทำที่เกิดขึ้น เช่น มีผลดี-ไม่ดี กับตัวเองหรือผู้อื่น หรือการกระทำนั้นจะทำให้เราได้รับค่าเราได้รับค่าชมหรือถูกตำหนิจากคนอื่น^๖

สำหรับค่าน้ำที่สิ่งที่ดีอย่างสมบูรณ์หรือสิ่งที่ดีในตัวเองได้แก่เจตนาดีอย่างเดียว กล่าวคือ เป็นความดีที่ปราศจากเงื่อนไขโดยประการทั้งปวง ซึ่งค่าน้ำที่ได้ขยายความต่อว่าเจตนาดีดังกล่าวคือ ความสำนึกในหน้าที่

๒.๒.๓ หน้าที่

ค่าน้ำที่ได้วางประพจน์เพื่อกำหนดหน้าที่ตามเจตนาดีไว้ ๓ ประการด้วยกัน คือ

ก. การกระทำของมนุษย์เป็นสิ่งที่ดีทางศีลธรรม มิใช่ว่ากระทำขึ้นจากความโน้มเอียงขณะนั้น มิใช่ว่ากระทำขึ้นจากผลประโยชน์ส่วนตัว แต่เพราะเป็นการกระทำหน้าที่เพื่อหน้าที่

ข. การกระทำที่เป็นหน้าที่เพื่อหน้าที่ [จะเป็นสิ่งที่] มีค่าทางศีลธรรม มิใช่จากผลลัพธ์ที่พึงประสงค์หรือการแสวงหาผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ แต่มาจากหลักการของรูปแบบหรือคติบท กล่าวคือ หลักการของการกระทำตามหน้าที่ของเราที่อาจจะเป็นได้

ค. หน้าที่เป็นความจำเป็นเพื่อการกระทำจากความเคารพภักดีประพจน์เกี่ยวกับหน้าที่ ตามที่ค่าน้ำท้วงไว้เราสามารถสรุปได้ว่าการกระทำโดยเจตนาดีตามความสำนึกของหน้าที่ก็คือ การกระทำตามหน้าที่เพื่อหน้าที่ โดยหน้าที่นั้นเป็นไปตามคติบทหรือหลักการของความจำเป็นในการกระทำหนึ่ง ค่าน้ำที่ได้จำแนกหน้าที่ออกเป็น “หน้าที่สมบูรณ์” (perfect duty) กับ “หน้าที่ไม่สมบูรณ์” (imperfect duty) และ “หน้าที่เพื่อตนเอง” (duty to self) กับ “หน้าที่เพื่อผู้อื่น” (duty to others) ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอต่อไปข้างหน้า

๒.๒.๔ คติบท

ราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายคติบทตามแนวคิดของค่าน้ำไว้ว่า **คติบท** ... ในจริยศาสตร์ของค่าน้ำ หมายถึง หลักความประพฤติที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งยึดถือปฏิบัติเฉพาะตน กล่าวคือ การกระทำโดยเจตนาแต่ละครั้งย่อมเป็นไปตามคติบทอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ในการที่บุคคลละเมียดคำนั่งสำญญา ก็เพราะถือตามคติบทที่ว่า ถ้าข้าพเจ้าจะได้รับประโยชน์ ข้าพเจ้าก็จะให้คำนั่งสำญญา

^๖ ชัชชัย คุ่มทวีพร, จริยศาสตร์: ทฤษฎีและการวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเคล็ดไทย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๒๖.

โดยจะไม่ทำตามคำมั่นสัญญานั้น การกระทำของบุคคลใดจะถูกต้องหรือไม่ สุดแล้วแต่ว่าบุคคลนั้นมีเจตนาที่จะให้คติบทนั้นเป็นกฎสากลได้หรือไม่^๗

ฟิลด์แมนได้วางรูปแบบคติบทที่เรายึดถือให้เป็นกฎสากลตามแนวคิดลัทธิค่านท์ไว้ว่า

- (๑) “เมื่อไรก็ตามที่ฉันเป็น _ , ฉันจะ _” (Whenever I am _ , I shall _)
- (๒) “เมื่อไรก็ตามที่บางคนเป็น _ , หล่อนจะ _” (Whenever anyone is _ , She will _)
- (๑) คติบทส่วนตัว จะเป็นสิ่งที่เรายึดถือปฏิบัติเฉพาะตน
- (๒) คติบทสากล จะเป็นสิ่งที่วางไว้เป็นกฎสากล

อธิบายการตามคติบทนี้ได้ว่า การกระทำที่ถูกต้องตามนัยลัทธิค่านท์ก็คือมีเจตนาที่จะให้คติบทตามนัย ๑) เป็นคติบทตามนัย ๒) กล่าวคือ มีเจตนาที่จะให้สิ่งที่เราทำขณะนั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องกระทำอย่างนั้นด้วย

๒.๒.๕ กฎสากล

ฟิลด์แมนสันนิษฐานว่า แนวคิดเรื่องกฎสากลทางศีลธรรมหรือกฎศีลธรรมของค่านท์มาจากแนวคิดทางอภิปรัชญา โดยค่านท์ได้จำแนกกฎสากลออกเป็นสองนัย คือ “กฎสากลของธรรมชาติ” (universal law of nature) และ “กฎสากลของเสรีภาพ” (universal law of freedom) ซึ่งฟิลด์แมนอธิบายไว้ว่า

กฎสากลของธรรมชาติ หรือ กฎธรรมชาติ กฎชนิดนี้นอกจากจะบอกว่าสิ่งทั้งหลายเป็นอยู่อย่างไรแล้วยังบอกว่าสิ่งทั้งหลายจะต้องเป็นไปอย่างไรด้วย เช่น อุณหภูมิในถังแก๊สจะเพิ่มขึ้นเมื่อมีความดันภายในมากขึ้นเสมอ ลักษณะนี้ค่านท์เรียกว่า “ความจำเป็นทางกายภาพ” (physicalnecessity)

กฎสากลของเสรีภาพ กฎชนิดนี้จะบอกว่าคนควรจะทำอย่างไรในสถานการณ์นั้น โดยไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับหรือเป็นคำสั่งของผู้มีอำนาจ เพราะว่าการกระทำนี้มิได้คล้อยตามกฎหมายหรือคำสั่งของผู้มีอำนาจเสมอไป เช่น ถ้าเราทำสัญญา ก็จงรักษาสัญญา ลักษณะนี้ค่านท์เรียกว่า “ความจำเป็นทางศีลธรรม” (moral necessity)

ฟิลด์แมนให้ความเห็นว่าคำสั่งเด็ดขาดของค่านท์มาจากแนวคิดเรื่องกฎทั้งสองนี้

^๗ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย, (กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๒), หน้า ๖๙.

ซัชชัย คุ่มทวีพร ได้อธิบายแนวคิดของค่าน้ำในประเด็นนี้ว่าค่าน้ำพยายามหากฎจริยธรรมโดยการเปรียบเทียบกับกฎธรรมชาติซึ่งมีลักษณะสากล เขากล่าวว่ากฎธรรมชาติเหล่านี้เป็นข้อความทั่วไปที่ไม่เพียงบอกว่าสิ่งต่างๆ เป็นไปอย่างไรเท่านั้น แต่ทว่ากฎเหล่านี้ยังบอกอีกว่าสิ่งต่างๆ ต้องเป็นไปอย่างไรด้วย ซึ่งเขาเรียกว่า ความจำเป็นทางกายภาพ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับค่าน้ำ จึงเสนอว่ากฎจริยธรรม (ซึ่งบางครั้งเขาก็เรียกว่า กฎแห่งเสรีภาพ) เป็นหลักการสากลที่อธิบายว่า คนทุกคนควรทำอย่างไรในสถานการณ์หนึ่งๆ กฎเหล่านี้เป็นข้อความทั่วไปที่แสดงถึง **ความจำเป็นทางจริยธรรม**^๘

สรุปได้ว่า กฎสากลทางศีลธรรมของค่าน้ำมาจากแนวคิดเรื่องกฎธรรมชาติทางอภิปรัชญาของเขา นั่นคือ มีความจำเป็นทางศีลธรรมที่จะต้องให้คติบทในการกระทำของเราเป็นกฎสากลเหมือนกับความจำเป็นทางกายภาพที่เป็นไปหรือจะต้องเป็นไปตามกฎธรรมชาติ ความจำเป็นทางศีลธรรมที่จะต้องเป็นไปตามกฎสากลนี้เองที่ค่าน้ำเรียกว่าคำสั่งเด็ดขาด

๒.๒.๖ คำสั่งเด็ดขาด

ราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายคำสั่งเด็ดขาดและคำสั่งมีเงื่อนไขไว้ว่า “คำสั่งเด็ดขาด ในจริยศาสตร์ของค่าน้ำได้แก่กฎทางศีลธรรม อันเป็นคำสั่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติตาม โดยไม่มีเงื่อนไข และไม่ต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น ไม่ว่าผลนั้นจะเป็นคุณหรือเป็นโทษ และไม่ว่าผลนั้นจะเกิดกับตนหรือกับผู้อื่น เพราะเป็นการทำหน้าที่ทางศีลธรรม ต่างกับคำสั่งมีเงื่อนไข (hypothetical imperative)”^๙

คำสั่งมีเงื่อนไขในปรัชญาของค่าน้ำ หมายถึง คำสั่งที่ให้กระทำการโดยมุ่งจะให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งจากการกระทำนั้น เช่น ถ้าอยากให้คนไวใจ จงซื่อสัตย์ คำสั่งนี้ไม่ใช่คำสั่งทางศีลธรรม เพราะค่าน้ำถือว่า คำสั่งทางศีลธรรมนั้นเป็นคำสั่งเด็ดขาด ที่สั่งให้ทำความดีโดยไม่มีเงื่อนไข เช่น จงซื่อสัตย์ (ไม่ว่ากรณีใดๆ) บางทีใช้ว่า conditional imperative^{๑๐} แต้ต้นได้ประมวลแนวคิดของค่าน้ำเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของคำสั่งเด็ดขาดที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบและตัดสินการกระทำทางศีลธรรมไว้ว่า ผู้กระทำซึ่งเป็นสัตว์ที่มีเหตุผลจะต้องพิจารณาตัวเองในสองประเด็น คือ

^๘ ซัชชัย คุ่มทวีพร, **จริยศาสตร์: ทฤษฎีและการวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเคล็ดไทย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๒๓-๑๒๔.

^๙ ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย**, (กรุงเทพมหานคร:ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๒), หน้า ๑๔.

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๙.

ในฐานะเป็นสมาชิกของ “โลกทางพุทธิปัญญา” (intelligible world) และในฐานะเป็นสมาชิกของ “โลกทางประสาทสัมผัส” (sensible world) แปะต้นได้ขยายความประเด็นนี้ว่า ถ้าเราเป็นสมาชิกของโลกทางพุทธิปัญญาอย่างเดียวการกระทำของเราทั้งหมดก็จะขึ้นอยู่กับหลักการของภาวะอิสระอย่างจำเป็น และถ้าเราเป็นสมาชิกของโลกทางประสาทสัมผัสอย่างเดียว การกระทำเหล่านั้นก็จะขึ้นอยู่กับกฎธรรมชาติอย่างจำเป็น แต่ตามแนวคิดของคานท์ “โลกทางพุทธิปัญญารวบรวมซึ่งพื้นฐานของโลกทางประสาทสัมผัสและกฎทั้งหลายของมันไว้อีกด้วย” ดังนั้น คานท์จึงอ้างว่ากฎควบคุมเจตนาของเราในฐานะเป็นสมาชิกของพุทธิปัญญาแล้วก็ “ควรจะ” (ought to) ควบคุมเจตนาของเราตามข้อเท็จจริงว่า เรายังเป็นสมาชิกของโลกทางประสาทสัมผัสอีกด้วย^{๑๑}

สรุปได้ว่า แนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ของคานท์ มีแนวคิดที่พยายามค้นหากฎศีลธรรม (กฎจริยธรรม) โดยนำมาเปรียบเทียบกับกฎธรรมชาติผู้วิจัยมีความเห็นว่าตามแนวคิดของคานท์ โลกทางกายภาพหรือโลกทางประสาทสัมผัสมีกฎธรรมชาติควบคุมไว้ แต่กฎนี้มีพุทธิปัญญาของเราซึ่งเป็นสัตว์ที่มีเหตุผลประมวลไว้ ดังนั้น พุทธิปัญญาของเราก็ควรมีกฎควบคุมเจตนาไว้ด้วยซึ่งคานท์เรียกว่าคำสั่งเด็ดขาด นั่นคือที่มาและความเป็นไปได้ของคำสั่งเด็ดขาดตามแนวคิดของคานท์ ซึ่งใช้เป็นมาตรฐานในการตรวจสอบและตัดสินการกระทำทางศีลธรรมของจริยศาสตร์คานท์ประเด็นที่มาจากความเป็นไปได้ของคำสั่งเด็ดขาดเกี่ยวข้องกับแนวคิดอภิปรัชญาของคานท์และอยู่นอกขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจะทิ้งประเด็นนี้ไว้ โดยจะนำเสนอแต่เพียงรูปแบบของคำสั่งเด็ดขาดเพื่อจะทำให้จริยศาสตร์คานท์ชัดเจนยิ่งขึ้น

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีปรัชญาประโยชน์นิยม

ตามนิยามเหล่านี้ประมวลแนวคิดของประโยชน์นิยมได้ว่า

๑) ประโยชน์นิยมเป็นผลลัพธ์นิยม คือ ยึดถือผลลัพธ์ของการกระทำเป็นเกณฑ์ ไม่ได้เน้นถึงสาเหตุคือเจตนาของผู้กระทำ และละเลยการพิจารณาคุณสมบัติที่ดีหรือคุณธรรมของผู้กระทำ ดังที่ มิลล์ กล่าวไว้ว่า “แรงจูงใจไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับศีลธรรมของการกระทำ แม้ว่ามันอาจเกี่ยวข้องกับศีลธรรมของผู้กระทำ ใครก็ตามที่ช่วยเพื่อนมนุษย์ให้รอดจากการจมน้ำตาย ได้กระทำสิ่งที่ถูกต้อง

^{๑๑} Immanuel Kant, *The Moral Law*, translated and analyzed by H.J. Paton, (London: Hutchinson, 1969), pp. 27-29.

ศีลธรรม ไม่ว่าจะแรงจูงใจของเขาสงเกตจากหน้าทหรือเกิดจากความหวังที่จะได้รับค่าตอบแทนคุ้มกับค่าเหนื่อย”^{๑๒}

๒) ประโยชน์นิยมเป็นสากลนิยม คือ ให้ความสำคัญสิ่งมีชีวิตทั้งหลายเท่าเทียมกัน โดยวางผู้กระทำเป็นกลางหรือเสมอภาคกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ซึ่งขัดแย้งกับอัตตานิยม ที่ยึดถือตนเองคือผู้กระทำเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

๓) ประโยชน์นิยมเป็นสุขนิยม คือ ยึดถือว่าความสุขเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของชีวิตหรือยึดถือว่าจุดหมายสูงสุดของชีวิตก็คือการแสวงหาความสุข ตามนัยนี้ประโยชน์นิยมจะ เหมือนกับอัตตานิยม ในประเด็นที่ยึดถือความสุขเป็นเกณฑ์

International Encyclopedia of Ethics ให้ความหมายไว้ว่า “ประโยชน์นิยมเป็นวิธีการตัดสินซึ่งให้ความสำคัญที่การสนับสนุนความอยู่ดีกินดีทั่วไป รูปแบบคลาสสิกของประโยชน์นิยมเกี่ยวข้องกับสุขนิยม ผลลัพท์นิยมและสากลนิยม โดยให้ความหมายการกระทำที่ถูกต้องว่ามีผลลัพท์เป็นความสุขสูงสุดเพื่อจำนวนมากที่สุด”^{๑๓} และ **Routledge Encyclopedia of Philosophy** ให้ความหมายไว้ว่า “ประโยชน์นิยมเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับความถูกต้อง ตามหลักการนี้ว่าสิ่งที่ดีคือความอยู่ดีกินดี (ความเป็นอยู่ดีหรือประโยชน์) ในแนวทางบางอย่างความอยู่ดีกินดีจะต้องทำให้สูงสุด และผู้กระทำจะเป็นกลางระหว่างความอยู่ดีกินดีของพวกเขาเองกับคนอื่นๆ รวมทั้งสัตว์ที่รู้สึกได้อื่นๆ”^{๑๔}

ฟิลด์แมน (Feldman, Fred) ได้อธิบาย ความเหมือนและแตกต่างระหว่างประโยชน์นิยมกับอัตตานิยม ไว้ว่า อัตตานิยมเป็นรูปแบบของผลลัพท์นิยมซึ่งเป็นทัศนะที่ยึดถือว่าสถานภาพเชิงปทัสถานของการกระทำขึ้นอยู่กับผลลัพท์ของการกระทำนั้น ในประเด็นนี้อัตตานิยมจึงคล้ายคลึงกับประโยชน์นิยม อนึ่ง อัตตานิยมเป็นรูปแบบของสุขนิยมซึ่งเป็นทัศนะที่ยึดถือว่าสถานภาพเชิงปทัสถานของการกระทำขึ้นอยู่กับว่าสุขารมณ์หรือทุกขารมณ์มากเท่าไรที่การกระทำนั้นจะผลิตขึ้นมา ในประเด็นนี้อัตตานิยมจึงเหมือนกับประโยชน์นิยม แต่ สถานภาพเชิงปทัสถานของการกระทำแต่ละอย่างขึ้นอยู่กับจำนวนของสุขารมณ์และทุกขารมณ์ที่ผู้กระทำจะรู้สึกได้เท่านั้น ไม่ใช่จำนวนโดยรวมของสุขารมณ์และทุกขารมณ์ ดังนั้น ตามทัศนะนี้บางครั้งอัตตานิยมจึงถูกเรียกว่า “สุขนิยมเชิงปัจเจก

^{๑๒} วิทย์ วิศทเวทย์, **จริยศาสตร์เบื้องต้น: มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๘), หน้า ๙๐.

^{๑๓} **International Encyclopedia of Ethics**, (London: Selem Press, 1995), p. 894.

^{๑๔} **Routledge Encyclopedia of Philosophy**, (London: Routledge, 20000), p. 909.

นิยม” (Individualistic hedonism) ขณะที่ประโยชน์นิยมถูกเรียกว่า “สุขนิยมเชิงสากลนิยม” (Universalistic hedonism)^{๑๕}

๔) ประโยชน์นิยมเป็นสัมบูรณ์นิยม คือยึดถือว่าความถูกต้องของการกระทำขึ้นอยู่กับหลักประโยชน์สูงสุดหรือหลักมสุขที่วางไว้เท่านั้น ไม่ขึ้นอยู่กับหลักการอื่นๆ นายของข้อ ๔ นี้ ไม่สอดคล้องกับที่ราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความเห็นไว้ว่า “ในทางจริยศาสตร์ สัมบูรณ์นิยมถือว่าความดีเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับตัวของตัวเอง ไม่ขึ้นกับความเห็นหรือการกำหนดของผู้ใดหรือกลุ่มชนใดทั้งสิ้น”^{๑๖}

ขณะที่ โบฌองท์ (Beauchamp) ได้ให้ความเห็นลักษณะสัมบูรณ์นิยมของประโยชน์นิยมไว้ว่า “สำหรับมิลล์และนักประโยชน์นิยมอื่นทั้งหมดแล้ว หลักการแห่งประโยชน์มิได้เป็นหลักการที่ใช้แข่งขันกับหลักการอื่นๆ เนื่องจากการพิจารณาเชิงประโยชน์นิยมเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับการกระทำ การตัดสินใจทางศีลธรรม หลักการแห่งประโยชน์เป็นหลักการที่ทำให้ได้หลักการอื่นหรือทำให้หลักการอื่นสมเหตุสมผล ดังนั้น หลักการแห่งประโยชน์นั้นจึงเป็นกฎสัมบูรณ์ที่คอยช่วยเหลือ ดังคำของมิลล์ว่า ผู้ซึ่งขาดทั่วไป ในทุกกรณีของผู้ที่สืบสน”^{๑๗}

ตามทัศนะนี้ประโยชน์นิยมเป็นหลักการพื้นฐานเพื่อตัดสินการกระทำทางศีลธรรมทั้งหมด และคำอธิบายของโบฌองท์ประเด็นนี้สอดคล้องกับที่ สแควมบัส (Scrembus, JohnH.) ให้ความหมายของสิ่งสัมบูรณ์และสัมบูรณ์นิยมในทางจริยศาสตร์ไว้ว่า “สัมบูรณ์นิยม คือ ทฤษฎี จริยศาสตร์บางอย่างที่อ้างว่ามีมาตรฐานทางจริยะที่ถูกต้องได้อย่างเดียวเท่านั้นที่ประยุกต์ใช้ได้กับทุกๆ คน ทุกๆ สถานที่ อีกนัยหนึ่งคือมันเป็นทฤษฎีบางอย่างที่อ้างว่ามีสิ่งสัมบูรณ์ทางจริยะ กล่าวคือ คุณค่าหรือหลักการทางจริยะที่มนุษย์ทุกคนยึดถือได้โดยไม่ต้องพิจารณาสังคม วัฒนธรรม หรือศาสนา”^{๑๘}

อนึ่ง สแควมบัส ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ประโยชน์นิยมและลัทธิค่านิยมสัมบูรณ์นิยมเชิงจริยะโดยประโยชน์นิยมอ้างว่าความถูกต้องและความผิดเป็นเรื่องของการคำนวณว่าการกระทำจะผลิตความดีสูงสุดเพื่อสมาชิกจำนวนมากที่สุดเท่านั้น ส่วนจริยศาสตร์กรณีธรรมของค่านิยมนั้นอ้างว่าความถูกต้องและความผิดเป็นเรื่องของการใช้เหตุผลตรวจสอบการใช้คำสั่งเด็ดขาด ซึ่งทั้งประโยชน์นิยมและลัทธิค่านิยมสามารถประยุกต์ใช้สำหรับทุกคนและทุกสถานที่เช่นเดียวกัน^{๑๙}

^{๑๕} Fred Feldman, *Introductory Ethics*, (London: Prentice-Hall, 1978), p. 82.

^{๑๖} ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย*, หน้า ๑.

^{๑๗} Tom L. Beauchamp, *Philosophical Ethics*, (New York: McGraw-Hill, 1999), pp. 137-138.

^{๑๘} *International Encyclopedia of Ethics*, (London: Selem Press, 1995), p. 6.

^{๑๙} *Ibid.*, p. 7.

สรุปได้ว่า ประโยชน์นิยมเป็น ผลลัพท์นิยม สุขนิยม สากลนิยม และสัมบูรณ์นิยมแต่นักคิด ประโยชน์นิยมหลายท่านก็มีความเห็นปลีกย่อยแตกต่างกันไป เช่น เบนธัมเน้นปริมาณของความสุข ส่วนมิลล์เน้นคุณภาพของความสุข แต่ทั้งเบนธัมและมิลล์ก็ยังยึดถือว่าความสุขอย่างเดียวเท่านั้นเป็น จุดมุ่งหมายของมนุษย์ ดังนั้น กลุ่มนี้จึงได้ชื่อว่า “ประโยชน์นิยมเชิงเอกนิยม” (Monistic Utilitarianism) หรือ “ประโยชน์นิยมเชิงสุขนิยม” (Hedonistic Utilitarianism) ขณะที่นักประโยชน์นิยมบางท่าน เช่น มัวร์มีความเห็นว่ายังมีอย่างอื่นนอกจากความสุข เช่นมิตรภาพ ความรู้ ความรัก หรือความงามก็เป็นจุดมุ่งหมายของมนุษย์ได้ ดังนั้น กลุ่มนี้จึงได้ชื่อว่าประโยชน์นิยมเชิงพหุภาพ (Pluralistic Utilitarianism)^{๒๐}

แม้ว่านักประโยชน์นิยมจะมีความเห็นปลีกย่อยแตกต่างกันไป แต่หลักสำคัญในการตัดสินใจ การกระทำทางศีลธรรมของประโยชน์นิยมก็คือผลลัพท์และประโยชน์ เพราะผลลัพท์เป็นเครื่องบ่งบอกว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด ดีหรือเลว มิใช่วิธีการ กล่าวคือ ผลลัพท์เป็นเครื่องบ่งชี้วิธีการนั่นเอง และประโยชน์จะเป็นเครื่องวัดผลลัพท์นั้นว่าถูกหรือผิด ดีหรือเลวอีกครั้ง ดังเช่นแนวคิดของเบนธัมว่า “ถ้า การกระทำนั้นนำมาซึ่งความพึงใจมากกว่าความเจ็บปวดก็ถูกต้อง แต่ถ้าการกระทำนั้นนำมาซึ่งความ พึงใจน้อยกว่าความเจ็บปวดก็ผิด” เป็นต้น^{๒๑}

๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีทางพุทธจริยศาสตร์

แนวคิดทางพุทธจริยศาสตร์เป็นแนวคิดที่พื้นฐานมาจากพุทธปรัชญาและพระพุทธศาสนา ที่คนทุกคนสามารถนำไปใช้ในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ในสังคมอย่าง มีความสุข เป็นจริยศาสตร์หรือจริยธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติและทรงสอนให้ชาวพุทธศาสนิกชน ดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัญญา ไม่ให้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความประมาท จึงสอนให้ชาวพุทธตื่นอยู่เสมอและให้ เป็นอยู่ด้วยความเบิกบานกายเบิกบานใจ ไม่ว่าจะเป็นอย่างอยู่ในสถานอย่างไรก็ตามพุทธจริยศาสตร์จึง เป็นหลักธรรมหรือจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่ช่วยในการสร้างความสุขและความเจริญให้กับ สังคมส่วนร่วมและตนเองได้ ดังจะได้อธิบายเนื้อหาต่อไปนี้

^{๒๐} Tom L. Beauchamp, *Philosophical Ethics*, (New York: McGraw-Hill, 1999), pp. 140-141.

^{๒๑} Louis P. Pojman, *Ethics: Discovering Right and Wrong*, (Belmont: Wadsworth Publishing Company, 1995), p. 109.

๒.๔.๑ ความหมายของพุทธจริยศาสตร์

พุทธจริยศาสตร์ เป็นพื้นฐานเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เพื่อควบคุมความประพฤติเบื้องต้น ๒ ทางคือ กาย และวาจา โดยในแต่ละทางบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่มีอยู่ ๒ ทางคือ ดี และชั่ว ซึ่งมาจากมูลเหตุที่เป็นตัวการให้เกิดความประพฤตินั้นคือ กุศลมูล และอกุศลมูล ดังนั้นพื้นฐานทางจริยธรรมที่จะกล่าวถึงก็คือ เบญจศีล เบญจธรรม จริยธรรม ๑๐ ประการ และทศ ๖ อันใดเลยมาทำความเข้าใจเรื่องวิธีการก่อนการรักษาศีลเสียก่อน

สิ่งที่เหมือนกันหรือสิ่งที่มีจุดกำเนิดที่เหมือนกันของสรรพสิ่งที่มีอยู่ ที่เป็นอยู่ และสิ่งที่ดำเนินไปอยู่หรือเปลี่ยนแปลงไปอยู่ของธรรมชาติ หรือสสารอย่างมีระบบและเป็นจริงอย่างแน่นอนตายตัว ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดก็ตามหลักการของพุทธจริยศาสตร์ คือ ให้ละความชั่ว ให้ทำความดี และให้ทำกายใจของตนเอง ให้บริสุทธิ์ผ่องใส ปราศจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองใจ การที่คนละความชั่วทำความดี ทำกายใจของตนให้บริสุทธิ์ เป็นการกระทำเพราะรักตัวเอง เพราะฉะนั้น กฎของพุทธจริยศาสตร์จึงเป็นกฎ การรักตัวเอง โดยมีปรัชญาของพุทธจริยศาสตร์ที่มีพื้นฐานอยู่บนปรัชญาแบบวัตถุนิยมที่เป็นจริยศาสตร์แบบสุขนิยม ทรรศนะพุทธจริยศาสตร์ในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น มีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ (๑) การไม่ทำความชั่ว (๒) กระทำแต่ความดี (๓) ทำจิตใจให้บริสุทธิ์^{๒๒} จากการทำทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งเป็นขั้นแรกในการทำให้เจริญ ซึ่งมี ๓ ประการ คือ

๑. **สัมปัตตวิริติ** เว้นสิ่งประจวบเฉพาะหน้า, เว้นเมื่อประสบซึ่งหน้า หรือเว้นได้ทั้งที่ประจวบโอกาส คือ ไม่ได้ตั้งเจตนาไว้ก่อน ไม่ได้สมทานสิกขาบทไว้เลยแต่เมื่อประสบเหตุที่จะทำชื่อนึกคิดพิจารณาขึ้นได้ในขณะนั้นว่า ตนมีชาติตระกูล วยหรือคุณวุฒಿಯ่างนี้ ไม่สมควรกระทำกรรมเช่นนั้น แล้วงดเว้นเสียได้ไม่ทำผิดศีล

๒. **สมาทานวิริติ** เว้นด้วยการสมทาน คือ ตนได้ตั้งเจตนาไว้ก่อน โดยได้รับศีล คือสมทานสิกขาบทไว้แล้ว กังตเว้นตามที่ได้สมทานนั้น

๓. **สมุจเฉทวิริติ หรือ เสตุฆาตวิริติ** เว้นด้วยตัดขาด หรือด้วยชักสะพานตัดตอนเสียทีเดียว, เว้นได้เด็ดขาด คือ การงดเว้นความชั่ว ของพระอริยะทั้งหลาย อันประกอบด้วยอริยมรรคซึ่งขจัดกิเลสที่เป็นมูลเหตุแห่งความชั่วนั้น ๆ เสริจสิ้นแล้ว ไม่เกิดมีแม้แต่ความคิดที่จะประกอบกรรมชั่วนั้นเลย วิริติ ๒ อย่างแรก ยังไม่อาจวางใจได้แน่นอน วิริติข้อที่ ๓ จึงจะแน่นอนสิ้นเชิง^{๒๓}

^{๒๒} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๙๐/๕๐.

^{๒๓} พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: มหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๑.

สรุปได้ว่า แนวคิดทางพุทธจริยศาสตร์ เป็นหลักหรือแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ที่ทำให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามเกิดความสุขทั้งทางกายและใจ โดยหลักทั่วไปของพุทธจริยศาสตร์ คือการงดเว้นจากสิ่งที่ชั่ว และมุ่งกระทำแต่สิ่งที่ดีงาม ทางกาย วาจา ในเบื้องต้น และใจ ในระดับสูง เพื่อให้เกิดจิตใจที่บริสุทธิ์ ขจัดกิเลสที่เข้ามาในจิตใจได้อย่างเด็ดขาด เพื่อมุ่งสู่มรรคผลและนิพพาน

๒.๔.๒ ระดับของพุทธจริยศาสตร์

ระดับของพุทธจริยศาสตร์ที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติที่บุคคลควรเข้าใจและปฏิบัติ มีอยู่ ๓ ระดับ คือ พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น คือการรักษาศีล ๕ พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง คือหลักอกุศลกรรม ๑๐ และกุศลกรรม ๑๐ และระดับพุทธจริยศาสตร์ระดับสูง คือหลักมรรค ๘ ที่จะอธิบายในลำดับต่อไป

๑) พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น

พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น ได้แก่ศีล ๕ หรือ เบญจศีล ความประพฤติชอบทางกายและวาจา, และการรักษากายวาจาให้เรียบร้อย, การรักษาตามระเบียบวินัย, ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว, การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน ^{๒๔}

“ศีล” (Morality) ตามความหมายในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย จุฬนิเทศ ดังที่ พระสารีบุตรได้กล่าวถึงศีลว่า “ศีล” หมายถึง การปฏิบัติของภิกษุที่มีความสำรวมในโอวาทปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์ และโคจรเห็นภัยในโทษทั้งหลายแม้มีประมาณเล็กน้อยสมათานอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ความสำรวม ความระวัง ความไม่ก้าวล่วง ในสิกขาบททั้งหลาย ซึ่งหมายถึงการสำรวมกาย วาจา ใจ ^{๒๕} และในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิเทศ พระสารีบุตรก็ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า “อริศีลสิกขา” เป็นไฉน ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีศีล สำรวมด้วยความสำรวมในปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์และโคจร เห็นภัยในโทษทั้งหลาย แม้มีประมาณน้อย สมათาน ศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ศีลชั้นทั้งหลาย ศีลชั้นใหญ่ ศีลเป็นที่ตั้ง เป็นเบื้องต้น เป็นเครื่องประพฤติ ความสำรวม เป็นความระวัง เป็นปากเป็นประธาน แห่งความถึงพร้อมแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย นี้เรียกว่า อริศีลสิกขา ^{๒๖}

“ศีล” (Morality) ลักษณะของศีล ๕ หมายถึง ความสำรวมทางกายวาจา หรือแปลว่า ลักษณะความเป็นปรกติ คือ การไม่ประพฤติผิดทางกาย และวาจา เป็นความมีระเบียบวินัย กฎเกณฑ์

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๖-๒๐๗.

^{๒๕} ขุ.ปา. (ไทย) ๓๐/๙๒/๒๐.

^{๒๖} ขุ.ม. (ไทย) ๒๙/๔๖/๓๖.

ข้อบังคับสำหรับควบคุมประพฤติกรรมทางกายของคนในสังคมให้เรียบร้อยตั้งมาเป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน ให้ห่างจากความชั่วร้ายทั้งหลาย การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างทำตามอำเภอใจ ความขัดแย้งและลักลั่นก็จะเกิดขึ้น ยิ่งมากคนก็ยิ่งมากเรื่อง ไม่มีความสุขสงบสุข การงานที่ทำก็จะเสียผล^{๒๗} ศील จึงมีฐานะเป็นวินัยสำหรับทุกคน เพื่อไต่เต้าไปหาความดีงามสูงสุดในพระพุทธศาสนา คือ เป็นรากฐานของสมาธิ และปัญญา ดังนั้น^{๒๘} ลักษณะของศีล ๕ ก็คือ การประพฤติชอบที่เป็นกุศล คือการไม่ล่วงละเมิดทางกายวาจา มีดังต่อไปนี้ คือ

(๑) **ปาณาติบาต เวมณิ** หมายถึง เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตของตนโดยไม่เบียดเบียนชีวิตร่างกายของผู้อื่นสัตว์อื่น แต่เป็นผู้มีใจประกอบด้วยเมตตา กรุณา มีความรักความหวังดีต่อกันเป็นพื้นฐาน

(๒) **อทินนาทานนา เวมณิ** หมายถึง เจตนางดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งการขโมย มีความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตของคนโดยไม่เบียดเบียน ทรัพย์สิน และไม่ละเมิดกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น ด้วยการลักขโมย เป็นต้น แต่เป็นการดำเนินชีวิตโดยสุจริต ยุติธรรม หาเลี้ยงชีพโดยชอบ เรียกว่า สัมมาอาชีวะ

(๓) **กาเมสุ มิจฉาจารา เวมณิ** หมายถึง เจตนางดเว้นจากการประพฤตินอกใจในกามซึ่งเป็นความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตของคนโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นในทางคู่ครอง ไม่ละเมิดสิทธิในบุคคลผู้เป็นที่รักของผู้อื่น รวมทั้งไม่ผิดประเวณีทางเพศ ไม่ประพฤติผิดนอกใจคู่ครองของตนเองมีใจมั่นคงในคู่ครองของตน สามารถควบคุมอารมณ์ในเรื่องเพศได้

(๔) **มุสาวาธา เวมณิ** หมายถึง เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ คือ มีความประพฤติ หรือ การดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาที่เป็นเท็จหลอกลวง อันเป็นสาเหตุตัดรอน หรือทำลายประโยชน์ของผู้อื่นแต่มีความซื่อสัตย์ มีสัจจะ รักษาสัจจะ พูดแต่คำจริง คำมีประโยชน์คำสมานฉันท์สามัคคี เป็นต้น

(๕) **สุราเมระยะมัชชปะมาทัฏฐานา เวมณิ** หมายถึง เจตนางดเว้นจากของมีนเมา คือ สุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนตนเอง ด้วยการดื่ม การสูบ ฉีด สิ่งที่เป็นพิษให้โทษแก่ร่างกาย คือ เป็นยาเสพติดทุก

^{๒๗} ฐานวุฑฒโณภิกขุ, มงคลชีวิตฉบับธรรมทายาท, (หนังสืออนุสรณ์งานฌาปนกิจคุณแม่เอาเตียง แซ่จิว ๓ มิถุนายน ๒๕๓๓), (กรุงเทพมหานคร: ชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ, ๒๕๔๒), หน้า ๗.

^{๒๘} พระเทพปริยัติเมธี, หลักการพัฒนาดน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เสียงเชียงใหม่, ม.ป.ป), หน้า ๑๗.

ประเภท อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทพลาดพลั้ง เกิดความมัวเมา เสียสติสัมปชัญญะ และทำให้เสียคุณภาพความเป็นคน แต่มีสติระวางตัวมิให้ติดสิ่งเสพติดเหล่านั้น ๆ ทั้งสามารถควบคุมจิตใจ ควบคุมอารมณ์ให้ตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดทั้งหลายด้วย ^{๒๙}

เบญจศีล ที่เรียกว่าเป็นพุทธจริยศาสตร์ขั้นพื้นฐานเพราะเป็นข้อปฏิบัติเบื้องต้น เมื่อปฏิบัติขั้นสูงขึ้นไปได้เป็นพื้นฐานรองรับคุณธรรมสูง ๆ ขึ้นไป เพื่อเป็นการสร้างรากฐานของการประพฤติปฏิบัติในทางที่ตรง ที่จะสามารถนำไปสู่หลักจริยธรรมขั้นสูงสุดตามลำดับต่อไป ^{๓๐}

สรุปได้ว่า พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น ได้แก่ศีล ๕ หรือ เบญจศีล ความประพฤติชอบทางกายและวาจา, และการรักษากายวาจาให้เรียบร้อย, การรักษาตามระเบียบวินัย, ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว, การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน “ศีล” การปฏิบัติของภิกษุที่มีความสำรวมในโอวาทปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์ และโคจรเห็นภัยในโทษทั้งหลายแม้มีประมาณเล็กน้อยสมათานอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ความสำรวม ความระวาง ความไม่ก้าวล่วง ในสิกขาบททั้งหลาย การสำรวมกาย วาจา ใจ ลักษณะของศีล ๕ หมายถึง ความสำรวมทางกายวาจา หรือแปลว่า ลักษณะความเป็นปกติ คือ การไม่ประพฤติผิดทางกาย และวาจา เป็นความมีระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับสำหรับควบคุมประพฤติทางกายของคนในสังคมให้เรียบร้อยตรงกันเป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ได้แก่ ๑) ปาณาติบาต เวมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ๒) อทินนาทานนา เวมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งการขโมย ๓) กาเมสุมิฉฉาจา เวมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการประพฤติผิดในกามซึ่งเป็นความประพฤติ ๔) มุสาวาทา เวมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ ๕) สุราเมรัยยะมัชชปะมาทัฏฐานา เวมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากของมึนเมา สุราเมรัย

๒) พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง

พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง ซึ่งเป็นพุทธจริยศาสตร์ที่มุ่งขัดเกลาตนเองให้มีจิตใจสูงขึ้น เป็นการเว้นอกุศลกรรมบถ ๑๐ และทำกุศลกรรมบถให้สมบูรณ์ บางครั้งเรียกว่า อาคาริยวินัย ซึ่งแปลว่าวินัยของผู้ครองเรือนหรือคฤหัสถ์ แยกเป็นทางกาย วาจา และใจไว้ ๓ หมวด รวม ๑๐ ประการ

^{๒๙} ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง และประชาชนผู้สนใจทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๙-๑๑๒.

^{๓๐} ชัยวัฒน์ อัดพัฒน, จริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๒๓๕.

^{๓๑} หลักกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการถือได้ว่าเป็นหลักธรรมสำคัญในการพัฒนามนุษย์ของพระพุทธศาสนาอีกหลักธรรมหนึ่งที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้ครบทั้งกาย วาจา และใจ เพราะว่าการพัฒนามนุษย์ในทางพระพุทธศาสนานั้น มุ่งเน้นไปในการพัฒนาที่มองคนในฐานะที่เป็นมนุษย์ ความหมายคือ มนุษย์นั้นมีความเป็นมนุษย์ของตัวเอง ชีวิตมนุษย์นั้นมีจุดหมายของชีวิต คือ ความสุข ความอิสรภาพ ความดีงามของชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคล ^{๓๒} อีกทั้งเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นในส่วนของจิตใจหรือพฤติกรรมเป็นหลักใหญ่ สำหรับหลักธรรมที่ใช้ในการพัฒนาก็มีหลายอย่างด้วยกัน แต่ในที่นี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะหลักกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ใช้ในการพัฒนามนุษย์ด้านพื้นฐานในสมัยพุทธกาล “กุศลกรรมบถ ๑๐” หมายถึง ทางแห่งกุศลกรรม, ทางทำความดี, กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่ความเจริญหรือสุคติ มี ๑๐ อย่าง ^{๓๓} คือ

ก. กายกรรม ๓ หมายถึง การกระทำชั่วทางกาย ได้แก่

- ๑) ปาณาติบาต หมายถึง เว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เว้นการทำร้ายหรือเว้นการเบียดเบียนบุคคลอื่น
- ๒) อทินนาทาน หมายถึง เว้นการขโมย เว้นการลักทรัพย์ เว้นการถือเอาของที่เขามิได้ให้ไม่ได้อนุญาต
- ๓) กาเมสุมิฉฉาจาร หมายถึง เว้นการประพฤตินิดในกาม เว้นการล่วงละเมิดทางเพศต่อบุคคลอื่น

ข. วิจิตรกรรม ๔ หมายถึง การกระทำชั่วทางวาจา ได้แก่

- ๔) มุสาวาท หมายถึง เว้นการพูดเท็จ เว้นการพูดโกหก
- ๕) ปิสุณาวาจา หมายถึง เว้นการพูดส่อเสียด เว้นการเหยียดหยามดูแคลนคนอื่น
- ๖) ผรุสวาจา หมายถึง เว้นการพูดคำหยาบ
- ๗) สัมผัสปปลาปะ หมายถึง เว้นการพูดเพ้อเจ้อ เว้นการพูดโอ้อวด เว้นการพูดไม่มีสาระ

ค. มโนกรรม ๓ หมายถึง การกระทำชั่วทางใจ ได้แก่

- ๘) อภิชฌา หมายถึง เว้นการคิดอยากได้ของผู้อื่น

^{๓๑} ที.ม. (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๕๙.

^{๓๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕๑.

^{๓๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร: มหাজุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๒๑.

๙) พยาบาท หมายถึง เว้นการคิดร้ายผู้อื่น การแคร์ใจต่อผู้อื่น

๑๐) มิจฉาทิฏฐิ หมายถึง เว้นความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม เว้นความเห็นผิดเป็นชอบ^{๓๔}

กุศลกรรมบถ ๑๐ ในบาลีเรียกชื่อหลายอย่าง เช่นว่า ธรรมจริยา ^{๓๕} ความประพฤติธรรม บ้าง โสโงย ^{๓๖} ความสะอาดหรือเครื่องชำระตัวบ้าง อริยธรรม อารยธรรม, ธรรมของผู้เจริญบ้าง อริยมรรค มรรคอันประเสริฐบ้าง สัทธรรม ธรรมดี, ธรรมแท้บ้าง, สปัริสธรรม ^{๓๗} ธรรมของสัตบุรุษ บ้างหลักพุทธจริยธรรมเหล่านี้เป็นพุทธจริยศาสตร์ชั้นกลาง ที่เป็นการประพฤติปฏิบัติที่สูงขึ้น ละเอียดประณีตยิ่งขึ้นไป เพื่อการที่จะช่วยให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเข้าถึงหลักพุทธจริยธรรมชั้นสูงสุดในระดับต่อไป ^{๓๘}

สรุปได้ว่า พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง ซึ่งเป็นพุทธจริยศาสตร์ที่มุ่งขัดเกลาตนเองให้มีจิตใจสูงขึ้น เป็นการเว้นอกุศลกรรมบถ ๑๐ และทำกุศลกรรมบถให้สมบูรณ์ บางครั้งเรียกว่า อาคาริยวินัย ซึ่งแปลว่าวินัยของผู้ครองเรือนหรือคฤหัสถ์ แยกเป็นทางกาย วาจา และใจไว้ ๓ หมวด รวม ๑๐ ประการ หลักกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการถือได้ว่าเป็นหลักธรรมสำคัญในการพัฒนามนุษย์ของพระพุทธศาสนาอีกหลักธรรมหนึ่งที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้ครบทั้งกาย วาจา และใจ เพราะว่าการพัฒนามนุษย์ในทางพระพุทธศาสนานั้น มุ่งเน้นไปในการพัฒนาที่มองคนในฐานะที่เป็นมนุษย์ กุศลกรรมบถ ๑๐ หมายถึง ทางแห่งกุศลกรรม, ทางทำความดี, กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่ความเจริญหรือสุคติ มี ๑๐ อย่าง คือ ๑) กายกรรม ๓ หมายถึง การกระทำชั่วทางกาย ได้แก่ ๑) ปาณาติบาต หมายถึง เว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เว้นการทำร้ายหรือเว้นการเบียดเบียนบุคคลอื่น ๒) อทินนาทาน หมายถึง เว้นการขโมย เว้นการลักทรัพย์ เว้นการถือเอาของที่เขามาได้ให้ไม่ได้อนุญาต ๓) กามเมสุมิฉฉาจาร หมายถึง เว้นการประพฤติผิดในกาม เว้นการล่วงละเมิดทางเพศต่อบุคคลอื่น ๒) วิจิกรรม ๔ หมายถึง การกระทำชั่วทางวาจา ได้แก่ ๔) มุสาวาท หมายถึง เว้นการพูดเท็จ เว้นการพูดโกหก ๕) ปิสุณาวาจา หมายถึง เว้นการพูดส่อเสียด เว้นการเหยียดหยามดูแคลนคนอื่น ๖) ผรุสวาจา หมายถึง เว้นการพูดคำหยาบ ๗) สัมผัปปลาปะ หมายถึง เว้นการพูดเพ้อเจ้อ เว้นการพูดโอ้อวด เว้นการพูดไม่มีสาระ ๓) มโนกรรม ๓ หมายถึง การกระทำชั่วทางใจ ได้แก่ ๘) อภิชฌา หมายถึง เว้นการ

^{๓๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๒๓๕.

^{๓๕} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๓๙/๔๓๒.

^{๓๖} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๔๗/๓๖๒.

^{๓๗} อง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๑๔๕-๑๔๘/๒๕๑-๒๕๓.

^{๓๘} ชัยวัฒน์ อัตพัฒน, จริยศาสตร์, หน้า ๒๓๕.

คิดอยากได้ของผู้อื่น ๙) พยาบาท หมายถึง เว้นการคิดร้ายผู้อื่น การแค้นใจต่อผู้อื่น ๑๐) มิจฉาทิฎฐิ หมายถึง เว้นความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม เว้นความเห็นผิดเป็นชอบ

๓) พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง

พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง ซึ่งเป็นจริยศาสตร์ที่มุ่งพัฒนาตนเองสู่ความเป็นอริยชน ประกอบด้วยหลักธรรมคำสอนที่เป็นมรรค ๘ หรือที่เรียกอีกชื่อว่า มัชฌิมา ปฏิปทา ซึ่งแปลว่าทางสายกลาง หรือหลักปฏิบัติอันเป็นทางสายกลาง ซึ่งเป็นหนทางดับทุกข์ คำว่า มรรค ตามที่ปรากฏในภาษาไทยมีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤตและภาษาบาลี ภาษาสันสกฤตมาจากคำว่า มารค ส่วนภาษาบาลี มาจากคำว่า มคค ภาษาไทยใช้คำว่า มรรค, มรรคະ-, มรรคา [มัก, มักคะ-, มักคา] น. เป็นคำนามแปลว่า ทาง, เหตุ, ใช้คู่กับ ผล ว่าเป็นมรรคเป็นผล ในพระพุทธศาสนา เป็นชื่อแห่งโลกุตระธรรม คู่กับ ผล มี ๔ ชั้น คือ โสดาปัตติมรรค สกทาคามีมรรค อนาคามีมรรค อรหัตมรรค ทางที่จะนำไปสู่ความพ้นทุกข์ เป็น ๑ ในอริยสัจ ๔ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค เรียกเต็มว่า มรรคมืองค์ ๘ ประกอบด้วย สัมมาทิฐิ – ความเห็นชอบ, สัมมาสังกัปปะ – ความดำริชอบ, สัมมาวาจา – การเจรจาชอบ, สัมมากัมมันตะ – การงานชอบ, สัมมาอาชีวะ – การเลี้ยงชีวิตชอบ, สัมมาวายามะ – ความพยายามชอบ, สัมมาสติ – ความระลึกชอบ, สัมมาสมาธิ – ความตั้งใจชอบ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมาปฏิบัติ คือ ทางสายกลาง มรรคนายก [มักคะนายก] น., ผู้นำทาง คือ ผู้จัดการทางกุศล หรือผู้ชี้แจงทางบุญทางกุศลและป่าวประกาศให้ประชาชนมาทำบุญทำกุศลในวัด มรรคผล (ปาก) น. ผล, มักใช้ในความปฏิเสธ เช่น ไม่เป็นมรรคผล ไม่ได้มรรคผลอะไร ^{๓๙} มรรค มีชื่อเต็มว่า อริยอัฏฐังคิกมัคค์ (อริย + อัฏฐังคิก + มัคค) เรียกเป็นไทยว่า อริย-อัฏฐังคิกมรรค บ้าง อริยอัชฎางคิกมรรค บ้าง อารยอัชฎางคิกมรรค บ้าง แปลว่า ทางมืองค์แปดประการอันประเสริฐ ทางมืองค์ ๘ ของพระอริยะ ทางมืองค์ ๘ ที่ทำให้ปุถุชนเป็นพระอริยะ ทางมืองค์ ๘ ที่พระอริยะคือพระพุทธเจ้าทรงค้นพบ หรือมรรคาอันประเสริฐมืองค์ประกอบ ๘ อย่าง องค์หรือองค์ประกอบ ๘ อย่าง หรือเรียกว่า มรรคมืองค์ ๘ ซึ่งมีความหมายชัดเจนหมายถึง ทางสายเดียวที่มีส่วนประกอบ ๘ อย่าง หรือเรียกว่า อริยมรรคมืองค์ ๘ ดังต่อไปนี้ ^{๔๐} ได้แก่

๑) สัมมาทิฎฐิ หมายถึง ความเห็นชอบ ได้แก่ ความรู้ในทุกข์ (ความทุกข์) ความรู้ในทุกข์สมุทัย (เหตุเกิดแห่งทุกข์) ความรู้ในทุกข์นิโรธ (ความดับแห่งทุกข์) ความรู้ในทุกข์นิโรธคามินีปฏิบัติ (ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งทุกข์)

^{๓๙} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๘๔๓.

^{๔๐} ที.สี. (ไทย) ๙/๓๗๕/๑๕๗.

๒) สัมผัสสังกัปปะ หมายถึง ความดำริชอบ ได้แก่ ความดำริในการออกจากกามความดำริในการไม่พยายาม ความดำริในการไม่เบียดเบียน

๓) สัมมาวาจา หมายถึง วาจาชอบ ได้แก่ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดเท็จเจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดส่อเสียด เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดคำหยาบ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดเพื่อจ้อ ในกุศลกรรมมถตามทีกล่าวมาในพุทธจริยศาสตร์ชั้นกลาง

๔) สัมมากัมมันตะ หมายถึง การงานชอบ ได้แก่ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการประพฤตินิโคตติในกาม

๕) สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ละมัจฉาอาชีวะแล้ว สำเร็จการเลี้ยงชีพด้วยสัมมาอาชีวะ

๖) สัมมาวายามะ หมายถึง ความเพียรชอบ ได้แก่

๖.๑) สร้างฉันทะ พยายาม บรรเทาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น

๖.๒) สร้างฉันทะ พยายาม บรรเทาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว

๖.๓) สร้างฉันทะ พยายาม บรรเทาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อทาทุกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น

๖.๔) สร้างฉันทะ พยายาม บรรเทาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหาย ภัยโยธภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มทีแห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว

๗) สัมมาสติ หมายถึง การระลึกชอบ ได้แก่

๗.๑) พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชณาและโทมนัสในโลกได้

๗.๒) พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติกำจัดอภิชณาและโทมนัสในโลกได้

๗.๓) พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชณาและโทมนัสในโลกได้

๗.๔) พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชณาและโทมนัสในโลกได้

๘) สัมมาสมาธิ หมายถึง ความตั้งใจมั่นชอบ ได้แก่

๘.๑) สกัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลาย บรรลุปฐมฌานที่มีวิตก มีวิจารณ์ มีปิติและสุขอันเกิดจากวิเวกอยู่

๘.๒) เพราะวิตกวิจารณ์สงบระงับไป บรรลุทุติยฌานที่มีความผ่องใสภายใน มีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น ไม่มีวิตก ไม่มีวิจารณ์ มีแต่ปิติและสุขอันเกิดจากสมาธิอยู่

๘.๓) เพราะปิติจากคลายไป มีจิตเป็นอุเบกขา มีสติ มีสัมปชัญญะอยู่ และเสวยสุขด้วยกาย (นามกาย) บรรลุตติยฌานที่พระอริยะทั้งหลายกล่าวสรรเสริญว่า “ผู้มีอุเบกขา มีสติอยู่เป็นสุข”

๘.๔) เพราะละสุขและทุกข์ได้ เพราะโสมนัสและโทมนัสดับไปก่อนแล้ว บรรลุจตุตถฌานที่ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข มีสติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาอยู่ ^{๔๑}

องค์ประกอบ ๘ ประการ ของอริยมรรคเหล่านี้สังเคราะห์ลงในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ในข้อที่ ๑-๒ เป็นปัญญา ในข้อที่ ๓-๔-๕ เป็นศีล และในข้อที่ ๗-๘ เป็นสมาธิ ที่เป็นหลักพุทธจริยศาสตร์ชั้นสูงสุดเพื่อเข้าถึงอริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ^{๔๒}

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของมรรค โดยนัยมรรคในฐานะไตรสิกขา หมวดศีล หมวดสมาธิ และหมวดปัญญา หรือเรียกว่า อริยมรรค หรือมรรคมืองค์ ๘ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ๘ ประการ คือ หมวดปัญญา องค์มรรคข้อที่ ๑ สัมมาทิฏฐิ องค์มรรคข้อที่ ๒ สัมมาสังกัปปะ หมวดศีล องค์มรรคข้อที่ ๓ สัมมาวาจา องค์มรรคข้อที่ ๔ สัมมากัมมันตะ องค์มรรคข้อที่ ๕ สัมมาอาชีวะ หมวดสมาธิ องค์มรรคข้อที่ ๖ สัมมาวายามะ องค์มรรคข้อที่ ๗ สัมมาสติ องค์มรรคข้อที่ ๘ สัมมาสมาธิ

สรุปได้ว่า พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง ซึ่งเป็นจริยศาสตร์ที่มุ่งพัฒนาตนเองสู่ความเป็นอริยชน ประกอบด้วยหลักธรรมคำสอนที่เป็นมรรค ๘ หรือที่เรียกอีกชื่อว่า มัชฌิมา ปฏิปทา ซึ่งแปลว่า ทางสายกลาง หรือหลักปฏิบัติอันเป็นทางสายกลาง ซึ่งเป็นหนทางดับทุกข์ ทางมืองค์แปดประการอันประเสริฐ ทางมืองค์ ๘ ของพระอริยะ ทางมืองค์ ๘ ที่ทำให้ปุถุชนเป็นพระอริยะ ทางมืองค์ ๘ ที่พระอริยะคือพระพุทธเจ้าทรงค้นพบ หรือมรรคอันประเสริฐมืองค์ประกอบ ๘ อย่าง องค์หรือองค์ประกอบ ๘ อย่าง หรือเรียกว่า มรรคมืองค์ ๘ ซึ่งมีความหมายชัดเจนหมายถึง ทางสายเดียวที่มีส่วนประกอบ ๘ อย่าง หรือเรียกว่า อริยมรรคมืองค์ ๘ ได้แก่ ๑) สัมมาทิฏฐิ หมายถึง ความเห็นชอบ ได้แก่ ความรู้ในทุกข์ (ความทุกข์) ความรู้ในทุกข์สมุทัย (เหตุเกิดแห่งทุกข์) ความรู้ในทุกข์นิโรธ (ความดับแห่งทุกข์) ความรู้ในทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งทุกข์) ๒) สัมมาสังกัปปะ

^{๔๑} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๖๑-๒๖๒/๑๙๔.

^{๔๒} ชัยวัฒน์ อัตพัฒน, จริยศาสตร์, หน้า ๒๓๖.

หมายถึง ความดำริชอบ ได้แก่ ความดำริในการออกจากกามความดำริในการไม่พยาบาท ความดำริในการไม่เบียดเบียน ๓) สัมมาวาจา หมายถึง วาจาชอบ ได้แก่ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดเท็จ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดส่อเสียด เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดคำหยาบ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ ในกุศลกรรมบถตามที่กล่าวมาในพุทธจริยศาสตร์ชั้นกลาง ๔) สัมมากัมมันตะ หมายถึง การงานชอบ ได้แก่ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการประพฤตินอกใจในกาม ๕) สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ละมิจฉาอาชีวะแล้ว สำเร็จการเลี้ยงชีพด้วยสัมมาอาชีวะ ๖) สัมมาวายามะ หมายถึง ความเพียรชอบ ๗) สัมมาสติ หมายถึง การระลึกชอบ ๘) สัมมาสมาธิ หมายถึง ความตั้งใจมั่นชอบ

๒.๔.๓ หลักการปฏิบัติของพุทธจริยศาสตร์

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการปฏิบัติของบุคคลในทางพุทธจริยศาสตร์ใน ๓ ระดับ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการประพฤติปฏิบัติ และสิ่งที่ควรและไม่ควรประพฤติปฏิบัติ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้ดำเนินชีวิตในสังคมต่อไปอย่างมีความสุข หลักการปฏิบัติของพุทธจริยศาสตร์ มีดังนี้

๑) หลักปฏิบัติของพุทธจริยศาสตร์ระดับต้น

ข้อปฏิบัติศีล ๕ เป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามหลักศีลธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

๑.๑ ปาณาติบาต (การฆ่าสัตว์) การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๑ คือ ปาณาติปาตา เวรมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ (การทำแท้ง) ถือว่า เป็นการฆ่ามนุษย์ เป็นการทำลายชีวิตของสัตว์ให้ตกลงไป กล่าวว่าการประพฤตินอกใจในศีลข้อนี้ มีกิเลสตัวหลักที่คอยบงการก็คือ โทสะ (ความโกรธ) คือความไม่พอใจในสัตว์ที่ถูกฆ่า กิเลสตัวรอง คือ โลภะ (ความโลภ) เพราะบางคนฆ่าสัตว์เนื่องจากความโลภเข้าครอบงำ เช่น อยากรับเงินฆ่าจ้าง หรือต้องการสัตว์นั้นมาเป็นอาหาร ความหวงแหนในทรัพย์สมบัติของตนจึงได้ฆ่าสัตว์เพื่อปกป้องทรัพย์นั้น เพื่อให้คนยอมรับในความกล้าหาญหรือเพื่อลาภยศที่จะตามมาจึงฆ่าสัตว์ให้คนเห็น หรือยังอาจมีสาเหตุมาจากกิเลสที่เป็นบริวารของโทสะหรือโลภะอีกด้วย เช่น ความพยาบาท ความริษยา ความแข่งดี ความตระหนี่ อย่างไรก็ตาม การประพฤตินอกใจในศีลข้อนี้ คือ การฆ่าสัตว์ (การทำแท้ง) จะเกิดมาจากกิเลสตัวใดที่คอยบงการก็ตาม เพื่อให้ดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนต่อชีวิตร่างกายของผู้อื่น ต้องมีความสำรวมระวัง รู้เท่าทันต่อกระแสกิเลสที่อยู่ใต้อำนาจจิตใจของตนเองเป็นสำคัญ โดยอาศัยเจตนาเป็นที่ตั้ง มีความจงใจเป็นเครื่องงดเว้นด้วยองค์ ๕ ประการของศีลข้อ ๑ ปาณาติบาต มิให้ความชั่วที่เกิดขึ้นทางกายวาจา และใจ คือ (๑) สัตว์นั้นมีชีวิต (๒) ให้รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต (๓) เมื่อมีการคิดจะฆ่าสัตว์ ก็มีเจตนางดเว้นเสียได้ (๔) ไม่ทำ

ความเพียรให้เกิดขึ้น และ (๕) สัตว์ก็จะไม่ตายลงไป หรือตกลงลงไป โดยมีเจตนารักษากายวาจา และใจ ไม่ให้ประพฤติก่อล่วงละเมิดในศีล ^{๔๓}

๑.๒ อทินนาทาน (การลักทรัพย์) การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวมณี คือ เจตนาถว้น จากการถือเอาสิ่งของ ที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยการลักขโมย ฉ้อโกง ฉก ซึ่ง วังราว หลอกหลวง ปลอม ยักยอกสลับเปลี่ยน เป็นต้น กล่าวว่าการประพฤติก่อผิดในศีลข้อนี้ มีกิเลสตัวหลักที่คอยบงการ คือ โลภะเป็นความอยากได้ในทรัพย์นั้น กิเลสตัวรอง คือ โทสะ เช่น บางคนลักทรัพย์เพราะความโกรธในตัวเจ้าของทรัพย์นั้นทั้งที่ความจริงแล้วไม่ได้อยากได้ทรัพย์สิ่งของนั้น เป็นต้น และสาเหตุจากกิเลสที่เป็นบริวาร เช่น ความพยาบาท ความอิจฉาริษยา ความแค้น เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ว่ากิเลสตัวใดคอยบงการ เพื่อมิให้มีการละเมิดการกระทำที่ผิดศีลข้อนี้ เพื่อไม่ให้เกิดขึ้นในอนาคต เพื่อป้องกันพฤติกรรมที่ไม่ดีเหล่านั้น เพื่อ ละ เลิก เว้น ได้ในที่สุด เพราะศีลเป็นพื้นฐานให้ความโลภ ความโกรธ ความหลง เบบางลงได้ก็โดยอาศัยเจตนาเป็นเครื่องถว้นและมีให้ความประพฤตินั้นเกิดขึ้นทางกาย วาจา และใจ คือ การรู้เท่าทันต่อกระแสจิตใจของตนเองเป็นสำคัญโดยอาศัยองค์ ๕ ประการของศีล อทินนาทาน คือ (๑) ทรัพย์นั้นมีเจ้าของ (๒) ตนต้องรู้ว่ามิใช่เจ้าของหวงแหน (๓) จิตคิดจะลักทรัพย์นั้น ก็เว้นเสียอย่าให้เกิดขึ้นในจิตใจของตนเอง รู้จักหักห้ามจิตใจของตนเอง และ (๔) ไม่ทำความเพียรเพื่อลักขโมย ให้เกิดขึ้นทางกาย วาจา (๕) ได้ของสิ่งนั้นมาด้วยความเพียร เมื่อรู้เท่าทันต่อกายวาจา และจิตใจ ของตนเองเป็นสำคัญ ความประพฤติก่อความชั่วต่าง ๆ มีการลักทรัพย์ ย่อมไม่เกิดขึ้นเพราะอาศัยเจตนาเป็นที่ตั้ง มีขันติอดทนต่อกิเลสได้ ความชั่วต่าง ๆ ย่อมสงบระงับ ^{๔๔}

๑.๓ กาเมสุมิจฉาจาร (ประพฤติก่อผิดในกาม) การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๓ คือ กาเมสุมิจฉาจาร เวมณี หมายถึง ผู้ปฏิบัติต้องไม่ประพฤติก่อผิดทางด้านคู่ครองของคนอื่นไม่เบียดเบียนหญิงหรือชายอื่น ที่เขาไม่ใช่สามี หรือภรรยาของตน กล่าวสาเหตุที่ผิดในศีลข้อนี้ เพราะมีกิเลสตัวหลักที่คอยบงการ คือ โลภะ คือ ความยินดี พอใจ ในหญิงหรือชายนั้น ส่วนกิเลสตัวรอง คือ โทสะ เช่น เมื่อคนประพฤติก่อผิดในกามเพราะความโกรธในคู่ครองของตน จึงทำเพื่อประชดหรือโกรธในผู้ที่หวงแหนคนที่เราประพฤติก่อผิดด้วย หรืออาจจะโกรธในตัวที่เราล่วงเกินก็ได้ จึงทำการล่วงเกินเพื่อให้คนนั้นเจ็บใจ หรือเป็นเพราะอารมณ์ไม่ดีจึงประพฤติก่อผิดในกาม จึงประพฤติก่อผิดในกามเพื่อระบายความเครียด ฯลฯ และสาเหตุที่เป็นตัวบริวาร เช่น ความพยาบาท ความอิจฉาริษยา ทำไปเพื่อความโอ้อวด ความแค้น เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะมีกิเลสตัวใดคอยบงการกระทำชีวิตให้ถึงกับ

^{๔๓} พระเมธีวราภรณ์, *เบญจศีลเบญจธรรมอุดมชีวิตมนุษย์*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นบุญ, ๒๕๕๓), หน้า ๑๗๑-๑๗๕.

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๑.

หายนะไป เพื่อมิให้เป็นการล่วงละเมิดในศีลข้อนี้ จนถึงทำลายชีวิตซึ่งกันและกัน หักหาญน้ำใจกันและกัน จำต้องเป็นผู้รู้เท่าทันต่อจิตใจ เป็นผู้สำรวมระวัง สำรวมตัวเองเพื่อมิให้กระทำเกิดขึ้นทั้งทางกาย วาจา และใจ โดยมีเจตนางดเว้นจากการประพฤติด້วยองค์ ๔ ประการของศีล กามเมสุมิจฉาจาร คือ (๑) หญิงที่ต้องห้าม (๒) จิตคิดจะเสพ เมื่อมีการคิดจะเสพ ก็มีเจตนางดเว้น และพยายามหักห้ามใจของตนเองเสียได้ (๓) ไม่ประกอบการเสพให้เกิดขึ้น ทางกาย และวาจา การพูดตะโลม เป็นต้น (๔) ไม่ทำให้มรรคจรตกันดำเนินไปในทางกาย ^{๔๕}

๑.๔ มุสาวาท (การพูดเท็จ) การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๔ คือ มุสาวาทา เวรมณี หมายถึง ผู้ประพฤติปฏิบัติ ต้องมีเจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ สำรวมระวังในวาจา งดเว้นจากวจีทุจริต เว้นจากการพูดเท็จ ซึ่งกล่าวว่าการประพฤติผิดในศีลข้อนี้ มีกิเลสตัวบงการ อาจเป็นโลภะ หรือโทสะ ก็ได้ เช่น บางคนคนโกหกหลอกลวง หรือเพราะอยากได้ทรัพย์สินของคนอื่นมาเป็นของตน บางคนโกหกเพราะความโกรธ เลยโกหกเพื่อให้คนที่ตนโกรธนั้นเดือดร้อน หรือได้รับความเสียหาย บ้างก็โกหกเพราะกลัวความผิด หรือกลัวความเดือดร้อนที่จะตามมาหาจึงพูดความจริงออกไป ฯลฯ หรือ สาเหตุจากกิเลสที่เป็นปริวาร เช่น ความพยาบาท ความอิจฉาริษยา ความตระหนี่ความโอ้อวด ความแข่งดี เป็นต้น ตามอย่างไรก็ตามไม่ว่าจะมีกิเลสตัวใดคอยบงการให้เกิดการประพฤติผิดในศีล จนถึงทำลายชีวิตซึ่งกันและกัน เพื่อมิให้เป็นการล่วงละเมิดในศีลข้อนี้ จำต้องเป็นผู้สำรวมระวังมิให้การ พูดปด พูดเท็จ (รวมทั้งที่มาในกุศลกรรมบถ คือ พูดเพื่อเจ้อส่อเสียด คำหยาบ) ให้เกิดขึ้นก็อาศัยเจตนางดเว้นโดยมีองค์ประกอบเป็นเครื่องเว้น ^{๔๖}

๑.๕ สุราเมรัย (การเสพสุราเมรัย) การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๕ คือ สุราเมระยเมษชะปะมาทัญฐานา เวรมณี หมายถึง การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย คือ ผู้ปฏิบัติต้องไม่ประพฤติผิดทางด้านการดื่ม หรือเสพสุราเมรัยและสิ่งเสพติดทั้งหลาย เช่น ผื่น เฮโรอีน ยาบ้า ยาอี ัญญา เป็นต้น การประพฤติผิดในศีลข้อที่ ๕ นี้ กล่าวว่ามีกิเลสที่คอยบงการ คือ โลภะ ความปรารถนาเพลิดเพลินยินดี อันเกิดจากการดื่มหรือเสพนั้น กิเลสตัวรองคือ โทสะ เช่น บางคนดื่มน้ำเมาหรือเสพสิ่งเสพติด เพราะความเครียดความกังวลใจ ความทุกข์จากความผิดหวัง เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเกิดมาจากกิเลสตัวใดที่คอยบงการ เพื่อมิให้พฤติกรรมที่ไม่ดีเหล่านี้เกิดขึ้น ละ เลิก เว้น การสูบ ฉีดสิ่งที่เป็นพิษให้โทษแก่ร่างกาย คือยาเสพติดทุกประเภท อันเป็นเหตุที่ตั้งให้เกิดความประมาทและขาดสติสามารถทำให้การละเมิดศีลข้ออื่น ๆ ตามมา เพื่อมิให้กระทำเกิดขึ้นทั้งทางกายวาจา และใจ โดยมีเจตนางดเว้นจากการประพฤติด້วยองค์ ๔ ประการของศีลสุราเมรัย คือ (๑) น้ำเมาเป็นสิ่งเสพติดทั้งหลาย (๒) มีจิต

^{๔๕} พระเมธีวราภรณ์, *เบญจศีลเบญจธรรมอุดมชีวิตมนุษย์*, หน้า ๑๗๑-๑๗๒.

^{๔๖} อ่างแล้ว.

คิดจะดื่ม จะเสพก็มีเจตนางดเว้นเสีย (๓) มีความเพียรพยายามที่จะไม่ล่วงละเมิดทางกายวาจา และใจ (๔) ไม่ทำให้น้ำเมา สิ่งเสพติดทั้งหลายก้าวล่วงลำคอไป ^{๔๗}

สรุปได้ว่า หลักการปฏิบัติของพุทธจริยศาสตร์ระดับต้น คือ ข้อปฏิบัติศีล ๕ เป็นพื้นฐาน การดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามหลักศีลธรรมจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ ๑) ปาณาติบาต (การฆ่าสัตว์) การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๑ คือ ปาณาติปาตา เวรมณี หมายถึง เจตนางดเว้นจากการฆ่าสัตว์ (การทำแท้ง) ถือว่า เป็นการฆ่ามนุษย์ เป็นการทำลายชีวิตของสัตว์ให้ตกลงไป กล่าวว่าการประพาศติผิดในศีลข้อนี้ มีกิเลสตัวหลักที่คอยบงการก็คือ โทสะ (ความโกรธ) คือความไม่พอใจในสัตว์ที่ถูกฆ่า กิเลสตัวรอง คือ โลภะ (ความโลภ) ๒) อทินนาทาน (การลักทรัพย์) การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี คือ เจตนางดเว้น จากการถือเอาสิ่งของ ที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยการลักขโมย ฉ้อโกง ฉกชิง รังราว หลอกหลวง ปลอม ยกยอกสับเปลี่ยน เป็นต้น ๓) กาเมสุมิฉฉาจาร (ประพาศติผิดในกาม) การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๓ คือ กาเมสุมิฉฉาจาร เวรมณี หมายถึง ผู้ปฏิบัติต้องไม่ประพาศติผิดทางด้านคู่ครองของคนอื่นไม่เบียดเบียนหญิงหรือชายอื่น ที่เขาไม่ใช่สามี หรือภรรยาของตน ๔) มุสาวาท (การพูดเท็จ) การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๔ คือ มุสาวาทา เวรมณี หมายถึง ผู้ประพาศติปฏิบัติ ต้องมีเจตนางดเว้นจากการพูดเท็จ สำรวมระวังในวาจา งดเว้นจากวจีหุจจริต เว้นจากการพูดเท็จ ซึ่งกล่าวว่าการประพาศติผิดในศีลข้อนี้ มีกิเลสตัวบงการ อาจเป็นโลภะ หรือโทสะ ก็ได้ เช่น บางคนคนโกหกหลอกหลวง หรือเพราะอยากได้ทรัพย์ของคนอื่นมาเป็นของตน ๕) สุราเมรัย (การเสพสุราเมรัย) การปฏิบัติต่อศีลข้อที่ ๕ คือ สุราเมรัยเมษชชะปะมาทัฏฐานา เวรมณี หมายถึง การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย คือ ผู้ปฏิบัติต้องไม่ประพาศติผิดทางการดื่ม หรือเสพสุราเมรัยและสิ่งเสพติดทั้งหลาย เช่น ฝิ่น เฮโรอีน ยาบ้า ยาอิกัญชา เป็นต้น

๒) หลักปฏิบัติของพุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง

ข้อปฏิบัติหลักกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ หากว่า มนุษย์ได้ศึกษาและปฏิบัติตามอย่างถูกต้องและเคร่งครัดแล้วย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ได้มากอย่างที่กล่าวมา และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนามนุษย์ที่จะต้องให้หลักกุศลกรรมบถเข้าไปในการจัดการ เพราะว่า ความเดือดร้อนหรือความทุกข์ต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในสังคมโลกนี้ ล้วนแล้วแต่มีสาเหตุมาจากการที่มนุษย์นั้นขาดศีลธรรมในตนให้ตั้งอยู่ในหลักแห่งกุศลกรรมบถ ซึ่งวิธีการปฏิบัติตนตามหลักกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ มีวิธี ๓ ประการคือ

^{๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๑-๑๗๕.

๑. วิธีการประพฤติปฏิบัติเรียบร้อย คือมีความประพฤติธรรมทางกาย ๓ ประการ ^{๔๘} คือ

๑.๑ เว้นจากปาณาติบาต คือ ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้ ละการฆ่าสัตว์ เว้นขาดการฆ่าสัตว์ วางทัณฑะ วางศาสตราเสียแล้ว มีความละอาย มีความเอ็นดู มีกรุณาหวังประโยชน์แก่กุลแก่สัตว์ทั้งปวงอยู่ ลักษณะของปาณาติบาต คือการเข้าไปตัดชีวิตินทรีย์ของบุคคลผู้ฆ่าสัตว์ คือ เป็นคนเหี้ยมโหด มีมือเปื้อนเลือด พอใจในการประหารและการฆ่าไม่มีความละอาย ไม่ถึงความเอ็นดูในสัตว์ด้วยกาย คือกระทำด้วยตนเอง หรือด้วยวาจา คือสั่งให้ผู้อื่นฆ่า ^{๔๙}

ผู้รักษาศีลข้อนี้ นอกจากระวังไม่ให้ขาด เพราะการฆ่าสัตว์แล้ว ถ้าเว้นจากการกระทำที่เป็นฉاياของปาณาติบาตได้ด้วยแล้ว ก็จะทำให้ศีลของตนบริสุทธิ์ยิ่งขึ้น ถ้าเว้นไม่ได้ศีลของตนก็ต่างพร้อยเหมือนผ้าที่ไม่ขาดแต่สกปรก ลักษณะที่อนุโลมปาณาติบาต คือ การทำร้ายร่างกายและทรกรรม

การทำร้ายร่างกาย หมายถึง การทำร้ายผู้อื่นโดยการทำให้พิการเสียโฉมหรือเจ็บลำบากแต่ไม่ถึงแก่ชีวิต แยกออกเป็น ๓ อย่าง คือ ๑) ทำให้พิการ คือ ทำให้เสียอวัยวะเป็นเครื่องใช้การ เช่น ทำให้เสียนัยน์ตา เสียแขน เสียขา เป็นต้น ๒) ทำให้เสียโฉม คือ ทำร่างกายให้เสียรูป เสียงามไม่ถึงพิการเช่นใช้มีดหรือไม้กรีดหรือตีที่ใบหน้าให้เป็นแผลเป็น เป็นต้น ๓) ทำให้เจ็บลำบาก คือ ทำร้ายไม่ถึงเสียโฉม เป็นแต่เสียความสำราญการทำร้ายร่างกายทั้งหมดนี้ หมายเอาเฉพาะทำแก่มนุษย์

ทรกรรม หมายความว่า ประพฤติเหี้ยมโหดแก่สัตว์ไม่ปรานีดังจะชี้ตัวอย่างให้เห็นตามที่จัดเป็นแผนกดังนี้ ๑) ใช้การ หมายถึง ใช้สัตว์ไม่มีปรานีปล่อยให้อดอยากหิวผอม ไม่ให้กินไม่ให้นอน ไม่ให้หยุดพักผ่อนตามกาล ขณะใช้งานก็เขี้ยวตี ทำร้ายร่างกายโดยไม่มีเมตตาจิตหรือใช้การเกินกำลังของสัตว์ เช่น ให้เข็นภาระอันหนักเหลือเกิน เป็นต้น จัดเป็นทรกรรมในการใช้การ ๒) กักขัง หมายถึง กักขังให้ออดอยาก อิดโรย หรือผูกมัดไว้จนไม่สามารถจะผลัดเปลี่ยนอิริยาบถได้ จัดเป็นทรกรรมในการกักขัง ๓) นำไป ฟังเห็นในการผูกมัด เป็ด ไก่ สุกร หิวหามเอาศีรษะลง เอาเท้าขึ้น ผู้ทำเช่นนี้จัดเป็นทรกรรมในการนำไป ๔) เล่นสนุก ฟังเห็นในการทิ้งปึก ทิ้งขาของสัตว์ มีตักแตน และจิ้งหรีด เป็นต้น เพื่อความสนุกของตน ๕) ผจญสัตว์ ฟังเห็นในการชนโค ชนกระบือ ชนแพะ ชนแกะ ตีไก่กัดปลา กัดจิ้งหรีด เป็นต้น ^{๕๐}

^{๔๘} ม.ม. (บาลี) ๑๒/๔๔๑/๓๙๐, ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๔๑/๔๗๖.

^{๔๙} พระสิริมังคลาจารย์, มงคลัตถทีปนีแปล เล่ม ๒, (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๙๔.

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๗.

๑.๒ เว้นจากอทินนาทาน คือ ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้ ละการถือเอาทรัพย์ที่เขา มิได้ให้ เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ไม่ลักทรัพย์เป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่นที่อยู่ในบ้าน หรือที่อยู่ ในป่า ที่เจ้าของมิได้ให้ ซึ่งนับว่าเป็นขโมย ลักษณะของอทินนาทาน คือ ลักษณะของการลักทรัพย์เป็น อุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของบุคคลอื่น ที่อยู่ในบ้าน หรือที่อยู่ในป่า ที่เจ้าของมิได้ให้ ซึ่งนับว่าเป็นขโมย การถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ ด้วยการกระทำอย่างโจรทุกอย่าง จัดเป็นโจรกรรม ในทางศีลธรรม ท่าน รวมไว้ ๑๔ วิธีด้วยกัน ^{๕๑} ดังนี้

๑) ลัก ได้แก่ การขโมยทรัพย์ของคนอื่นที่เจ้าของเขาไม่เห็น มีชื่อเรียกต่างกัน ดังนี้
(ก) ขโมย ในเวลาเจียบเห็นเขาตากผ้าไว้ ไม่ให้เจ้าของรู้ หยิบเอาของเขาไป (ข) ย่องเบา เวลาสังคน แอบเข้าไปในบ้าน หยิบฉวยเอาของต่าง ๆ ไป (ค) ตัดช่อง งดหรือเจาะประตูหน้าต่างที่ปิดช่องอยู่ แล้ว หยิบเอาของเขาไป

๒) ฉก ได้แก่ การถือเอาของในเวลาเจ้าของเขาไม่เห็น มีชื่อเรียกต่างกันตามอาการ ดังนี้
(ก) วิ่งราว คนถือเอาของมากำลังเปลอ เข้าแย่งแล้ววิ่งหนีไป (ข) ตีชิง ตีเจ้าของทรัพย์ให้เจ็บตัว แล้ว ถือเอาของไป

๓) กรรโชก แสดงอำนาจ หรือใช้อำนาจให้เขากลับแล้วให้ของ เรียกว่า ชู หรือจี้

๔) ปล้น ได้แก่ รวมพวกกันหลายคน มีศาสตราวุธเก็บเอาของผู้อื่นด้วยอำนาจ

๕) ตู คือ อ่างกรรมสิทธิ์ ยืนยันเอาของคนอื่นมาเป็นของตน

๖) ฉ้อ ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาทรัพย์ของผู้อื่น เช่น รับของแล้วโกงเสีย อ้างว่าเป็นของ ของตน

๗) หลอก ได้แก่ กิริยาที่พูดปด เพื่อถือเอาของของผู้อื่น

๘) ลวง ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาของผู้อื่น ด้วยแสดงของอย่างใดอย่างหนึ่งให้เข้าใจผิด เช่น ใช้เครื่องขังเครื่องตวงโกง

๙) ปลอม ได้แก่ กิริยาที่ทำของปลอมให้คนอื่นเห็นว่าเป็นของแท้ แล้วแลกเปลี่ยน เอาทรัพย์ไป

๑๐) ตระบัด ได้แก่ กิริยาที่ยืมของคนอื่นไปใช้ แล้วเอาเสีย เช่น ยืมของแล้วไม่ส่งคืน กู้เงินเขาแล้วเบี้ยวไม่ส่งดอก

^{๕๑} พระมหาพรสวรรค์ กิตติวโร (จันโปรด), “ศึกษาการพัฒนาทรัพย์การมนุษย์ตามหลักกุตถกรรม ๑๐ ประการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๘๓-๘๔.

๑๑) เบียดบัง ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาเศษ เช่น ท่านใช้ให้ไปเก็บเงินค่าเช่าบ้าน เป็นต้น ได้มากแต่ให้ท่านน้อย

๑๒) ลักลอบ ได้แก่ กิริยาที่ลักลอบเอาของที่ต้องห้ามหลบหนีภาษี เช่น สินค้าเถื่อน เป็นต้น

๑๓) สับเปลี่ยน ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาสิ่งของของตน ที่เลวเข้าไว้แทน แล้วเอาสิ่งของที่ดีของผู้อื่น

๑๔) ยกยอก ได้แก่ กิริยาที่ยกยอกทรัพย์ของตน ที่จะต้องถูกยึด เอาไว้เสียที่อื่น

๑.๓ เว้นจากกามาสุมิจฉาจาร คือ ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้ละการประพฤติดิถีในกามทั้งหลาย เว้นขาดจากการประพฤติดิถีในกามทั้งหลาย คือ ไม่ถึงความสมสู่ในพวกหญิง ที่มารดา รักษา ที่บิดารักษา ที่มารดาและบิดารักษา ที่พี่ชายรักษา ที่พี่สาวรักษา ที่ญาติรักษา ที่มีสามี ที่อิสฺรชน หวงห้าม ที่สุดหญิงที่เขาคล้องแล้วด้วยพวงมาลัย ลักษณะของการประพฤติดิถีในกาม คือ ข้อที่บุคคล มีเจตนาเป็นเหตุก้าวล่วงฐานะอันบุคคลไม่พึงถึง ได้แก่ ภรรยา หรือสามีของคนอื่น หรือลูกสาวที่ยังมี ผู้ปกครองดูแล เป็นไปทางกายทวาร ด้วยประสงค์สัทธรรม คือการมีเพศสัมพันธ์ หญิงที่ต้องห้ามสา หรับชาย มี ๓ ประเภท ^{๕๒} คือ

๑) หญิงมีสามี ที่เรียกว่า ภรรยาท่าน ได้แก่ หญิง ๔ จำพวก คือ (๑) หญิงที่แต่งงาน กับชายแล้ว (๒) หญิงที่ไม่ได้แต่งงาน แต่อยู่กินกับชายอย่างเปิดเผย (๓) หญิงที่รับสิ่งของ มีทรัพย์ เป็นต้น ของชายแล้วยอมอยู่กับเขา (๔) หญิงที่ชายเลี้ยงเป็นภรรยา

๒) หญิงที่ญาติรักษา คือ มีผู้ปกครอง ไม่เป็นอิสระแก่ตน เรียกว่า หญิงอยู่ในพิทักษ์ รักษาของท่าน คือ หญิงที่มารดาบิดารักษา หรือญาติรักษา

๓) หญิงที่จารีตรักษา ที่เรียกว่า จารีตห้าม ได้แก่ หญิงที่เป็นเทือกเถาเหล่ากอ ๓ ประเภทคือ (๑) เทือกเถา คือ ญาติผู้ใหญ่ นับย้อนขึ้นไป ๓ ชั้น มี ย่าทวด ยายทวด ๑ ย่า ยาย ๑ แม่ ๑ เหล่ากอ คือ ผู้สืบสายจากตนลงไป ๓ ชั้น มีลูก ๑ หลาน ๑ เหลน ๑ (๒) หญิงที่อยู่ใต้พระบัญญัติใน พระศาสนา อันห้ามสังวาสกับชาย เช่น ภิกษุณี ในกาลก่อน หรือ แม่ชีในบัดนี้ (๓) หญิงที่บ้านเมือง ห้าม เช่น แม่หม้ายงานท่าน อันมีในกฎหมาย

หญิง ๓ จำพวกนี้ จะมีฉันทะร่วมกัน หรือไม่ร่วมกัน ไม่เป็นประมาณ ชายร่วมสังวาส ด้วย ก็เป็นกามาสุมิจฉาจาร

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๕-๘๗.

หญิงที่เป็นวัตถุต้องห้ามของชายโดยพิสดารมี ๒๐ จำพวก คือ ๑) หญิงที่มารดา รักษา ๒) หญิงที่บิดา รักษา ๓) หญิงที่มารดาบิดา รักษา ๔) หญิงที่พี่ชายน้องชายรักษา ๕) หญิงที่พี่สาวน้องสาวรักษา ๖) หญิงที่ญาติรักษา ๗) หญิงที่โคตร หรือมีแซ่รักษา ๘) หญิงมีธรรมรักษา ๙) หญิงมีสามีรักษา ๑๐) หญิงมีสินไหม คือ พระราชา รักษา ๑๑) หญิงที่ชายไถหรือซื้อมาด้วยทรัพย์เพื่อเป็นภรรยา ๑๒) หญิงที่อยู่กับชายด้วยความรักใคร่ชอบใจกันเอง ๑๓) หญิงที่อยู่เป็นภรรยาชายด้วยโรคทรัพย์ ๑๔) หญิงที่เซ่ใจ ได้สีกว่าผ้าถุงผ้าห่มแล้วอยู่เป็นภรรยา ๑๕) หญิงที่ชายขอเป็นภรรยา มีผู้ใหญ่จัดการให้ ๑๖) หญิงที่ชายช่วยปลงภาระอันหนักให้แล้ว ยอมเป็นภรรยา ๑๗) หญิงที่เป็นทาสีอยู่ก่อน แล้วชายเอามาเป็นภรรยา ๑๘) หญิงที่รับจ้างแล้ว ชายเอาเป็นภรรยา ๑๙) หญิงที่ชายรบเข้าศึกได้เป็นเชลยแล้ว เอาเป็นภรรยา ๒๐) หญิงที่ชายอยู่ด้วยขณะหนึ่ง และหญิงนั้นก็เข้าใจว่าชายนั้นเป็นสามีของตน

ชายต้องห้ามสำหรับหญิง มี ๒ ประเภทคือ ๑) ชายอื่นนอกจากสามี เป็นวัตถุต้องห้ามสำหรับหญิงที่มีสามีแล้ว ๒) ชายที่จาริตห้าม เป็นวัตถุต้องห้ามสำหรับหญิงทั้งปวง

ชายที่จาริตห้ามนั้น มี ๓ จำพวก คือ ๑) ชายที่อยู่ในพิทักษ์รักษาของตระกูล เช่น ปู่ พ่อ ตา ทวด ๒) ชายที่อยู่ในพิทักษ์ของธรรมเนียม เช่น นักพรต นักบวช ๓) ชายที่กฎหมายบ้านเมืองห้าม เช่น พระภิกษุ สามเณร

หญิงที่ไม่เป็นวัตถุเหมาะสมใจของชาย มี ๔ อย่าง คือ ๑) หญิงที่ไม่มีสามี ๒) หญิงที่ไม่อยู่ในพิทักษ์รักษาของท่าน ๓) หญิงที่จาริตไม่ห้าม ๔) หญิงที่เป็นภรรยาของตน

ชายที่ไม่เป็นวัตถุแห่งกาเมสุมิฉฉาจารย์ของหญิงมี ๔ คือ ๑) ชายที่ไม่มีภรรยา ๒) ชายที่จาริตไม่ห้าม ๓) สามีของตน ๔) ชายที่ทาโดยผลการพันอำนาจของหญิง (เช่นชายที่ข่มขืน)

๒. วิธีการประพฤติกฎปฏิบัติเรียบร้อย คือ มีความประพฤติธรรมทางวาจามี ๔ ประการ ^{๔๓} คือ

๑.๔ เว้นจากมุสาวาท คือ ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้ละการพูดเท็จ เว้นขาดจากการพูดเท็จ ไปในที่ประชุม หรือไปในหมู่ชน หรือไปในท่ามกลางญาติ หรือไปในท่ามกลางขุนนาง หรือไปในท่ามกลางราชสกุล หรือถูกนาไปเป็นพยาน ถูกถามว่า บุรุษผู้เจริญ เขยเถิด ท่านรู้เรื่องใด ก็จงบอกเรื่องนั้น เขาเมื่อไม่รู้ก็บอกว่า ไม่รู้ หรือเมื่อรู้ก็บอกว่า รู้ เมื่อไม่เห็นก็บอกว่า ไม่เห็น หรือเมื่อเห็นก็บอกว่า เห็น ไม่กล่าวเท็จทั้งรู้ที่อยู่ เพราะเหตุตนบ้าง เพราะเหตุผู้อื่นบ้าง เพราะเหตุเห็นแก่สิ่งของ

^{๔๓} ดูรายละเอียดใน อภ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๖๗ - ๒๖๘/๓๘๔.

เล็กน้อยบ้าง ลักษณะของการกล่าวคำเท็จ คือ การที่บุคคลกล่าวหรือแสดงอาการทางกายอย่างใดอย่างหนึ่งมี การสันนิษฐานเป็นต้นให้คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง โดยมีเจตนาจะคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เพื่อหักรานประโยชน์ของผู้อื่น การกล่าวเท็จ คือ การโกหก หมายถึง การแสดงออกด้วยเจตนาบิดเบือนความจริง ให้คนหลงเชื่อแสดงออกได้ ๒ ทาง ^{๕๔} คือ

๑. ทางวาจา ได้แก่ พูดโกหกซัด ๆ

๒. ทางกาย ทำเท็จทางกาย เช่น เขียนจดหมาย โกหก ทำรายงานเท็จ ทำหลักฐานปลอม หรือ มีใครถามข้อความที่ควรรับ ก็สั่งศีรษะแสดงปฏิเสธเพื่อความสะดวกในการเรียน และการปฏิบัติ ท่านจำแนกภิกขุที่เป็นมุสาวาทไว้ ๗ อย่าง คือ ๑) ปด ๒) ทนสาบาน ๓) ทำเล่ห์กระเท่ห์ ๔) มารยา ๕) ทำเลศ ๖) เสริมความ ๗) อำความ

๑) ปด ได้แก่ พูดมุสาซัด ๆ ไม่อาศัย ไม่อาศัยมูลเหตุเลย เช่น เห็นว่าไม่เห็น รู้ว่าไม่รู้ โดยโวหารต่างกัน ตามความมุ่งหมายของผู้พูด ท่านแสดงไว้เป็นตัวอย่าง ๔ ข้อ คือ (ก) พูดเพื่อจะให้เขาแตกกัน เรียกว่า ส่อเสียด (ข) พูดเพื่อจะโกงท่าน เรียกว่า หลอก (ค) พูดเพื่อจะยกย่องท่านเรียกว่า ยก (ง) พูดไว้แล้วไม่รับ เรียกว่า กลับคำ

๒) ทนสาบาน ได้แก่ ภิกขุที่เลื่องลือว่า จะพูดตามจริง แต่ใจไม่ตั้งจริงตามนั้น มีพูดปดเป็นลำดับ บริวาร เช่น เป็นพยานทนสาบานไว้ แล้วเบิกความเท็จ เป็นต้น

๓) ทำเล่ห์กระเท่ห์ ได้แก่ ภิกขุที่อวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์อันไม่มีจริง เช่น อวดรู้วิชาคงกระพัน ฟันไม่เข้ายังไม่ออก เป็นต้น ซึ่งเป็นอุบายหลอกลวง

๔) มารยา ได้แก่ ภิกขุที่แสดงให้เขาเห็นผิดจากที่เป็นจริง หรือลวงให้เข้าใจผิด เช่น เป็นคนทุศีล ก็ทำท่าทางให้เขาเห็นว่ามศีล เจ็บน้อยก็ครวญครางมาก

๕) ทำเลศ ได้แก่ พูดมุสาเล่นสำนวน เช่น เห็นคนวิ่งหนีเขามา เมื่อผู้ไล่มาถาม ไม่อยากจะให้เขาจับคนนั้นได้ แต่ไม่ต้องการให้ใครตราหน้าว่าเป็นคนพูดมุสา จึงย้ายไปยืนที่อื่นแล้วพูดว่าตั้งแต่มายืนที่นี่ ยังไม่เคยเห็นใครวิ่งมาเลย

๖) เสริมความ ได้แก่ พูดมุสาอาศัยมูลเดิม แต่ตัดความที่ไม่ประสงค์จะให้รู้ ออกเสีย เรื่องมากพูดให้เหลือน้อย ปิดความบกพร่องของตน

^{๕๔} พระมหาพรสวรรค์ กิตติวโร (จันโปรด), “ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ”, หน้า ๘๘-๘๙.

๑.๕ เว้นจากปิสุนาวาจา คือ ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้ละวาจาอันส่อเสียด เว้นขาดจากวาจาส่อเสียด คือ ได้ฟังข้างนี้แล้วไม่เข้าไปบอกข้างโน้น เพื่อทำลายพวกข้างนี้ หรือได้ฟังข้างโน้นแล้ว ไม่นำมาบอกข้างนี้ เพื่อทำลายพวกข้างโน้นสมานพวกที่แตกกันให้ตีสักบ้าง ส่งเสริมพวกที่ดีกันให้สนิทสนมบ้าง ชอบใจพวกที่พร้อมเพรียงกัน ยินดีแล้วในพวกที่พร้อมเพรียงกัน ชื่นชมในพวกที่พร้อมเพรียงกัน และกล่าววาจาอันทำให้พร้อมเพรียงกัน ลักษณะของการกล่าวคำส่อเสียด คือการที่ได้ฟังข้างนี้แล้ว นำไปบอกข้างโน้น เพื่อทำลายพวกข้างนี้บ้าง หรือฟังข้างโน้นแล้ว นำไปบอกข้างนี้ เพื่อทำลายพวกข้างโน้นบ้าง ยุพวกที่พร้อมเพรียงกันให้แตกกันไปบ้าง ส่งเสริมพวกที่กำลังแตกกันบ้าง ส่งเสริมพวกที่แตกกันแล้วบ้าง ชอบใจในคนที่แตกกันเป็นพวก ยินดีในความแตกกันเป็นพวก ชื่นชมในพวกที่แตกกัน และกล่าววาจาที่ทำให้แตกกันเป็นพวกหรือคาพูดที่พูดออกไปเพื่อให้ตนเป็นที่รักของคนอื่นให้เขามองตนว่าเป็นคนดีแล้วยกย่องตนเอง ^{๔๕}

๑.๖ เว้นจากผรุสวาจา คือ ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้ละวาจาหยาบ เว้นขาดจากวาจาหยาบ กล่าววาจาที่ไม่มีโทษ ไพเราะหู ชวนให้รัก จับใจ เป็นของชาวเมือง คนส่วนมากรักใคร่ชอบใจ ลักษณะของผรุสวาจา คือ การที่บุคคลมีใจหยาบโดยส่วนตัวแล้วเปล่งถ้อยคำที่เผ็ดร้อนแก่ผู้อื่น อันขัดใจผู้อื่น อันใกล้ต่อความโกรธ ไม่เป็นไปเพื่อความสงบจิตเป็นต้นที่ทำให้คนอื่นฟังแล้วเกิดปฏิกษะหรือความขุ่นเคืองในจิตใจนั่นเอง คำหยาบเหล่านี้ ท่านประสงค์เอาคำที่เปล่งออกมาจากบุคคลมีใจที่หยาบเท่านั้น ถึงแม้ว่าบางครั้งคำนั้นฟังดูผืน ๆ แล้วจะไม่รู้สึกระไรแต่ภายในใจของผู้พูดกับแฝงไปด้วยเจตนาที่หยาบเช่น ต้องการให้ คนใดคนหนึ่งตายเสีย แต่พูดว่า ทำให้เขาสบายที ดังนี้เป็นต้น ย่อมได้ชื่อว่าคำหยาบแท้เพราะเจตนาหยาบ ตรงกันข้ามคำบางคำเป็นคำที่ฟังดูแล้วเหมือนหยาบแต่เจตนาของผู้ว่านั้นกลับไม่ได้คิดอย่างที่ว่ามา ดังเช่นคำที่ออกมาจากปากของมารดาที่ด่าว่าบุตรที่ไม่เชื่อฟัง หรืออาจารย์กล่าวว่าลูกศิษย์ที่ไม่ค่อยเชื่อฟังเป็นต้น คำประเภทนี้ก็ได้ชื่อว่าคำหยาบ เพราะเจตนาไม่หยาบ ^{๔๖}

๑.๗ เว้นจากสัมผัปปลาปะ คือ ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้ละการพูดเพ้อเจ้อ เว้นขาดจากการพูดเพ้อเจ้อ พูดในเวลาที่ไม่ควรพูดตามความจริง พูดเรื่องที่เป็นประโยชน์ พูดเรื่องที่เป็นธรรม พูดเรื่องที่เป็นวินัยและกล่าววาจามีหลักฐาน มีที่อ้างได้มีที่สุุดประกอบด้วยประโยชน์ โดยกาลอันควร ลักษณะของสัมผัปปลาปะ คือการพูดในเวลาไม่ควรพูด พูดเรื่องที่ไม่เป็นจริง พูดไม่เป็น

^{๔๕} พระสิริมังคลาจารย์, มงคลัตถทีปนีแปล เล่ม ๒, หน้า ๑๐๘.

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๑.

ประโยชน์ พุดไม่เป็นธรรม พุดไม่ป็นวินัย กล่าววาจาไม่มีหลักฐาน ไม่มีที่อ้าง ไม่มีที่สุด ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ โดยกาลไม่สมควร ^{๕๗}

๓. วิธีการประพฤติปฏิบัติเรียบร้อย คือ มีความประพฤติธรรมทางใจ ๓ ประการ ^{๕๘} คือ

๓.๑ **อนภิชฌา** คือ ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้ไม่มีความโลภมาก ไม่เพ่งเล็งทรัพย์ อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจของผู้อื่นว่า “ขอของผู้อื่นพึงเป็นของเราเถิด” เป็นต้น ลักษณะของอนภิชฌา คือ ภาวะที่เป็นไปโดยความเป็นผู้มุ่งหน้าต่อภักษะของผู้อื่นแล้ว น้อมไปในภักษะนั้นได้แก่อาการที่บุคคลเห็นภักษะคือสิ่งของ ๆ คนอื่น แล้วมีความเพ่งเล็งต้องการน้อมสิ่งของนั้นมาเป็นของตน คือมีความคิดอยากได้ของคนอื่นเอามาเป็นของตัวเอง เช่น คิดว่า “โฉนหนอ ของสิ่งนี้จะพึงเป็นของ ๆ เรา” เป็นต้น ^{๕๙}

๓.๒ **อพยาบาท** คือ ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้มีจิตไม่พยาบาท มีความดำริในใจไม่ชั่วช้าว่า “ขอสัตว์เหล่านี้ จงเป็นผู้ไม่มีเวรไม่มีความเบียดเบียนกัน ไม่มีทุกข์ มีแต่สุข รักษาตนเถิด” เป็นต้น ลักษณะของพยาบาท คือ ความคิดที่ต้องการให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ ให้ได้รับความพินาศเสียหาย ไม่ต้องการให้เขาได้รับความสุข มีความดำริในใจอันชั่วช้าว่า ขอสัตว์เหล่านี้จงถูกฆ่าบ้าง จงถูก ทำลายบ้าง จงขาดสูญบ้าง อย่าได้มีแล้วบ้าง เป็นต้น ^{๖๐}

๓.๓ **สัมมาทิฏฐิ** คือ ข้อที่บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้มีความเห็นชอบ คือ มีความเห็นไม่วิปริตว่า ผลแห่งทานที่ให้แล้วมีอยู่ ผลแห่งการการบูชามีอยู่ ผลแห่งการเช่นสรวงมีอยู่ ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีและทำชั่วมีอยู่ โลกนี้มีอยู่ โลกหน้ามีอยู่ มารดามีอยู่ บิดามีอยู่ สัตว์ทั้งหลายที่เป็นอุปาทิกะมีอยู่ สมณะและพราหมณ์ทั้งหลาย ผู้ดำเนินชอบ ปฏิบัติชอบผู้ทำโลกนี้และโลกหน้าให้แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้วสอนให้ผู้อื่นรู้ได้มีอยู่ในโลกนี้ ลักษณะของมิจฉาทิฏฐิ มีความเห็นวิปริตว่า ผลแห่งทานที่ให้แล้วไม่มีผลแห่งการบูชาไม่มี ผลแห่งการเช่นสรวงไม่มี ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีและทำชั่วไม่มี โลกนี้ไม่มี โลกหน้า ไม่มี มารดาไม่มี บิดาไม่มี สัตว์ทั้งหลายที่เป็นอุปาทิกะไม่มี สมณะและพราหมณ์ทั้งหลาย ผู้ดำเนินชอบ ปฏิบัติชอบ ผู้ทำโลกนี้และโลกหน้าให้แจ้งชัดด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้วสั่งสอน ให้ผู้อื่นรู้ไม่มีอยู่ในโลก ^{๖๑}

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๒.

^{๕๘} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๔๑/๔๗๗.

^{๕๙} พระสิริมังคลาจารย์, มังคลัตถทีปนีแปล เล่ม ๒, หน้า ๑๑๕.

^{๖๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๖.

^{๖๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๗.

จากที่กล่าวมาจัดว่าเป็นวิธีการที่สอนให้ละชั่วและสร้างคุณดีทางกาย ๓ ประการ คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักขโมย เว้นจากการประพฤตินิโคตในกาม ทางวาจา ๔ ประการ คือ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ และทางใจ ๓ ประการ คือ ความเป็นผู้ไม่โลภอยากได้ของเขา ความไม่พยาบาทปองร้ายผู้อื่น มีความเห็นถูกต้องตามทำนองครองธรรมซึ่งมีลักษณะเป็นเครื่องชำระกายและวาจาให้เป็นปกติ ให้สะอาด หลักกุศลกรรมบถ ๔ ข้อข้างต้นนั้นมีลักษณะตรงกันกับศีลจำนวนสี่ข้อข้างต้นของเบญจศีล คือนิยจศีลของมนุษย์ ดังนั้นจึงมองได้ว่า หลักกุศลกรรมบถ เป็นวิธีการที่จะนำไปปฏิบัติได้ในระดับพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ทุกคน และด้วยเหตุนี้จึงมีปรากฏหลักฐานที่พระพุทธเจ้าได้ทรงนำวิธีการพัฒนามนุษย์ด้วยหลักกุศลกรรมบถทั้ง ๑๐ ประการสั่งสอนพัฒนาพุทธบริษัท ๔

สรุปได้ว่า หลักปฏิบัติของพุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง ข้อปฏิบัติหลักกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ หากว่า มนุษย์ได้ศึกษาและปฏิบัติตามอย่างถูกต้องและเคร่งครัดแล้วย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ได้มาก ซึ่งวิธีการปฏิบัติตนตามหลักกุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ มีวิธี ๓ ประการคือ ๑) วิธีการประพฤติปฏิบัติเรียบร้อย คือมีความประพฤติธรรมทางกาย ๓ ประการ คือ เว้นจากปาณาติบาต เว้นจากอทินนาทาน และเว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร ๒) วิธีการประพฤติปฏิบัติเรียบร้อย คือ มีความประพฤติธรรมทางวาจามี ๔ ประการ คือ เว้นจากมุสาวาท เว้นจากปิสฺสูนาวาจา เว้นจากผรุสฺสวาจา และเว้นจากสัมผฺปปลาปะ และ ๓) วิธีการประพฤติปฏิบัติเรียบร้อย คือ มีความประพฤติธรรมทางใจ ๓ ประการ คือ อนุภิชฌมา อพยาบาท และสัมมาทิฐิ

๓. หลักปฏิบัติของพุทธจริยศาสตร์ระดับสูง

ข้อปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งความว่างจากกิเลส คือเป็นสันติสุข ซึ่งเป็นทางมาแห่งสันติสุข มัชฌิมาปฏิปทานี้ แปลว่า ทางสายกลาง มัชฌิมาปฏิปทา มีคำว่า กลาง รวมอยู่ด้วย ฉะนั้น ถ้าไม่ใช่ทางสายกลางก็ไม่ใช่ทางพุทธศาสนา ทางที่เอียงไปซ้ายหรือเอียงไปขวาก็ตาม ไม่ใช่พุทธศาสนา ทางพุทธศาสนาจะต้องเป็นกลาง คือไม่เอียงซ้ายเอียงขวา ถ้าเรียกอย่างสมัยใหม่เรียกว่าปรับให้ได้ที่ หรือ adjust ให้พอเหมาะพอดีกัน คือว่าทางโน้นต้องปรับหน่อย ทางนี้ต้องปรับหน่อยทุก ๆ ทางให้พอเหมาะก็กาลเวลา เหตุการณ์ สถานที่ เหล่านี้เรียกว่า ทางสายกลาง ได้เหมือนกัน คือจะวางหลักลงไปตายตัวว่าอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ไม่ได้ หลักธรรมสำคัญที่จะมาเป็นเจ้าเรือนนำหน้าธรรมอื่นทั้งปวงคือ ปัญญา ศีล และสมาธิตามลำดับทั้งปัญญา ศีลและสมาธิ เป็นการเรียงลำดับเพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายในเชิงวิชาการแต่ในทางปฏิบัติ ทั้งปัญญา ศีล และสมาธิต้องปฏิบัติไปพร้อม ๆ กันอย่างผสมผสาน เชื่อมโยงอิงอาศัยกันและกันอย่างใกล้ชิดสนิทแน่น ไม่แยกส่วน จึงจะเป็นกระบวนการปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์พระพุทธเจ้าทรงแสดงสัมมาปฏิบัติ คือข้อปฏิบัติอย่างละเอียดถูกต้องที่ขยายความปัญญา ศีลและสมาธิที่เรียกกันว่าอริยมรรค มีองค์แปดประกอบด้วย

๑. สัมมาทิฐิ คือความเห็นที่ถูกต้องว่า เหตุแห่งความทุกข์ที่สำคัญคือตัณหา และตัณหาก็มิได้เกิดขึ้นมาลอย ๆ ต้องมีกระบวนการเกิดตัณหา และเมื่อตัณหาเกิดแล้วนำไปสู่อุปทานและกระบวนการเกิดแห่งทุกข์อย่างสมบูรณ์ และเห็นว่ากระบวนการเกิดทุกข์จะหมดไปเมื่ออวิชชาสิ้นไป เมื่อปัญญาเกิดมาแทนอวิชชาดับไป กระบวนการแห่งทุกข์ก็หมดไป เมื่อแสงสว่างส่องมาความมืดก็หายไป ความเห็นถูกต้องดังกล่าว เป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การทำลายเหตุแห่งทุกข์อย่างถอนรากถอนโคน

๒. สัมมาสังกัปปะ ความดำริหรือความคิดที่ถูกต้อง คือความคิดที่มีปัญญาเป็นแสงสว่างนำหน้า มิให้กระบวนการตัณหาตั้งต้นได้ พระพุทธเจ้าได้แสดงสัมมาสังกัปปะไว้ว่า เป็นความดำริที่ไม่หมกมุ่นในกาม พยาบาทและการเบียดเบียน ซึ่งเป็นกระบวนการทางจิตที่เห็นได้ชัดว่า ถ้าความดำรินี้ในกามเกิดขึ้นเต็มที่ กามตัณหาและภวตัณหาก็คงเกิดขึ้น ถ้าความดำรินั้น ไม่สมหวังก็จะเปลี่ยนเป็นความโกรธ พยาบาท และเบียดเบียน ซึ่ง ก็คือ วิภวตัณหา นั่นเอง สัมมาสังกัปปะจึงเป็นความดำริที่สอดคล้องกับสัมมาทิฐิที่มีให้กระบวนการแห่งทุกข์ ตามระบบปฏิบัติสมุปปาทเกิดขึ้นได้ เปลี่ยนทางแห่งความดำริผิดที่นำโดยกามให้มาเป็นการดำริออกจากกาม ไม่พยาบาทและไม่เบียดเบียน

๓. สัมมาวาจา การสื่อสารที่ถูกต้อง ดึงามเป็นไปเพื่อความไม่ทุกข์ กล่าวคือไม่สื่อสารด้วยจิตใจที่ห่อหุ้มไปด้วยตัณหา ไม่พูดเพื่อตอบสนองตัณหา ไม่พูดเพื่อแสวงหาสิ่งที่จะมาบำรุงบำเรอตัณหาแต่พูดเพื่อความเข้าใจด้วยการไม่พูดเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดเพื่อจ้อ เพราะคำพูดเหล่านี้ล้วนปรุงแต่งออกมาขณะที่ตัณหาอัดแน่นอยู่เต็มหัวใจ เมื่องดเว้นจากคำพูดดังกล่าว สื่อสารบนพื้นฐานของความจริงอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะและที่สำคัญผู้รับสารจากการสื่อสารแล้วฉลาดสงบเย็นเป็นประโยชน์จึงเรียกว่าเป็นการพูดจาถูกต้อง

๔. สัมมากัมมันตะ การทำงานถูกต้อง คือ การงานที่ไม่เป็นที่ตั้ง ของอวิชชาตัณหาอุปาทาน แต่ดูการทำงานเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของการปฏิบัติธรรม ทำงานไปดับกิเลสไป เพราะในงานมีสติ มีปัญญา มีสมาธิ มีศีลอยู่อย่างครบถ้วนจึงต้องเชื่อมโยงวิถีชีวิตกับวิถีธรรมเข้าด้วยกัน ประสานกันอย่างกลมเกลียว งานก็ได้ใจก็บริสุทธิ์ เพราะยิ่งทำงาน ธรรมะยิ่งงอกงาม เพราะงานนั้น มีสติและปัญญาเป็นแสงสว่างนำทางตลอดเวลา

๕. สัมมาอาชีวะ การประกอบอาชีพที่ถูกต้อง ซึ่งรวมทั้งการทำงานและการเลือกอาชีพ และการใช้จ่ายทรัพย์ที่ได้มาจากการประกอบอาชีพอย่างถูกต้องเหมาะสมคุ้มค่า การงานอาชีพที่เอื้อต่อการดับทุกข์ต้องเป็นอาชีพที่ทาไปเพื่อเลี้ยงกายและเลี้ยงใจให้มีสุขภาพดีพอ ๆ กันกล่าวคือให้ร่างกายแข็งแรงพอที่จะต้านทานโรคร้ายไข้เจ็บและจิตใจแข็งแรงพอจะต่อต้านการรุกรานของกิเลสร่างกายสมบูรณ์ไร้โรคร้ายเบียดเบียนใจสมบูรณ์ไร้กิเลสสามารถ

๖. สัมมาวายามะ ความพากเพียรถูกต้อง คือ พากเพียรที่จะขจัดกิเลสที่เกิดขึ้นแล้ว หรือ เคยเกิดให้หมดไป ระวางกิเลสที่จะเกิดใหม่มิให้เกิดขึ้น อีก เมื่อจิตว่างจากการรบกวนของกิเลสก็ถือโอกาสทำปัญญา ศิลและสมาธิให้มามากขึ้นตามลำดับ เพื่อปิดช่องทางของกิเลสที่จะเข้าไปรบกวนใจ แม้ว่าจะสร้างกุศลคือ ปัญญา ศิล และสมาธิ ให้เข้มแข็งได้ตามความเหมาะสมแล้วแต่ถ้ายังไม่มั่นคงจริง เสรีจลีน เต็มขาดจริง ๆ ก็ยังประมาทไม่ได้จะต้องหมั่นประกอบกุศลอยู่เนื่อง ๆ

๗. สัมมาสติ คือ ความรู้สึกตัวทั่วพร้อมอย่างถูกต้อง เป็นนายทวารสำคัญที่จะเฝ้าดู อากันตุงะที่เข้ามาเยียมเยียนใจ สติจึงต้องทำหน้าที่ตามดูตามรู้ตามเห็นอย่างใกล้ชิดในกาย ทั้งกายคือ กองลม กายคือกองชาติสีและกายคือตัวกูซึ่ง เป็นต้นตอของความทุกข์ทั้งปวง ตัวกูเกิดมาแล้ว กระบวนการเกิดทุกข์ก็เกิดมาบนความรู้สึกแห่งความมีตัวกูของกูนั่นเอง ความรู้สึกสำคัญมันหมายความว่า ตัวกูหรือของกูเหมือนกล่องบรรจุข้อมูลแหล่งความทุกข์ทั้งปวง ถ้ากล่องนี้ไม่มีข้อมูลแห่งทุกข์ ทุกข์ก็มิ ไม้ได้หน้าที่สำคัญของสติ คือระมัดระวังไม่ให้เกิดการปรุงแต่งกายใดกายหนึ่งว่าเป็นตัวกูแต่รักษา ธรรมชาติอันบริสุทธิ์เอาไว้

สติทำหน้าที่คอยดูความรู้สึกที่เป็นไปตามธรรมชาติ ว่ามีตัณหาแทรกเข้ามาบ้างหรือไม่ ถ้า ตัณหาแทรกคราวใดความรู้สึกที่เป็นหน้าที่ของจิตชนิดหนึ่งจะเสียความบริสุทธิ์ทันที รากของตัณหาจะ เริ่มงอกออกมาเมื่อรู้สึกว่ พอใจหรือไม่พอใจ ทั้งกามตัณหา ภวตัณหา และวิภวตัณหา ก็เกิดตามมาทันที มีบวมมีลบสวิงสวายวุ่นวายตึงเครียด หัวเราะและร้องไห้ แต่ถ้าสติมาทัน ความพอใจและไม่ พอใจดับไป ใจปกติทำหน้าที่ตามธรรมชาติอันบริสุทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ สติยังทำหน้าที่ดูแลจิตให้ ปกติ ไม่ฟูไม่แฟบ ไม่ขึ้นไม่ลงเพราะถูกโลกธรรมทั้งฝ่ายที่น่าพอใจและไม่น่าพอใจมากระทบ นอกจาก ทำหน้าที่ดูจิตแล้วยังดูธรรม คือ ธรรมชาติที่เกิดกับจิตว่าเป็นกุศลหรืออกุศล มีคุณหรือมีโทษทำลาย หรือรักษาความบริสุทธิ์ของจิตมากน้อยเพียงใด สติเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะกลั่นกรองกระบวนการ ทำงานของจิตให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ

๘. สัมมาสมาธิ ความมั่นคงแห่งจิตอย่างถูกต้อง คือ มั่นคงหนักแน่นจนสามารถทำงาน สอดประสานกับปัญญาขจัดตัณหาได้อย่างรวดเร็วทันทั่วทั้งที่ สัมมาสมาธิ ทำหน้าที่ปกป้องรักษาความ บริสุทธิ์ของจิต ความมั่นคงของจิต และความอ่อนโยนยืดหยุ่นของจิต ที่พร้อมจะทำหน้าที่รับรู้ใน เรื่องราวต่าง ๆ อย่างไม่หวั่นไหวเปราะเปื้อน สัมมาสมาธิที่สูงสุดก็คือความสงบใจอยู่ในอารมณ์เดียว ไม่หวั่นไหววอกแวกไปเพราะความพอใจหรือความไม่พอใจมากระทบ มีสติสัมปชัญญะทำงานร่วมกัน อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง เป็นความมั่นคงที่สมบูรณ์สามารถเผชิญหน้าอารมณ์ได้ทุกชนิดแต่ไม่ติด อารมณ์ใดๆ เหมือนใบบัวสามารถอยู่ในน้ำ ก็ได้บรรจุน้ำ ก็ได้แต่น้ำ ไม่ซึมซาบ ไม่ติดใบบัว จิตของผู้ที่ เห็นโทษของตัณหาแล้วหาหนทางออกจากตัณหาได้ด้วยการทำกาย วาจา และใจให้ถูกต้องด้วยการ ตัดรากถอนโคนมิให้ตัณหาเกิดอีก ความทุกข์จะเกิดอีกไม่ได้ ทางเส้นนี้เป็นอิสระจากบวกหรือลบหรือ

เรียกว่าทางสายกลางคือไม่ติดทั้งบวกและลบ ไม่ติดอยู่กับความพอใจหรือไม่พอใจ แต่หลุดพ้นไปจาก
 ขั้ว ทั้ง สองดำรงมั่น อยู่ในความเป็นปกติมีพลังมั่น คงไม่เป็นบ่อเกิดแห่งตัณหาได้เพราะไม่มีเงื่อนไข
 ใด ๆ ให้ตัณหาเกิดได้ ^{๖๒}

ซึ่งกล่าวได้ว่า มรรคในฐานะพรหมจรรย์ หรือพุทธจริยธรรมความเข้าใจเกี่ยวกับมรรคใน
 ในฐานะพรหมจรรย์หรือพุทธจริยธรรม เป็นอีกฐานะหนึ่งในหลายประเด็นดังที่ได้กล่าวมาแล้ว พุทธพจน์
 ตรัสไว้ว่า มรรคอันเป็นอริยะ ประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ คือ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสมาธินี้คือ
 พรหมจรรย์ ; บุคคลใด ประกอบด้วย อริยอัชฎางคิกมรรคนี้ บุคคลนั้น เรียกว่าเป็นพรหมจารี ; ความ
 สิ้นราคะ สิ้นโทสะ สิ้น โมหะ นี้เรียกว่าที่จบของพรหมจรรย์ผลของพรหมจรรย์คืออะไร ? โสดาปัตติ
 ผล สกทาคามิผล อนาคามิผล อรหัตตผล เหล่านี้เรียกว่า ผลของพรหมจรรย์ ^{๖๓}

คำว่า พรหมจรรย์ แปลจากบาลีว่า พรหมจริย ซึ่งประกอบด้วย พรหม + จริย, พรหม
 แปลว่า ประเสริฐเลิศล้ำ สูงสุด บริสุทธิ์ ส่วน, จริย มาจากรากศัพท์คือ จร ซึ่ง ในความหมายเชิง
 รูปธรรมแปลว่า เทียวไป ดำเนินไป จาริกไป ในเชิงนามธรรมแปลว่า ประพฤติดำเนินชีวิต ครอบงำชีวิต
 เป็นอยู่ ในที่นี้ต้องการความหมายเชิงนามธรรม จริยซึ่ง เป็นคานามจึงแปลได้ว่า ความประพฤติ การ
 ดำเนินชีวิต การครอบงำชีวิต หรือความเป็นอยู่ คำว่า จริยหรือจริยะ นี้ เมื่อเขียนเป็นไทย แปลงตามรูป
 สันสกฤตเป็น จรรย์ ก็มี ถัดตามรูปบาลีอีกรูปหนึ่งเป็น จริยา ก็ได้ตั้งนั้น พรหมจริย จะแปลว่า
 พรหมจรรย์หรือพรหมจริยา ก็ได้ แต่ตามปกติแปลกันว่าพรหมจรรย์และใช้กันอย่างนี้จนมักลืมนึกไปว่า
 คำว่าจรรย์ก็มีความหมายเดียวกับ จริยา หรือ จริย ที่ใช้ในคำว่า จริยศึกษา และจริยธรรม เป็นต้น
 รวมความว่า พรหมจรรย์มาจากพรหมจริย ซึ่งมีความหมายจริยะอันประเสริฐ ความประพฤติอัน
 ประเสริฐ หรือประพฤติบริสุทธิ์อย่างพรหม การดำเนินชีวิตอันประเสริฐ การครอบงำอย่างประเสริฐ
 หรือความเป็นอยู่อย่างประเสริฐ ^{๖๔}

ตามพุทธพจน์ที่ยกมาแสดงว่า พรหมจรรย์หรือจริยธรรมอันประเสริฐ หรือจริยธรรมตาม
 หลักพระพุทธศาสนานั้น ก็คือ มรรค หรือมัชฌิมาปฏิปทา^{๖๕} และพรหมจารีหรือผู้ประพฤติ
 พรหมจรรย์ หรือผู้มีจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา ก็คือผู้ดำเนินชีวิตตามมรรค หรือปฏิบัติตาม
 หลักมัชฌิมาปฏิปทา ส่วนความหมายตามรูปศัพท์ดังที่ได้วิเคราะห์ไว้ข้างต้น ก็ทำให้แปลคำว่า
 จริยธรรมจึงมีความหมายว่า หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต หรือหลักการครองชีวิต
 เป็นอันว่าเมื่อถือตามหลักพระพุทธศาสนา มรรคหรือมัชฌิมาปฏิปทา คือ ระบบจริยธรรม ระบบความ

^{๖๒} พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ, พุทธวิธี, (กรุงเทพมหานคร:ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖๖ - ๑๗๗.

^{๖๓} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๑๓/๓๒.

^{๖๔} ที.ม.อ. (ไทย) ๒/๔๐๗.

ประเพณีปฏิบัติ หลักคำสอนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ดีงาม หรือหลักการครองชีวิตที่ถูกต้องสมบูรณ์ของมนุษย์ ที่จะนำไปสู่จุดหมายคือความดับทุกข์ หรือความสิ้นสุดปัญหา อยู่อย่างเป็นอิสระไร้ทุกข์^{๖๕}

มรรคในฐานะสู่จุดหมายชั้นต่าง ๆ ของชีวิตมรรคในฐานะสู่จุดหมายชั้นต่างๆ ของชีวิต เป็นความเข้าใจเบื้องต้นอีกประเด็นหนึ่งในหลายประเด็นที่ได้อธิบายรายละเอียดเพื่อประกอบความเข้าใจ ดังพุทธพจน์ตรัสไว้ว่า

ผู้ปรารถนาโภคสมบัติ อันโอฬาร ยิ่ง ๆ ขึ้น ไป พึงมีความไม่ประมาท ; บัณฑิตทั้ง หลาย ย่อมสรรเสริญ ความไม่ประมาทในบุญกิริยาทั้งหลาย, บัณฑิตไม่ประมาทจึงยึดเอาได้ซึ่ง อรรถทั้ง ๒ ประการคือ ทิฏฐธัมมิกัตถะ และสัมปรายิกัตถะ, คนที่เรียกว่าเป็นปราชญ์ เป็นบัณฑิต ก็เพราะการ บรรลุอรรถ^{๖๖}

อรรถ (สันสกฤต) หรือ อัตถะ (บาลี) แปลว่า เรื่องราว ความหมาย ความมุ่งหมาย ประโยชน์ ผลที่หมายหรือจุดหมายในที่นี้ขอแปลเอาความว่า ประโยชน์ที่เป็นจุดหมาย หรือจุดหมายของชีวิต หมายถึง จุดหมายของพรหมจรรย์ หรือจริยธรรม หรือระบบการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติธรรมของพระพุทธศาสนานั้นเอง เป็นที่ทราบกันดีว่าจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ พรหมจรรย์นี้ก็คือนิพพานซึ่ง มีชื่อเรียกอย่างหนึ่งว่า ปรมัตถ์ หรือ ปรมัตถะ แปลว่า ประโยชน์อย่างยิ่ง หรือจุดหมายสูงสุด เป็นธรรมดาว่าในการสอนธรรม จะต้องเน้นและเร่งเร้าให้ปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุด อย่างไรก็ตาม พระพุทธศาสนามีได้มองข้ามประโยชน์หรือจุดหมายชั้นรองลดหลั่นกันลงมาที่มนุษย์จะพึงได้พึงถึงตามระดับความพร้อมของแต่ละบุคคล และก็ได้จำแนกวางเป็นหลักไว้ด้วย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า อรรถ หรือจุดหมายแบ่งเป็น ๒ ระดับ เหมือนอย่างในบาลีที่ยกมาอ้างไว้ นั่น และเน้นปรมัตถะให้เด่นชัดเป็นพิเศษ จึงแยกออกมาเป็นอีกข้อหนึ่ง ต่างหากและจัดประโยชน์หรือจุดหมายนั้น ออกเป็น ๓ ชั้น^{๖๗} ดังจะให้ความหมายโดยสรุปดังนี้

๑) ประโยชน์ ปัจจุบัน เรียกว่า ทิฏฐธัมมิกัตถะ แปลว่าประโยชน์ในชีวิตนี้หรือประโยชน์ปัจจุบัน เป็นจุดหมายขั้นต้นหรือจุดหมายเฉพาะหน้า หมายถึงประโยชน์อย่างที่มีมองเห็นๆกันอยู่ ที่เข้าใจกันง่าย ๆ เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เป็นเรื่องชั้นนอก หรือเรื่องธรรมดาสามัญที่มุ่งหมายกันในโลกนี้ ได้แก่ ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ หรือทรัพย์สิน ฐานะ เกียรติ ไม้ตรี ชีวิตคู่ครองที่เป็นสุข เป็นต้น

^{๖๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, หน้า ๕๙๐ -๕๙๑.

^{๖๖} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๒๘/๑๕๒.

^{๖๗} ที.ปา.ฎีกา ๑๑/๑๖๐/๑๐๐.

๒) ประโยชน์ภายนอก เรียกว่า สัมปรายิกัตถะ แปลว่าประโยชน์เบื้องหน้าหรือเบื้องสูง หรือประโยชน์ที่ลึกล้ำยิ่งกว่าที่จะมองเห็นกันเฉพาะหน้า หรือผิวเผินในภายนอก เกี่ยวกับชีวิตด้านใน หรือประโยชน์ด้านคุณค่าชีวิต เป็นจุดหมายชั้น สูงขึ้นไป หันมาให้คุณค่าแก่คุณธรรมความดีงาม รู้จัก การทำความดี ธรรม รักความดีงาม รักคุณภาพของชีวิตและความเจริญงอกงามของจิตใจ

๓) ประโยชน์สูงสุด เรียกว่า ปรมัตถะ หรือประโยชน์ที่เป็นสาระแท้จริงของชีวิต เป็น จุดหมายสูงสุดหรือที่หมายชั้นสุดท้าย ได้แก่ การรู้แจ้งสภาวะของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงรู้เท่าทันคติธรรมตาของสังขารธรรม ไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิต มีจิตใจเป็นอิสระโปร่งโล่งผ่องใส ไม่ถูก บีบคั้นค้ำขังจำกัดด้วยความยึดติดถือมั่นหวั่นหวาดของตนเอง ปราศจากกิเลสเผาผลาญที่ทำให้เศร้าหมองขุ่นมัว อยู่อย่างไรทุกข์ ประจักษ์แจ้งความสุขประณีตภายในที่สะอาดบริสุทธิ์สิ้นเชิงอันประกอบพร้อมด้วยความสงบเยือกเย็นสว่างไสวเบิกบานโดยสมบูรณ์ เรียกว่า วิมุตติและนิพพาน ดังนั้นในการ สอนที่เกี่ยวกับจุดหมาย ๓ ชั้นนี้แทนที่ระบบปฏิบัติของมรรค จะถูกจัดขึ้นตอนออกมาในรูปของ ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

สรุปความเข้าใจโดยนัย อรรถ ๓ ทั้ง สองหมวด จึงรวมเข้าเป็นชุดเดียวกันได้ดังนี้

๑) อัตตัตถะ ประโยชน์ตน จำแนกได้เป็น ๓ ระดับ คือ ทิฏฐธัมมิกัตถะ ประโยชน์ปัจจุบัน หรือจุดหมายชั้น ต้น สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์เบื้องหน้า หรือจุดหมายที่สูงหรือลึกล้ำขึ้นไปปรมัตถะ ประโยชน์อย่างยิ่ง หรือจุดหมายสูงสุด

๒) ปรัตถะ ประโยชน์ผู้อื่น จำแนกได้เป็น ๓ ระดับคือ

๒.๑ ทิฏฐธัมมิกัตถะ ประโยชน์ปัจจุบัน หรือจุดหมายชั้น ต้น

๒.๒ สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์เบื้องหน้า หรือจุดหมายที่สูงหรือลึกล้ำขึ้นไป

๒.๓ ปรมัตถะ ประโยชน์อย่างยิ่ง หรือจุดหมายสูงสุด

๓) อุภยัตถะ ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย หรือจุดหมายร่วมกัน ได้แก่ ประโยชน์หรือจุดหมายทุก อย่างที่เกื้อกูลแก่การบำเพ็ญและการบรรลุอัตตัตถะ หรือปรัตถะของทุกคน ในระดับทั้งสามที่กล่าว มาแล้ว^{๖๘}

สรุปได้ว่า แนวคิดของพุทธจริยศาสตร์ระดับสูง ช้อปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งความว่างจาก กิเลส คือเป็นสันติสุข ซึ่งเป็นทางมาแห่งสันติสุขมัชฌิมาปฏิปทา^{๖๙} แปลว่า ทางสายกลาง มัชฌิมาปฏิปทา มีคำว่า กลาง จึงจะเป็นกระบวนการปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์พระพุทธเจ้าทรงแสดง

^{๖๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๕๙๙ -๖๐๐.

สัมมาปฏิบัติ คือข้อปฏิบัติอย่างละเอียดถูกต้องที่ขยายความปัญญา ศีลและสมาธิที่เรียกกันว่า อริยมรรค มีองค์แปดประกอบด้วย ๑) สัมมาทิฏฐิ คือความเห็นที่ถูกต้องว่า เหตุแห่งความทุกข์ที่สำคัญ คือตัณหา และตัณหาที่มีได้เกิดขึ้นมาลอย ๆ ต้องมีกระบวนการเกิดตัณหา และเมื่อตัณหาเกิดแล้ว นำไปสู่อุปทานและกระบวนการเกิดแห่งทุกข์อย่างสมบูรณ์ ๒) สัมมาสังกัปปะ ความดำริหรือความคิด ที่ถูกต้อง คือความคิดที่มีปัญญาเป็นแสงสว่างนำหน้า มิให้กระบวนการเกิดตัณหาตั้งต้นได้ เปลี่ยนทางแห่ง ความดำริผิดที่นำโดยกามให้มาเป็นความดำริออกจากกาม ไม่พยาบาทและไม่เบียดเบียน ๓) สัมมาวาจา การสื่อสารที่ถูกต้อง ดึงามเป็นไปเพื่อความไม่ทุกข์ กล่าวคือไม่สื่อสารด้วยจิตใจที่ห่อหุ้มไปด้วยตัณหา ไม่พูดเพื่อตอบสนองตัณหา ไม่พูดเพื่อแสวงหาสิ่งที่จะมาบำรุงบำเรอ ตัณหาแต่พูดเพื่อความเข้าใจด้วยการไม่พูดเท็จ ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดเพ้อเจ้อ เพราะคำพูดเหล่านี้ล้วนปรุงแต่งออกมาขณะที่ตัณหาอัดแน่นอยู่เต็มหัวใจ ๔) สัมมาภังคะ การทำงานถูกต้อง คือ การงานที่ไม่เป็นที่ตั้ง ของอริชาตตัณหาอุปาทาน แต่ดูการทำงานเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของการปฏิบัติธรรม ทำงานไปดับกิเลสไป เพราะในงานมีสติ มีปัญญา มีสมาธิ มีศีลอยู่อย่างครบถ้วน ๕) สัมมาอาชีวะ การประกอบอาชีพที่ถูกต้อง ซึ่งรวมทั้งการทำงานและการเลือกอาชีพและการใช้จ่ายทรัพย์ที่ได้มาจากการประกอบอาชีพอย่างถูกต้องเหมาะสมคุ้มค่า ๖) สัมมาวายามะ ความพากเพียรถูกต้อง คือ พากเพียรที่จะขจัดกิเลสที่เกิดขึ้นแล้ว หรือเคยเกิดให้หมดไป ระวางกิเลสที่จะเกิดใหม่มิให้เกิดขึ้น อีก เมื่อจิตว่างจากการรบกวนของกิเลสก็ถือโอกาสทำปัญญา ศีลและสมาธิให้มีมากขึ้นตามลำดับ ๗) สัมมาสติ คือ ความรู้สึกตัวทั่วพร้อมอย่างถูกต้อง เป็นนายทวารสำคัญที่จะเฝ้าดูอาคันตุกะที่เข้ามาเยี่ยมเยียนใจ สติจึงต้องทำหน้าที่ตามดูตามรู้ตามเห็นอย่างใกล้ชิดในกาย ทั้งกายคือกองลม ๘) สัมมาสมาธิ ความมั่นคงแห่งจิตอย่างถูกต้อง คือ มั่นคงหนักแน่นจนสามารถทำงานสอดประสานกับปัญญาขจัดตัณหาได้อย่างรวดเร็วทันทั่วทั้ง สัมมาสมาธิ ทำหน้าที่ปกป้องรักษาความบริสุทธิ์ของจิต ความมั่นคงของจิต และความอ่อนโยนยืดหยุ่นของจิต

๒.๔.๔ หลักพุทธจริยศาสตร์สำหรับการจัดการธุรกิจโรงแรม

ในการประกอบธุรกิจโรงแรมที่จะประสบความสำเร็จ และมีความยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยหลักจริยศาสตร์ทางพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินธุรกิจซึ่งประกอบด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ดังนี้

๑) **หลักเทวธรรม** ๒ หมายถึง ผู้ที่มีธรรมของเทวดาในโลกเป็นสัปบุรุษผู้สงบระงับ ประกอบด้วยหิริโอตตัปปะตั้งมั่นอยู่ในธรรมอันผ่องแผ้ว เทวธรรมจะประกอบด้วย "หิริ" คือ การละอายต่อบาป "โอตตัปปะ" คือการเกรงกลัวต่อผลของบาป

หิริ นั้นประกอบด้วย ความละอายต่อการ คิดชั่ว พุดชั่ว ทำชั่ว โอตตัปปะ คือการเกรงภัยของการคิดชั่ว พุดชั่ว ทำชั่วจะมาถึงตน สาเหตุของการทำให้เกิดหิริโอตตัปปะ

๑. เกรงทำให้วงศ์ตระกูลเสียชื่อเสียง
 ๒. เกิดความอายต่อผู้มีอายุอ่อนกว่า
 ๓. เกรงคำติฉินนินทาว่าเราเป็นคนไม่มีฝีมือในการทำ ความดี
 ๔. กลัวคนดูหมิ่นว่าเราก้เป็นที่คนที่มีความรู้ความสามารถ แต่ไม่สามารถทำความดีได้
- หิริ-โอตตปปะ เป็น ธรรมะที่คัมภีร์ครองโลกมีอยู่ ๒ อย่าง คือหิริและโอตตปปะ

หิริ-โอตตปปะ: ความละอายและความเกรงกลัวต่อบาป เป็นหลักธรรมคัมภีร์ครองโลกให้สงบ สุข รักตนเอง รักครอบครัว รักส่วนรวม

หิริ (อ่านว่า หิ-ริ, หิ-หริ) แปลว่า ความละอายแก่ใจ ความละอายต่อบาป หิริ หมายถึง ความละอายใจตัวเองต่อการทำความชั่วความผิด ต่อการประพฤติทุจริตทั้งหลายและความละอายใจตัวเองที่จะละเว้นไม่ทำความดีซึ่งควรจะทำให้เกิดมีในตน เช่นบิดามารดาที่มีความละอายใจที่จะไม่ดูแลบุตรของตน เช่นนี้เรียกว่ามี หิริ หิริ เกิดขึ้นได้ด้วยการคิดถึงการศึกษ ฐานะ ยศศักดิ์ ขาติตระกูลของตน คิดถึงความเสียกายที่จะเกิดขึ้น รวมกับความแกล้วกล้าของจิตใจที่จะไม่ทำชั่วเช่นนั้น

หิริ เป็นธรรมรักษาคัมภีร์ครองโลก ทำให้โลกเกิดสันติ ทำให้คนเราอยู่กันอย่างสงบสุข เพราะคนที่มีหิริจะเกลียดความชั่ว และละอายที่จะทำความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำให้ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่โลกและสรรพสัตว์ทั้งปวง หากเราคิดจะทำสิ่งใดที่ชั่ว ความละอายจะเกิดขึ้นมาในใจ แม้ว่าคนอื่นจะไม่เห็น คิดทำชั่วคืออย่างไร สิ่งใดที่เป็นไปเพื่อความเลวทรามไม่ถูกต้องทางธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าอันนั้นเป็นความเลว อะไรที่วัดว่าถูกหรือไม่ถูก คือถ้าเราทำอะไรลงไป ถ้าหากว่า มันไม่ถูกต้องแล้วมันรู้สึกละอายกระดากใจในใจตนเอง แต่ตามหลักท่านบอกว่่านักปราชญ์ทั้งหลายไม่สรรเสริญ ไม่นิยม นั่นเรียกว่า ผิดจากธรรม ความละอายนี้แหละเป็นต้นเหตุให้ทำความดี ความดีทั้งหมดเกิดจากความละอายทั้งนั้น ความไม่ดีเกิดจากความไม่ละอายนั่นเอง ศีล ๕ ข้อมีความละอาย เป็นเบื้องต้น เป็นสมุฏฐาน หากว่ามีความละอายในใจแล้วไม่กล้าทำ ศีลข้อนั้นถึงวันได้หมด

โอตตปปะ (อ่านว่า โอตตปปะ) แปลว่า ความเกรงกลัว หมายถึงความสะดุ้งกลัวต่อผลของความชั่ว ต่อผลของความทุจริตที่ทำไว้

โอตตปปะ เป็นอาการของจิตที่หวั่นไหวเมื่อจะทำความชั่ว เพราะกลัวความผิดที่จะตามให้ผลในภายหลัง เกิดขึ้นได้เพราะคิดถึงโทษหรือความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นจากการทำชั่ว จาก การ

ประพัตติทุจริตของตน เช่น ตัวเองเองต้องเดือดร้อน เกิดความเสียหาย เสียทรัพย์สินเงินทอง เสียอิสรภาพ หรือถูกคนอื่นตำหนิติเตียน ถูกสังคมรังเกียจ เป็นต้น^{๖๔}

ในการประกอบธุรกิจโรงแรมหลักเทวธรรมถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะผู้ประกอบการต้องมีคุณธรรม ๒ ประการนี้อย่างมากไม่เช่นนั้นจะเป็นการเอาเปรียบลูกค้าผู้มาใช้บริการ ต้องให้บริการแบบตรงไปตรงมาด้วยความซื่อสัตย์สุจริตมีความละเอียดต่อสิ่งที่กระทำและเกรงกลัวต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อการประกอบธุรกิจโรงแรม

๒) หลักอิทธิบาท ๔ คำว่า อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ลู่ถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ด้วยสิ่งทีเรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ คือ

๑. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น หมายถึง ความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ ตนถือว่า ดีที่สุด ที่มนุษย์เรา ควรจะได้ ข้อนี้ เป็นกำลังใจ อันแรก ที่ทำให้เกิด คุณธรรม ข้อต่อไป ทุกข้อ

๒. วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น หมายถึง ความพากเพียรในการกระทำที่ติดต่อกัน ไม่ขาดตอน เป็นระยะยาว จนประสบ ความสำเร็จ คำนี้ มีความหมายของ ความกล้าหาญ เจืออยู่ด้วย ส่วนหนึ่ง

๓. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น หมายถึง ความไม่ทอดทิ้ง สิ่งนั้น ไปจากความรู้สึกของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็น วัตถุประสงค์ นั้นให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอ คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า สมาธิ อยู่ด้วยอย่างเต็มที่

๔. วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น หมายถึง ความสอดส่องใน เหตุและผล แห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า ปัญญา ไว้อย่างเต็มที่ ธรรม ๔ อย่างนี้ ย่อมเนื่องกัน แต่ละอย่างๆ มีหน้าที่เฉพาะของตน^{๖๕}

อิทธิบาท ๔ เป็นคุณธรรมที่ผู้ประกอบการต้องมีในใจเสมอเพราะเป็นคุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และความเจริญรุ่งเรืองของกิจการ ผู้ประกอบการต้องมีหนักแน่นมีการติดตามงานอย่างสม่ำเสมอและคอยปรับปรุงสิ่งไม่ดีให้มีความดีงามอยู่เสมอ

^{๖๔} พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสื่อตะวันจำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๖๕.

^{๖๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๒.

๓) **หลักสังคหวัตถุ ๔** หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรีเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ ๔ ประการ ได้แก่

๑. ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของๆตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินสิ่งของที่เรามาหาได้ มิใช่สิ่งจริงยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้

๒. ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสำหรับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

๓. อิตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤตินในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

๔. สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย^{๗๑}

หลักสังคหวัตถุ เป็นคุณธรรมที่ผู้ประกอบต้องมีในใจและต้องแสดงออกมาโดยทางกาย และวาจาท่อผู้ร่วมงานในสถานประกอบการ และผู้มาใช้บริการ มีความตรงไปตรงมาอย่างซื่อสัตย์ สุจริตต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความมีน้ำใจที่บริสุทธิ์และเป็นธรรม ผลที่เกิดตามมาคือเพื่อนร่วมงานและผู้มาใช้บริการจะซื่อสัตย์สุจริตตอบเช่นกันส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองในกรประกอบธุรกิจ

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจโรงแรม

ธุรกิจโรงแรม คือ บริการที่พักทุกประเภทที่รองรับการ บริการให้แก่นักท่องเที่ยว และคนเดินทาง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๘) โดยที่พัก จำแนกเป็น กลุ่มโรงแรม โมเต็ล และรีสอร์ท (Hotels, Motels and Resorts) กลุ่มที่พักเหมือนบ้านหลังที่สอง (Second Homes) กลุ่มที่พักระยะยาวประเภทโรงแรม (Extended Stay Hotels) หรือโรงแรมห้องชุด (all-suite hotels)

^{๗๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๐.

กลุ่มที่พักระยะยาวที่เกิดจากแนวคิดของนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และกลุ่มที่พักขนาดย่อมหรือที่พักบูติก (Small Scale Boutique Accommodations)

๒.๕.๑ การจัดตั้งโรงแรม

พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. ๒๔๗๘ กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับสถานบริการที่พักทุกชนิดไม่ว่าจะเรียกชื่อว่า โรงแรม บังกะโล โมเต็ล เกสต์เฮาส์ ฯลฯ ให้อยู่ในข่ายของ พ.ร.บ. นี้ทั้งสิ้น โดยเจ้าของหรือเจ้าสำนัก (ผู้ควบคุมหรือผู้จัดการโรงแรม) ต้องขอจดทะเบียนอนุญาตดำเนินกิจการ ณ กองควบคุมอาคารสำนักการโยธา ถ้าโรงแรมตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ กองควบคุมอาคารต้องตรวจสอบแบบแปลน รูปลักษณะ ความมั่นคงแข็งแรงตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่องควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ และ พ.ร.บ. ควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แล้วเสนอความเห็นไปยังกองทะเบียนกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางเพื่อพิจารณาความเหมาะสม เมื่อกองทะเบียนกรมตำรวจพิจารณาให้รายละเอียดเรียบร้อยแล้ว เสนอความเห็นขอต่อกระทรวงมหาดไทย ภายหลังจากที่กระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นชอบแล้วนายทะเบียนโรงแรมกรุงเทพมหานครแจ้งผลการพิจารณาให้กรุงเทพมหานครทราบ และเมื่อได้รับแจ้งผลการพิจารณาอนุมัติในหลักการจากนายทะเบียนโรงแรมกรุงเทพมหานครแล้ว จึงจะออกใบอนุญาตก่อสร้างหรือดัดแปลงอาคารได้ ส่วนในต่างจังหวัดให้ยื่นขอจดทะเบียนขออนุญาตดำเนินกิจการ ณ ที่ว่าการอำเภอท้องที่ที่เป็นสถานที่ตั้งโรงแรม จากนั้นอำเภอจะส่งเรื่องไปให้คณะกรรมการพิจารณา คณะกรรมการมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นนายทะเบียน^{๗๒}

๒.๕.๒ ประเภทและระดับมาตรฐานของโรงแรม

๒.๕.๒.๑ การแบ่งประเภทโรงแรม

การจัดแบ่งประเภทของที่พักแรม หรือโรงแรมแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดประเภทซึ่งอาจขึ้นอยู่กับทำเลที่ตั้ง การเข้าพักอาศัยของแขก การบริหารงาน การจัดการบริการแก่แขก หรือขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ ดังนั้นการจัดแบ่งประเภทของที่พักแรมจึงไม่มีข้อยุติแน่นอน แต่แตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว โรงแรมในปัจจุบันมีหลายประเภท และมีการแบ่งประเภทของโรงแรมหลายแบบ ซึ่งมีปัจจัยต่างๆ ที่กำหนดประเภทของโรงแรม ดังนี้

^{๗๓} สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, พระราชบัญญัติ โรงแรม ๒๔๗๕, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%C349/%C349-20-2547-a0001.pdf> [๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

๑. แบ่งตามสถานที่ตั้ง โดยยึดสถานที่ตั้งของโรงแรมเป็นหลัก สามารถแบ่งประเภทของโรงแรมได้ดังนี้

๑.๑ โรงแรมในเมือง (Center city hotel or down town hotel) เป็นโรงแรมที่ตั้งอยู่ในตัวเมือง ลูกค้าส่วนมากเป็นนักธุรกิจและนักท่องเที่ยวซึ่งได้รับความสะดวกสบายในการติดต่อธุรกิจและการจับจ่ายซื้อของตามห้างสรรพสินค้า

๑.๒ โรงแรมชานเมือง (Suburban hotel) เป็นโรงแรมที่ตั้งอยู่ตามชานเมืองไม่ไกลจากตัวเมืองมากนัก การคมนาคมติดต่อกับเมืองสะดวก ลูกค้าสามารถติดต่อธุรกิจในเมืองและใกล้เคียงได้สะดวก

๑.๓ โรงแรมสำหรับพักตากอากาศ (Resort hotel) มักจะตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ เช่น ทะเล น้ำตก ภูเขา เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อน

๑.๔ โรงแรมที่ตั้งอยู่ตามถนนสายหลัก (Highway hotel) เป็นโรงแรมที่ตั้งอยู่ตามถนนสายหลักมีขนาดเล็ก ราคาไม่แพง มีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่มาก ลูกค้าพักไม่นานเพราะเป็นทางผ่านที่ลูกค้าจะเดินทางไปที่ยื่น

๑.๕ โรงแรมใกล้ท่าอากาศยาน (Airport hotel) เป็นโรงแรมที่ตั้งอยู่ใกล้ท่าอากาศยาน เหมาะสำหรับลูกค้าหรือผู้โดยสารของสายการบินต่าง ๆ ที่เดินทางผ่านและมีเวลาไม่มากต้องเดินทางต่อไปที่ยื่น หรือพนักงานของสายการบินต่าง ๆ

๒. แบ่งตามราคา การแบ่งประเภทของโรงแรมโดยยึดราคาห้องพัก หรือราคาค่าบริการต่างๆ ในโรงแรมเป็นหลัก สามารถแบ่งได้ดังนี้

๒.๑ โรงแรมราคาประหยัด (Economy or limited service) ส่วนมากเป็นโรงแรมขนาดเล็ก ราคาห้องพักและค่าบริการต่างๆ ไม่แพง สิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่มากเหมาะสำหรับลูกค้าที่มีรายได้น้อย

๒.๒ โรงแรมราคาสูง (Top of the price or full service) เป็นโรงแรมที่มีค่าห้องพัก ค่าบริการต่าง ๆ ราคาแพง ส่วนมากจะเป็นโรงแรมใหญ่ ๆ มีชื่อเสียง มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้ามากมาย

๓. แบ่งตามขนาดจำนวนของห้องพัก เป็นวิธีจัดกลุ่มหรือแยกประเภทของโรงแรมได้ง่าย โดยทั่วไปนิยมจัดกลุ่มโรงแรมออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

๓.๑ โรงแรมขนาดเล็ก ได้แก่ โรงแรมที่มีห้องพักไม่เกิน ๑๐๐ ห้อง

๓.๒ โรงแรมขนาดปานกลาง ได้แก่ โรงแรมที่มีห้องพักมากกว่า ๑๐๐ ห้อง

๓.๓ โรงแรมขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงแรมที่มีห้องพักตั้งแต่ ๓๐๐ ห้องขึ้นไป

โดยสรุป ประเภทของโรงแรม แบ่งได้ตามสถานที่ตั้ง โดยยึดสถานที่ตั้งของโรงแรมเป็นหลัก แบ่งตามราคา โดยยึดราคาห้องพัก หรือราคา ค่าบริการต่างๆ ในโรงแรมเป็นหลัก และแบ่งตามขนาดจำนวนของห้องพัก เป็นวิธีจัดกลุ่มหรือแยกประเภทของโรงแรม

๒.๕.๒.๒ เกณฑ์ในการกำหนดมาตรฐานโรงแรม

การกำหนดมาตรฐานของโรงแรม มีเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการกำหนดมาตรฐานของโรงแรม โดยใช้จำนวนดาวป็นเกณฑ์ แบ่งได้ ๕ ระดับดังนี้^{๗๓}

๑. โรงแรมระดับประหยัด (Economy class) เป็นโรงแรมระดับ ๑ ดาว เป็นโรงแรมที่คิดค่าบริการในราคาถูกที่สุดเนื่องจากจัดให้มีบริการต่างๆ น้อยมากภายในห้องพัก มีเฉพาะอุปกรณ์เครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวกเท่าที่จำเป็น ตัวอาคารมักจะมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน ทำให้สภาพภายนอกเก่า ส่วนรวม ๆ บริเวณอาจจะไม่มีเลยหรือมีก็ได้ดูแลบำรุงรักษา ทำให้มีสภาพที่ไม่สวยงาม โรงแรมประเภทนี้มักตั้งอยู่ใกล้ ๆ สถานีรถไฟ ตลอดจนสถานีขนส่งต่าง ๆ ในต่างจังหวัดทั่วประเทศไทย

๒. โรงแรมชั้น ๓ (Third class) เป็นโรงแรมระดับ ๒ ดาวจัดเป็นโรงแรมระดับประหยัดอีกประเภทหนึ่ง คิดค่าบริการในราคาปานกลางเนื่องจากภายในห้องพักแต่ละห้องมีอุปกรณ์เครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวกจำกัด บริการอื่น ๆ มีน้อยโรงแรมประเภทนี้ส่วนใหญ่ไม่มีห้องพักชั้นหนึ่ง แต่มีห้องโถง และห้องอาหารขนาดเล็ก ภายในโรงแรมสะอาดพอสมควร

๓. โรงแรมชั้น ๒ (Second Class) หรือโรงแรมนักท่องเที่ยว เป็นโรงแรมระดับ ๓ ดาว โรงแรมประเภทนี้ บางแห่งเคยเป็นโรงแรมระดับชั้นหนึ่งมาก่อน แต่อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป การบริหารงาน ไม่ดีเท่าที่ควรหรือความบกพร่องในการจัดอุปกรณ์เครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกมีไม่ครบถ้วน ห้องอาหารมีขนาดเล็กเกินไป สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุให้ต้องลดระดับจากโรงแรมชั้น ๑ มาเป็นโรงแรมชั้น ๒ โดยคิดค่าบริการในราคาพอสมควรที่ไม่สูงมากนัก

๔. โรงแรมชั้น ๑ (First class) เป็นโรงแรมระดับ ๔ ดาว โรงแรมประเภทนี้ ห้องพักและเครื่องตกแต่งภายในห้องพักได้ระดับมาตรฐาน มีห้องพักพิเศษ (Deluxe) และห้องชุด (Suite) จำนวนไม่มากนัก ขนาดห้องโถง ตลอดจนห้องอาหารมีขนาดเล็กกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนบริการต่าง ๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกสบายอยู่ในระดับดีได้มาตรฐาน

^{๗๓} โสภิต ภัทรพิพัฒน์, ธุรกิจโรงแรม, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๓๘), หน้า ๗๔.

๕. โรงแรมชั้นพิเศษ (Deluxe) เป็นโรงแรมระดับ ๕ ดาว เป็นโรงแรมระดับสูงสุด ดีเยี่ยม ในด้านการให้บริการทั้งห้องพักที่ตกแต่งไว้อย่างสวยงามหรูหรา อุปกรณ์เครื่องใช้ สิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกสบายล้วนแต่คุณภาพดี ราคาสูง สวยงามและมีรสนิยม ห้องชุด (Suite) จะตกแต่งไว้อย่างหรูหรา สวยงาม สะดวกสบาย อุปกรณ์เครื่องใช้ภายในห้องมีคุณภาพดีเยี่ยม ห้องอาหารมีหลายห้อง หลายระดับ อาหารมีหลายเชื้อชาติ เช่นอาหารไทยจีน ญี่ปุ่น เป็นต้น

โดยสรุปชนิดของโรงแรมตามมาตรฐานสากล แบ่งได้เป็น ๕ ระดับ ได้แก่ โรงแรมระดับ ประหยัด เป็นโรงแรมระดับ ๑ ดาว โรงแรมชั้น ๓ เป็นโรงแรมระดับ ๒ ดาว โรงแรมชั้น ๒ หรือ โรงแรมนักท่องเที่ยว เป็นโรงแรมระดับ ๓ ดาว โรงแรมชั้น ๑ เป็นโรงแรมระดับ ๔ ดาว และโรงแรมชั้น พิเศษ (Deluxe) เป็นโรงแรมระดับ ๕ ดาว

๒.๕.๒.๓ ระดับของโรงแรม

ปัญหาเรื่องการจัดระดับโรงแรมเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยาก เพราะในแต่ละประเทศจะมี เงื่อนไขและข้อกำหนดในการแบ่งระดับที่แตกต่างกัน รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานของโรงแรมในแต่ละ ประเทศก็มีความแตกต่างกันด้วย ผลที่ตามมา คือ มาตรฐานของโรงแรมหนึ่งอาจสูงกว่ามาตรฐาน ของอีกโรงแรมหนึ่งในประเภทเดียวกัน แต่โดยทั่วไปสามารถกำหนดการแบ่งระดับของโรงแรมได้ จาก องค์ประกอบต่อไปนี้

๑. จำนวนห้องพักของโรงแรม
๒. อัตราค่าห้องพักของโรงแรม เช่น ห้องเดี่ยว ห้องคู่ ห้องชุด
๓. การตกแต่งภายในห้องพัก เช่น การใช้วัสดุในการตกแต่ง
๔. อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในห้องพัก
๕. ชนิดของห้องพัก
๖. ทำเลที่ตั้งของโรงแรม เช่น ตั้งอยู่ในย่านธุรกิจหรือชายทะเล เป็นต้น
๗. ชื่อเสียงของโรงแรม
๘. ห้องอาหารของโรงแรม เช่น มีห้องอาหารหลายห้อง และขายอาหารนานาชาติ
๙. สถานที่ด้านการจัดประชุมสัมมนา เช่น มีห้องประชุมขนาดใหญ่ที่บรรจุคนได้ ๑,๐๐๐ คนขึ้นไป
๑๐. เงินทุนที่ใช้ในการก่อสร้างโรงแรม

สรุปได้ว่า ระดับของโรงแรม สามารถแบ่งได้ตาม จำนวนห้องพักโรงแรม อัตราค่าห้องพัก การตกแต่งภายในห้องพัก อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในห้องพัก ชนิดของห้องพักทำเลที่ตั้งของ

โรงแรม ชื่อเสียงของโรงแรม ห้องอาหารของโรงแรม สถานที่ด้านการจัดประชุมสัมมนา เงินทุนที่ใช้ในการก่อสร้างโรงแรม

๒.๖ ทฤษฎีแผนผังก้างปลา (Cause Effect or Fishbone Diagram)

แผนผังก้างปลา หรือเรียกเป็นทางการว่า แผนผังสาเหตุและผล (Cause Effect Diagram) แผนผังก้างปลาแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหา กับสาเหตุทั้งหมดที่เป็นไปได้ที่อาจก่อให้เกิดปัญหานั้น เราจะคุ้นเคยกับแผนผังสาเหตุและผล ในชื่อของ ผังก้างปลา (Fishbone Diagram) เนื่องจากแผนภูมิมิลักษณะคล้ายปลาที่เหลือแต่ก้าง หรือหลายๆ คนอาจรู้จักในชื่อของแผนผังอิชิกาวา (Ishikawa Diagram) ซึ่งได้รับการพัฒนาครั้งแรกเมื่อปี ๑๙๔๓ โดยศาสตราจารย์คาโอรุ อิชิกาวา แห่งมหาวิทยาลัยโตเกียว

๒.๖.๑ เมื่อไรจึงจะใช้แผนผังก้างปลา

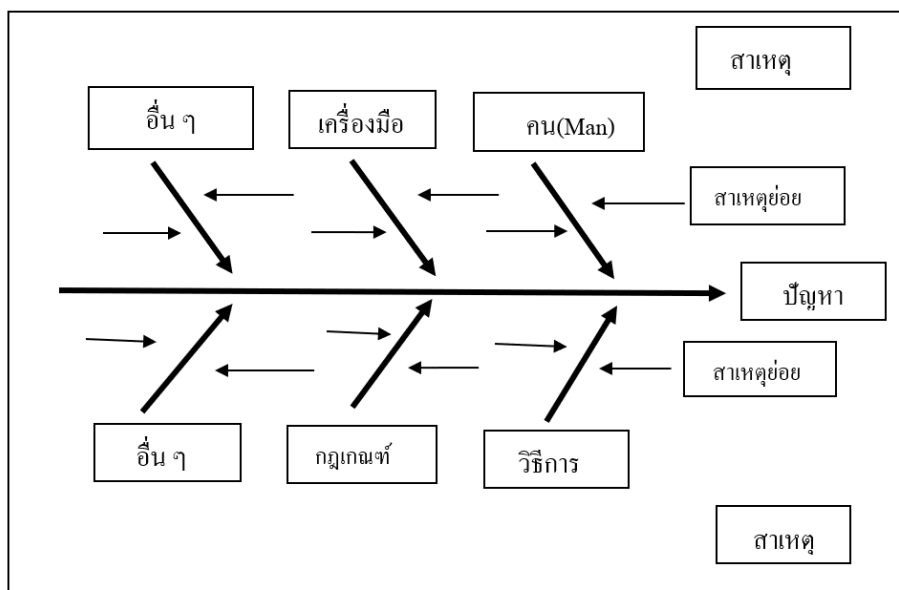
- ๑) เมื่อต้องการค้นหาสาเหตุของปัญหา
- ๒) เมื่อต้องการทำการศึกษ ทำความเข้าใจ หรือทำความรู้จักกับกระบวนการอื่น ๆ เมื่อทำผังก้างปลาแล้วจะทำให้เราสามารถรู้กระบวนการของแผนกอื่นได้ง่ายขึ้น
- ๓) เมื่อต้องการให้เป็นแนวทางในการระดมสมองซึ่งจะช่วยให้ทุกคนให้ความสนใจในปัญหาของกลุ่มซึ่งแสดงไว้ที่หัวปลา

๒.๖.๒ วิธีการสร้างแผนผังก้างปลา

สิ่งสำคัญในการสร้างแผนผัง คือ ต้องทำเป็นทีม เป็นกลุ่ม โดยมีขั้นตอน ๖ ขั้นตอน ดังนี้

- ๑) กำหนดประโยคปัญหาที่หัวปลา
- ๒) กำหนดปัจจัยที่จะทำให้เกิดปัญหานั้นๆ บนก้างปลาโดยส่วนมากใช้หลักการ ๔M ๑E เป็นกลุ่มปัจจัย (Factors) เพื่อนำไปสู่การแยกแยะสาเหตุต่างๆ ซึ่ง ๔M ๑E นี้มาจาก
 - M – Man คนงาน พนักงานหรือบุคลากรทั้งจากภายในและภายนอก
 - M – Machine เครื่องจักรหรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวก
 - M – Material ผลิตภัณ์ท์ บริการ วัสดุดิบหรืออะไหล่ อุปกรณ์อื่นๆ
 - M – Method กระบวนการทำงาน
 - E – Environment อากาศ สถานที่ ความสว่าง และบรรยากาศการทำงาน
- ๓) ระดมสมองเพื่อหาสาเหตุในแต่ละปัจจัย
- ๔) หาสาเหตุหลักของปัญหา
- ๕) จัดลำดับความสำคัญของสาเหตุ

๖) ใช้แนวทางการปรับปรุงที่จำเป็น

ภาพที่ ๑ แผนผังก้างปลา แหล่งที่มา: ปกรณ์ ปริยากรณ์, ๒๕๕๘: ๑๑๗.

๒.๗ แนวคิด ทฤษฎีหลักการบริหารองค์กร

การบริหารองค์กรนับว่าเป็นหัวใจสำคัญในการที่จะทำงานซึ่งมีเป้าหมายอย่างเดียวกันมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน และมีบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมกันทำงาน ซึ่งการบริหารงานพระพุทธศาสนาก็เช่นกัน ในการที่จะทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในท่ามกลางสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างเช่นในปัจจุบันค่อนข้างจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ทั้งสิ้น ซึ่งจะได้กล่าวถึงการบริหารองค์กรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและองค์กรอื่นๆ ต่อไป

๒.๗.๑ ความหมายของการบริหารองค์กร

ก่อนที่จะกล่าวถึงการสร้างองค์กรของพระพุทธเจ้าว่ามีแนวคิด ทฤษฎีและหลักการบริหารในการสร้างองค์กรอย่างไรนั้น จะขอขยายความคำที่มีความสำคัญอยู่ ๒ คำ เพื่อประกอบการทำความเข้าใจและเชื่อมโยงเข้าสู่การศึกษาเรื่ององค์กรของพระพุทธเจ้าว่าพระองค์มีหลักการเหมือนกันกับแนวคิดของคนยุคใหม่หรือไม่ ตามความหมายของนักการศึกษา คือ คำว่า“การบริหาร” และ“ การจัดการ”

“การบริหาร”^{๗๔} (Administration) มักจะใช้กับการบริหารกิจการสาธารณะ หรือ การบริหารราชการ ส่วนคำว่า “การจัดการ” (management) ใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน เราจึงเรียกผู้ที่ดำรงตำแหน่งระดับบริหารในหน่วยงานราชการว่า “ผู้บริหาร” ในขณะที่บริษัท ห้างร้าน ใช้เรียกตำแหน่งเป็น “ผู้จัดการ” และได้มีผู้ให้คำจำกัดความหมายของ “การบริหาร” ในฐานะที่เป็นกิจกรรมชนิดหนึ่ง ดังต่อไปนี้

Harold koontz^{๗๕}: การบริหาร คือ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยการอาศัยคน เงิน วัสดุสิ่งของเป็นปัจจัยในการปฏิบัติงาน

วิจิตร ศรีสะอ้านและคณะ^{๗๖}ได้สรุปสาระสำคัญของการบริหารไว้ดังนี้ ๑. การบริหารเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ๒. การบริหารเป็นการร่วมมือกันทำกิจกรรมในองค์กร ๓. การบริหารเป็นกระบวนการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ๔. การบริหารเป็นการใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสมสำหรับการบริหารในฐานะที่เป็นวิชาการสาขาหนึ่ง มีลักษณะเป็นศาสตร์โดยสมบูรณ์เช่นเดียวกับศาสตร์สาขาอื่นๆ กล่าว คือ เป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบให้เป็นระบบของการศึกษา มีองค์แห่งความรู้ หลักการและทฤษฎี ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ การบริหารจึงเป็นสิ่งที่นำมาศึกษาเล่าเรียนกันได้โดยนำไปประยุกต์ใช้สู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ และบุคลิกภาพส่วนตัวของผู้บริหารแต่ละคน

๒.๗.๒ แนวคิดการบริหาร

การบริหารใดๆก็ตาม จำเป็นจะต้องมีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน การบริหารองค์กรก็เช่นเดียวกัน หากไม่มีทฤษฎีมาช่วยในการคิดและตัดสินใจก็หมายความว่า การบริหารนั้นเขาดำเนินไปโดยอาศัยประสบการณ์เดิม อาศัยสามัญสำนึกที่เรียกว่า Common sense หรือที่เรียกว่า ใช้กฎแห่งหัวแม่มือ (Rule of Thumb) การคิดและการแก้ไขปัญหาด้วยสามัญสำนึกเป็นการกระทำอย่างไม่มีหลักการ เป็นการมองในแง่มุมแคบๆ หรือผูกติดกับแนวทางใดแนวทางหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียวอาจจะทำให้

^{๗๔} ปราชาญา กล้าผจญ และคณะ, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๑๓.

^{๗๕} ประพันธ์ สุริหาร, **หลักการบริหาร**, (ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒, (อัดสำเนา).

^{๗๖} สมศักดิ์ คงเที่ยง และคณะ, **เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาการบริหารสถานศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘, (อัดสำเนา).

ตัดสินใจผิดพลาดได้โดยง่าย^{๗๗} ในทางตรงข้ามหากผู้บริหารองค์กร บริหารงานโดยอาศัยหลักการและ ทฤษฎีการบริหารเป็นหลักหรือเป็นพื้นฐานในการคิดพิจารณาและตัดสินใจแล้ว จะทำให้บริหารงาน องค์กรได้อย่างมีทิศทางที่ตรงไปในทิศทางที่พึงประสงค์

๒.๗.๓ รูปแบบการบริหาร

ในการที่จะบริหารองค์กรให้เกิดความสำเร็จนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องทำความเข้าใจความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีการบริหารต่างๆที่เกี่ยวข้องเสียก่อน เพื่อเป็นการปูพื้นฐานความรู้ความ เข้าใจอันเป็นหลักการที่สำคัญในรูปแบบการบริหารนั้นขอเรียนว่าไม่มีการบริหารรูปแบบใดที่มีความ สมบูรณ์ตายตัว ขึ้นอยู่กับเทคนิควิธีมากกว่า หลักการบริหารที่สมบูรณ์ที่สุดคือ กฎธรรมชาติที่ได้กล่าว ไว้แล้วในบทที่ ๑ หน้า ๗ ซึ่งมีตัวแปรแห่งความสำเร็จที่สำคัญเกี่ยวข้องควรพิจารณาประกอบการ บริหารอยู่ ๒ ประการ คือ ๑) ทฤษฎีในการบริหาร ๒) ผู้นำองค์กรที่ทำหน้าที่ในการบริหาร ซึ่งจะขอ นำเสนอเพื่อทราบพอสังเขปดังต่อไปนี้

๑) ทฤษฎีในการบริหาร

มนุษย์ได้มีวิวัฒนาการของความคิดมายาวนาน แรกเริ่มเดิมทีเมื่อมนุษย์ยังเป็นคนป่าอยู่ ตามเถื่อนถ้ำนั้นมีวิถีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย การทำมาหากินไม่มีใครจะยุ่งยากนัก ต่อมาเมื่อโลกได้ เปลี่ยนแปลงไป เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม มีการทำงานร่วมกันในกลุ่มคนหมู่มาก เกิดเป็นองค์กร ต่างๆมากมายทั้งขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ มีหน่วยงานทั้งที่เป็นของภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ บรรดานัก ปฏิบัติงานทั้งหลายซึ่งมีทั้งวิศวกร อดุสาหกรรม เจ้าของบริษัท นักประดิษฐ์คิดค้นต่างก็แข่งขันกันค้นคิด ทฤษฎีต่างๆเกี่ยวกับการบริหาร^{๗๘}ที่จะทำให้กระบวนการบริหารของตนเองประสบผลสำเร็จ การ บริหารให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องวางแผนการจัดองค์กร ดูแล ควบคุม บริหาร สั่งการประสานงาน ทั้งที่เป็นพัสดุ ทรัพยากรและสมาชิกในองค์กร นักบริหารจะต้องให้ความคิด ความรู้ความสามารถทั้ง ในรูปแบบเชิงรุกที่จะให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์ของงานที่มีคุณภาพและบริหารเชิงรับในการแก้ไข ข้อขัดข้องที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางด้านทรัพยากรการบริหาร สมาชิกตลอดจนภาพรวมของพฤติกรรม องค์กรและพฤติกรรมบุคคลในองค์กร^{๗๙} และสภาพแวดล้อมอื่นๆ นี่คือนิยามและบ่อเกิดของการบริหาร

^{๗๗} ปราชาญา กล้าผจญ และคณะ, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, หน้า ๙๙.

^{๗๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕.

^{๗๙} สุพานี สฤษฏ์วานิช, **พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่:แนวคิดและทฤษฎี**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๑.

ซึ่งอาจตีความรวมได้ทั้งการบริหารองค์กรของพระพุทธเจ้าและการบริหารองค์กรสมัยใหม่ (ผู้เขียน) ซึ่งมีอย่างหลากหลาย เช่น ทฤษฎีภาวะผู้นำ ทฤษฎีองค์กร เป็นต้น

๒) ผู้นำองค์กร

ผู้นำองค์กรหรือผู้บริหารองค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำพาให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จด้วยการดูแลพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร พฤติกรรมบุคคลในองค์กร บนพื้นฐานของทฤษฎีภาวะผู้นำ ตลอดจนเทคนิควิธี การแสวงหาความรู้และประยุกต์ทฤษฎีการบริหารที่เรียกว่าใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เข้ามาเกี่ยวข้องในการบริหาร อาจถือได้ว่าเป็นคุณลักษณะของผู้นำ เช่น การเป็นผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลง การเป็นผู้นำด้านมนุษย การมุ่งทำงานเพื่อความสำเร็จ ความเสียสละ การสร้างการรวมกำลังหรือการติดต่อสื่อสาร

สรุปได้ว่า การบริหารองค์กร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ของบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมหรืองานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการและทรัพยากรทางการบริหารเป็นปัจจัยอย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุดผู้บริหารจะบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องของทฤษฎีและหลักการบริหาร เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงานสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม จึงพูดได้ว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ คือ ผู้ที่สามารถประยุกต์เอาศาสตร์การบริหารไปใช้ได้อย่างมีศิลปะนั่นเอง

๒.๘ แนวคิด ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

๒.๘.๑ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

สำหรับทฤษฎีการมีส่วนร่วมนั้น องค์การสหประชาชาติ (United Nations) ที่กำหนดไว้ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) เป็นโดยการอาสาสมัคร หรือการรวมตัวกันเองขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง โดยเป็นการกระทำมิได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก ซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

๒. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (Induced) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบ หรือการสนับสนุนโดยรัฐบาล เป็นรูปแบบที่เป็นลักษณะทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

๓. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Conceived) เป็นการมีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐที่ผู้กระทำได้รับผลในทันที แต่จะไม่ได้ผลในระยะยาว จะมีผลเสียที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในที่สุด^{๘๐}

นอกจากนั้น ได้มีนักวิชาการชาวไทยได้ให้แนวคิดการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน ได้ให้แนวคิดการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ ของกลุ่มคนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบทโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจ และหน้าที่ความรับผิดชอบ การเข้าร่วมจะเป็นเรื่องประกันว่า สิ่งที่มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมากที่สุดจะได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่า สิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง และมั่นใจเพิ่มขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน^{๘๑}

นิพัทธ์เวช สืบแสง มีแนวความคิดว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการกระตุ้นให้เกิดความตระหนักถึงสถานการณ์ของงานส่วนรวม เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้การกำหนดและดำเนินการของประชาชนเอง โดยที่กระบวนการของการมีส่วนร่วมนั้น เป็นการมีส่วนร่วมในการค้นหาหรือกำหนดปัญหาของชุมชนและประเมินผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือแนวคิดนี้มีส่วนคล้ายคลึงกับแนวคิดของ ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ ซึ่งมีแนวคิดว่าการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะของสมาชิกสังคม ในการมีส่วนร่วมประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจกำหนดชีวิตของตนเอง อย่างเป็นตัวของตัวเอง

สรุปได้ว่า แนวคิดการมีส่วนร่วมนั้นเป็นกระบวนการดำเนินร่วมกันระหว่างประชาชนกับองค์กรของรัฐ หรือองค์กรเอกชน หรือองค์กรอื่นใดที่ตั้งขึ้นมาโดยไม่เป็นทางการ โดยมีเป้าหมายเพื่อการ

^{๘๐} วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, แนวทางการพัฒนาป่าชุมชนในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑), หน้า ๑๐-๑๑.

^{๘๑} นิพัทธ์เวช สืบแสง, “การพัฒนาชาวเขากับการมีส่วนร่วมของประชาชนการประชุมเรื่องยุทธวิธีการส่งเสริมการเกษตรบนที่สูง, รายงานการวิจัย, (เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์, ๒๕๒๖).

^{๘๒} ทวีทอง หงส์วิวัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗), หน้า ๒.

แก้ไข้ปัญหาของชุมชน โดยยึดหลักสำคัญคือ การมีส่วนร่วมในการรับรู้ การคิด และการตัดสินใจแก้ไข้ปัญหาเพื่อหาทางออกร่วมกัน

๒.๘.๒ ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาการพัฒนาเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง (Continuing process) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับลำดับ/ขั้นตอน (Stages) และความเชื่อมโยง (Relation or Linkage)

การพัฒนาที่ต้องดำเนินการไปตามลำดับหรือขั้นตอนจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งโดยต้องสร้างความพร้อมด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมผู้วิจัยมีแนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาในหลายมิติเช่นการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทางการเมืองการมีส่วนร่วมเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานการแก้ปัญหาสุขภาพเสถียรภาพและสวัสดิการชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และการบริการสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านที่ให้ความสนใจ และได้ทำการศึกษาให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชน ชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการรวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนาโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผลรวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการ

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์กลุ่มควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลจากการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาท โดยการกระจายอำนาจการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาคเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง^{๘๓}

^{๘๓} สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏและทบวงมหาวิทยาลัย, ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองชุดวิชาการวิจัยชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑๔.

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการดำเนินงานรวมพลังประชาชนกับองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชนโดยให้สมาชิกเข้ามาร่วมวางแผนปฏิบัติและประเมินงานเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน และยังให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วม และประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้ คือ

๑. ช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน

๒. ประชาชนมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น

๓. การดำเนินงานของโครงการได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น

๔. โครงการให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น และมีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนามากขึ้น

๕. ช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น และยังได้แบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๕.๑ การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบโครงการ เริ่มตั้งแต่ร่วมศึกษาปัญหาและความต้องการร่วมหาวิธีแก้ปัญหา ร่วมวางแผนนโยบายและแผนงานร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ และร่วมประเมินผล

๕.๒ การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง (No genuine Participation) เป็นการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วนโดยเฉพาะเข้าร่วมในการปฏิบัติตามโครงการที่ได้มีการกำหนดไว้แล้วเช่นการเข้าเป็นสมาชิกหรือการร่วมเสียสละแรงงานนอกจากการแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็นประเภทที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและไม่แท้จริงแล้วยังได้มีการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น ๗ ระดับ ดังนี้

๑) การถูกบังคับการมีส่วนร่วมลักษณะนี้ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการเพราะถูกบังคับโดยไม่มีทางเลือกเลย

๒) การถูกหลอกล่อการมีส่วนร่วมลักษณะนี้ประชาชนจะถูกล่อใจด้วยผลประโยชน์อาจเป็นในรูปของค่าจ้างแรงงานหรือความสะดวกสบายบางอย่างแต่เบื้องหลังจริง ๆ แล้วเป็นการหาเสียงของนักการเมืองที่ยื่นโครงการมาล่อเท่านั้น

๓) การถูกชักชวนการมีส่วนร่วมลักษณะนี้ประชาชนถูกชักชวนให้เข้าร่วมโครงการที่ถูกคิดและวางแผนจากทางราชการแล้วถึงชักชวนให้ประชาชนร่วมมือโดยประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ว่าเป็นโครงการที่ดีขอให้ประชาชนให้ความร่วมมือ

๔) การถูกสัมภาษณ์แล้ววางแผนให้การมีส่วนร่วมลักษณะนี้ผู้ที่วางแผนโครงการจะสำรวจปัญหาความต้องการของประชาชนโดยการประชุมและสัมภาษณ์แต่การตัดสินใจว่าปัญหาคืออะไรจะวางแผนแก้ปัญหาอย่างไรและปฏิบัติการอย่างไรยังอยู่ที่การตัดสินใจของทางราชการ

๕) การมีโอกาสเสนอความคิดเห็นการมีส่วนร่วมลักษณะนี้ประชาชนเริ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นที่เกี่ยวกับการวางโครงการและการดำเนินการตามโครงการแต่การตัดสินใจยังเป็นของส่วนราชการ

๖) การมีโอกาสเสนอโครงการการมีส่วนร่วมลักษณะนี้ประชาชนมีโอกาสเสนอโครงการราชการกับประชาชนจะมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดประชาชนจะมีโอกาสตัดสินใจว่าปัญหาของตนคืออะไรจะแก้ไขได้อย่างไรวิธีใดดีที่สุดจนกระทั่งมีสิทธิเสนอโครงการและเข้าร่วมปฏิบัติในโครงการ

๗) การมีโอกาสตัดสินใจการมีส่วนร่วมลักษณะนี้ประชาชนจะเป็นผู้ตัดสินใจทุกเรื่องตั้งแต่การวางแผนการปฏิบัติตามแผนและการประเมินโครงการ^{๘๔}

স্যันต์ ไพรัชญจิตร ได้กล่าวถึง หลักการมีส่วนร่วม (participation enhancement) สร้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการเนื่องจากเรื่องทรัพยากรทางโบราณคดีเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชุมชนและคนส่วนมากในการจัดการจึงต้องส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนและผู้คนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ กิจกรรมของการจัดการให้มากที่สุดไม่ว่าจะเข้ามาเกี่ยวข้องในฐานะอะไรก็ตามเพราะการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเข้มแข็งและความสมัคสมานสามัคคีของชุมชนได้เป็นอย่างดีนอกจากนี้การมีส่วนร่วมยังช่วยให้การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีประสบความสำเร็จในทุก ๆ มิติของการพัฒนาเกิดผลดีทั้งทางกายภาพจิตวิญญาณรวมทั้งขวัญกำลังใจมีผลลัพธ์ที่ดีเป็นคุณประโยชน์สืบเนื่องแผ่กระจายไปในทุกกลุ่มคนในปัจจุบันและจะส่งผ่านผลดีต่อไปยังคนรุ่นลูกรุ่นหลานเหลนโหลนในอนาคต^{๘๕}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง ประชาชนทั้งที่เป็นบุคคลหรือกลุ่มคนร่วมมือร่วมรับผิดชอบ และร่วมเสียสละในการกระทำกิจกรรมการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่นร่วมค้นหาสาเหตุของปัญหา ร่วมหาวิธีเพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด และร่วมในการติดตามประเมินผลและบำรุงรักษาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดย

^{๘๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๔.

^{๘๕} สยันต์ ไพรัชญจิตร, กระบวนการโบราณคดีชุมชน: ผลงานวิชาการเพื่อสังคมดำเนินการพัฒนาชุมชน, (ภาควิชาการพัฒนชุมชน: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๐.

ส่วนรวม หรือ การมีส่วนร่วมหมายถึง กระบวนการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ตั้งแต่การร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา ร่วมกันใช้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้ และความชำนาญ และร่วมสนับสนุนติดตามผลการดำเนินการ และร่วมรักษาผลประโยชน์ของโครงการที่ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ การมีส่วนร่วมเป็นการร่วมมือกันระหว่างประชาชน กับองค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมสังคมกัน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนเพื่อพัฒนาหรือหาทางแก้ไขปัญหา ของชุมชน จะต้องมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคตั้งแต่เริ่มต้น การมีส่วนร่วมบางครั้งทำให้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประชาชนในชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการให้มากขึ้นเพื่อความโปร่งใส ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนคือกระบวนการที่ความกังวลความต้องการและคุณค่าของประชาชนได้รับการ บูรณาการในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐผ่านกระบวนการสื่อสารแบบสองทางโดยมี เป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

๒.๙ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการ

ปัจจุบันองค์การทั้งภาครัฐและเอกชนที่มุ่งการให้บริการเป็นสินค้าหลักนั้น ต่างมุ่งเน้น สร้างภาพพจน์และคุณภาพของการบริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ ดังนั้น การ ให้บริการที่ดีและมีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องประยุกต์ใช้แนวคิดทางจิตวิทยาในการให้บริการ คือ แนวคิด จิตวิทยาและจิตวิทยาเชิงพุทธ ผสมผสานเข้าด้วยกันในลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในอันที่จะ เสริมสร้างกลยุทธ์การให้บริการและการพัฒนาทักษะการให้บริการที่เน้นคุณภาพและ ประสิทธิภาพ เพื่อที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายของการสร้างความพึงพอใจสูงสุดเกินคาดแก่ ผู้รับบริการและช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

๒.๙.๑ ความหมายของการให้บริการ

การบริการ (Service) หมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติการใดๆ เพื่อช่วยเหลือในการ ดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น (Hospitality) ซึ่งเป็นการปฏิบัติด้วยความตั้งใจ สนใจดูแล เอาใจ ใส่อย่างมีเมตตาริจิต ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจ โดยได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลายดังเช่น

กรอนรอส (Gronroos) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า การบริการ หมายถึง กิจกรรมหนึ่งหรือ กิจกรรมหลายอย่างที่มีลักษณะไม่อาจจับต้องได้ ซึ่งโดยทั่วไปไม่จำเป็นต้องทุกรณที่เกิเกิดขึ้นจากการ

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับพนักงานบริการและหรือลูกค้ากับบริษัทผลิตสินค้ากับระบบของการให้บริการที่ได้จัดไว้ เพื่อช่วยผ่อนคลายปัญหาของลูกค้า^{๘๖}

คอตเลอร์ (Kotler) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า การบริการ หมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติการใดๆ ที่กลุ่มบุคคลหนึ่งสามารถนำเสนอให้อีกกลุ่มบุคคลหนึ่งซึ่งไม่สามารถจับต้องได้และไม่ได้ส่งผลของความเป็นเจ้าของสิ่งใด ทั้งนี้การกระทำดังกล่าวอาจจะรวมหรือไม่รวมอยู่กับสินค้าที่มีตัวตนได้^{๘๗}

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายบริการ หมายถึง การปฏิบัติ รับผิดชอบต่อความสะอาดต่างๆ ในบริการ มีความหมายถึง กระบวนการหรือกระบวนการกิจกรรมในการส่งมอบบริการจากผู้ให้บริการไปยังผู้รับบริการนั้นๆ^{๘๘}

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ ได้ให้ความหมายบริการว่า เป็นกิจกรรมผลประโยชน์หรือความพึงพอใจที่สนองความต้องการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและมารับประโยชน์นั้น^{๘๙}

สมชาติ กิจยรรยง ได้ให้ความหมายของการบริการในความหมายโดยรวมว่าหมายถึงการช่วยเหลือ หรืออนุเคราะห์ หรือให้ความสะดวกเป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อผู้อื่นตามหน้าที่การงาน^{๙๐}

สมิต สัจฉกร ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริการไว้ว่า การบริการเป็นการปฏิบัติงานที่กระทำหรือติดต่อเกี่ยวข้องกับผู้ใช้บริการ ให้เขาได้ใช้ประโยชน์ทางใดทางหนึ่ง ด้วยความพยายามใดๆ ก็ตามและด้วยวิธีที่หลากหลาย ให้คนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้รับความช่วยเหลือซึ่งแยกพิจารณาลักษณะของการบริการได้ดังนี้^{๙๑}

^{๘๖} Groomroos, C., *Service Management and Marketing: Managing the Moment of Truth in Service Competition*, (Lexington: Lexington Books, 1990), p. 99.

^{๘๗} Kotler, Phillip., *Marketing Management: Analysis planning Implementation and Control*. 8th edition, Englewood Cliffs, (New Jersey: Prentice – Hall Inc., 1997), p. 473.

^{๘๘} ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๖๐๗.

^{๘๙} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, *การบริหารการตลาดยุคใหม่*, (กรุงเทพมหานคร: ธีระฟิล์มและโซเท็กซ์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๗

^{๙๐} สมชาติ กิจยรรยง, *ยุทธวิธีครองใจลูกค้า*, (กรุงเทพมหานคร: เอ็กเปอร์เน็ท, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑.

^{๙๑} สมิต สัจฉกร, *การต้อนรับและบริการที่เป็นเลิศ*, (กรุงเทพมหานคร: สายธาร, ๒๕๔๓), หน้า ๑๓ – ๑๘.

๑. เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกต่อผู้อื่น ซึ่งจะเห็นได้จากการกระทำโดยแสดงออกในลักษณะของสีหน้า แววตา กริยาท่าทาง คำพูดและน้ำเสียง โดยพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็นจะเกิดผลได้ทันที และแปรผลได้รวดเร็ว

๒. เป็นการกระทำที่สะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิดและจิตใจ การบริการจะขึ้นอยู่กับความคิดของผู้ให้บริการที่จะแสดงออกถึง อารมณ์ ความรู้สึก ความเชื่อ ความปรารถนาและค่านิยม

๓. เป็นสิ่งที่บุคคลได้กระทำขึ้นเชื่อมโยงถึงผลประโยชน์ของผู้รับบริการ

ศุภนิത്യ โขครัตนชัย ได้ให้คำจำกัดความของการบริการไว้ว่า “การบริการเป็นกระบวนการของการปฏิบัติตนเพื่อผู้อื่นในอันที่จะทำให้ผู้อื่นได้รับความสุข ความสะดวก หรือความสบาย” นอกจากนี้ การบริการยังเป็นการกระทำที่เกิดจากจิตใจที่เปี่ยมไปด้วยความปรารถนาดีช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เอื้ออาทรมีน้ำใจไมตรีให้ความสะดวกรวดเร็วให้ความเป็นธรรมและความเสมอภาค ซึ่งการให้บริการจะมีทั้งผู้ส่งและผู้รับ กล่าวคือ ถ้าเป็นการบริการที่ดีเมื่อผู้ให้บริการไปแล้ว ผู้รับบริการจะเกิดความประทับใจ หรือเกิดทัศนคติที่ดีต่อการบริการดังกล่าวได้^{๑๒}

จากความหมายการบริการ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริการ หมายถึง พฤติกรรม กิจกรรมหรือการปฏิบัติของบุคคลเพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของทั้งผู้ให้และผู้รับ ที่สามารถสัมผัสได้ด้วยความรู้สึก

๒.๙.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการให้บริการ

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่ามีผู้นำเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการให้บริการไว้ดังนี้

แม็กซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ได้ให้หลักการไว้ว่า การให้บริการที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์มากที่สุด คือการให้บริการโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและประเพณีวัฒนธรรมของสังคม เช่น ช่วยเหลือบริการคนบางคนเป็นพิเศษเพราะรู้จักมักคุ้นเป็นการส่วนตัว กล่าวคือ การให้บริการนั้นจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้อย่างเคร่งครัดเพื่อให้การกระทำของตนเป็นไปอย่างมีเหตุผลและมีประสิทธิภาพสูงสุดซึ่ง Weber ได้อธิบายว่า พฤติกรรมข้าราชการในระบบราชการ “ต้องปราศจากอารมณ์และความเกลียดชัง” (sine ira et studio – without hatred or passion)^{๑๓}

^{๑๒} ศุภนิത്യ โขครัตนชัย, การบริหารการบริการสู่ความเป็นเลิศ, หนังสือที่ระลึกประจำปี เล่มที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันข้าราชการพลเรือน, ๒๕๓๖), หน้า ๑๓.

^{๑๓} พิทยา บวรวัฒนา, รัฐประศาสนศาสตร์ ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ. ๑๘๘๗ – ค.ศ. ๑๙๗๐), พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๒๒ – ๒๓.

บี.เอ็ม. เวอร์มา (B.M. Verma) ได้กล่าวไว้ว่า การให้บริการที่ดีส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การเข้าถึงบริการซึ่ง Penchansky Thomas (เพนเซนสกี โทมัส) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเข้าถึงการ บริการไว้ดังนี้^{๙๔}

๑. ความพอเพียงของบริการที่มีอยู่ (Availability) คือความพอเพียงระหว่างบริการที่มีอยู่ กับความต้องการของการรับบริการ
๒. การเข้าถึงแหล่งบริการได้อย่างสะดวกโดยคำนึงถึงลักษณะที่ตั้ง การเดินทาง
๓. ความสะดวก และสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งบริการ (Accommodation) ได้แก่ แหล่งบริการที่ผู้รับบริการยอมรับว่าให้ความสะดวกและมีสิ่งอำนวยความสะดวก
๔. ความสามารถของผู้รับบริการในการที่จะเสียค่าใช้จ่ายสำหรับบริการ
๕. การยอมรับคุณภาพของบริการ (Acceptability) ซึ่งในการนี้จะรวมถึงการยอมรับ ลักษณะของผู้ให้บริการด้วย

จากแนวคิดของนักวิชาการที่ผ่านมาข้างต้นสรุปความหมายได้ว่า หลักการให้บริการที่ดี จะต้องสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลส่วนใหญ่ เช่น ความเสมอภาคในการให้บริการ ความ สม่ำเสมอในการบริการ การให้บริการที่ตรงต่อเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอและต่อเนื่องและต้อง มีการพัฒนาระบบการให้บริการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒.๙.๓ ประเภทของการบริการ

ในสังคมที่มีการแลกเปลี่ยนสินค้าบริการต่อกันนั้น ได้มีการให้การบริการเกิดขึ้นทั้งใน ภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งการบริการที่เกิดขึ้นนั้น ต่างก็มีเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไปโดยสามารถ แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. การบริการเชิงธุรกิจ (Business service) เป็นการให้บริการที่มุ่งแสวงหาผลกำไรที่เกิด จากการให้บริการนั้นๆ โดยผู้ให้บริการเป็นผู้ลงทุนในการผลิตสินค้าบริการและมีการคาดหวังผลกำไร เป็นค่าตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งส่วนใหญ่ภาคเอกชนจะเป็นผู้ดำเนินการเองเกือบทั้งสิ้น เช่นธุรกิจ โรงแรม ร้านอาหาร สายการบินต้นทุนต่ำ ร้านค้าปลอดภาษีหรือการนวดแผนโบราณแบบสปา เป็นต้น

๒. การบริการสาธารณะ (Public service) เป็นการให้บริการโดยหน่วยงานของรัฐโดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อรักษาผลประโยชน์และสวัสดิภาพของประชาชน เพื่อให้บ้านเมืองเกิดความ สงบสุข

^{๙๔} Suchitra Punyarathbandhu – Bhakdi, **Delivery of public services in Asian Countries: Cases in development administration**, (Bangkok: Thammasat University Press, 1986), p. 1.

เช่น การให้ความคุ้มครองเด็กและสตรี การจัดให้มีบริการรถเมล์โดยสารสาธารณะ บริการด้านการแพทย์ ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น^{๙๕}

๒.๑๐ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท เป็นแนวคิดที่กล่าวถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคม แต่ละคนมีการแสดงออกทางสังคมที่แตกต่างกัน สำหรับการศึกษปฏิบัติตามบทบาทจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทเสียก่อนในเบื้องต้น

๒.๑๐.๑ ความหมายของบทบาท

คำว่า “บทบาท” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การแสดงพฤติกรรมตามบทบาทหรือตำแหน่งหน้าที่ บทบาทจึงถือเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งในหน่วยงานต่าง ๆ^{๙๖}

ขนิษฐา วิเศษสาธิต และมุกดา ศรียงค์ กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การประกอบพฤติกรรมตามตำแหน่ง ความคาดหวัง หรือตามหน้าที่แสดงจริง^{๙๗}

ประเสริฐ แยมกิ้นฟุ้ง พิจารณารอบทบาทนั้นมี ๒ นัย คือ ทางด้านโครงสร้างบทบาทเป็นตำแหน่งทางสังคม ที่มีชื่อเรียกต่างๆ กันแสดงบทบาทโดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้นๆ ส่วนทางด้านแสดงบทบาท หรือการมีปฏิสัมพันธ์ (Social Structure) บทบาทเป็นผลต่อเนื่องที่เกิดจากแบบแผนการกระทำของบุคคลที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ในสังคม^{๙๘}

ปราชญา กล้าผจญ ได้ให้ความหมายบทบาทไว้ว่า สิ่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับตำแหน่งหรือหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่การงานที่

^{๙๕} เอนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อดุลพัฒน์กิจ, Service Psychology จิตวิทยาบริการ, (กรุงเทพมหานคร: เพชร แอนดีทีไอซ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๐๗.

^{๙๖} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๖๐๒.

^{๙๗} ขนิษฐา วิเศษสาธิต และมุกดา ศรียงค์, จิตวิทยาสังคมและมนุษย์สัมพันธ์, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๒๖), หน้า ๙.

^{๙๘} ประเสริฐ แยมกิ้นฟุ้ง, สถานภาพและบทบาท, (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖), หน้า ๑๘.

ได้รับมอบหมาย เป็นการแสดงพฤติกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ที่มอบหมายอำนาจนั้น^{๙๙}

พระมหาสุภา อุทโท ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก หรือลงมือปฏิบัติตามคาดหวังของผู้อื่น ตามสถานภาพ และตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ในขณะนั้นๆ^{๑๐๐}

พัชนี วรกวิน ได้กล่าวว่า บทบาท ก็คือ แบบแผนของพฤติกรรมซึ่งเป็นไปตามตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคล อันเกิดจากความคาดหวังของบุคคลในสังคมนั้นๆ และบทบาทอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามตำแหน่งที่เปลี่ยนไป^{๑๐๑}

พัทยา สายหู ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท คือ การกระทำต่างๆ ตาม “บท” ที่กำหนดไว้ให้ผู้แสดงต้องทำ トラบไตที่ยังอยู่ใน “บท” นั้น เปรียบได้เหมือน “บท” ของตัวละครที่กำหนดให้ผู้แสดงในละครเรื่องนั้นๆ เป็นตัวอะไร มีบทบาทที่จะต้องแสดงอย่างไร”^{๑๐๒}

ไพบูลย์ ช่างเรียน ได้อธิบายว่า บทบาทของคนในสังคมย่อมขึ้นกับสถานภาพที่ตนครองอยู่และคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างกันไปตามลักษณะของสถานภาพ อุปนิสัยความคิด ความรู้ ความสามารถ มูลเหตุ จูงใจ การอบรมขัดเกลาความพอใจ^{๑๐๓}

วราคม ทีสุกะ กล่าวว่า บทบาท คือสิ่งที่เราทำ หรือหน้าที่ที่เราต้องทำ เมื่อเราเป็นอะไรสักอย่างหนึ่ง สิ่งที่เราทำต้องมากับสิ่งที่เราเป็นสถานภาพ^{๑๐๔}

สรุปได้ว่า บทบาทก็คือ พฤติกรรมที่แสดงออกตามสถานภาพของบุคคลในสังคม บทบาท เป็นแบบแผน ความต้องการ เป้าประสงค์ ความเชื่อ ทักษะคติ ค่านิยมและการกระทำของสมาชิกที่ชุมชน

^{๙๙} ปราชญา กล้าผจญ, **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), หน้า ๓๔.

^{๑๐๐} พระมหาสุภา อุทโท, “บทบาทพระสงฆ์ในทศวรรษหน้า (๒๕๔๑ - ๒๕๖๐)”, **วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๙.

^{๑๐๑} พัทณี วรกวิน, **จิตวิทยาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๖), หน้า ๕๒.

^{๑๐๒} พัทยา สายหู, **กลไกของสังคม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙), หน้า ๔๗.

^{๑๐๓} ไพบูลย์ ช่างเรียน, **สารานุกรมศัพท์ทางสังคม**, (กรุงเทพมหานคร: แพร่วิทยา, ๒๕๑๖), หน้า ๒๙-๓๐.

^{๑๐๔} วราคม ทีสุกะ, **สังคมวิทยาสำหรับผู้เริ่มเรียน**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๓๔), หน้า ๒๙.

คาดหวังว่าจะต้องเป็นตามลักษณะของตำแหน่งนั้นๆ หรืออาจกล่าวสั้นๆ ว่าบทบาทคือสิทธิหน้าที่ในการกระทำของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตนเอง

๒.๑๐.๒ ทฤษฎีบทบาท (Role Theory)

ในการศึกษาครั้งนี้ คงไม่สามารถละเลยที่จะมีกล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีบทบาท (Role Theory) ได้ การเข้าใจทฤษฎีบทบาทจะทำให้สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมมนุษย์ได้ ดังนั้นสมาชิกทุกคนในสังคม จึงควรที่จะเรียนรู้บทบาทของกันและกันว่าเมื่อไร เวลาไหน และที่ใด บุคคลควรจะแสดงบทบาทอย่างไรจึงจะเหมาะสมอันเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่าย พอจะสรุปทฤษฎีต่างๆ ได้ ดังนี้

กรณีการ์ ชว์ญูอารีย์ ได้แบ่งลักษณะบทบาทของคนในสังคมไว้ดังนี้คือ ๑. บทบาทที่กำหนดไว้ หรือบทบาทตามอุดมคติ (The Socially prescribed or ideal Role) เป็นบทบาทตามอุดมคติที่กำหนดสิทธิ และหน้าที่ของตำแหน่งไว้ ๒. บทบาทที่ควรกระทำ (Perceived Role) เป็นบทบาทแต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำในหน้าที่ของตำแหน่งนั้นๆ ซึ่งอาจไม่ตรง ตามบทบาทอุดมคติทุกประการ และอาจแตกต่างกันไปแต่ละบุคคลก็ได้ ๓. บทบาทที่กระทำจริง (The performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงตามความเชื่อ ความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและโอกาสที่กระทำในแต่ละสังคมในช่วงเวลาหนึ่งๆ^{๑๐๕}

งามตา สุขประเสริฐ ได้กล่าวว่า การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจคนไปยังจุดประสงค์ โดยทั่วไปแล้ว ผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวนำทำงานอยู่เสมอ (dynamic leader) และผู้นำในทางที่ไม่ดี คือ ไม่มีผลงานที่สร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (negative leader)^{๑๐๖}

งามพิศ สัตย์สงวน ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาทคือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร^{๑๐๗}

^{๑๐๕} กรณีการ์ ชว์ญูอารีย์, “บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์”, *วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๒.

^{๑๐๖} งามตา สุขประเสริฐ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๒), หน้า ๕๐.

^{๑๐๗} งามพิศ สัตย์สงวน, *สังคมและวัฒนธรรมไทย*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๗๓.

สุพัตรา สุภาพ ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวัง สำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่า จะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่ คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือ สังคมเพื่อทำให้คู่สัมพันธ์มีการกระทำกันทางสังคม^{๑๐๘}

อดุลย์ ตันประยูร ได้กล่าวถึงความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท คือการกระทำการ แสดงออกทางกริยา หรือการแสดงออกที่แสดงถึงทัศนคติของบุคคลตามสถานภาพทางสังคมต่างๆ^{๑๐๙}

เหลือ เอกตะคุ ได้สรุปว่า บทบาท หมายถึง รูปแบบทางการแสดง พฤติกรรมแสดง ความคิดเห็น และการปฏิบัติของบุคคลตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับจากสังคม เช่น ครูมีบทบาทหน้าที่ ในการสั่งสอนให้ความรู้แก่นักเรียน^{๑๑๐}

สรุปได้ว่า บทบาท คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาตามหน้าที่หรือตำแหน่งที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เพื่อให้เป็นที่รู้เห็นของบุคคลอื่น และการแสดงออกนั้นอาจจะตรงกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือไม่ก็ได้ ฉะนั้น บทบาทจึงแบ่งออกเป็นสองประเภทคือ บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึงบทบาทที่ได้กระทำจริง และบทบาทที่คาดหวัง หมายถึงบทบาทที่ควรจะทำปฏิบัติ

๒.๑๒ บริบทโรงแรมในจังหวัดนครราชสีมา

โรงแรมในจังหวัดนครราชสีมาที่ผู้วิจัยได้เลือกมาเพื่อทำวิจัยในครั้งนี้เพราะเห็นว่าโรงแรม ทั้ง ๓ แห่งนี้มีผลการประกอบการอยู่ในเกณฑ์ดี และเห็นว่าจะเป็นข้อมูลที่ดีในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย

๑. **โรงแรมธัญญา ธารา (Thanya TARA Hotel)** ตั้งอยู่ในบ้านหนองบง ตรงข้ามอ่าง ห้วยยางทะเลโคราช มีเนื้อที่ทั้งหมด ๒๐ ไร่ โรงแรมระดับ ๓ ดาว เป็นอาคาร ๓ ชั้น มีทั้งหมด ๕๐ ห้องภายในบริเวณโรงแรมมีให้บริการเช่าพื้นที่จัดงานเลี้ยงสังสรรค์ต่าง ๆ เช่นเลี้ยงรุ่ม งานแต่งงาน งานเลี้ยงปีใหม่ มีสนามฟุตบอลหญ้าเทียมให้เช่าเตะเป็นรายชั่วโมงและมีรถ ATV ไว้บริการลูกค้า สำหรับลูกค้าที่ชอบ Adventure โรงแรมแห่งนี้มีสวนสำหรับพักผ่อน และบริการอินเทอร์เน็ตไร้สาย

^{๑๐๘} สุพัตรา สุภาพ, **จิตวิทยาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๗๓.

^{๑๐๙} อดุลย์ ตันประยูร, **สังคมวิทยาการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๓๐.

^{๑๑๐} เหลือ เอกตะคุ, “บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในทัศนคติของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๗.

(WiFi) ฟรี ห้องพักทุกห้องมีโทรทัศน์จอแบนพร้อมช่องรายการระบบดาวเทียมห้องพักแต่ละห้องของ Thanya TARA มีลานระเบียง ห้องน้ำส่วนตัวพร้อมฝักบัว เครื่องปรับอากาศ และตู้เสื้อผ้า บางห้องยังมีลานเฉลียง แผนกต้อนรับยินดีแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้แก่ผู้เข้าพักที่พักแห่งนี้ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดนครราชสีมา ๑๘ กม. ที่พักแห่งนี้ได้รับการลงความเห็นว่ามีทำเลที่ดีที่สุดใน Ban Nong Bong! โดยผู้เข้าพักชอบทำเลของที่นี่มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับที่พักอื่นๆ ในย่านนี้

๑.๑) สถานที่สำคัญซึ่งอยู่ใกล้ที่สุด

๑) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	ระยะทาง ๔.๘ กิโลเมตร
๒) ตลาดเซฟวัน	ระยะทาง ๗.๑ กิโลเมตร
๓) สวนสัตว์นครราชสีมา	ระยะทาง ๑๐.๘ กิโลเมตร
๔) สถานีรถไฟนครราชสีมา	ระยะทาง ๑๐.๘ กิโลเมตร
๕) เดอะมอลล์ โคราช	ระยะทาง ๑๑ กิโลเมตร
๖) เทอร์มินอล ๒๑ โคราช	ระยะทาง ๑๒.๔ กิโลเมตร
๗) สถานีรถไฟชุมทางถนนจิระ	ระยะทาง ๑๒.๖ กิโลเมตร
๘) อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี	ระยะทาง ๑๒.๖ กิโลเมตร
๙) สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดนครราชสีมา ๒	ระยะทาง ๑๓.๒ กิโลเมตร

๑.๒) สิ่งอำนวยความสะดวกของโรงแรมรัญญูธารา ประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ดังนี้ คือ ห้องน้ำ กระจกชำระ ผ้าเช็ดตัว อ่างอาบน้ำหรือฝักบัว ห้องน้ำในตัว สุขา เครื่องใช้ในห้องน้ำฟรี ฝักบัว

๒. แคนทารี โคราช เป็นโรงแรมระดับ ๕ ดาว โรงแรมแห่งนี้มีห้องชานา ศูนย์ออกกำลังกาย ผู้เข้าพักสามารถอิมเมอร์กับการรับประทานอาหารที่ห้องอาหารในสถานที่ ที่พักมีที่จอดรถส่วนตัวฟรีในสถานที่ที่พักมีโทรทัศน์จอแบนพร้อมระบบช่องสัญญาณดาวเทียม เครื่องเล่นซีดี และห้องน้ำส่วนตัว มีให้บริการอินเทอร์เน็ตไร้สาย (WiFi) แผนกต้อนรับเปิดทำการตลอด ๒๔ ชั่วโมงอยู่ห่างจากศูนย์การค้าเดอะมอลล์โคราช ๑.๓ กิโลเมตร และห่างจากศูนย์การค้าเทอร์มินอล ๒๑ โคราช ๒.๘ กิโลเมตรจำนวนห้องพัก ๒๒๘ ห้องบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมพื้นที่ส่วนกลางให้บริการในส่วนของโรงแรมประชุมสัมมนา และจัดเลี้ยงมากถึง ๘ ห้อง รองรับได้มากที่สุดถึง ๕๐๐ คน พร้อมด้วยอุปกรณ์เซตตั้งต่างๆ แบบครบวงจร ประกอบด้วย ตู้บาร์ ห้องเก็บกระเป๋า บริการซักรีดแม่บ้านทำความสะอาดรายวัน สระว่ายน้ำ (เด็ก) และห้องสำหรับครอบครัว

๓. SOCOOL GRAND HOTEL ตั้งอยู่ในอำเภอนางรอง เป็นโรงแรมระดับ ๔ ดาว เป็นอาคาร ๓ ชั้น มีห้องพัก ทั้งหมด ๕๒ ห้องที่เป็นห้องพักสุดหรูแห่งใหม่ในนางรอง โรงแรมแห่งนี้มีจักรยานสำหรับการใช้งานฟรี ศูนย์ออกกำลังกาย แผนกต้อนรับ ๒๔ ชั่วโมง ครบครันด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวก ทั้งฟิตเนส สระว่ายน้ำ ร้านอาหารสัมผัสประสบการณ์การพักผ่อนด้วยเตียงนอนระดับ ๕ ดาวนุ่มสบายกับห้องพักทั้ง ๔ รูปแบบตกแต่งสไตล์ modern paintings มุมถ่ายรูปและมุมพักผ่อนสบายๆ ใกล้แหล่งท่องเที่ยวเชิงอารยธรรมและกีฬา อุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง, ปราสาทเมืองต่ำ, สนามช้างอินเตอร์เนชั่นแนลเซอร์กิต, สนามไอโมบาย (บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด) , หมู่บ้านผ้าไหม, ผ้าภูอัคนี ฯลฯ ภายในห้องพักมีลานระเบียงกลางแจ้ง พื้นที่นั่งเล่นส่วนกลาง และบริการอินเทอร์เน็ตไร้สาย (WiFi) ฟรี มีโต๊ะทำงาน โทรศัพท์จอบน ห้องน้ำส่วนตัว กาต้มน้ำ และตู้เย็น พร้อมบริการบุฟเฟต์อาหารเช้าประจำวัน

๒.๑๓ การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑๓.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑) พรนพ พุกกะพันธุ์ อธิบายว่า จริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics) เป็นมาตรฐานการผลิตสินค้าบริการเพื่อผลตอบแทนตามคุณค่าการลงทุนโดยเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายกล่าวคือทั้งเจ้าของกิจการผู้บริหารผู้ร่วมงานผู้บริโภคผู้รับบริการรัฐบาลสังคมซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจร่วมกันจริยธรรมทางธุรกิจมิได้หมายความว่าความชอบธรรมของตัวธุรกิจเท่านั้นแต่หมายรวมถึงกลไกในการจัดการกับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่นคนทุนทรัพยากรเทคโนโลยีสังคม ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดของธุรกิจเองเมื่อกล่าวถึงจริยธรรมทางธุรกิจมีศัพท์อีกคำหนึ่งที่มีความหมายเช่นเดียวกันใช้ควบคู่หรือใช้แทนกันได้ นั่นคือคำว่าจรรยาบรรณจริยธรรมเมื่อนำไปใช้กับกลุ่มวิชาชีพจะเรียกว่า “จรรยาบรรณ” ในวิชาชีพธุรกิจจะมีความนิยมใช้ทั้งจริยธรรมทางธุรกิจและจรรยาบรรณนักธุรกิจ^{๑๑๑}

๒) กาเรตต์ (Garrett) กล่าวว่าจรรยาบรรณหมายถึงกฎเกณฑ์เกณฑ์แห่งความดีที่สมาชิกของสังคมพึงปฏิบัติซึ่งเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่าพฤติกรรมที่ดำรงนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดอย่างเป็นทางการเพื่อสมาชิกทุกคนได้ถือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่เป็นทางการเพราะสมาชิกแต่ละคนมิได้ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมมาเหมือนกันย่อมมีความแตกต่างกันทางค่านิยมทัศนคติและพฤติกรรมดังนั้นการที่จะให้สมาชิกใหม่และสมาชิกเก่าได้รับรู้จริยธรรมร่วมกันเพื่อเกียรติยศศักดิ์ศรีของวงการวิชาชีพและเพื่อป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการประพฤตินิยมของ

^{๑๑๑} พรนพ พุกกะพันธุ์, จริยธรรมทางธุรกิจ, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์, ๒๕๕๐), หน้า ๖๗.

สมาชิกและควบคุมความประพฤติของสมาชิกให้อยู่ในแนวทางที่เหมาะสมจึงได้มีการบัญญัติหรือออกข้อบังคับของวิชาชีพซึ่งเรียกว่าจรรยาบรรณ (Professional Ethics หรือ Ethical Codes)^{๑๒}

๓) สมคิด บางโม กล่าวถึงจรรยาบรรณของผู้ประกอบธุรกิจว่า ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลหลายฝ่าย ได้แก่ ๑) จรรยาบรรณต่อลูกค้า ต้องให้บริการลูกค้าให้ดีที่สุด จัดหาสินค้าหรือผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดีมาบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า ๒) จรรยาบรรณต่อรัฐ คือการปฏิบัติตามกฎหมายที่เป็นชัดเจน ต้องไม่ทำเกี่ยวข้องกับของต้องห้าม จัดทำบัญชีตามที่กฎหมายกำหนด ยื่นแบบประเมินและชำระภาษีตามกำหนดเวลาไม่หลีกเลี่ยงภาษี ๓) จรรยาบรรณต่อเจ้าของเงินทุน ในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทผู้ถือหุ้นบริษัท คือเจ้าของเงินทุน จุดมุ่งหวังของเจ้าของทุนคือกำไร ดังนั้นพนักงานโดยเฉพาะระดับผู้บริหารบริษัทอย่างสุดความสามารถด้วยความซื่อสัตย์สุจริตให้บริษัทมีกำไรสูงสุดภายในขอบเขตของจรรยาบรรณของนักธุรกิจ ๔) จรรยาบรรณต่อลูกจ้างหรือพนักงาน เนื่องจากการดำเนินธุรกิจจะต้องมีลูกจ้างทำหน้าที่ต่างจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของบริษัท ดังนั้นผู้ประกอบธุรกิจหรือพนักงานระดับบริหารจะต้องจ่ายค่าจ้างอย่างเป็นธรรม จัดสวัสดิการให้ และพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถมากขึ้น ๕) จรรยาบรรณต่อสังคม นักธุรกิจที่ดียอมจะบริหารธุรกิจของตนโดยเคารพและปฏิบัติตามจรรยาบรรณของการประกอบธุรกิจ สร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวม ไม่สร้างปัญหาให้สังคมไม่สร้างภาวะมลพิษให้แก่สิ่งแวดล้อม และไม่เอาเปรียบสังคม^{๑๓}

๔) สมพร เทพลีธธา ได้กล่าวถึงความสำคัญของจริยธรรมทางธุรกิจ จำแนกได้ดังนี้ ๑) ธุรกิจที่ปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจจะได้รับความเจริญอย่างมั่นคงและยั่งยืนสู่ธุรกิจที่มุ่งหาผลกำไรและผลประโยชน์โดยไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจอาจจะมีกำไรชั่วครวแต่ในที่สุดก็จะประสบปัญหาและความหายนะ ๒) ธุรกิจที่ปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจจะได้รับความไว้วางใจจากประชาชน เป็นธุรกิจที่ทาประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติตรงกันข้ามกับธุรกิจที่ไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจมุ่งแต่แสวงหาผลประโยชน์และผลกำไรอย่างเดียวไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกค้าและประชาชนจะขาดความเชื่อมั่นใส่ศรัทธาจากลูกค้าและประชาชนและสร้างความเสียหายจากทางเศรษฐกิจแก่สังคมและประเทศชาติ ๓) หากนักธุรกิจส่วนใหญ่ดำเนินธุรกิจโดยปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจจะช่วยให้ธุรกิจและเศรษฐกิจมีความก้าวหน้าการที่ประเทศไทยต้องประสบภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจและการเงินในกลางปี ๒๕๔๐ สาเหตุหนึ่งที่สำคัญเป็นเพราะผู้ประกอบการธุรกิจทางธนาคาร

^{๑๒} Garrett M., *Health Care Ethics*, (New York: Baillie Harold W; & Garrett Rosellen, 2004), p. 9

^{๑๓} สมคิด บางโม, *องค์การและการจัดการ*, (กรุงเทพฯ: มหามหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓๐.

และการเงิน เช่น มีความโลภเห็นแก่ตัว ๔) การปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจจะช่วยให้เกิดการ แข่งขันที่เป็นธรรมไม่เกิดการเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรมไม่เกิดการรวมตัวกันสร้างอาณาจักร ผูกขาดที่เอาเปรียบคู่แข่งและผู้บริโภค ๕) โลกในปัจจุบันเป็นโลกโลกาภิวัตน์ต้องมีการ แข่งขันกันอย่างรุนแรงการปฏิบัติตามจริยธรรมทางธุรกิจจะช่วยส่งเสริมสมรรถนะการแข่งขันทั้งใน ประเทศและในต่างประเทศ^{๑๑๔}

๕) บวมฮาร์ท (Buamhart) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อจริยธรรมทางธุรกิจ ซึ่งสำรวจจากผู้อ่านวารสาร Harvard Business Review โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็น แบบสอบถามผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมที่ขัดต่อหลักจริยธรรมทางธุรกิจเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อยดังนี้ ๑) พฤติกรรมของหัวหน้าโดยตรง (The Behavior of Person's Superior) ๒) สภาพของจริยธรรมของธุรกิจนั้น (Ethical Climate of the Industry) ๓) พฤติกรรมของ ผู้ร่วมงานตรง (The Behavior of Person's Equal in the Company) ๔) การที่บริษัทไม่มีนโยบาย ในเรื่องนี้ (Lack of Company Policy) ๕) ระดับความจำเป็นทางการเงินของคน (Personal Financial Needs) ผู้ตอบเลือกระดับความจำเป็นทางการเงินเป็นปัจจัยที่มีผลทำให้บุคคลมี พฤติกรรมที่ขัดกับหลักจริยธรรมน้อยที่สุดบวมฮาร์ทอธิบายไว้ในงานวิจัยนี้ว่าการที่ปัจจัยทางการเงิน จัดไว้เป็นอันดับสุดท้ายเป็นเพราะว่าผู้ตอบน่าจะเป็นผู้บริหารที่มีสถานะทางสังคมและการเงินในระดับ ดีพอสมควรอยู่แล้วปัจจัยทางการเงินจึงมีความสำคัญต่อผู้ตอบกลุ่มนี้น้อยกว่าปัจจัยอื่น ๆ หาก ไม่ใช่สภาพการณ์เช่นนี้แล้วรายได้ (Income) ก็น่าจะมีผลมากต่อทัศนคติของบุคคลต่อจริยธรรมทาง ธุรกิจ^{๑๑๕}

๖) กิรติ บุญเจือ ได้กล่าวถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลในการ ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมไว้ว่า “พลเมืองดีที่สำนึกในความรับผิดชอบจริง ๆ จะต้องปฏิบัติทั้ง ๓ ขั้นตอน อย่างจริงจัง มิได้ปฏิบัติอย่างจำยอมเลียงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ได้ศึกษาจริยศาสตร์แล้วย่อม จะต้องเข้าใจได้ดีว่าสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ทั้ง ๓ อย่างนี้จะต้องสัมพันธ์กันแน่นแฟ้นเพียง ไต มืออย่างหนึ่งก็ต้องมีอีกอย่าง ๒ ตามมาโดยจำเป็น ถ้าไม่ต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งก็ไม่ต้องการ อีก ๒ อย่างด้วย จึงหวังว่าผู้ที่จะมีสิทธิอย่างคนไทยจะได้ช่วยกันกระตุ้นให้คนไทยทุกคนตระหนักใน ความสำคัญของ ๓ ข้อนี้ อย่างจริงจังกันเสียที ตัวอย่างที่เห็นได้ง่าย ๆ เช่น ผู้ที่ต้องสิทธิขับรถบนท้อง

^{๑๑๔} สมพร เทพลีธา, การมุ่งไปสู่การปรึกษาหารือและความร่วมมือระหว่างรัฐประชาสังคม นานาชาติและศาสนาต่างๆ, (กรุงเทพมหานคร: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, ๒๕๔๗), (อัดสำเนา).

^{๑๑๕} Baumhart, R. C., How ethical are businessmen, Harvard Business, 2000, (July - August). Review. 39 (4): 6-19.

ถนน มิใช่แต่จะทวงสิทธิอย่างเดียว ถ้าไม่อยากจะมียุทธหน้าที่และไม่ยอมรับผิดชอบไม่ทำอะไรเลย ไม่ใช้สิทธิเสียอย่างเดียวจะไม่มีใครทำอะไรได้เลย อย่างน้อยปัญญาชนทั้งหลายควรเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องนี้ ต่อไปค่อย ๆ เป็นชีวิตจิตใจของคนไทยทั้งชาติไปเองทีละน้อย โปรดจำใส่ใจไว้เสมอว่า สิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบต้องไปด้วยกันเสมอ^{๑๑๖}

๗) พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ คือ มีลักษณะเป็นสายกลาง อาจเรียกได้ว่า เศรษฐศาสตร์สายกลาง หรือเศรษฐศาสตร์มัชฌิมปฏิปทา เพราะระบบชีวิตของพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า มรรคนั้น ก็มีชื่ออยู่แล้วว่า มัชฌิมปฏิปทา และองค์ของมรรคแต่ละข้อก็เป็นสัมมา เช่น สัมมาอาชีวะการที่เป็นสัมมานั้นก็คือ โดยถูกต้อง คือทำให้เกิดความพอดี ความเป็นมัชฌิมก็คือความพอดีนั่นเอง จุดยอดของเศรษฐศาสตร์แนวพุทธอยู่ที่การบริโภคด้วยหลักการที่เรียกว่า โภขเนมัตตัญญูตา คือความรู้จักประมาณในการบริโภค รู้จักประมาณ คือ รู้จักพอดี ความประมาณคือความพอดี ตัวกำหนดเศรษฐกิจแนวพุทธนั้น ก็คือ มัตตัญญูตา ได้แก่ ความรู้จักประมาณ รู้จักพอดีในการบริโภค หมายถึงความพอดีที่ให้คุณภาพของชีวิตมาบรรจบกับความพึงพอใจ เศรษฐศาสตร์แบบมัชฌิมปฏิปทา มุ่งความดี และความสมดุล ยึดหลักความพอดี คือมีปัญหาและฉันทะ เข้ามาเกี่ยวข้องในพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ^{๑๑๗}

๘) พระราชาธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับสัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ คือ “เว้นจากมิฉฉาอาชีวะ สำเร็จอาชีพที่ชอบ ศิลสิกขา สิกขาคือศีล ได้แก่ วาจาชอบ การงานชอบ อาชีพชอบ พุดโดยทั่วไป จะพุดจะทำอะไรก็ให้ถูกชอบอย่าให้ผิด ประกอบอาชีพอะไรก็เช่นเดียวกัน ถ้ายังไม่มียาชีพ เช่น เป็นนักเรียนต้องอาศัยผู้ใหญ่ อุปการะให้ใช้ทรัพย์ควรใช้อย่างถูกต้องในทางที่ชอบ ที่ควรพยายามศึกษาตนเองให้รู้จักงดเว้นจากการประพฤติกกระทำต่างๆ การดำเนินอาชีพถูกทาง บุคคลทุกคนต้องเลี้ยงอาชีพเพื่อให้เป็นอยู่ได้ อาชีพแต่ละอย่างมีทั้งดีและชั่วเลือกกระทำแต่สิ่งที่ไม่เดือดร้อนต่อผู้อื่นและเดือดร้อนตนเอง”^{๑๑๘}

๙) วรภัทร์ ภูเจริญ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “การบริหารวิถีพุทธ” ว่าคนที่ทำธุรกิจก็ต้องหวังผลกำไรกันทั้งนั้น ข้อนี้นี้คงไม่มีใครไม่เห็นด้วย ซึ่งตราบใดที่การกระทำนั้นไม่ผิดศีล ๕ พระพุทธเจ้าได้

^{๑๑๖} กীরติ บุญเจือ, **ชุดพื้นฐานปรัชญาจริยศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๙), หน้า ๘๐.

^{๑๑๗} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๔๒), หน้า ๗.

^{๑๑๘} พระราชาธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ), **ธรรมปริทรรศน์**, (กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๒๘.

ตรัสสอนเรื่องของการเป็นพ่อค้าที่ร่ำรวยจะต้องปฏิบัติอย่างไร พอจะสรุปได้ว่าพ่อค้าต้องมีคุณสมบัติ ๓ ประการดังนี้คือ ๑. ต้องมีตาดี ตาดีก็คือการบริหารสารสนเทศ การตรวจสอบตลาด สำรวจความต้องการของลูกค้า คำนวณกำไร ขาดทุน ได้ดี คือรู้ดีในเรื่องเหล่านี้เป็นต้น ๒. จูระดี ก็คือการเป็นคนฉลาดในการซื้อ การขาย รู้ว่าสิ่งใดซื้อมาแล้วสามารถขายไปเพื่อสร้างกำไร มิใช่ซื้อมาก็แพง แล้วยังขายไม่ออก ๓. ครอบครวัดี ลูกศิษย์รยาดี นั่นคือเลี้ยงดูครอบครวัดี เพราะไฟภายในสงบไม่ต้องปวดหัวทำงานเหนื่อยๆ เมื่อกลับมาถึงบ้านก็มีความสุข เอาสมองไปคิดเรื่องงานเรื่องการได้ดีดั่งนั้นพ่อค้าที่นับว่าประสบความสำเร็จสูงสุด คือนอกจากจะประสบความสำเร็จในเรื่องของการทำงานแล้ว ยังประสบความสำเร็จในเรื่องครอบครวัด้วย ทั้งนี้ต้องไม่ลืมหาทรัพย์ภายใน คือ อริยทรัพย์ ๗ ประการ ที่จะพาข้ามภพข้ามชาติไปได้^{๑๑๙}

๑๐) *International Encyclopedia of Ethics* ให้ความหมายไว้ว่า “ประโยชน์นิยมเป็นวิธีการตัดสินซึ่งให้ความสำคัญที่การสนับสนุนความอยู่ดีกินดีทั่วไป รูปแบบคลาสสิกของประโยชน์นิยมเกี่ยวข้องกับสุขนิยม ผลลัพธ์นิยมและสากลนิยม โดยให้ความหมายการกระทำที่ถูกต้องว่ามีผลลัพธ์เป็นความสุขสูงสุดเพื่อจำนวนมากที่สุด”^{๑๒๐} และ *Routledge encyclopedia of Philosophy* ให้ความหมายไว้ว่า “ประโยชน์นิยมเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับความถูกต้อง ตามหลักการนี้ว่าสิ่งที่ดีคือความอยู่ดีกินดี (ความเป็นอยู่ดีหรือประโยชน์) ในแนวทางบางอย่างความอยู่ดีกินดีจะต้องทำให้สูงสุด และผู้กระทำจะเป็นกลางระหว่างความอยู่ดีกินดีของพวกเขาเองกับคนอื่นๆ รวมทั้งสัตว์ที่รู้สึกได้อื่นๆ”^{๑๒๑}

๑๑) *วิทย์ วิศทเวทย์*. อธิบายแนวคิดของประโยชน์นิยมได้ว่า ๑) ประโยชน์นิยมเป็นผลลัพธ์นิยม คือ ยึดถือผลลัพธ์ของการกระทำเป็นเกณฑ์ ไม่ได้เน้นถึงสาเหตุคือเจตนาของผู้กระทำ และละเลยการพิจารณาคุณสมบัติที่ดีหรือคุณธรรมของผู้กระทำ ดังที่มิลล์ กล่าวไว้ว่า “แรงจูงใจไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับศีลธรรมของการกระทำ แม้ว่ามันอาจเกี่ยวข้องกับศีลธรรมของผู้กระทำ ใครก็ตามที่ช่วยเพื่อนมนุษย์ให้รอดจากการจมน้ำตาย ได้กระทำสิ่งที่ถูกต้องศีลธรรม ไม่ว่าแรงจูงใจของเขาจะเกิดจากหน้าที่หรือเกิดจากความหวังที่จะได้รับค่าตอบแทนคุ้มกับค่าเหนื่อย” ๒) ประโยชน์นิยมเป็นสากลนิยม คือ ให้ความสำคัญสิ่งมีชีวิตทั้งหลายเท่าเทียมกัน โดยวางผู้กระทำเป็นกลางหรือเสมอภาคกับสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ซึ่งขัดแย้งกับอัตตานิยม ที่ยึดถือตนเองคือผู้กระทำเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ๓) ประโยชน์นิยม

^{๑๑๙} วรภัทร์ ภูเจริญ, *การบริหารวิถีพุทธ*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: อริยชนจำกัด ๒๕๓๗), หน้า ๓๓.

^{๑๒๐} *International Encyclopedia of Ethics*, (London: Selem Press, 1995), p. 894.

^{๑๒๑} *Routledge Encyclopedia of Philosophy*, (London: Routledge, 2000), p. 909.

เป็นสุขนิยม คือ ยึดถือว่าความสุขเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของชีวิตหรือยึดถือว่าจุดหมายสูงสุดของชีวิตก็คือการแสวงหาความสุข ตามนัยนี้ประโยชน์นิยมจะ เหมือนกับอัตตานิยม ในประเด็นที่ยึดถือความสุขเป็นเกณฑ์^{๑๒๒}

๑๒) Taylor อธิบายแนวคิดของอัตตานิยมทางจริยศาสตร์ ว่าแบ่งย่อยออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้ ๑) อัตตานิยมทางจริยศาสตร์แบบส่วนบุคคล (Personal ethical egoism) อัตตานิยมแบบส่วนบุคคล เสนอทัศนะว่า ฉันทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของฉันเองเท่านั้นและสิ่งอื่นใดนอกเหนือจากนั้นถือว่าไร้สาระ นอกเรื่อง ไม่เกี่ยวข้องกับฉัน และฉันจะไม่สนใจใยดีใคร ไม่ชี้แนะแก่ผู้อื่นว่าควรกระทำอย่างไร ซึ่งอัตตานิยมประเภทนี้มีนักจริยศาสตร์หลายท่านไม่ยอมรับว่าเป็นทฤษฎีทางศีลธรรม แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่มีใครเลยที่ดำเนินชีวิตสอดคล้องตามหลักการนี้ ซึ่งเรายังสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในทางปฏิบัติและผู้ที่ยึดถือตามทัศนะนี้ คือ คนเห็นแก่ตัวอย่างชัดเจน ๒) อัตตานิยมทางจริยศาสตร์แบบปัจเจก (Individual ethical egoism) อัตตานิยมทางจริยศาสตร์แบบปัจเจก เสนอทัศนะว่า ฉันควรทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของฉันเอง และทุกคนควรกระทำเพื่อผลประโยชน์ของฉันด้วย ๓) อัตตานิยมทางจริยศาสตร์แบบสากล (Universal ethical egoism) อัตตานิยมทางจริยศาสตร์แบบสากล เสนอทัศนะว่า แต่ละปัจเจกบุคคลควรทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของแต่ละคนเอง^{๑๒๓}

๒.๑๓.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑) นายบุคศรี แผนพุทธา ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์หลักมัชฌิมาปฏิปทาในพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อใช้เป็นจริยศาสตร์ธุรกิจ” พบว่า ว่าแนวคิดจริยศาสตร์ธุรกิจ เป็นแนวคิดที่มุ่งหวังให้ธุรกิจเป็นองค์กรธุรกิจที่ดีและมีผลกำไร จึงมีคุณค่าในฐานะเป็นหลักการเพื่อการมีชีวิตที่ดีและเป็นองค์กรธุรกิจที่ดี ในการวิเคราะห์แนวคิดจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมในทัศนะของจอห์น สจ๊วต มิลล์ และหลักมัชฌิมาปฏิปทาในพุทธปรัชญาเถรวาทที่ใช้เป็นจริยศาสตร์ธุรกิจพบว่า แนวคิดจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมในทัศนะของจอห์น สจ๊วต มิลล์ มุ่งให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ของการกระทำ คือ มุ่งผลประโยชน์สูงสุด หรือมุ่งกำไรสูงสุดให้กับเจ้าของธุรกิจเป็นหลัก แต่ไม่ให้ความสำคัญกับผู้กระทำ และวิธีการกระทำ ส่วนหลักมัชฌิมาปฏิปทา ให้ความสำคัญกับผู้กระทำ คือ ทำด้วยปัญญาที่มีเจตนาเป็นกุศล ให้ความสำคัญกับวิธีการกระทำ คือทำตามหลักศีลธรรม และให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ของการกระทำ สำหรับความต้องการในผลลัพธ์ของการกระทำในทางธุรกิจตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่ออำนวยความสะดวกในการพัฒนามนุษย์ ๓ ขั้นตอน คือ ๑) ทำให้เกิดความ

^{๑๒๒} วิทย์ วิศทเวทย์, จริยศาสตร์เบื้องต้น: มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๘), หน้า ๙๐.

^{๑๒๓} Taylor, Principles of ethics: an introduction, (CA: Wadsworth, 1975), p. 32.

สะดวกสบายและมีความปลอดภัย ๒) มีจิตที่ดีและบริสุทธิ์ ๓) มีเสรีภาพภายในจิตใจแนวคิดใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์หลักมัชฌิมาปฏิปทาในพุทธปรัชญาเถรวาทและแนวคิดจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมในทัศนะของจอห์น สจ๊วต มิลล์ เพื่อใช้เป็นจริยศาสตร์ธุรกิจ คือ Model ๓R ประกอบด้วย ๑. Right Actor ๒. Right Action ๓. Right Commitment ซึ่งเป็นแนวคิดที่ใช้เป็นจริยศาสตร์ธุรกิจที่สมบูรณ์คือ ผู้กระทำ ใช้ปัญญาในการทำธุรกิจประกอบด้วยเจตนาดี มีวิธีการทำธุรกิจด้วยทักษะที่ดีมีศีลธรรมรองรับ และทำธุรกิจด้วยความมุ่งมั่น เพื่อประโยชน์สุขของทุกคน^{๑๒๔}

๒) พรชัย องค์กรศาสตร์ ได้วิจัยเรื่อง “มัชฌิมาปฏิปทาเพื่อการสร้างแบรนด์ทางธุรกิจที่ดี” งานวิจัยนี้มีประเด็นที่น่าสนใจคือ กลยุทธ์ทางธุรกิจตามหลักทฤษฎีการสร้างแบรนด์การประยุกต์หลักการและแนวปฏิบัติตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาในการสร้างแบรนด์ และแนวทางในการสร้างแบรนด์ทางธุรกิจที่ดีตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งเป็นการประยุกต์หลักมัชฌิมาปฏิปทาเพื่อการสร้างแบรนด์ทางธุรกิจ แต่ก็เป็นการประยุกต์หลักมัชฌิมาปฏิปทาเพียงบางส่วนในการดำเนินธุรกิจเท่านั้น^{๑๒๕}

๓) ญัฐสุภรณ์ เตียวเพชรภัสกร ได้วิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์แนวคิดจริยศาสตร์ตะวันตกและพุทธจริยศาสตร์เพื่อกำหนดหลักการสนับสนุนความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร” งานวิจัยนี้มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ผลของการสังเคราะห์ได้อรรถความรู้ใหม่ คือหลักการ “MIGCESH” ที่มีลักษณะร่วม คือ “กระทำด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมมนุษย์” และได้เกณฑ์การตัดสินแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่เน้นทั้ง ตัวการกระทำ วิธีการกระทำ และผลลัพธ์การกระทำซึ่งเป็นเกณฑ์การตัดสินแนวคิดทางจริยศาสตร์ที่สมบูรณ์ และได้กล่าวถึง วิธีการกระทำที่ถูกต้องในพุทธจริยศาสตร์ คือวิธีการกระทำตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา ที่ประกอบด้วย ๘ วิธีการ ซึ่งวิธีการนี้ถือว่าเป็นเส้นทางที่ถูกต้องที่สุด แต่งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเป็นหลัก^{๑๒๖}

^{๑๒๔} นายบุตศรี แผนพุกธา, “การสังเคราะห์หลักมัชฌิมาปฏิปทาในพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อใช้เป็นจริยศาสตร์ธุรกิจ”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ก.

^{๑๒๕} พรชัย องค์กรศาสตร์, “มัชฌิมาปฏิปทาเพื่อการสร้างแบรนด์ทางธุรกิจที่ดี”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ก.

^{๑๒๖} ญัฐสุภรณ์ เตียวเพชรภัสกร, “การสังเคราะห์แนวคิดจริยศาสตร์ตะวันตกและพุทธจริยศาสตร์เพื่อกำหนดหลักการสนับสนุนความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร”, *ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ก.

๔) **พิพัฒน์ ยอดพฤติการ** ได้วิจัยเรื่อง “การใช้การสร้างตัวชีวิตเพื่อวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงโดยเปรียบเทียบกับพุทธเศรษฐศาสตร์” งานวิจัยนี้มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ได้นำหลักพุทธธรรมมาใช้ในพุทธเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ มัชฌิมาปฏิปทา โยนิโสมนสิการ และอัมมาตธรรม มาเปรียบเทียบกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประกอบด้วยหลัก ความพอประมาณความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่าแนวคิดมัชฌิมาปฏิปทาสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ เช่น กิจกรรมทางธุรกิจ แต่ยังขาดความชัดเจนในการบอกถึงแนวคิดมัชฌิมาปฏิปทาที่ประกอบด้วย ๘ ข้อ นั้น ข้อใดบ้างที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ในแต่ละกระบวนการในการดำเนินธุรกิจ^{๑๒๗}

๕) **ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร** ได้วิจัยเรื่อง “พัฒนาการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในมุมมองทางพระพุทธศาสนา” งานวิจัยนี้มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ในการดำเนินธุรกิจมีรากฐานจากแนวคิดปัจเจกนิยมที่มุ่งผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก มีการจัดการกับธรรมชาติตามปรารถนาเพื่อบรรลุประโยชน์ส่วนตนสูงสุด เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ จึงเกิดกระแสเรียกร้องจากสังคมให้ธุรกิจดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น จึงได้นำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในมุมมองทางพระพุทธศาสนามีลักษณะเศรษฐกิจแบบทางสายกลาง คือ พอดีเกิดคุณภาพชีวิต และไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมถึงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ มาใช้ในการพัฒนาการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ และได้้นำแนวคิดมัชฌิมาปฏิปทาหรืออริยมรรคมีองค์ ๘ มาเป็นแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อให้มีการดำเนินธุรกิจที่ความรับผิดชอบต่อสังคม แต่งานวิจัยนี้ยังไม่ได้นำเสนอแนวคิดอื่นๆที่ใช้เป็นจริยศาสตร์ธุรกิจ ที่ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมายเช่นกัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเช่น แนวคิดจริยศาสตร์ประโยชน์นิยมที่เน้นผลลัพธ์ของการกระทำเป็นหลัก^{๑๒๘}

๖) **สุภาวดี นัมคณิสร์ณ** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ธุรกิจกับพุทธจริยธรรม” พบว่าเพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพทางการผลิตและผลกำไรสูงสุดนั้น นักธุรกิจจำเป็นจะต้องละเมิดจริยธรรมบาง

^{๑๒๗} พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ, “การใช้การสร้างตัวชีวิตเพื่อวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงโดยเปรียบเทียบกับพุทธเศรษฐศาสตร์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ก.

^{๑๒๘} ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร, “พัฒนาการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในมุมมองพระพุทธศาสนา”, *สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

ประการ แต่การละเมิดจริยธรรมนั้นจะนำมาซึ่งคุณค่าที่ดีกว่า นั่นคือคุณค่าของประโยชน์ของสังคม โดยส่วนรวม และคุณค่าแห่งสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งในที่สุดก็ได้เห็นแล้วว่าไม่เป็นความจริงดังที่กล่าวอ้าง การเสนอทางออกในการแก้ปัญหาจริยธรรมในการประกอบธุรกิจก็คือการใช้พุทธจริยธรรมเป็นแนวทาง ซึ่งปรากฏว่าสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ กล่าวคือการประกอบธุรกิจตามแนวพุทธจริยธรรม ทำให้นักธุรกิจสามารถรักษาประสิทธิภาพในการผลิตได้โดยไม่ละเมิดจริยธรรม^{๑๒๙}

๗) สมบูรณ์ ศาลยาชีวินและคณะ^{๑๓๐}ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “จริยธรรมในการดำเนินธุรกิจของนักธุรกิจในประเทศไทยเปรียบเทียบกับนักธุรกิจในประเทศสหรัฐอเมริกา” พบว่า ปรากฏว่านักธุรกิจไทยที่มีปรัชญาอุดมการณ์นิยมสูงจะมีการรับรู้ปัญหาจริยธรรมได้มากมีความรู้ลึกถึงความผิดทางจริยธรรมของสถานการณ์ทั้งในแง่ของผลร้ายและในแง่ของบรรทัดฐานของสังคมไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องทางจริยธรรมของตัวอย่างในสถานการณ์ส่วนนักธุรกิจไทยที่มีปรัชญาสัมพัทธ์นิยมสูงจะมีความรู้ลึกถึงผลร้ายของการขาดจริยธรรมค่อนข้างต่ำไม่ค่อยเห็นความสำคัญของจริยธรรมเชิงสัมพัทธ์จากผลการศึกษาพบว่านักธุรกิจไทยยึดปรัชญาจริยธรรมแนวสัมพัทธ์นิยมสูงกว่านักธุรกิจในประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างมีนัยสำคัญสูงแสดงว่าการพิจารณาตัดสินความถูกต้องทางจริยธรรมของนักธุรกิจในประเทศไทยจะไม่ค่อยยึดมั่นในหลักการความถูกต้องแต่จะพิจารณาโดยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและสถานการณ์ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้และคำนึงถึงผลลัพธ์ของการกระทำมากกว่าอีกประการหนึ่งองค์กรธุรกิจในประเทศไทยมีค่านิยมทางจริยธรรมในองค์กรต่ำกว่าองค์กรธุรกิจในประเทศสหรัฐอเมริกานักธุรกิจในประเทศไทยยังไม่เห็นความสำคัญมากนัก ว่าจริยธรรมจะมีส่วนทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จเมื่อเปรียบเทียบกับเรื่องการทำกำไรการแข่งขันคุณภาพของผลผลิตซึ่งให้ความสำคัญน้อยกว่าที่นักธุรกิจในประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างชัดเจนในการวิจัยเรื่องนี้มีข้อจำกัด ๓ ประการคือ ๑) จริยธรรมในการดำเนินธุรกิจมีความหมายจำกัดอยู่ในขอบเขตลักษณะพฤติกรรมภายในทางด้านจิตใจ ๒) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็น (Rating scale) ที่คนคิดและลักษณะทางจริยธรรมจากเหตุการณ์สมมติเกี่ยวกับธุรกิจซื้อขาย ๔ เหตุการณ์โดยวัดกับกลุ่มตัวอย่างทั้งในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกาเหมือนกันทั้งที่นักธุรกิจอยู่ในวัฒนธรรมที่ต่างกัน ๓) กลุ่มตัวอย่างนักธุรกิจในประเทศไทยที่คัดเลือกเป็นกลุ่มนักธุรกิจระดับสูงถึงระดับปานกลางและเป็นกลุ่ม

^{๑๒๙} สุภาวดี นัมคณิสสรณ์, “ธุรกิจกับพุทธจริยศาสตร์”, วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิตภาควิชาปรัชญา, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ก.

^{๑๓๐} สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน; และคณะ, “จริยธรรมในการดำเนินธุรกิจของนักธุรกิจในประเทศไทยเปรียบเทียบกับนักธุรกิจในประเทศสหรัฐอเมริกา”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๑), หน้า ก.

ศึกษาในระดับปริญญาโทสาขาบริหารธุรกิจซึ่งจะเห็นว่าเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่ากลุ่มนักธุรกิจทั่วไปการแสดงความคิดเห็นเรื่องจริยธรรมในงานวิจัยอาจเป็นไปได้ในทางบวกมากกว่านักธุรกิจ โดยทั่วไปดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงไม่ครอบคลุมถึงความคิดเห็นของนักธุรกิจส่วนใหญ่ในประเทศไทยได้

๘) คำพอง งามภักดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดประโยชน์นิยมกับแนวคิดพระพุทธศาสนา” พบว่าทั้ง ๒ แนวคิดมีทัศนะว่าจริยธรรมทางธุรกิจเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินการทางธุรกิจให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคตลอดทั้งต้องเกิดประโยชน์แก่สังคมโดยส่วนรวมในเรื่องการรักษาสภาพแวดล้อมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดองค์กรธุรกิจควรมีส่วนในการให้บริการในการเสริมสร้างความรู้และสาธารณกุศล เพื่อให้ทุกคนได้รับความสุขในการดำเนินชีวิตกล่าวได้ว่าแนวคิดทั้งสองต่างเน้นที่ความเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่กันและกัน^{๑๓๑}

๙) ยาวพา นพศรีได้นำเสนอจรรยาบรรณของนักอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เกี่ยวกับจรรยาบรรณและการปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ๒) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับจรรยาบรรณของนักอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และ ๓) นำเสนอจรรยาบรรณของนักอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กลุ่มตัวอย่างมี ๒ กลุ่ม ได้แก่ นักอบรมและนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นสมาชิกของสมาคมฯ จำนวน ๔๖๗ คนและผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่ในการบริหารงานด้านอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน ๒๗ คน ผลการศึกษาพบว่ามีข้อความที่ไม่ควรกำหนดเป็นจรรยาบรรณ ๗ ข้อ โดยนักอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ปฏิบัติตามจรรยาบรรณในระดับมากที่สุดทุกข้อส่วนผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องเกี่ยวกับจรรยาบรรณของนักอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ๑๒ ข้อ จากจำนวน ๕๑ ข้อ ผู้วิจัยได้นำเสนอจรรยาบรรณของนักอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ๑๒ ข้อ ได้แก่ ๑) มีความเป็นธรรมและวางตัวเป็นกลาง ๒) มีความสุภาพและประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีควรแก่การยกย่องเชื่อถือศรัทธา ๓) มีความเมตตากรุณาเอื้อเพื่อปรารถนาให้ผู้อื่นดีขึ้น ๔) ไม่เปิดเผยความลับที่สร้างความเสียหายแก่ผู้เข้ารับการอบรมเพื่อนร่วมงานและองค์กร ๕) พัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการเทคโนโลยีเศรษฐกิจสังคมและการเมืองอยู่เสมอ ๖) ประสานงานกับผู้ร่วมอาชีพเพื่อเผยแพร่หรือแลกเปลี่ยนความรู้เทคนิคหรือกระบวนการใหม่เพื่อให้การอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความเจริญก้าวหน้า ๗) ไม่ปกปิดหรือบิดเบือนข้อเท็จจริงในข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่ออบรม

^{๑๓๑} คำพอง งามภักดิ์, “จริยธรรมธุรกิจ: ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดประโยชน์นิยมกับแนวคิดพระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓), หน้า ก.

และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ๘) ตรงต่อเวลาและใช้เวลาขององค์กรให้เป็นประโยชน์ต่อองค์กรอย่างเต็มที่ ๙) มีความรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตไม่แสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ๑๐) มีความจงรักภักดีเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรโดยปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กรรวมทั้งคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรหรือส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ของตนเอง ๑๑) มีใจรักศรัทธาและภาคภูมิใจในทัศนคติที่ดีและมีอุดมการณ์ในวิชาการอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ๑๒) ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบแห่งคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามรวมทั้งปลูกฝังส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติตามกำลังความสามารถและโอกาสเอื้ออำนวย ^{๑๓๒}

๑๐) พระธานี เขมธมโม (จำปา) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “สัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า สัมมาอาชีวะเป็นมรรคปฏิบัติที่สำคัญข้อหนึ่งในมรรคมืองค์ ๘ และเป็นมรรคปฏิบัติด้านศีลสิกขาเกื้อหนุนให้กระบวนการดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างพอดีและสมดุลหลักการของสัมมาอาชีวะหรือการเลี้ยงชีพชอบตามหลักพระพุทธศาสนาจะครอบคลุมกระบวนการดำเนินชีวิต ทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความสุขหรือประโยชน์ทั้งสามด้าน คือ ประโยชน์ตน (อัตตประโยชน์) ประโยชน์ผู้อื่น (ปรัตถประโยชน์) และประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (อุภยัตถประโยชน์) สัมมาอาชีวะเป็นหลักการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าทางจริยธรรมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลทั้งทางกาย ทางวาจา ทางจิตใจ อีกทั้งเกิดคุณค่าต่อการพัฒนาปัญญาให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต และยังมีคุณค่าต่อการเกื้อหนุนให้เกิดบุญกุญแจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การดำเนินชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะยังมีคุณค่าทางจริยธรรมต่อการเกื้อหนุนและส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อื่น และมีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคมส่วนรวมทั้งด้านการปกครอง การเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนเกื้อหนุนการพัฒนาาระบบจริยธรรมทางสังคมด้านอื่นๆ ให้เข้มแข็งและมั่นคงยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายที่ก่อให้เกิดความสุขมวลรวมของคนในสังคมมากยิ่งขึ้น ^{๑๓๓}

๑๑) สุนทรภรณ์ เตชะพะโลกุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง “เศรษฐศาสตร์แนวพุทธกับวิถีทางพัฒนาของไทย” พบว่า เศรษฐศาสตร์กระแสหลักมีรากฐานอย่างสำคัญมาจากลัทธิประโยชน์นิยม ซึ่งมีเพียงมิติด้านปริมาณ แม้จะพยายามเชื่อมเข้ากับหลักจริยธรรม แต่ก็เกิดความขัดแย้งระหว่างหลักจริยธรรมส่วนบุคคลกับหลักจริยธรรมทางสังคม ในการแสวงหาประโยชน์สุขส่วนตนสูงสุดไม่สามารถ

^{๑๓๒} เยาวพา นพศรี, “การนำเสนอจรรยาบรรณของนักอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ก.

^{๑๓๓} พระธานี เขมธมโม (จำปา), “ศึกษาสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ก.

ทำให้สังคมเกิดประโยชน์สูงสุดได้ด้วย ส่วนพระพุทธศาสนาได้เสนอหลักปรับคุณภาพส่วนบุคคลโดยใช้เบญจศีลเป็นทางไปสู่หลักจริยธรรมในระดับสังคม เพื่อปรับเปลี่ยนทางโครงสร้างและกำหนดลักษณะทางสังคมที่พึงปรารถนา^{๑๓๔}

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่รวบรวมมาทั้งหมดข้างต้น ให้มุมมองและเป็นแนวทางแก่ผู้วิจัยว่า ยั่งยืน เป็นการเสนอแนวคิดเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมและอื่นๆ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดผลดีแก่คนในสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพราะการประกอบธุรกิจจะไม่มุ่งหวังเพื่อได้กำไรเพียงอย่างเดียว แต่จะรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมด้วย เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อใช้เป็นจริยศาสตร์ธุรกิจ ทำให้มีการดำเนินธุรกิจอย่างมีจริยธรรม และประสบความสำเร็จอย่าง มั่งคั่ง มั่นคง

๒.๑๔ สรุป

แนวคิดทางจริยศาสตร์กลุ่มต่างๆทำให้ทราบว่าในแต่ละปรัชญาก็มีแนวคิดแตกต่างกัน เช่น ค่าน้ำ ก็จะมีเอาเจตนาดีเป็นหลักในการปฏิบัติ อะไรที่ทำด้วยเจตนาดี ถือว่าเป็นศีลธรรมที่ดี ประโยชน์นิยม ก็จะใช้ความสุข ความสบายเป็นหลัก แนวคิดทางพุทธจริยศาสตร์ ผลศึกษาพบว่าแนวคิดทางพุทธจริยศาสตร์มีพื้นฐานมาจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ทำให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามเกิดความสุขทั้งทางกายและใจ โดยหลักทั่วไปของพุทธจริยศาสตร์ คือการงดเว้นจากสิ่งที่ชั่ว และมุ่งกระทำแต่สิ่งที่ดีงาม ทางกาย วาจา ในเบื้องต้น และใจ ในระดับสูง เพื่อให้เกิดจิตใจที่บริสุทธิ์ ขจัดกิเลสที่เข้ามาในจิตใจได้อย่างเด็ดขาด เพื่อมุ่งสู่มรรคผล และนิพพาน จากการศึกษาขอบข่ายของจริยศาสตร์ดังกล่าวจะทำให้เราสามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าเราจะใช้จริยศาสตร์ในความหมายใด เช่น ถ้าใช้คำว่า จริยศาสตร์ในเรื่องของศาสนา ก็คือการศึกษาหรือการพูดถึงแนวความคิดของศาสนาต่าง ๆ ที่ตอบปัญหา ๓ ประการนี้ ถ้าใช้คำว่า จริยศาสตร์ ในความหมายที่เป็นเรื่องของปรัชญาก็หมายถึงวิชาที่ศึกษาแนวความคิดของนักปรัชญาสำนักต่าง ๆ ที่ตอบปัญหา ๓ ประการนี้ และถ้าเป็นการศึกษาจริยศาสตร์ที่สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ เช่น จริยศาสตร์การแพทย์ ก็คือการศึกษาถึงหลักการ การปฏิบัติของบุคคลในวิชาชีพนั้น ๆ เพื่อให้ความกระจ่างในเรื่องข้อควรและไม่ควรในการปฏิบัติต่อวิชาชีพนั้น ๆ ของตนและสอดคล้องกับหลักการทางจริยศาสตร์ของสังคม ที่มีหน้าที่ส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรมและความสุขในสังคม และความยุติธรรมในตัวคน คือ สิ่งเดียวกับคุณธรรมหรือความดีเลิศหมายถึงคุณธรรมของคน ไม่ใช่คุณธรรมของหน้าที่ที่ทำให้คนเป็นคนดี หลักความยุติธรรมตามมโนทัศน์ของ

^{๑๓๔} สุนทรภรณ์ เตชะพะโลกุล, “เศรษฐศาสตร์แนวพุทธกับวิถีการพัฒนาของไทย”, วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๑.

เพลโต เป็นคนดีและเป็นมนุษย์ที่ดีมีมนุษย์สัมพันธ์ และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความประพฤติกหรือการกระทำของมนุษย์เพื่อแสวงหาความดีสูงสุด และศึกษาถึงเกณฑ์ในการ ตัดสินความประพฤติของมนุษย์ว่า อะไรควรเว้น อะไรควรกระทำ อะไรถูก อะไรผิด อะไรดี อะไรไม่ดี

แนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ของค่านท์ มีแนวคิดที่พยายามค้นหากฎศีลธรรม (กฎจริยธรรม) โดยนำมาเปรียบเทียบกับกฎธรรมชาติผู้วิจัยมีความเห็นว่าตามแนวคิดของค่านท์ โลกทางกายภาพหรือโลกทางประสาทสัมผัสมีกฎธรรมชาติควบคุมไว้ แต่กฎนี้มีพหุปัญญาของเราซึ่งเป็นสัตว์ที่มีเหตุผลประมวลไว้ ดังนั้น พหุปัญญาของเราก็ควรมีกฎควบคุมเจตนาไว้ด้วยซึ่งค่านท์เรียกว่าคำสั่งเด็ดขาด นั่นคือที่มาและความเป็นไปได้ของคำสั่งเด็ดขาดตามแนวคิดของค่านท์ ซึ่งใช้เป็นมาตรฐานในการตรวจสอบและตัดสินการกระทำทางศีลธรรมของจริยศาสตร์ค่านท์ประเด็นที่มาและความเป็นไปได้ของคำสั่งเด็ดขาดเกี่ยวข้องกับแนวคิดอภิปรัชญาของค่านท์และอยู่นอกขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจะทิ้งประเด็นนี้ไว้ โดยจะนำเสนอแต่เพียงรูปแบบของคำสั่งเด็ดขาดเพื่อจะทำให้จริยศาสตร์ค่านท์ชัดเจนยิ่งขึ้น

แนวคิดประโยชน์นิยมเป็น ผลลัพท์นิยม สุขนิยม สากลนิยม และสัมบูรณ์นิยมแต่นักคิดประโยชน์นิยมหลายท่านก็มีความเห็นปลีกย่อยแตกต่างกันไป เช่น เบนธัมเน้นปริมาณของความสุข ส่วนมิลล์เน้นคุณภาพของความสุข แต่ทั้งเบนธัมและมิลล์ก็ยังยึดถือว่าความสุขอย่างเดียวเท่านั้นเป็นจุดมุ่งหมายของมนุษย์ ดังนั้น กลุ่มนี้จึงได้ชื่อว่า “ประโยชน์นิยมเชิงเอกนิยม” (Monistic Utilitarianism) หรือ “ประโยชน์นิยมเชิงสุขนิยม” (Hedonistic Utilitarianism) ขณะที่นักประโยชน์นิยมบางท่าน เช่น มัวร์มีความเห็นว่ายังมีอย่างอื่นนอกจากความสุข เช่นมิตรภาพ ความรู้ ความรัก หรือความงามก็เป็นจุดมุ่งหมายของมนุษย์ได้ แม้ว่านักประโยชน์นิยมจะมีความเห็นปลีกย่อยแตกต่างกันไป แต่หลักสำคัญในการตัดสินการกระทำทางศีลธรรมของประโยชน์นิยมก็คือผลลัพท์และประโยชน์ เพราะผลลัพท์เป็นเครื่องบ่งบอกว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด ดีหรือเลว มิใช่วิธีการ กล่าวคือผลลัพท์เป็นเครื่องบ่งชี้วิธีการนั่นเอง และประโยชน์จะเป็นเครื่องวัดผลลัพท์นั้นว่าถูกหรือผิด ดีหรือเลวอีกครั้ง ดังเช่นแนวคิดของเบนธัมว่า “ถ้าการกระทำนั้นนำมาซึ่งความพึงใจมากกว่าความเจ็บปวดก็ถูกต้อง

แนวคิดของพุทธจริยศาสตร์ระดับสูง พุทธจริยศาสตร์นั้นเป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าเป็นต้นได้ทรงวางไว้ เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตั้งแต่พื้นฐานเบื้องต้นท่ามกลาง และระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะขึ้นให้ถึงได้ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา มีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด เพราะพุทธจริยศาสตร์เป็นเรื่องที่ว่าด้วยอุดมคติของชีวิตหรือความดีอันสูงสุด

ระดับของพุทธจริยศาสตร์มี ๓ ระดับด้วยกันคือ ๑. พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น เป็นไปเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม หลักธรรม คือเบญจศีล เบญจธรรม ๒. พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง เป็นไปเพื่อขัดเกลาตนเองให้มีคุณธรรมสูงขึ้นหลักธรรม คือ ศีล ๘ หรือ กุศลกรรมบถ ๑๐ ๓. พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง เป็นไปเพื่อพัฒนาตนสู่ความเป็นอิสระชน หลักธรรม คือมรรคมืองค์ ๘ พุทธปรัชญา ได้สอนหลักพุทธจริยธรรมการดำเนินชีวิตไว้ทุกระดับ ตั้งแต่พุทธจริยศาสตร์สำหรับผู้อยู่ครองเรือน จนถึงบรรพชิตผู้ออกแสวงหาความสงบ และความหลุดพ้นจากกองกิเลสทั้งปวงพระพุทธศาสนาได้แสดงอรรถะ คือจุดมุ่งหมายของชีวิตที่ตั้งาม

แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจโรงแรม คือ บริการที่พักทุกประเภทที่รองรับการ บริการให้นักท่องเที่ยว และคนเดินทางโดยที่พัก จำแนกออกเป็น ๓ ประเภท ๑.โรงแรมเพื่อการพาณิชย์ หรือโรงแรมแขกพักไม่ประจำ ๒. โรงแรมแขกพักประจำ ๓. โรงแรมรีสอร์ท โดยได้ทำการจัดระดับมาตรฐานของการให้บริการโรงแรมตามมาตรฐานดาว มีตั้งแต่ระดับ ๑ ดาว ถึง ระดับ ๕ ดาว มีขนาดตั้งแต่ โรงแรมขนาดเล็ก มีห้องพักต่ำกว่า ๕๐ ห้อง โรงแรมขนาดกลาง มีห้องพักระหว่าง ๕๑ ถึง ๒๐๐ ห้อง โรงแรมขนาดใหญ่ มีห้องพักเกิน ๒๐๐ ห้องขึ้นไป

ทฤษฎีผังก้างปลา เป็นแผนผังแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหา กับสาเหตุทั้งหมดที่เป็นไปได้จากก่อให้เกิดปัญหานั้นโดยใช้หลักการ ๔M ๑E เพื่อแยกแยะสาเหตุต่าง ๆ ประกอบไปด้วย M – Man คนงาน พนักงานหรือบุคลากรทั้งจากภายในและภายนอก M – Machine เครื่องจักรหรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวก M – Material ผลิตภัณฑ์ บริการ วัตถุดิบหรืออะไหล่ อุปกรณ์อื่นๆ M – Method กระบวนการทำงาน E – Environment อากาศ สถานที่ ความสว่าง และบรรยากาศการทำงาน

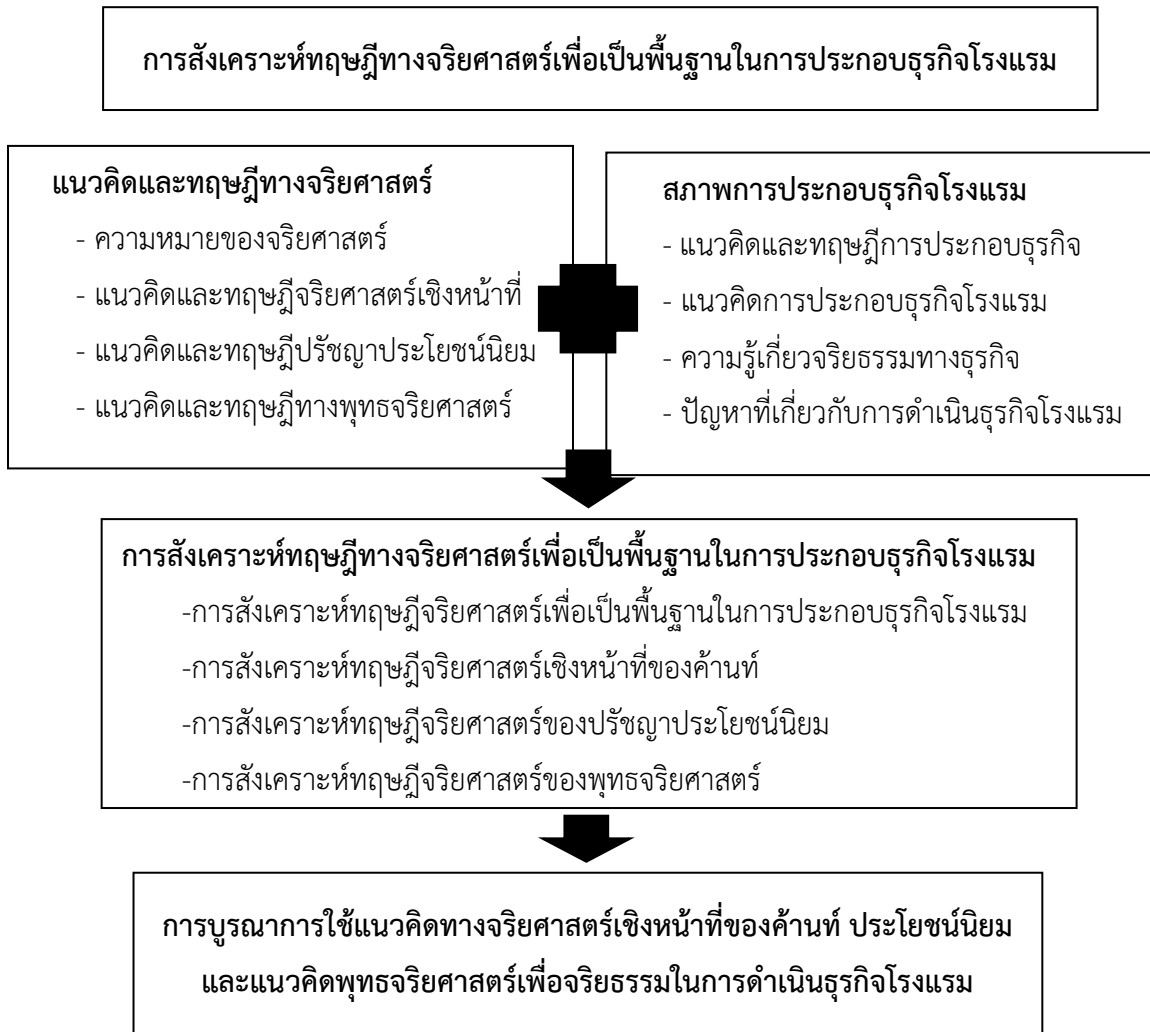
ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร การบริหารภายในองค์กรมีความสำคัญต่อทำงานที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างยิ่ง หากขาดเสียซึ่งการ บริหารที่ดีตามแนวคิด ๔M ในข้อหนึ่งข้อใด ก็จะทำให้งานนั้นเกิดอุปสรรคในการปฏิบัติงานส่งผลกระทบ ต่อการปฏิบัติงานในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อกัน และจะทำให้การทำงานนั้นไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของ หน่วยงานนั้น ๆ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เป็นทฤษฎีการจูงใจที่เกี่ยวข้องและสามารถโย่งไปสู่ กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ มีอำนาจดี มักจะนำการเคลื่อนไหวในการทำงานอยู่เสมอในขณะที่ผู้มีอำนาจไม่ตีจะไม่มีความที่สร้างสรรค์เลย การสร้างผู้มีอำนาจหรือผู้นำจะช่วยจูงใจให้บุคลากรในองค์กรเต็มใจที่จะทำงานเพื่อให้งานบรรลุ วัตถุประสงค์ร่วมกัน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการ กิจกรรมหรือกระบวนการในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลหรือองค์กร เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่น อีกทั้งยังก่อให้เกิดความพึงพอใจจากผลของการกระทำนั้น ซึ่งการบริการที่ดีจะเป็นการกระทำที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อื่นที่แสดงเจตจำนงให้ได้ตรงกับสิ่งที่บุคคลนั้นคาดหวังไว้ พร้อมทั้งทำให้บุคคลดังกล่าวเกิดความรู้สึกที่ดี และประทับใจต่อสิ่งที่ได้รับในเวลาเดียวกัน ในความหมายนี้ครอบคลุมการบริการทุกด้านไม่ว่าจะเป็นการบริการทั่วไป หรือการบริการเชิงพาณิชย์

แนวคิดทฤษฎีบทบาท คือ การประพฤติ ปฏิบัติและการแสดง พฤติกรรมของบุคคลตามสิทธิหน้าที่ และภารกิจในหน้าที่ที่บุคคลนั้นดำรงตำแหน่งอยู่ รวมถึงการ แสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของผู้อื่นและความคาดหวังของตนเอง ซึ่งการกระทำนั้นอาจจะ เป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่ก็ได้

๒.๑๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์ทฤษฎีจรรยาบรรณเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ พื้นที่ในการวิจัย
- ๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๕ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
- ๓.๖ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๘ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และกาสังเกต

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสังเคราะห์ทฤษฎีจรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจโรงแรม ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยพิจารณาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการประกอบธุรกิจโรงแรมเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจะได้ข้อมูลที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์แก่การวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย

๑) โรงแรมขนาดเล็ก ได้แก่ โรงแรมธัญญา ธารา

นางสาวณัฐกฤตา เทียนสุวรรณ

ผู้บริหารโรงแรม

นางสาววชิรญาณ ซอสูงเนิน

ผู้ปฏิบัติงาน (หัวหน้าแผนกต้อนรับ)

นายสาคร โอภาณุมาศ

ผู้ปฏิบัติงาน (พนักงาน)

นายสมชาติ บรรจงใหม่	ผู้ปฏิบัติงาน (พนักงาน)
นางสาวพรนิภา จ้อยสูงเนิน	ผู้ปฏิบัติงาน (พนักงาน)
๒) โรงแรมขนาดกลาง ได้แก่ โรงแรม โซ คูล แกรนด์	
นายธนสิทธิ์ จรัสวรพันธ์	ผู้บริหารโรงแรม
นางประภัสสร สนม	ผู้ปฏิบัติงาน (หัวหน้าแผนกแม่บ้าน)
นางสาวจิราวรรณ เพ็ชรสุขขา	ผู้ปฏิบัติงาน (พนักงานต้อนรับ)
นางสาวณัฐชยา สีนปรุ	ผู้ปฏิบัติงาน (พนักงานต้อนรับ)
นางกิ่งดาว แสนเวียง	ผู้ปฏิบัติงาน
๓) โรงแรมขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงแรมแคนทารีโคราช	
นายพงศกร วิสีปต์	ผู้บริหารโรงแรม
นายเฉลิมชัย โพธิ์ลี	ผู้ปฏิบัติงาน
นายวัชรพงษ์ แพนดอน	ผู้ปฏิบัติงาน
นางสาวสุรรัตน์ ยาทองทิพย์	ผู้ปฏิบัติงาน
นางสาวจุฬาลักษณ์ กุลภา	ผู้ปฏิบัติงาน

๓.๓ พื้นที่ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของทั้ง 3 โรงแรม และได้สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องบางส่วนซึ่งผู้วิจัยเลือกโรงแรมขนาดเล็ก ได้แก่ โรงแรมธัญญา ธารา ขนาดกลาง ได้แก่ โรงแรมโซ คูล แกรนด์ และโรงแรมขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงแรมแคนทารีโคราช

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) แบบสนทนากลุ่ม (Focus group) และแบบสังเกต (Observation) ดังมีรายละเอียดดังนี้

๑) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ใช้สำหรับผู้บริการหรือผู้จัดการ ผู้ปฏิบัติงาน และลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการโรงแรม โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจโรงแรม และปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการภายในโรงแรม

๒) แบบสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยดำเนินการร่วมกับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้ปฏิบัติงานทั้ง ๓ โรงแรม

๓) แบบสังเกต (Observation) โดยดำเนินการสังเกตผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้ปฏิบัติงาน
ทั้ง ๓ โรงแรม

๓.๕ การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

การสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสนทนากลุ่ม และแบบสังเกต ซึ่งมีขั้นตอนในการ
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามชื่อ วัตถุประสงค์และ
กรอบแนวคิด ทฤษฎีจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการ
สร้างแบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม และแบบสังเกต

๒. ข้อมูลที่ได้มาจากขั้นตอนที่ ๑ มาเป็นประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์ แล้วนำเสนอ
อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ

๓. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๔. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมและความ
ถูกต้องตามเนื้อหา ภาษา และความสอดคล้องเกี่ยวกับประเด็นคำถาม ผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่านได้แก่

๑) พระครูภาวนาโพธิคุณ ผศ.ดร พธ.บ.(ศาสนา), M.A.(Philosophy),
M.A.(Political Science), M. Phil.(Philosophy), Ph.D.(Philosophy) อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๒) ผศ.ดร. จักรพรรณ วงศ์พรวิวัฒน์ ผศ.ดร.จักรพรรณ วงศ์พรวิวัฒน์, ป.ธ.๖, พธ.บ.
(ปรัชญา), M.A.(Philosophy), M.A.(Buddhist Studies), Ph.D.(Philosophy) อาจารย์ประจำ
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยา
เขตขอนแก่น

๓) ผศ. ขอบ ดีสวนโคก ปธ. ๕ , พธ.บ. , M.A. (Ancient Hist & Arehaeo) อาจารย์
ประจำหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๔) รศ. อุดม บัวศรี ปธ. ๗ , พธ.บ. (ปรัชญา), M.A. (Philosophy) อาจารย์ประจำ
สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๕) ผศ. ประกอบมีโคตรทอง พธ.บ. (ศาสนา), ศศม. (ไทยคดีศึกษา) อาจารย์ประจำ
สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๕. คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๓ ท่านไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา

๖. นำข้อเสนอแนะที่ได้ปรับปรุงแล้วจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง ๓ ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ปรึกษา แล้วพิมพ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสนทนากลุ่ม และแบบสังเกต ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

๓.๕ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การทำวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งวิจัยเรื่องการสังเคราะห์ทฤษฎีจรรยาบรรณเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม โดยกำหนดขั้นตอนไว้ดังนี้

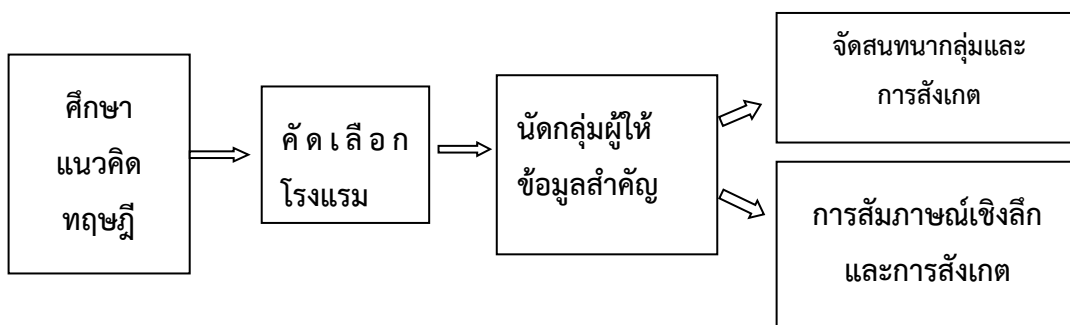
ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีจรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจโรงแรม จากนั้นจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ของแต่ละโรงแรม เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนที่ ๒ การดำเนินการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์ทฤษฎีจรรยาบรรณเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

๑) คัดเลือกโรงแรมขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ รวมทั้งสิ้น ๓ แห่ง เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ๑) ผู้บริการ/ผู้จัดการโรงแรม จำนวน ๓ คน ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน ๑๒ คน และลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการจำนวน ๙ คน รวมทั้งสิ้น ๒๔ คน

๒) จัดสนทนากลุ่ม (Focus group) และการสังเกต ในแต่ละโรงแรม โดยเริ่มจาก โรงแรม ธรรมชา โรงแรมโซ คุล แกรนด์ และโรงแรมแคนทารีโคราช เพื่อหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางในการแก้ไข

๔) การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการโรงแรมของแต่ละแห่งด้วยเครื่องมือที่สร้างขึ้นและได้ผ่านตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้ว เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่ครบถ้วนและชัดเจน

แผนภูมิภาพที่ ๓ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

๓.๖ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เสนอต่อผู้นำชุมชนที่เป็นพื้นที่เป้าหมายเพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัยและลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การทำวิจัย โดยการทำกิจกรรมกลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๒) ชี้แจงวัตถุประสงค์ประสงค์ของการลงพื้นที่ ด้วยการทำกิจกรรมกลุ่ม การสนทนากลุ่มย่อย การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกต ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและขอความร่วมมือในการวิจัย จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

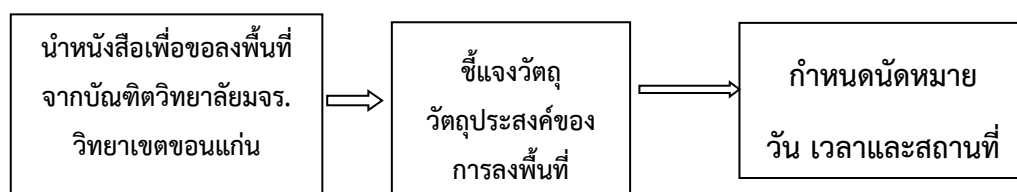
๓) ผู้วิจัยกำหนดนัดหมาย วัน เวลาและสถานที่ ที่จะทำกิจกรรมกลุ่ม การสนทนากลุ่มย่อย และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๓.๑) นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เสนอต่อผู้นำชุมชนที่เป็นพื้นที่เป้าหมายเพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัยและลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัย โดยการทำกิจกรรมกลุ่ม สัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์

๔) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสังเคราะห์ทฤษฎีวิจัยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม เพื่อให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิด รูปแบบ กระบวนการบริหารโรงแรม

๕) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้บริหารโรงแรม และผู้เข้ามาใช้บริการโรงแรม

แผนภูมิภาพที่ ๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๗ การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการแบบสามเส้า (Triangulation) เป็นการ
ใช้ข้อมูลจาก ๓ กลุ่ม มาตรวจสอบด้วยวิธียืนยันกันว่าข้อมูลตรงกัน คือ ๑) ข้อมูลจากผู้ประกอบการ
๒) พนักงาน และ ๓) ผู้มาใช้บริการ นำข้อมูลจากสามกลุ่มมาตรวจสอบข้อมูลแล้วคัดเอาข้อมูลที่
ตรงกัน

ขั้นต่อไปคือนำเอาข้อมูลที่ตรงกันไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ส่วนข้อมูลที่ไม่ตรงกัน
นำข้อมูลนั้นกลับไปไปค้นหาความจริงอีกครั้ง เพื่อหาข้อเท็จจริงว่า ทำมายข้อมูลไม่ตรงกัน เนื่องจาก
สาเหตุอะไร และข้อมูลที่เป็นจริงคืออะไร

หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบแล้วว่าเป็นข้อมูลที่ตรงกันทั้งสามกลุ่ม
มาจัดหมวดหมู่ แล้วทำการตีความ แปรความ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา
(Descriptive Analysis) ตามหลักอุปนัย (Inductive method)

บทที่ ๔

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ขอนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

๔.๑ แนวคิดทางจริยศาสตร์

๔.๒ สภาพการประกอบธุรกิจโรงแรม

๔.๓ การสังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม

๔.๔ สรุป

๔.๕ องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ แนวคิดทางจริยศาสตร์

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

๑) ทฤษฎีจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ของ อิมมานูเอล คานต์ (Immanuel Kant)^๑ พบว่า จริยศาสตร์ของคานต์เริ่มต้นจากความคิดเกี่ยวกับ การรู้เองทางศีลธรรม (Moral Intuition) การรู้เองดังกล่าวขึ้นอยู่กับสถานะความเป็นสิ่งที่ใช้เหตุผล (Rational Being) ของมนุษย์ สมรรถภาพในการรับรู้ของมนุษย์สามารถถูกพูดถึงใน ๒ ลักษณะ คือ เหตุผลบริสุทธิ์ และเหตุผลปฏิบัติสำหรับการพยายามเข้าใจสิ่งที่ยู่นอกเหนือประสาทสัมผัส เป็นความพยายามเข้าใจต่อศีลธรรม จริยศาสตร์เกี่ยวข้องกับการการพูดถึงความดี และการกระทำที่ดี หมายถึง การกระทำที่เกิดจากเจตจำนงที่ดี การกระทำที่เกิดจากเจตจำนงที่กำหนดผ่านความคิดเรื่องเสรีภาพแต่สำหรับคานต์ การกระทำที่ดีในแง่ศีลธรรมคือ การกระทำที่เกิดจากเจตจำนงที่ดี แต่เจตจำนงที่ดีของคานต์ไม่ได้หมายถึงการ “หวังดี”

^๑ ทฤษฎีจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ของ อิมมานูเอล คานต์ (Immanuel Kant) [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://saengtham.wordpress.com/2010/06/16/more-1245> [๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๑], Immanuel Kant. *The Moral Law*, translated and analysed by H.J. Paton (London : Hutchinson, 1969), p.7

หรือ“ปรารถนาดี” แต่หมายถึง การทำตามหน้าที่ในฐานะของสิ่งที่สามารถให้เหตุผลได้ เจตจำนงที่ดีของค่านิยมและจริยศาสตร์ของค่านิยมที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์ ที่เป็นสิ่งที่มีเหตุผลเมื่อมนุษย์มีเหตุผลจึงแตกต่างจากสัตว์ประเภทอื่นๆ เมื่อมนุษย์มีเหตุผลจึงจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมเพราะศีลธรรมของมนุษย์คือหน้าที่ที่เกิดจากความรับผิดชอบในฐานะสิ่งที่มีเหตุผลนั่นเอง ซึ่งค่านิยมหลัก ๓ ประการ ดังนี้

๑) การกระทำต้องเกิดจากพันธกรณีเพื่อที่จะได้มีค่าทางศีลธรรม จริยธรรม

๒) คุณค่าทางศีลธรรม จริยธรรมของการกระทำขึ้นอยู่กับคตินิยมที่ได้ทำมากกว่าความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมาย

๓) พันธกรณีเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการกระทำโดยให้ความเคารพต่อกฎระเบียบหรือกฎหมาย

และค่านิยมได้กล่าวเป็นคตินิยมของการกระทำไว้ว่า“ การกระทำที่มีคุณค่าทางจริยธรรม ถ้าเป็นการกระทำตามหน้าที่ การกระทำย่อมถูกต้องตามจริยธรรม” จากคตินิยมนี้หมายถึง การกระทำที่คิดว่าการกระทำที่ดีและถูกต้องตามหลักจริยธรรม การกระทำมี ๒ ชนิด คือ คุณลักษณะอันเป็นสิ่งภายนอกของการกระทำ และผลการกระทำตามทัศนคติของค่านิยม เพราะทั้งสองประการจะมีลักษณะประนีประนอมกับหน้าที่ ในความหมายที่ว่าพฤติกรรมภายนอกของคนที่ประนีประนอมต่อความต้องการทำตามหน้าที่ กล่าวคือ ทุกคนต้องยอมรับว่าการกระทำที่ปรากฏในชีวิตจริง ๆ ย่อมจะดีกว่าการกระทำที่อยู่ในรูปตัวอย่าเงื่อนไขหรือสมมุติฐานและการกระทำจากชีวิตจริงนั้น เป็นการกระทำที่เกิดมาจากเหตุผลที่ถูกต้อง

ค่านิยมกล่าวว่าลักษณะภายในที่สำคัญคือว่า การกระทำจะมีคุณค่าทางจริยธรรม จะขึ้นอยู่กับเหตุผลที่ได้ทำสิ่งนั้น นอกจากนั้นการกระทำจะต้องมุ่งไปที่การกระทำเพื่อหน้าที่ กล่าวคือ ทำสิ่งใดออกมาอย่างถูกต้องด้วยความสำนึกในหน้าที่และเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ แต่มีใจทำด้วยมีเหตุจูงใจที่จะสนองตอบต่อตนเอง แต่การกระทำที่ทาลงไปเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่จะต้องทำจึงถือว่าเป็นการกระทำตามหน้าที่

๒) แนวคิดและทฤษฎีปรัชญาประโยชน์นิยม พบว่า

ทฤษฎีประโยชน์นิยม^๒ ได้นำเสนอว่า เกณฑ์ที่ใช้ตัดสินคือปริมาณความสุข เมื่อเราต้องเลือกระหว่างการกระทำสองอย่าง วิธีเลือกก็คือ พิจารณาว่าการกระทำแต่ละอย่างจะนำไปสู่ผล

^๒ Rosen, Frederick, *Classical Utilitarianism from Hume to Mill*, (Routledge, 2003),

อะไรบ้าง ผลที่เกิดขึ้นนำความสุขมาให้จำนวนมากเท่าไร ความสุขนี้ต้องไม่ใช่แค่ความสุขของตนเองเท่านั้น ต้องเป็นความสุขของมนุษย์โดยรวมการกล่าวเช่นนี้ ตามหลักปรัชญาจะต้องมีเหตุผลมาสนับสนุน เหตุผลของพวกประโยชน์นิยมมีดังต่อไปนี้มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม เมื่อทำอะไรย่อมมุ่งหาความสุข หลบเลี่ยงความทุกข์ ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเป็นธรรมชาติของมนุษย์ พิสูจน์ได้จากพฤติกรรมของมนุษย์ มีใครบ้างหรือไม่ที่ต้องการความทุกข์ แม้แต่คนที่ฆ่าตัวตาย ทำไปก็เพื่อหนีความทุกข์ เหตุใดมนุษย์จึงเป็นเช่นนี้ อาจมีผู้ต้องการคำอธิบาย แต่ไม่ว่าคำอธิบายจะเป็นเช่นไร ก็ไม่ได้เปลี่ยนข้อเท็จจริงนี้ และจากความจริงนี้ สรุปได้ว่าความสุขเป็นสิ่งเดียวที่มีค่าสำหรับมนุษย์ ถ้าใครก็ตามเรียกร้องว่ามนุษย์ควรแสวงหาสิ่งอื่นที่ไม่ใช่ความสุข ก็เป็นการเรียกร้องที่ไร้เหตุผล เพราะขัดต่อธรรมชาติของมนุษย์ เป็นการเรียกร้องในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ การเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำการสิ่งหนึ่งจะมีเหตุผลก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นอยู่ในขอบเขตความสามารถของบุคคลนั้น ในเมื่อมนุษย์ไม่สามารถปรารถนาสิ่งอื่นนอกจากความสุข เราก็ไม่ควรเรียกร้องให้มนุษย์แสวงหาสิ่งอื่น และในเมื่อเราให้ค่ากับสิ่งที่เราปรารถนา และความสุขเป็นสิ่งเดียวที่เราปรารถนา ย่อมสรุปได้ว่าความสุขเป็นสิ่งเดียวที่มีค่าสำหรับมนุษย์

ทฤษฎีประโยชน์นิยมในภาษาอังกฤษเรียกว่า Utilitarianism มาจากคำ Utility ซึ่งหมายถึงประโยชน์ กล่าวคือมนุษย์กระทำการสิ่งต่างๆ ก็โดยมุ่งจะได้ประโยชน์หรือความสุข ภาษาไทยจึงแปลว่าประโยชน์นิยมสิ่งที่ต้องระวังก็คือ ประโยชน์นิยมมิได้บอกให้เห็นแก่ความสุขของคนส่วนใหญ่ คนส่วนน้อยต้องเสียสละ การทำให้เกิดความสุขแก่คนส่วนใหญ่ไม่จำเป็นจะต้องทำให้เกิดความสุขจำนวนมากว่า เช่นสมมติว่าคนส่วนใหญ่ต้องการต้องการให้ทางเท้าปราศจากคนขายของซึ่งดูไม่เป็นระเบียบ แต่ความต้องการนี้ก็ไม่แรงนัก ถึงไม่ได้ได้อย่างที่ต้องการก็ไม่ได้เกิดทุกข์มากนัก คนจำนวนน้อยต้องการให้ขายของบนบาทวิถีได้ และมีความต้องการอย่างมาก เพราะยากจนและต้องอาศัยที่ขายของที่ไม่ต้องเสียค่าเช่า มิฉะนั้นก็หมดทางทำมาหากิน ปริมาณความทุกข์ของคนส่วนน้อยที่จะเกิดขึ้นมีมากกว่าปริมาณความสุขที่คนส่วนใหญ่ได้จากการมีบาทวิถีที่เป็นระเบียบ หลักประโยชน์นิยมก็จะเรียกร้องให้มีการขายของบนทางเท้าทฤษฎีนี้ดูน่าเชื่อถือ เพราะสอดคล้องกับสามัญสำนึกของคนจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาล มักจะใช้วิธีคำนวณประโยชน์สุขเช่นนี้ หรือแม้แต่ในการตัดสินใจของบุคคล คนที่มีศีลธรรมย่อมเลือกการกระทำที่ไม่เห็นแก่ตัว แต่คำนึงถึงความสุขของผู้อื่นด้วย กระนั้นก็ดี ทฤษฎีนี้มีได้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ผู้ที่ไม่เห็นด้วยวิจารณ์ทฤษฎีนี้จากหลายแง่มุม เช่นมีผู้วิจารณ์ว่า ไม่เป็นความจริงที่ความสุขเป็นสิ่งเดียวที่มนุษย์แสวงหา มนุษย์บางคนแสวงหาความรู้ คุณธรรม ฯลฯ โดยไม่สนใจความสุข และมีผู้วิจารณ์ว่าถ้านำทฤษฎีนี้ไปเป็นเกณฑ์ จะนำไปสู่การเลือกการกระทำที่ชั่วร้าย ตัวอย่างเช่น สมมติว่าในตำบลเล็กๆ แห่งหนึ่ง เกิดฆาตกรรมเหตุโหดขึ้น ตำรวจจับผู้ต้องสงสัยได้คนหนึ่ง ซึ่งเคยได้รับโทษพยายามฆ่าคนตายมาก่อน ชาวบ้านก็เชื่อว่าคนนี้เป็นผู้ก่อคดีฆาตกรรมโหดครั้งนี้ และมาชุมนุมกันหน้าสถานีตำรวจ

จะเอาตัวไปประท้วงทันที ตำรวจรู้ว่าหลักฐานที่ยังอ่อนอยู่ แต่ประชาชนเริ่มหมดความอดทน ไม่ยอมฟังเสียงทักท้วงของตำรวจ และพร้อมที่จะก่อจลาจล ตำรวจเห็นว่าถ้าขัดขึ้น ก็จะเกิดจลาจล สถานีอาจถูกเผา จะมีผู้บาดเจ็บล้มตาย จึงมอบผู้ต้องหาให้ประชาชนประท้วง เพราะเห็นว่ามีคนเสียชีวิตคนเดียวดีกว่ามีคนตายมากกว่าหนึ่งคน และทรัพย์สินเสียหายย่อยยับ ผู้วิจารณ์ประโยชน์ยากล่าวว่า การตัดสินใจเช่นนี้สอดคล้องกับหลักประโยชน์นิยม แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีนี้นำไปสู่การกระทำบางอย่างที่สามัญสำนึกของเราตัดสินว่าผิดอย่างไม่มีข้อสงสัย ทฤษฎีที่เรียกร้องให้กระทำในสิ่งที่ชั่วร้ายย่อมเป็นทฤษฎีจริยธรรมไม่ได้

๓) แนวคิดและทฤษฎีทางพุทธจริยศาสตร์

พุทธจริยศาสตร์เป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

๑. พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น บัญญัติไว้เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม หลักธรรม คือ ศีล ๕ ธรรม ๕ ทิศ ๖ เป็นต้น

๒. พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง บัญญัติไว้เพื่อให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติอบรมขัดเกลาตนเองให้มีคุณธรรมสูงขึ้น หลักธรรม คือ ศีล ๕ กุศลกรรมบถ ๑๐

๓. พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง เป็นจริยศาสตร์เพื่อพัฒนาตนเป็นอริยบุคคล หลักธรรม คือ มรรค ๘

ส่วนหัวใจสำคัญของพุทธจริยศาสตร์ หรือหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาก็คือ

๑. ไม่ทำชั่วทั้งปวง

๒. ทำกุศลคือความดีให้พร้อม

๓. ทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว^๓

พุทธจริยธรรมขั้นพื้นฐาน เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม หลักธรรม คือ เบญจศีล เบญจธรรม ได้แก่ เบญจศีล^๔ เบญจธรรม^๕

๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์

๑. มีเมตตากรุณา

๒. เว้นจากการลักทรัพย์

๒. เลี้ยงชีวิตในทางที่ถูกต้อง

^๓ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๙๐/๕๐.

^๔ ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๓๑๒-๓๑๓/๓๓๓.

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘๗.

๓. เว้นจากการประพาศิณีในกาม	๓. มีความสำรวมในกาม
๔. เว้นจากการพูดเท็จ	๔. พูดแต่คำสัตย์
๕. เว้นจากการดื่มสุราเมรัย	๕. มีสติ รักษาตนไว้เสมอ

ทิศ ๖^๖ หมายถึง บุคคลต่างๆ ที่เราเกี่ยวข้องกับสัมพันธทางสังคมดุจทิศที่อยู่รอบตัว

๑. ทิศเบื้องหน้า ได้แก่ มารดา บิดา เพราะเป็นผู้อุปการะเรามาก่อน บุตรธิดาพึงบำรุง บิดา มารดา ดังนี้

๑. ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ
๒. ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ
๓. ช่วยทำการงานของท่าน
๔. ดำรงวงศ์สกุล
๕. ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท
๖. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

บิดามารดาอย่ามอญเคราะห์บุตรธิดา ดังนี้

๑. ห้ามปรามจากความชั่ว
๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา
๔. หาคู่ครองที่สมควรให้
๕. มอบทรัพย์สมบัติให้ในโอกาสอันสมควร

๒. ทิศเบื้องขวา ได้แก่ ครูอาจารย์ เพราะเป็นทักษิณบุคคลควรแก่การบูชาคุณ ศิษย์พึงบำรุงครูอาจารย์ ดังนี้

๑. ลูกต้อนรับ
๒. เข้าไปหา
๓. ใฝ่ใจเรียน
๔. ประนินบัติ ช่วยบริการ
๕. เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ

^๖ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๗-๒๗๓/๒๑๒-๒๑๗.

ครู อาจารย์ ย่อมอนุเคราะห์ศิษย์ ดังนี้

๑. ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี
๒. สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
๓. สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง
๔. ยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ
๕. สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ

๓. **ทิศเบื้องหลัง** ได้แก่ บุตรภรรยา เพราะมีขึ้นภายหลังและคอยเป็นกำลังสนับสนุนอยู่ข้างหลัง สามิพึงบำรุงภรรยา ดังนี้

๑. ยกย่องให้เกียรติสมกับฐานะที่เป็นภรรยา
๒. ไม่ดูหมิ่น
๓. ไม่นอกใจ
๔. มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านให้
๕. หาเครื่องประดับมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส

ภรรยา ย่อมอนุเคราะห์สามี ดังนี้

๑. จัดงานบ้านให้เรียบร้อย
๒. สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี
๓. ไม่นอกใจ
๔. รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้
๕. ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง

โดยสรุปหลักพุทธจริยศาสตร์ทั้ง ๓ ระดับ ระดับต้นได้แก่หลักศีล ๕ เป็นการควบคุม กาย และวาจาของมนุษย์ ระดับกลางได้แก่หลักอกุศลกรรมบถ ๑๐ เป็นเครื่องควบคุม กาย วาจา และใจของมนุษย์ และระดับสูง ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นเครื่องมือในการควบคุม กาย วาจา ใจ และพัฒนาปัญญาของมนุษย์

หลักพุทธจริยศาสตร์สำหรับการจัดการธุรกิจโรงแรม

ในการประกอบธุรกิจโรงแรมที่จะประสบความสำเร็จ และมีความยั่งยืนจำต้องอาศัยหลักจริยศาสตร์ทางพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินธุรกิจซึ่งประกอบด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ดังนี้

๑) **หลักทวารธรรม ๒** หมายถึง ผู้ที่มีธรรมของเทวดาในโลกเป็นสัปบุรุษผู้สูงบระงับประกอบด้วยหิริโอตตปะตั้งมั่นอยู่ในธรรมอันผ่องแผ้ว ทวารธรรมจะประกอบด้วย ๑) หิริ คือ การละอายต่อบาป ๒) โอตตปะ คือ การเกรงกลัวต่อผลของบาป^๗ เป็นหลักจริยศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม โดยสรุปสาระได้ ดังนี้

(๑) หิริ หมายถึง ความละอายต่อการ คิดชั่ว พูดชั่ว ทำชั่ว โอตตปะ คือการเกรงภัยของการคิดชั่ว พูดชั่ว ทำชั่วจะมาถึงตน สาเหตุของการทำให้เกิดหิริโอตตปะ

๑. เกรงทำให้วงศ์ตระกูลเสียชื่อเสียง
๒. เกิดความอายต่อผู้มีอายุอ่อนกว่า
๓. เกรงคำติฉินนินทาว่าเราเป็นคนไม่มีฝีมือในการทำ ความดี
๔. กลัวคนดูหมิ่นว่าเราก้เป็นที่คนที่มีความรู้ความสามารถ แต่ไม่สามารถทำความดี

หิริ เป็นธรรมรักษาคุ้มครองโลก ทำให้โลกเกิดสันติ ทำให้คนเราอยู่กันอย่างสงบสุข เพราะคนที่มีหิริจะเกลียดความชั่ว และละอายที่จะทำความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำให้ไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่โลกและสรรพสัตว์ทั้งปวง หากเราคิดจะทำสิ่งใดที่ชั่ว ความละอายจะเกิดขึ้นมาในใจ แม้ว่าคนอื่นจะไม่เห็น คิดทำชั่วคืออย่างไร สิ่งใดที่เป็นไปเพื่อความเลวทรามไม่ถูกต้องทางธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าอันนั้นเป็นความเลว อะไรที่คิดว่าถูกหรือไม่ถูก คือถ้าเราทำอะไรลงไป ถ้าหากว่ามันไม่ถูกต้องแล้วมันรู้สึกจะละอายกระดากในใจตนเอง แต่ตามหลักท่านบอกว่ นักปราชญ์ทั้งหลายไม่สรรเสริญ ไม่นิยม นั่นเรียกว่า ผิดจากธรรม ความละอายนี้แหละเป็นต้นเหตุให้ทำความดี ความดีทั้งหมดเกิดจากความละอายทั้งนั้น ความไม่ดีเกิดจากความไม่ละอายนั่นเอง ศีล ๕ ข้อมีความละอายเป็นเบื้องต้น เป็นสมุฏฐาน หากว่ามีความละอายในใจแล้วไม่กล้าทำ ศีลข้อนั้นก็ตั้งมั่นได้หมด

(๒) โอตตปะ หมายถึง ความเกรงกลัว หมายถึงความสะดุ้งกลัวต่อผลของความชั่ว ต่อผลของความทุจริตที่ทำไว้

โอตตปะ เป็นอาการของจิตที่หวั่นไหวเมื่อจะทำความชั่ว เพราะกลัวความผิดที่จะตามให้ผลในภายหลัง เกิดขึ้นได้เพราะคิดถึงโทษหรือความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นจากการทำชั่ว จากการประพฤติทุจริตของตน เช่น ตัวเองเองต้องเดือดร้อน เกิดความเสียหาย เสียทรัพย์สินเงินทอง เสียอิสรภาพ หรือถูกคนอื่นตำหนิติเตียน ถูกสังคมรังเกียจ เป็นต้น

ในการประกอบธุรกิจโรงแรมหลักทวารธรรมถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่งเพราะผู้ประกอบการต้องมีคุณธรรม ๒ ประการนี้อย่างมากไม่เช่นนั้นจะเป็นการเอาเปรียบลูกค้าผู้มาใช้

^๗ อภิ.สง. (ไทย) ๓๔/๑๑๖/๓๒๙.

บริการ ต้องให้บริการแบบตรงไปตรงมาด้วยความซื่อสัตย์สุจริตมีความละเอียดต่อสิ่งที่กระทำและเกรงกลัวต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อการประกอบธุรกิจโรงแรม

๒) หลักอิทธิบาท ๔^๘ คำว่า **อิทธิบาท** แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ คือ

๑. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น หมายถึง ความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ ตนถือว่า ดีที่สุด ที่มนุษย์เรา ควรจะได้ ข้อนี้ เป็นกำลังใจ อันแรก ที่ทำให้เกิด คุณธรรม ข้อต่อไป ทุกข้อ

๒. วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น หมายถึง ความพากเพียรในการกระทำที่ติดต่อกัน ไม่ขาดตอน เป็นระยะยาว จนประสบ ความสำเร็จ คำนี้ มีความหมายของ ความกล้าหาญ เจืออยู่ด้วย ส่วนหนึ่ง

๓. จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น หมายถึง ความไม่ทอดทิ้ง สิ่งนั้น ไปจากความรู้สึกของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็น วัตถุประสงค์ นั้นให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอ คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า สมาธิ อยู่ด้วยอย่างเต็มที่

๔. วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น หมายถึง ความสอดส่องใน เหตุและผล แห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า ปัญญา ไว้อย่างเต็มที่ ธรรม ๔ อย่างนี้ ย่อมเนื่องกัน แต่ละอย่างๆ มีหน้าที่เฉพาะของตน อิทธิบาท ๔ เป็นคุณธรรมที่ผู้ประกอบการต้องมีใจเสมอเพราะเป็นคุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และความเจริญรุ่งเรืองของกิจการ ผู้ประกอบการต้องมีหนักแน่นมีการติดตามงานอย่างสม่ำเสมอและคอยปรับปรุงสิ่งไม่ดีให้มีความดีงามอยู่เสมอ

๓) หลักสังคหวัตถุ ๔^๙ หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรีเอื้อเพื่อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ ๔ ประการ ได้แก่

๑. ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเพื่อแบ่งปันของๆตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินสิ่งของที่เรามาได้ มิใช่สิ่งจรัสยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวเอาไปได้

^๘ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๑๘/๒๘๗.

^๙ ที.ป. (ไทย) ๑๑/๓๑๓/๒๘๕.

๒. ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสำหรับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างมาก เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพื่อเจ้อ

๓. อตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

๔. สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

หลักสังคหวัตถุ เป็นคุณธรรมที่ผู้ประกอบต้องมีในใจและต้องแสดงออกมาโดยทางกาย และวาจาต่อผู้ร่วมงานในสถานประกอบการ และผู้มาใช้บริการ มีความตรงไปตรงมาอย่างซื่อสัตย์ สุจริตต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความมีน้ำใจที่บริสุทธิ์และเป็นธรรม ผลที่เกิดตามมาคือเพื่อนร่วมงานและผู้มาใช้บริการจะซื่อสัตย์สุจริตตอบเช่นกันส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองในกรประกอบการ

๔.๒ สภาพการประกอบธุรกิจโรงแรม

๔.๒.๑ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา

จากการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการประกอบธุรกิจโรงแรมได้การสะท้อนปัญหาการประกอบธุรกิจโรงแรม ดังนี้

สาเหตุของปัญหาการประกอบธุรกิจโรงแรมในปัจจุบัน โดยจะใช้ทฤษฎีแผนผังก้างปลา ค้นหาสาเหตุของปัญหาผ่านการระดมสมองโดยใช้หลักการ ๔ M ๑ E มาจาก M ๑ Man คน หรือพนักงาน M ๒ Machine เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ M ๓ Material วัสดุหรืออะไหล่อุปกรณ์ M ๔ Method กระบวนการทำงาน E Environment สถานที่ บรรยากาศในการทำงานจากคำถามการวิจัย โดยสมาชิกกลุ่มได้มีการพูดคุยการซักถาม การสะท้อนปัญหาอีกด้วยหลัก ๓ ค. “คิด ค้น คุย” เน้นที่กระบวนการตั้งคำถามและการใคร่ครวญ (สะท้อนความคิดและการฟัง) เน้นคำถามที่ถูกต้องมากกว่าคำตอบที่ถูกต้อง เน้นสิ่งที่คนไม่รู้ เท่ากับสิ่งที่ตนรู้ กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติแก้ปัญหาด้วยการถามคำถามเป็นครั้งแรก เพื่อให้เห็นลักษณะอย่างชัดเจนของปัญหา และจึงสะท้อนความคิดหรือไตร่ตรอง มีปัญหาที่สมาชิกกลุ่มได้สะท้อนปัญหาจากการระดมสมองเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาตามทฤษฎีแผนผังก้างปลา ดังนี้

๑) ปัญหาด้านการบริการ

- ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน
- ขาดการฝึกฝน ไม่เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เข้ามา
- ได้คนที่ไม่ตรงตามสายงาน
- พนักงานใช้โปรแกรมสำเร็จรูปไม่เป็น
- พนักงานไม่มีความรู้ความชำนาญ
- พนักงานขาดการเอาใจใส่ในการให้บริการ
- พุดจาไม่ไพเราะ
- เหนื่อย งานเยอะ
- ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้
- เล่นโทรศัพท์
- พนักงานไม่ยิ้มแย้มแจ่มใส
- ทะเลาะกับเพื่อนร่วมงาน

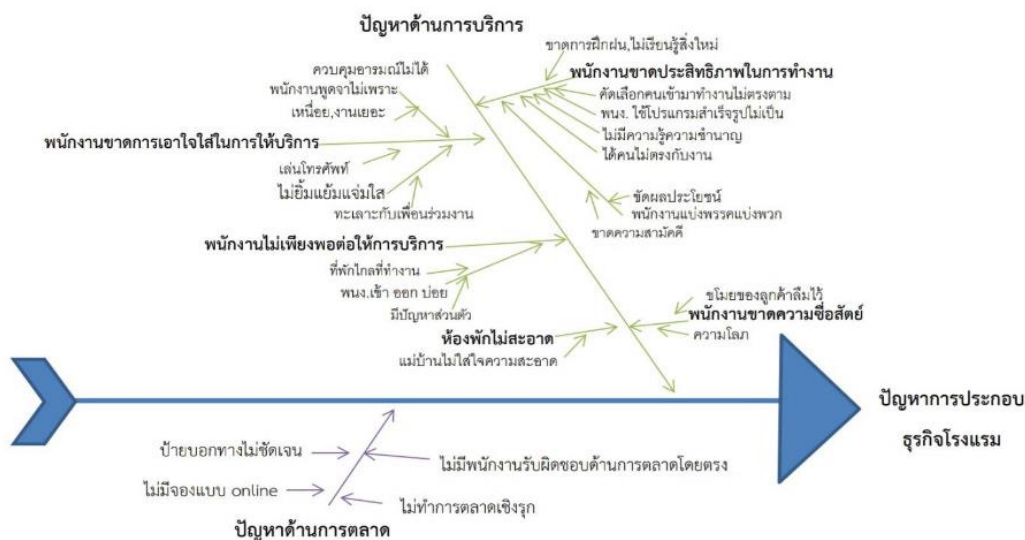
๒) พนักงานไม่เพียงพอต่อการบริการ

- พนักงานเข้า ออก บ่อย
- พนักงานขาดความซื่อสัตย์
- ห้องพักไม่สะอาด

๓) ปัญหาด้านการตลาด

- ไม่ทำการตลาดเชิงรุก
- ป้ายทางเข้าออกไม่ชัดเจน
- ไม่มีจองแบบ online
- ไม่มีพนักงานรับผิดชอบด้านการตลาดที่ชัดเจน

แผนภูมิภาพที่ ๕ แผนผังก้างปลาการวิเคราะห์สาเหตุปัญหาการประกอบธุรกิจโรงแรม

จากการวิเคราะห์ตามแผนภูมิภาพที่ ๕ เพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาการประกอบธุรกิจโรงแรมตามทฤษฎีแผนผังก้างปลา สรุปสาเหตุปัญหาหลักได้ ๒ สาเหตุเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา ดังนี้

สาเหตุที่ ๑ ปัญหาด้านการบริการ

สาเหตุที่ ๒ ปัญหาด้านการตลาด

จากปัญหาด้านการบริการ มีสาเหตุมาจาก

พนักงานขาดประสิทธิภาพในการทำงานเนื่องมาจากพนักงานไม่ได้จบสายตรงสายงานทางการบริหารงานธุรกิจโรงแรมดังนั้นเมื่อมาทำงานจะทำให้พนักงานขาดความรู้ความสามารถด้านการโรงแรม อย่างเช่นไม่สามารถใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการบริหารหรือไม่สามารถที่จะจัดระเบียบทางการบัญชีได้อย่างถูกต้องหรืออย่างเช่นพวกที่ไม่ได้จบมาทางสายธุรกิจโรงแรมโดยตรงแต่ได้มาอยู่ตำแหน่งทางการตลาดก็ไม่สามารถที่จะทำประจำทำโฆษณาตามหลักความเป็นจริงได้ ฉะนั้นจึงทำให้การประชาสัมพันธ์ทางด้านโรงแรมขาดประสิทธิภาพเมื่อเป็นเช่นนี้

พนักงานที่ขาดประสิทธิภาพตามหลักพุทธจริยศาสตร์ผู้ที่เป็นหัวหน้าหรือเจ้าของธุรกิจต้องจัดอบรมให้ความรู้เพื่อให้พนักงานได้มีความรู้ตามที่ตนเองทำงานซึ่งเข้ากับหลักทางพุทธศาสนาว่าการให้ซึ่งการให้ในทางพุทธศาสนาเรียกว่าธรรมทานซึ่งเป็นการให้ความรู้ที่ถูกต้องซึ่งถือว่าเป็นการให้ที่ดีและเป็นการให้ที่มากกว่าหรือได้บุญมากกว่าหรือได้ประสิทธิภาพมากกว่าการให้วัตถุสิ่งของ เพราะว่าการให้ความรู้ถือว่าเป็นการให้การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องหรือไม่เครื่องมือในการทำงานในการทำมาหากินของบุคคลนั้นๆ

ตามหลักทัศนคติของคณะบุคคลต้องทำตามหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดเมื่อบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของตนเองไม่จบมาสายตรงและไม่มีรู้ความสามารถในด้านของตัวเองผู้เป็นเจ้าของธุรกิจโรงแรมหรือผู้ที่เป็นหัวหน้าต้องให้ความสัมพันธ์กับผู้ที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของตนเองและเอาใจใส่ดูแลตามหน้าที่ของหัวหน้าถ้าสิ่งใดขาดต้องเสริมให้สมบูรณ์เพื่อให้องค์กรหรือธุรกิจของตนเองดำเนินไปได้ด้วยดีหรือให้ธุรกิจของเจ้านายถ้าไม่ทำตามหน้าที่ในทัศนคติของทหารถือว่าเป็นคนที่ขาดจริยธรรมและจรรยาบรรณในทัศนคติของฐานก็คือทุกคนต้องทำตามหน้าที่ของตนเองให้สมบูรณ์มากที่สุด

ปัญหาด้านการตลาด มีสาเหตุมาจาก

ปัญหาทางด้านการตลาดในการประกอบธุรกิจโรงแรมปัญหาที่สำคัญที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและในการสนทนากลุ่มพบว่าปัญหาไม่มีการทำการตลาดเชิงรุกเนื่องจากที่ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมไม่ทำการตลาดเชิงลึกก็เนื่องมาจากสาเหตุ ๔ ประการด้วยกันคือ

๑. เนื่องมาจากแนวคิดในการทำการตลาดแบบเดิมๆซึ่งผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมที่ทำมานานซึ่งในสมัยก่อนยังไม่มีเทคโนโลยีมาใช้ในการประกอบธุรกิจเดิมธุรกิจโรงแรมจึงทำให้เจ้าของโรงแรมบริหารแบบเดิมๆก็คือเรียกว่าเป็นคำการตลาดแบบเชิงรับก็คือรอให้ลูกค้าเข้ามายังโรงแรมและคอยต้อนรับ

๒. ไม่มีผู้ทำการตลาดโดยตรงให้ผู้ประกอบการด้านธุรกิจโรงแรมจึงทำให้การประชาสัมพันธ์ต่อลูกค้าที่จะเข้ามาใช้บริการจึงมีน้อยทำให้บางโรงแรมขาดรายได้จำเป็นต้องติดธุรกิจโรงแรมไปก็มี

๓. การประกอบธุรกิจโรงแรมไม่ได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารอย่างเช่นไม่มีการประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ไม่มีการจองผ่านออนไลน์หรือผ่านระบบเด็คเพราะฉะนั้นผู้ที่มาใช้บริการต้องขับรถมาเองและมาที่โรงแรมซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการเดินทางและลูกค้าน้อย

๔. ปัญหาด้านกฎหมายภาษีเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจโรงแรมบางครั้งจากการลงพื้นที่ทำให้ผู้วิจัยพบว่าไม่มีป้ายประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนทำให้ผู้ผ่านไปมามองไม่เห็นบางสถานที่หรือบางโรงแรมทำป้ายผสมพันธุ์ที่มีตัวอักษรเล็กมองจากทางไกลไม่เห็นที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าตามกฎหมายธุรกิจโรงแรมถ้ามีป้ายประชาสัมพันธ์ที่ใหญ่การเสียภาษีก็จะมากตามขนาดของตัวอักษรจึงทำให้ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมมีความคิดว่าถ้าทำป้ายใหญ่ก็จะไม่คุ้มค่ากับรายจ่ายดังนั้นจำเป็นต้องทำอักษรตัวเลขเพื่อที่ประหยัดค่าใช้จ่ายในการบริหารธุรกิจโรงแรม

จากสภาพการประกอบธุรกิจโรงแรมดังกล่าวมานี้ พบว่า ในยุคปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงเพราะสถานประกอบการด้านธุรกิจโรงแรมจำนวนมาก ถ้าโรงแรมใดมีการนำระบบที่ทันสมัยเข้ามา

ใช้ในการบริหารจัดการได้ดีกว่าก็จะมีข้อได้เปรียบในเชิงธุรกิจ เช่น ๑) การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การให้บริการ การอำนวยความสะดวก การส่งงาน ส่งสินค้า ส่งสินค้า และการส่งของที่พึก ๒) การบริหารงานโรงแรมที่ดีใน ๓ ด้าน คือการบริหารตน การบริหารคน และบริหารงาน ก็จะเป็นตัวชี้วัดถึงความสำเร็จในการประกอบธุรกิจโรงแรมได้อย่างดีเยี่ยม

๔.๓ การสังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม

การสังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม คือการสังเคราะห์ ๑) หลักทฤษฎีในการบริหารตน ๒) หลักเจตนาของค่านิยมและหลักสังคหวัตถุสี่ในการบริหารคน ๓) หลักอิทธิบาทสี่และหลักเจตนาในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความพึงพอใจทั้งสามฝ่าย คือผู้ประกอบการ พนักงาน และผู้มาใช้บริการ โดยมีวิธีการประยุกต์ใช้ดังนี้

๔.๓.๑ การสังเคราะห์ทฤษฎีพุทธจริยศาสตร์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจโรงแรม

การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์สำหรับเจ้าของและผู้บริหารธุรกิจโรงแรม ต้องทำหน้าที่หลัก ๓ ประการ ได้แก่

๑. หลักการบริหารตน

หลักการบริหารตนของผู้บริหารนั้น จะต้องนำพุทธจริยศาสตร์สำหรับใช้ในการบริหารตนเองจึงจะทำให้ธุรกิจโรงแรมดำเนินการไปได้ด้วยดี ซึ่งพุทธจริยศาสตร์ที่นำมาใช้สำหรับผู้บริหาร ได้แก่ ทฤษฎีธรรม ๒ ประการด้วย

๑) ทิริ คือความละเอียดใจ ซึ่งหมายถึงการละเอียดต่อการกระทำความชั่วทั้งปวงซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรมจริยธรรม ดังนั้นเจ้าของธุรกิจที่ดีจะต้องเป็นคนที่มีคุณธรรมและจริยธรรม ตามหลักพระพุทธานุชา

๒) โอตตปะปะ คือ ความเกรงกลัวต่อสิ่งที่ชั่วร้าย คือ สิ่งที่ผิดศีลธรรมจริยธรรมผิดจารีตประเพณี และผิดกฎหมายบ้านเมือง ดังนั้นเจ้าของธุรกิจที่ดี จะต้องเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามกรอบศีลธรรม วัฒนธรรม ประเพณี

๒. หลักการบริหารคน

ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมควรนำหลักธรรมของพระพุทธานุชา มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่พึงประสงค์ในแบบที่แต่ละคนต่างรู้หน้าที่ของตนเอง ช่วยให้บรรยากาศการทำงานในองค์กรเป็นมิตรและเกิดความร่มเย็นเป็นสุขเนื่องจากประสบความสำเร็จในการทำงานด้วยกันทุกคนทั้งผู้บริหารโรงแรมหรือเจ้าของโรงแรม และผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นธรรมะที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติงานต้องใช้หลักการบริหารคนตามหลักพุทธจริยศาสตร์ ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ ๔ ดังนี้

๑. ทาน หมายถึง การแก้กฏการด้วยการให้ การเสียสละ การเอื้อเพื่อแบ่งปันของๆ ตน เพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียวและการให้ที่ยิ่งใหญ่คือการให้อภัย ซึ่งการให้จะแบ่งออกเป็น ๓ ประการ ได้แก่

๑) ให้อภัยของ เช่น การให้โบนัส คือเจ้าของธุรกิจโรงแรม ต้องดูแลพนักงาน หรือ ลูกจ้างของตนเอง โดยการให้วัตถุสิ่งของที่เหมาะสมตามโอกาส เช่น ให้โบนัส หรือให้รางวัลสำหรับ พนักงานดีเด่น ให้เนื่องในโอกาสสำคัญ เช่น วันเกิด วันปีใหม่ วันแต่งงาน

จากการลงพื้นที่ประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยคุณณัฐกฤตา เทียนสุวรรณ ตำแหน่งบริหารโรงแรม ได้ให้ข้อมูลว่า “ทางโรงแรมได้มอบสวัสดิการให้พนักงานเพื่อสร้างขวัญ และกำลังใจในการทำงาน โดยการให้ของขวัญในโอกาสที่สำคัญ เช่น งานแต่งงาน ทางโรงแรมก็จะจัดให้มีการซื้อของขวัญมอบให้กับพนักงาน และงานศพ ก็จะมีพวงหรีดไปให้เพื่อแสดงความเสียใจกับครอบครัวของพนักงานที่มีผู้เสียชีวิต”^{๑๐}

๒) ให้อภัย หมายถึง การให้ความรู้หรือวิธีการที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิตและในการประกอบอาชีพที่ถูกต้องถ้าบุคลากรขาดความรู้ความสามารถก็จะเสริม จัดอบรมสัมมนา หรือถ้า ลูกจ้างทำผิดพลาดเนื่องมาจากความรู้เท่าไม่ถึงการ ก็ให้ความเมตตาต่อเขา โดยการสอน อบรม ให้เขามีความรู้ความสามารถทางด้านที่เขาขาดเพื่อที่จะให้พนักงาน สามารถทำงานได้อย่างถูกต้อง

จากการลงพื้นที่ประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์ โรงแรมโซคูล แกรนด์ โฮเทล โดยคุณธนสิทธิ์ จรัสวรพันธ์ ตำแหน่งผู้บริหารโรงแรม ได้ให้ข้อมูลว่า “จากปัญหาพนักงานขาดประสิทธิภาพในการทำงานเนื่องมาจากสาเหตุพนักงานใช้โปรแกรมสำเร็จรูปไม่เป็น หรือไม่มีความรู้ ความชำนาญในการทำงาน ทางโรงแรมได้จัดให้มีการฝึกอบรมก่อนปฏิบัติงานจริงทุกคนที่เพิ่งรับเข้ามาในตำแหน่งงานต่าง ๆ เช่น พนักงานต้อนรับก็จะมีอบรม เทรนงานให้เข้าใจในงานก่อน ถึงจะให้ไปอยู่ด้านหน้าเพื่อต้อนรับลูกค้า”^{๑๑}

๓) ให้อภัย ในการอยู่ร่วมกันในคนหมู่มาก ย่อมมีการกระทบกระทั่ง ทะเลาะ แย่งชิง ทำร้ายซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้จะทำให้การทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบธุรกิจ ต้องมีการให้อภัยซึ่งกันและกันในการทำความผิดของพนักงาน

^{๑๐} สัมภาษณ์ ณัฐกฤตา เทียนสุวรรณ, ผู้บริหารโรงแรมธัญญา ชารา, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ คุณธนสิทธิ์ จรัสวรพันธ์, ผู้บริหารโรงแรมโรงแรมโซคูล แกรนด์ โฮเทล, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

จากการลงพื้นที่ประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึกของ โรงแรมแคนทารีโคราช โดยคุณพงศกร วิสีปต์ ได้ให้ข้อมูลว่า “การที่โรงแรมมีขนาดใหญ่ มีคนทำงานเยอะ การการบริหารงานให้พนักงานอยู่ร่วมกันเป็นสิ่งที่ยากพอสมควร ทางผู้บริหารจึงต้องเป็นคนที่ฟังความสองฝ่ายหากเกิดปัญหาพนักงานแบ่งพรรคแบ่งพวกกันเป็นเหตุมาจากพนักงานขาดความสามัคคีเป็นหนึ่งในเป็นเดียวกัน โดยการเรียกเข้ามาคุยเพื่อปรับความเข้าใจกัน หากใครกระทำความผิดจริงก็กล่าวขอโทษ และก็ทำงานตามหน้าที่ของตนต่อไปครับ”^{๑๒}

๒) ปิยะวาจา ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรม ในการบริหารคนหมู่มากตามหลักพระพุทธศาสนาต้องใช้หลักปิยะวาจา คือ วาจาที่ไพเราะ หรือการใช้วาจาที่ประสานไมตรี การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบ ก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับกาลเทศะ ดังนั้น การทำงานร่วมกันจะต้องพูดหรือปรึกษาหารือกันโดยยึดถือหลักเกณฑ์ ๔ ประการ ดังนี้ ๑. เว้นจากการพูดเท็จ ๒. เว้นจากการพูดส่อเสียด ๓. เว้นจากการพูดคำหยาบ ๔. เว้นจากการพูดเพื่อเจ้า และที่สำคัญอย่างยิ่งคือต้องพูดหรือเจรจากันด้วยไมตรีและความปรารถนาดีต่อกัน

จากการลงพื้นที่ประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึก โรงแรมโซคูล แกรนด์ โฮเทล โดยคุณณัฐชยา สีนปฐุ ตำแหน่งผู้ปฏิบัติงาน ได้กล่าวว่า “การทำงานร่วมกันกับคนหลาย ๆ คน เราจะต้องพูด หรือแสดงออกด้วยความจริงใจ หากเสแสร้งใส่กันก็จะเกิดปัญหาเหมือนที่เคยผ่านมาคือพนักงานก็จะไม่พูดหากัน อย่างเช่นตัวดิฉันก็เคยเจอกับปัญหานี้ แต่ก็แก้ปัญหาได้โดยการคุยกันปรับความเข้าใจกัน ด้วยน้ำเสียงและสำเนียงที่ให้อีกคนฟังแล้วไม่เกิดความระแวงใจค่ะ”^{๑๓}

ในด้านคุณนายเฉลิมชัย โพธิ์สี ตำแหน่งผู้ปฏิบัติงาน โรงแรมแคนทารีโคราช ได้กล่าวว่า “ที่ทำงานทุกวันนี้ก็ยังมี การพูดจาที่ไม่น่าฟังนะคะ แต่ผู้จัดการก็กำชับในเรื่องนี้เพราะเราเป็นงานบริการและเป็นโรงแรมที่ใหญ่ เรื่องการบริการที่ดี พูดจาไพเราะน่าฟัง ใครได้ยินก็ชื่นใจค่ะ”^{๑๔}

๓) สัมมานัตตา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ ประพฤติเสมอดั้นเสมอปลาย ผู้ทำงานร่วมกันทุกคนจะต้องไม่ถือตัว มีความเสมอภาค วางตนเสมอดั้นเสมอปลาย ทำตนให้เป็นที่น่ารัก นำเคารพนับถือ และนำให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ปรับความคิด ทศนคติให้เป็นไปในทิศทางบวก หรือทิศทางที่ถูกต้อง โดยไม่มีการเห็นแก่ตัว ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก และต้องปฏิบัติตนให้เสมอดั้นเสมอ

^{๑๒} สัมภาษณ์ คุณพงศกร วิสีปต์, โรงแรมแคนทารีโคราช, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ คุณณัฐชยา สีนปฐุ, ผู้ปฏิบัติงานโรงแรมโซคูล แกรนด์ โฮเทล, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ คุณนายเฉลิมชัย โพธิ์สี, ผู้ปฏิบัติงานโรงแรมแคนทารีโคราช, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

ปลายต่อบุคคล เจ้าของที่ดีต้องให้ความเอาใจใส่ต่อพนักงานทุก ๆ คน อย่างไม่ลำเอียง ให้ความสำคัญ
ธรรมกับพนักงานทุกคน

จากการลงพื้นที่ประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึก โรงแรมธัญญา ธารา โดย
คุณวชิรญาณ ซอสูงเนิน ตำแหน่งผู้ปฏิบัติงาน ได้กล่าวว่า “ตั้งแต่ทำงานมาก็เจอปัญหาที่ว่าจับกลุ่ม
ใครกลุ่มมัน นินทากันบ้าง แต่ที่เป็นไรมากกว่านั้นคือแบ่งพรรคแบ่งพวกกัน นี้นายฉัน นี้นายเออ ทำ
ให้พนักงานทุกคนทำงานอย่างอึดอัดใจ แล้วก็ออกไปในที่สุด ก็ขาดคนทำงานไปอยู่พักนึงค่ะ แต่ตอนนี้
ก็เริ่มกลับมาดีขึ้นแล้ว แต่ปัญหาที่ยังไม่เกิดขึ้นก็ไม่รู้จะมีอะไรตามมาอีกค่ะ”^{๑๕}

๔) อุตถจริยา บำเพ็ญประโยชน์หรือช่วยเหลือผู้อื่น ร่วมสร้างสรรค์อุดมการณ์ การ
ปฏิบัติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เพราะการทำงานร่วมกันต้องช่วยเหลือกันด้วยกำลังกาย กำลัง
ความคิด และกำลังใจ ซึ่งผู้ประกอบการต้องช่วยเหลือพนักงาน ในด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
และช่วยเหลือทางด้านสังคม บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ตัวอย่างเช่น ลูกน้องประสบอุบัติเหตุ ช่วยเป็น
รายบุคคล

๓. หลักการบริหารงาน

ในการบริการงานของเจ้าของตามหลักพุทธจริยศาสตร์ เรียกว่า หลักอิทธิบาท ๔ คือ

ฉันทะ ความรักหรือความพอใจ เจ้าของธุรกิจ ต้องมีความรัก ความชอบ ในด้านธุรกิจ
โรงแรม จึงจะทำให้การประกอบธุรกิจโรงแรมดำเนินงานเป็นไปได้อย่างดี

วิริยะ ความขยันหมั่นเพียร ความพากเพียร ผู้ที่จะประกอบธุรกิจโรงแรม ที่ดี หรือยั่งยืน
ต้องมีความเพียร ความขยัน อดทน ในการทำธุรกิจ และมีการหมั่นฝึกฝนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จิตตะ เอาใจใส่ในหน้าที่การงาน ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมต้องมีการเอาใจใส่ในธุรกิจของ
ตนเอง

วิมังสา มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์งานที่ตนเองได้ทำไปแล้ว ว่าส่วนใดที่บกพร่อง ส่วนใด
ที่ดำเนินไปได้อย่างดีและสรุปประมวผล เพื่อนำไปปรับปรุงในการบริการธุรกิจโรงแรมต่อไป

^{๑๕} สัมภาษณ์ คุณวชิรญาณ ซอสูงเนิน, ผู้ปฏิบัติงานโรงแรมธัญญา ธารา, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑.

๔.๓.๒ การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์ของพนักงาน

พุทธจริยศาสตร์สำหรับพนักงานโรงแรมพนักงานที่ดีตามหลักพุทธจริยศาสตร์ ต้องมีหลักพุทธจริยศาสตร์อยู่ในใจ จึงจะทำให้การประกอบอาชีพการงานของตนเองเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าไปได้ด้วยดี ซึ่งหลักพุทธจริยศาสตร์ พนง. โรงแรม ประกอบไปด้วย หลักธรรม ๕ ประการ เรียกว่า เบญจศีล - เบญจธรรม

๑. หลักประกันชีวิต ความเมตตา-กรุณา คู่กับศีลข้อที่ ๑ ด้านงานบริการ ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ไม่ทำร้ายผู้อื่น ช่วยเหลือของให้ผู้อื่นมาใช้บริการ ไม่รังแกสัตว์หรือฆ่าสัตว์ ต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจต่อกัน ไม่เห็นแก่ตัว ให้อภัยเพื่อน ทำบุญใส่บาตร มีจิตอาสา ด้านการตลาด เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สังคมจึงจะสงบมีความสุข

๒. หลักประกันทรัพย์สิน สัมมาอาชีพะ คู่กับศีลข้อที่ ๒ ตั้งใจทำมาหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต ในด้านการบริการ ไม่ลักขโมยของผู้อื่น ไม่เอาของที่เขาไม่ให้มาเป็นของตน เช่น แม่บ้านไม่ขโมยของที่ลูกค้าลืมไว้ในห้องพัก คนที่ประกอบอาชีพสุจริต ขยันขันแข็งในการทำมาหากิน ดีใจ กับทรัพย์หรือสิ่งของที่ตนหาได้เอง ภูมิใจในการประกอบอาชีพสุจริต ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียง

๓. หลักประกันครอบครัว ความสำรวมในกาม คู่กับศีลข้อที่ ๓ การมีคู่ครองเดียว การเล่นต้องเล่นอย่างสุภาพ ให้เกียรติเพศตรงข้าม ไม่ลุ่มหลงไปกับสื่อลามกอนาจาร ไม่ดูละครหรือสื่อสิ่งพิมพ์ที่ไม่เหมาะสมกับวัย ไม่พูดจาหยาบคาย แต่งกายสุภาพ แต่งกายถูกระเบียบ รักวัฒนธรรมไทย สุดท้ายส่งผลให้การประกอบธุรกิจโรงแรมมีความมั่นคง เจริญก้าวหน้า และยั่งยืน

๔. หลักประกันสังคม ความมีสัตย์ คู่กับศีลข้อที่ ๔ พูดแต่ความจริง ม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ รู้จักแสดงไมตรีจิตต่อกันทางวาจา พูดคำสุภาพ พูดเพราะและการสื่อสารที่ตรงกับความเป็นจริงรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ไม่ลอกการบ้านเพื่อน การพูดความจริงทำให้มีเกียรติ

๕. หลักประกันสุขภาพ ความมีสติรอบคอบ คู่กับศีลข้อที่ ๕ ไม่ดื่มสุราหรือสิ่งเสพติดจะทำให้มี สติสัมปชัญญะ ไม่ประมาท จะทำการสิ่งใดก็สำเร็จได้โดยง่าย และโอกาสที่จะผลอตัวทำผิดด้วยความ ประมาทก็มีน้อย ไม่ซึ้อบุหรืเหล้าให้ผู้อื่นมาใช้บริการช่วยกันรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ไม่ทดลองสารเสพติด ฝึกนั่งสมาธิ ตั้งใจทำแต่ความดี

๔.๓.๓ การประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์ผู้มาใช้บริการ

พบว่า ผู้มาใช้บริการโรงแรมจะต้องมีการนำหลักพุทธจริยศาสตร์ ได้แก่ หลักทวารธรรม มาปรับใช้ให้มีใจในการเข้าใช้บริการโรงแรม ให้มีสำนึกในใจเสมอว่าอยู่บ้านท่านก็เหมือนอยู่บ้านตัวเอง ซึ่งหลักทวารธรรมนั้นประกอบด้วย

๑) หลักหิริ คือความละอายแก่ใจ ซึ่งหมายถึงการละอายต่อการกระทำความชั่วทั้งปวงซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรมจริยธรรม ผู้เข้าพักอาศัยต้องเข้าพักด้วยความเรียบร้อยด้วยกาย วาจา ไม่ทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรมและกฎหมาย ซึ่งจะนำความเสื่อมเสียชื่อเสียงมาให้โรงแรม

๒) หลักโอตะปะ คือ ความเกรงกลัวต่อสิ่งที่ชั่วร้าย คือ สิ่งผิดศีลธรรมจริยธรรมผิดจารีตประเพณี และผิดกฎหมายบ้านเมือง ดังนั้นผู้มาใช้บริการจะต้องเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามกรอบศีลธรรม วัฒนธรรม ประเพณีและข้อกำหนดหรือเงื่อนไขของโรงแรมอย่างเคร่งครัด

ทั้งนี้ผู้มาใช้บริการควรประยุกต์ใช้พุทธจริยศาสตร์อื่นๆ ได้แก่หลักเบญจศีล เบญจธรรม ซึ่งเปรียบเสมือนหลักประกันชีวิต หลักประกันทรัพย์สิน หลักประกันครอบครัว หลักประกันสังคม หลักประกันคุณภาพ คือ การทำตนให้อยู่ในศีลในธรรม ไม่สร้างความเดือดร้อนในการเข้าพักอาศัย

การบูรณาการใช้แนวคิดทางจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ของค่าน้ำ ประโยชน์นิยมและ แนวคิดพุทธจริยศาสตร์เพื่อจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจโรงแรม

๑. แนวคิดจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ของค่าน้ำ พบว่า

เจตนาและหน้าที่ เป็นเรื่องสำคัญของหลักการในดำเนินการด้านธุรกิจตามหน้าที่ทางจริยธรรม เช่น หน้าที่ของผู้บริหาร พนักงาน รวมทั้งหน้าที่ของผู้มาใช้บริการ การมีความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง ยิ่งถ้าบุคลากรทำหน้าที่ของแต่ละบุคคลได้ดีมากเท่าไรกิจการนั้นก็พัฒนาได้มากเท่านั้น แต่ในส่วนของเรื่องเจตนา นั้น หากผู้บริหารและพนักงานมีเจตนาที่ดีและกระทำด้วยวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมก็เป็นเรื่องที่ดีต่อการประกอบธุรกิจ

๒. แนวคิดประโยชน์นิยม พบว่า

ทฤษฎีประโยชน์นิยมนั้นให้ความสำคัญกับความสุขในชีวิต แต่อัตนนิยมจะมองถึงความสุขของตนเองเป็นหลัก ซึ่งดูแล้วอาจจะดูเห็นแก่ตัวนัก แต่แนวความคิดนี้ก็ไม่ได้สอนให้คนเห็นแก่ตนเองเลยทีเดียว เพียงแต่มองว่าการที่เราอะไรในเรื่องใดๆ แล้ว ก็เป็นเพราะเราเห็นแก่ตนเองทั้งสิ้น ถ้ามองในแง่ธุรกิจแล้ว ก็จะมองว่าการที่เราดำเนินธุรกิจนั้นก็เพื่อผลประโยชน์ของตนเป็นส่วนใหญ่ ต่อให้ดำเนินธุรกิจด้วยความโปร่งใสอัตโนมัติก็ยังอ้างว่าเพราะเรานึกถึงตนเองอยู่ดี ซึ่งต้องยอมรับว่าผลของทฤษฎีนั้นมีความสมบูรณ์แบบอยู่มาก ถึงแม้ทฤษฎีอาจไม่ได้มองจากเจตนาและวิธีการ แต่ในการดำเนินธุรกิจนั้นหากผู้บริหารเองมีคุณธรรมมากพอ ทฤษฎีประโยชน์นิยมจึงจะบรรลุผล และหากวิธีการของทฤษฎีนั้นมีความถูกต้องด้วยยิ่งจะทำให้ทฤษฎีนี้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ซึ่งประโยชน์นิยมนั้น คือผลลัพธ์คือความสุขและความทุกข์ของคน

๔.๔ สรุป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม ใน ๓ วัตถุประสงค์ สรุปได้ว่า

๑. แนวคิดทางจริยศาสตร์ที่นำมาใช้ในการประกอบธุรกิจโรงแรม ได้แก่ หลักการ นโยบาย ที่เป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจสามฝ่าย ระหว่าง ผู้ประกอบการ พนักงาน และผู้มาใช้บริการ สำหรับจริยศาสตร์ที่นำมาสังเคราะห์ใช้ ได้แก่ หลักเจตนาของค่าน้ำหนักหลักประโยชน์นิยมของมิลล์ หลักทฤษฎีธรรม หลักสังคหวัตถุสี่ และหลักอิทธิบาทสี่ ในทางพระพุทธศาสนา

๒. สภาพการประกอบธุรกิจโรงแรมซึ่งมีการแข่งขันกันสูง เพราะในยุคปัจจุบันมีคนทำธุรกิจโรงแรมจำนวนมาก ถ้าโรงแรมใดมีการนำระบบที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ เช่น ๑) การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การให้บริการ การอำนวยความสะดวก การสั่งงาน สั่งสินค้า ส่งสินค้า และการส่งของที่พักร ๒) การบริหารงานโรงแรม ซึ่งแยกออกเป็น ๓ ด้าน คือการบริหารตน การบริหารคน และบริหารงาน

๓. การสังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม คือ การสังเคราะห์ ๑) หลักทฤษฎีธรรมในการบริหารตน ๒) หลักเจตนาของค่าน้ำหนักและหลักสังคหวัตถุสี่ในการบริหารคน ๓) หลักอิทธิบาทสี่และหลักเจตนาในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความพึงพอใจทั้งสามฝ่าย คือผู้ประกอบการ พนักงาน และผู้มาใช้บริการ

๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม ผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

๑. ในการประกอบธุรกิจโรงแรมที่มุ่งผลกำไรเป็นสำคัญนั้นเมื่อใช้วิธีมองด้วยทฤษฎีทางจริยศาสตร์แล้วพบว่า ผลกำไรนั้นเป็นเป้าหมายสูงสุดในการประกอบธุรกิจ แต่ไม่ใช่เป้าหมายสุดท้าย เพราะการประกอบธุรกิจโรงแรมนั้นมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายเช่น เจ้าของกิจการ พนักงาน และผู้มาใช้บริการ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบธุรกิจโรงแรมทั้งสิ้น ที่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันแบบน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า

๒. มีหลักธรรมสำหรับการประกอบธุรกิจโรงแรม ใน ๓ ด้าน ประกอบด้วย ๑) การครองตน ต้องใช้ หลักทฤษฎีธรรม ๒) ๒) การครองคน ต้องใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ๓) การครองงาน ต้องใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในและนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของการประกอบธุรกิจโรงแรม

๓. หลักพุทธจริยศาสตร์ทั้ง ๓ ระดับ ได้แก่ ๑) ระดับต้นได้แก่หลักศีล ๕ เป็นการควบคุม กายและวาจาของมนุษย์ ๒) ระดับกลางได้แก่หลักอกุศลกรรมบถ ๑๐ เป็นเครื่องควบคุม กาย วาจา และใจ ของมนุษย์ และ ๓) ระดับสูง ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นเครื่องมือในการควบคุม กาย วาจา ใจ และพัฒนาปัญญาของมนุษย์

ส่วนการ สรุปรูป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ในการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม ผู้วิจัยขอเสนอในบทที่ ๕ ต่อไป

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

๕.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางจริยศาสตร์

๕.๒ เพื่อศึกษาสภาพการประกอบธุรกิจโรงแรม

๕.๓ เพื่อสังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ แนวคิดทฤษฎีทางจริยศาสตร์ จากผลของการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ทฤษฎีจริยศาสตร์ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการประกอบธุรกิจโรงแรม มี ๓ ทฤษฎี ดังนี้

๑) ทฤษฎีจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ของ อิมมานูเอล ค้านต์ (Immanuel Kant) สรุปได้ว่า จริยศาสตร์ของค้านต์เริ่มต้นจากความคิดเรื่องของการรู้เองทางศีลธรรม (moral intuition) การรู้เองดังกล่าวขึ้นอยู่กับสถานะความเป็นสิ่งที่ใช้เหตุผล (rational being) ของมนุษย์ สมรรถภาพในการรับรู้ของมนุษย์สามารถถูกพูดถึงใน ๒ อย่าง นั่นคือ เหตุผลบริสุทธิ์ และเหตุผลปฏิบัติสำหรับการพยายามเข้าใจสิ่งที่อยู่นอกเหนือประสาทสัมผัส นั่นคือ ความพยายามเข้าใจต่อศีลธรรม จริยศาสตร์เกี่ยวข้องกับการการพูดถึงความดี ปัญหาประการหนึ่งคือ การกระทำที่ดี หมายถึง การกระทำที่เกิดจากเจตจำนงที่ดี การกระทำที่เกิดจากเจตจำนงที่กำหนดผ่านความคิดเรื่องเสรีภาพแต่สำหรับค้านต์ การกระทำที่ดีในแง่ศีลธรรมคือ การกระทำที่เกิดจากเจตจำนงที่ดี แต่เจตจำนงที่ดีของค้านต์ไม่ได้หมายถึงการ “หวังดี” หรือ “ปรารถนาดี” หากแต่คือการทำตามหน้าที่ในฐานะของสิ่งที่สามารถไปเหตุผลได้เจตจำนงที่ดีของค้านต์ จริยศาสตร์ของค้านต์จึงเกิดขึ้นบนพื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์ ที่เป็นสิ่งที่มีเหตุผลเมื่อมนุษย์มีเหตุผลและแตกต่างจากสัตว์อื่น มนุษย์จึงจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมเพราะศีลธรรมของมนุษย์คือหน้าที่ที่เกิดจากความรับผิดชอบในฐานะสิ่งที่มีเหตุผลนั่นเอง จริยศาสตร์ของค้านต์จึงสอดคล้องกับการเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ ในสมัยของค้านต์กล่าวคือ จริยศาสตร์กลายเป็น

เรื่องพหุนิยม และชีวิตมนุษย์และการกระทำต่าง ๆ เริ่มต้นขึ้นจากความเป็นมนุษย์ของตนเองทั้งสิ้น โดยค่าน้ำหนักจะเน้นย้ำหลัก ๓ ประการ

- ๑) การกระทำต้องเกิดจากพันธกรณีเพื่อที่จะได้มีค่าทางศีลธรรม จริยธรรม
- ๒) คุณค่าทางศีลธรรม จริยธรรมของการกระทำขึ้นอยู่กับคตินิยมที่ได้ทำมากกว่าความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมาย
- ๓) พันธกรณีเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการกระทำโดยให้ความเคารพต่อกฎระเบียบหรือกฎหมาย

การกระทำที่มีคุณค่าทางจริยธรรม ถ้าเป็นการกระทำตามหน้าที่ การกระทำย่อมถูกต้องตามจริยธรรม คตินิยมของการกระทำเป็นสากลจากคำกล่าวข้างต้น การกระทำที่คิดว่าการกระทำที่ดีและถูกต้องตามหลักจริยธรรม การกระทำมี ๒ ชนิด คือ คุณลักษณะอันเป็นสิ่งภายนอกของการกระทำ และผลการกระทำตามทัศนคติของค่าน้ำหนักเหมือนกัน เพราะทั้งสองประการจะมีลักษณะประนีประนอมกับหน้าที่ ในความหมายที่ว่าพฤติกรรมภายนอกของคนที่ประนีประนอมต่อความต้องการทำตามหน้าที่ กล่าวคือ ทุกคนต้องยอมรับว่าการกระทำที่ปรากฏในชีวิตจริง ๆ ย่อมจะดีกว่าการกระทำที่อยู่ในรูปตัวอย่างเงื่อนไขหรือสมมุติฐานและการกระทำจากชีวิตจริงนั้น เป็นการกระทำที่เกิดมาจากเหตุผลที่ถูกต้อง

ค่าน้ำหนักกล่าวว่าลักษณะภายในที่สำคัญคือว่า การกระทำจะมีคุณค่าทางจริยธรรม จะขึ้นอยู่กับเหตุผลที่ได้ทำสิ่งนั้น นอกจากนั้นการกระทำจะต้องมุ่งไปที่การกระทำเพื่อหน้าที่ด้วย กล่าวคือ ทำสิ่งใดออกมาอย่างถูกต้องด้วยความสำนึกในหน้าที่และเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำ แต่มิใช่ทำด้วยมีเหตุจูงใจที่จะสนองตอบต่อตนเอง แต่การกระทำที่ห่างไปเพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่จะต้องทำจึงถือว่าเป็นการกระทำตามหน้าที่

๒) แนวคิด และทฤษฎีปรัชญาประโยชน์นิยม

ทฤษฎีเรื่องเกณฑ์พื้นฐานที่ใช้ตัดสินการกระทำว่าควรหรือไม่ควรมีหลายทฤษฎี จะยกตัวอย่างเพียงทฤษฎีหนึ่ง ชื่อทฤษฎีประโยชน์นิยม ซึ่งเสนอว่า เกณฑ์ที่ใช้ตัดสินคือปริมาณความสุข เมื่อเราต้องเลือกระหว่างการกระทำสองอย่าง วิธีเลือกก็คือ พิจารณาว่าการกระทำแต่ละอย่างจะนำไปสู่ผลอะไรบ้าง ผลที่เกิดขึ้นนำความสุขมาให้จำนวนมากเท่าไร ความสุขนี้ต้องไม่ใช่แค่ความสุขของตนเองเท่านั้น ต้องเป็นความสุขของมนุษย์โดยรวมกล่าวเช่นนี้ ตามหลักปรัชญาจะต้องมีเหตุผลมาสนับสนุน เหตุผลของพวกปรัชญาประโยชน์นิยมมีดังต่อไปนี้มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม เมื่อทำอะไรย่อมมุ่งหาความสุข หลบเลี่ยงความทุกข์ (เช่นศาสนาพุทธก็สอนวิธีหลีกเลี่ยงทุกข์ให้กับเรา) ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเป็นธรรมชาติของมนุษย์ พิสูจน์ได้จากพฤติกรรมของมนุษย์ มีใครบ้างหรือไม่ที่ต้องการความทุกข์ แม้แต่คนที่ฆ่าตัวตาย ทำไปก็เพื่อหนีความทุกข์ เหตุใดมนุษย์จึงเป็นเช่นนี้ อาจมีผู้

ต้องการคำอธิบาย แต่ไม่ว่าคำอธิบายจะเป็นเช่นไร ก็ไม่ได้เปลี่ยนข้อเท็จจริงนี้ และจากความจริงนี้สรุปได้ว่าความสุขเป็นสิ่งเดียวที่มีค่าสำหรับมนุษย์ ถ้าใครก็ตามเรียกร้องว่ามนุษย์ควรแสวงหาสิ่งอื่นที่ไม่ใช่ความสุข ก็เป็นการเรียกร้องที่ไร้เหตุผล เพราะขัดต่อธรรมชาติของมนุษย์ เป็นการเรียกร้องในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ การเรียกร้องให้ผู้หนึ่งกระทำการสิ่งหนึ่งจะมีเหตุผลก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นอยู่ในขอบเขตความสามารถของบุคคลนั้น ในเมื่อมนุษย์ไม่สามารถปรารถนาสิ่งอื่นนอกจากความสุข เราก็ไม่ควรเรียกร้องให้มนุษย์แสวงหาสิ่งอื่น และในเมื่อเราให้ค่ากับสิ่งที่เราปรารถนา และความสุขเป็นสิ่งเดียวที่เราปรารถนา ย่อมสรุปได้ว่าความสุขเป็นสิ่งเดียวที่มีค่าสำหรับมนุษย์

ทฤษฎีประโยชน์นิยมในภาษาอังกฤษเรียกว่า Utilitarianism มาจากคำ utility ซึ่งหมายถึงประโยชน์ กล่าวคือมนุษย์กระทำการต่างๆ ก็โดยมุ่งจะได้ประโยชน์หรือความสุข ภาษาไทยจึงแปลว่าประโยชน์นิยมสิ่งที่จะต้องระวังก็คือ ประโยชน์นิยมมิได้บอกให้เห็นแก่ความสุขของคนส่วนใหญ่ คนส่วนน้อยต้องเสียสละ การทำให้เกิดความสุขแก่คนส่วนใหญ่ไม่จำเป็นจะต้องทำให้เกิดความสุขจำนวนมากว่า เช่นสมมติว่าคนส่วนใหญ่ต้องการต้องการให้ทางเท้าปราศจากคนขายของซึ่งดูไม่เป็นระเบียบ แต่ความต้องการนี้ก็ไม่แรงนัก ถึงไม่ได้อย่างที่ต้องการก็ไม่ได้เกิดทุกข์มากนัก คนจำนวนน้อยต้องการให้ขายของบนบาทวิถีได้ และมีความต้องการอย่างมาก เพราะยากจนและต้องอาศัยที่ขายของที่ไม่ต้องเสียค่าเช่า มิฉะนั้นก็หมดทางทำมาหากิน ปริมาณความทุกข์ของคนส่วนน้อยที่จะเกิดขึ้นมีมากกว่าปริมาณความสุขที่คนส่วนใหญ่ได้จากการมีบาทวิถีที่เป็นระเบียบ หลักประโยชน์นิยมก็จะเรียกร้องให้มีการขายของบนบาทวิถีที่ดูน่าเชื่อถือ เพราะสอดคล้องกับสามัญสำนึกของคนจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาล มักจะใช้วิธีคำนวณประโยชน์สุขเช่นนี้ หรือแม้แต่ในการตัดสินใจของบุคคล คนที่มีศีลธรรมย่อมเลือกการกระทำที่ไม่เห็นแก่ตัว แต่คำนึงถึงความสุขของผู้อื่นด้วย กระนั้นก็ดี ทฤษฎีนี้มีได้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ผู้ที่ไม่เห็นด้วยวิจารณ์ทฤษฎีนี้จากหลายแง่มุม เช่นมีผู้วิจารณ์ว่า ไม่เป็นความจริงที่ความสุขเป็นสิ่งเดียวที่มนุษย์แสวงหา มนุษย์บางคนแสวงหาความรู้ คุณธรรม ฯลฯ โดยไม่สนใจความสุข และมีผู้วิจารณ์ว่าถ้านำทฤษฎีนี้ไปเป็นเกณฑ์ จะนำไปสู่การเลือกการกระทำที่ชั่วร้าย ตัวอย่างเช่น สมมติว่าในตำบลเล็กๆ แห่งหนึ่ง เกิดฆาตกรรมเหตุโหดขึ้น ตำรวจจับผู้ต้องสงสัยได้คนหนึ่ง ซึ่งเคยได้รับโทษพยายามฆ่าคนตายมาก่อน ชาวบ้านก็เชื่อว่าคนนี้เป็นผู้ก่อคดีฆาตกรรมโหดครั้งนี้ และมาชุมนุมกันหน้าสถานีตำรวจจะเอาตัวไปประหารทันที ตำรวจรู้ดีว่าหลักฐานที่มียังอ่อนอยู่ แต่ประชาชนเริ่มหมดความอดทน ไม่ยอมฟังเสียงทักท้วงของตำรวจ และพร้อมที่จะก่อจลาจล ตำรวจเห็นว่าถ้าขัดขึ้น ก็จะเกิดจลาจลสถานีอาจถูกเผา จะมีผู้บาดเจ็บล้มตาย จึงมอบผู้ต้องหาให้ประชาชนประหารทันที เพราะเห็นว่ามีคนเสียชีวิตคนเดียวดีกว่ามีคนตายมากกว่าหนึ่งคน และทรัพย์สินเสียหายย่อยยับ ผู้วิจารณ์ประโยชน์นิยมกล่าวว่า การตัดสินใจเช่นนี้สอดคล้องกับหลักประโยชน์นิยม แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีนี้นำไปสู่การ

กระทำบางอย่างที่สามัญสำนึกของเราตัดสินว่าผิดอย่างไม่มีข้อสงสัย ทฤษฎีที่เรียกร่องให้กระทำในสิ่งที่ชั่วร้ายย่อมเป็นทฤษฎีจริยธรรมไม่ได้

๓) แนวคิดและทฤษฎีทางพุทธจริยศาสตร์

พุทธจริยศาสตร์เป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

๑. พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น บัญญัติไว้เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม หลักธรรมคือ สีล ๕ ธรรม ๕ ทิศ ๖ เป็นต้น

๒. พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง บัญญัติไว้เพื่อให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติอบรมขัดเกลาตนเองให้มีคุณธรรมสูงขึ้น หลักธรรม คือ สีล ๕ กุศลกรรมบถ ๑๐

๓. พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง เป็นจริยศาสตร์เพื่อพัฒนาตนเป็นอริยบุคคล หลักธรรมคือ มรรค ๘

๕.๑.๒ สภาพการประกอบธุรกิจโรงแรม จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา การพูดคุย การซักถาม การสะท้อนปัญหาการประกอบธุรกิจโรงแรม ผู้วิจัยได้ทำการประชุมย่อยและสัมภาษณ์เชิงลึกของทั้ง ๓ กลุ่ม เพื่อสรุปในการหาสาเหตุของปัญหาการประกอบธุรกิจโรงแรมในปัจจุบัน โดยจะใช้ทฤษฎีแผนผังก้างปลาค้นหาสาเหตุของปัญหาผ่านการระดมสมอง โดยใช้หลักการ ๔ M ๑ E มาจาก M ๑ Man คน หรือพนักงาน M ๒ Machine เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ M ๓ Material วัสดุดิบหรืออะไหล่ อุปกรณ์ M ๔ Method กระบวนการทำงาน E Environment สถานที่ บรรยากาศในการทำงานจากคำถามการวิจัยโดยสมาชิกกลุ่มได้มีการพูดคุย การซักถาม การสะท้อนปัญหาอีตหลัก ๓ ค. “คิด ค้น คุย” เน้นที่กระบวนการตั้งคำถามและการใคร่ครวญ (สะท้อนความคิดและการฟัง) เน้นคำถามที่ถูกต้องมากกว่าคำตอบที่ถูกต้อง เน้นสิ่งที่คนไม่รู้ เท่ากับสิ่งที่ตนรู้ กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติแก้ปัญหาด้วยการถามคำถามเป็นสิ่งแรก เพื่อให้เห็นลักษณะอย่างชัดเจนของปัญหา และจึงสะท้อนความคิดหรือไตร่ตรอง มีปัญหาที่สมาชิกกลุ่มได้สะท้อนปัญหาจากการระดมสมองเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหา ได้ดังนี้

๑. ปัญหาด้านการบริการ แบ่งเป็น ดังนี้

๑) พนักงานขาดประสิทธิภาพในการทำงาน เนื่องจากขาดการฝึกฝน ไม่เรียนรู้สิ่งใหม่ ไม่มีความรู้ความชำนาญในงาน

๒) ได้คนเข้ามาทำงานไม่ตรงตามสายงาน

๓) พนักงานมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก เนื่องจากขาดความสามัคคี ขัดผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

๔) พนักงานใช้โปรแกรมสำเร็จรูปไม่เป็น/จบมาไม่ตรงสาขา ไม่มีความรู้ความชำนาญ ไม่เรียนรู้สิ่งใหม่

๕) พนักงานขาดการเอาใจใส่ในการให้บริการเนื่องจากเล่นโทรศัพท์ คุยโทรศัพท์ส่วนตัว ดูหนัง online ซีรีส์ ควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้

๖) พุดจาไม่เพราะ เหนื่อยจากการทำงานเยอะเกินไป ทะเลาะกับเพื่อนร่วมงาน

๗) พนักงานแบ่งพรรคแบ่งพวก/ขาดความสามัคคี ขัดผลประโยชน์

๘) พนักงานพุดจาไปไม่เพราะ/งานเยอะ ควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้

๙) ห้องพักไม่สะอาด/พนักงานไม่ใส่ใจทำความสะอาด

๑๐) พนักงานขาดความซื่อสัตย์ ขโมยของที่ลูกค้าลืมไว้ เกิดความโลภ

๒. ปัญหาด้านการตลาด มีดังนี้

๑) ไม่ทำการตลาดเชิงรุก

๒) ป้ายทางเข้าออกไม่ชัดเจน

๓) ไม่มีจองแบบ online

๔) ไม่มีพนักงานรับผิดชอบด้านการตลาดที่ชัดเจน

๕.๑.๓ การสังเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม ผลการวิจัยพบว่า

๑) การสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ของ อิมมานูเอล คานต์ (Immanuel Kant) ในทฤษฎีของคานต์ การทำธุรกิจต้องดำเนินไปตามหลักจริยธรรม แต่ในหน้าที่การของการทำธุรกิจคือการแสวงหาผลกำไร ในหลักการของคานต์คือการแสวงหากำไรตามหลักของศีลธรรมสากลคือ ตามหลักของธุรกิจที่มีจริยธรรม

ด้านงานบริการลูกค้า ผู้ให้บริการจะต้องไม่เอาเปรียบลูกค้า มีคุณภาพในการให้บริการ มีเจตนาที่ดีในการให้บริการเพื่อให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ

ด้านการตลาด ในเรื่องของการโฆษณาออกทางสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางโทรทัศน์ หรือ อินเทอร์เน็ต แผ่นพับ โปรชัวร์ รูปภาพต่าง ๆ ควรเป็นภาพที่เป็นจริง ไม่แต่งรูปภาพเกินความเป็นจริง เพื่อไม่ให้ผู้ที่มาใช้บริการเกิดความไม่พึงพอใจเมื่อมาถึงสถานที่จริง

๒) การสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์ของปรัชญาประโยชน์นิยม

ธุรกิจที่ประกอบด้วยจริยธรรม ย่อมเป็นที่ยอมรับ ได้รับความเชื่อถือ ได้รับความไว้วางใจ มีความได้เปรียบในเชิงธุรกิจและมีแนวโน้มที่จะรุ่งโรจน์ จริยธรรมจึงเป็นหนทางแห่งความสำเร็จที่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจ หากจะประเมินประโยชน์ของจริยธรรมต่อองค์กรธุรกิจแล้ว จริยธรรมก่อให้เกิด

ภาพลักษณ์ที่ดี (Good Image) ซึ่งภาพลักษณ์ที่ดีมีผลต่อตำแหน่งทางการค้าขององค์กร (Positioning) และมีผลต่อความภักดีที่ผู้บริโภคมีต่อสินค้าและบริการ และภาพลักษณ์ทางการค้าที่ดีมีผลโดยตรงต่อการกำหนดราคา (Pricing) และความภักดีต่อสินค้าและบริการมีผลโดยตรงต่อยอดขาย (Sales Volume) ซึ่งราคาขายและยอดขายมีผลโดยตรงต่อกำไร ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าจริยธรรมทางธุรกิจคือที่มาแห่งรายได้และความร่ำรวย

จริยธรรมก่อให้เกิดความเชื่อถือ (Credit) โดยธรรมชาติความเชื่อถือเกิดจากความซื่อสัตย์ ดังนั้น คนที่มีจริยธรรมและมีความซื่อสัตย์ย่อมได้รับความเชื่อถือ และความเชื่อถือ คือ ที่มาของเครดิตทางการค้า ซึ่งเป็นปัจจัยได้เปรียบในเชิงแข่งขันทั้งด้านการลงทุนและการตลาด จริยธรรมก่อให้เกิดการทุ่มเท (Devotion) ของคนทำงาน เพราะมีความรัก ความศรัทธา มีความภูมิใจในองค์กรของตน อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพอันทรงคุณภาพ (Qualitative Efficiency) การผลิตที่เต็มกำลัง (Full Capacity) องค์กรธุรกิจที่มีน้ำใจ มีจริยธรรม ปฏิบัติต่อพนักงานทุกคนอย่างยุติธรรม มีมนุษยธรรม และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ย่อมเป็นที่รัก ที่ผูกพันของพนักงาน พนักงานย่อมทุ่มเทความสามารถทั้งร่างกาย แรงใจ และความคิดให้แก่องค์กร อย่างเต็มที่ในทุกๆ งานนำมาซึ่งผลงานที่ดี มีปริมาณคุณภาพและบริการที่สมบูรณ์ และก่อให้เกิดการทำงานอย่างมีความสุข เมื่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ถือหุ้น ผู้ร่วมงานในองค์กร คู่ค้า ผู้บริโภค รัฐบาล และสังคม ต่างมีจริยธรรมที่ดีต่อกัน ย่อมเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดี ทุกฝ่ายจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสบายใจและไม่มีปัญหาบาดหมางใจกันเกิดขึ้น ดังนั้นการทำงานอย่างมีจริยธรรมต่อตนเองและต่อผู้อื่น จึงเป็นชีวิตการทำงานที่มีความสุข และหากมีการนำหลักการทฤษฎีจริยศาสตร์ธุรกิจกับทฤษฎีประโยชน์นิยม มาประยุกต์ใช้ในวิธีที่เหมาะสมแล้วยิ่งก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจมากขึ้น

แนวคิดทางจริยศาสตร์ตามแนวทางของประโยชน์นิยมจะเห็นว่าผู้ที่ประกอบการทางธุรกิจนั้นมีพันธะกับความสุภาพและความทุกข์เพราะการกระทำของมนุษย์ทุกอย่างเป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขและหลีกเลี่ยงความทุกข์ ลักษณะของธุรกิจแนวคิดนี้จะเป็นการมุ่งจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้เป็นสินค้าให้เกิดประโยชน์แก่การดำรงชีวิตของมนุษย์มากที่สุด สำหรับหลักการแห่งประโยชน์มิได้เป็นหลักการที่ใช้แข่งขันกับหลักการอื่นๆ เนื่องจากพิจารณาเชิงประโยชน์นิยมมาเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับการกระทำการตัดสินใจทางศีลธรรม หลักการแห่งประโยชน์เป็นหลักการที่ทำให้หลักการอื่นสมเหตุสมผลกิจกรรมทางธุรกิจเป็นการสร้างพันธะของมนุษย์ที่มีต่อความสุข ซึ่งแนวคิดพื้นฐานแห่งการประกอบกิจการทางธุรกิจที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดประโยชน์นิยม ที่แสดงลักษณะอันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานทางเศรษฐกิจไว้ ๔ ประการ ได้แก่

๑. ราคาและปริมาณสินค้าที่นำสู่ประโยชน์สูงสุด และนี่เป็นจุดหมายประการแรกที่ทำให้บุคคลทำธุรกิจ

๒. トラバได้ที่ประชาชนทุกขียากศีลธรรมในมโนธรรมของเขาย่อมลดน้อยลง แต่เมื่อใดก็ตามที่ความเป็นอยู่ของเขาสุขสบาย ระดับศีลธรรมในจิตใจของเขาจะดีขึ้น นั่นหมายถึงมนุษย์ต้องการสวัสดิการในการดำเนินชีวิต มนุษย์ทุกคนต้องการความปลอดภัยโดยปราศจากการเสี่ยงไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตหรือการดำเนินธุรกิจ ซึ่งเป็นที่มาของการสร้างสวัสดิการให้แก่พนักงานเอง และยังสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้ประกอบการตลอดจนประชากรที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้นๆ ด้วย

๓. การสะสมทุน เกิดจากการเลื่อนการใช้ทุนไปในวันข้างหน้า เพราะมนุษย์ต้องการสะสมทุนเพื่อใช้เป็นปัจจัยในการผลิต ทำให้การผลิตมากและมีกำไร ประกอบกับการทุ่มเทแรงงานโดยใช้ทุนที่สะสมเพิ่มยิ่งทำให้ผลิตได้เพิ่มขึ้น การทำงานถือเป็นการลงทุนที่คนงานต้องได้ค่าจ้างเป็นการทดแทน จึงเป็นการเลื่อนความสุขสนุกสนานของคนงานไปวันข้างหน้า การยอมทนรับความเจ็บปวดเพื่อค่าจ้างจึงเป็นคล้ายกำไรของการชะลอความสุขไปข้างหน้า

๔. มนุษย์ต้องการแบ่งกำไรแก่กันและกัน ผลประโยชน์ตอบแทนอันพึงได้รับจากการผลิตก็คือปัจจัยการผลิตไม่ว่าจะเป็นค่าเช่าอันเป็นผลประโยชน์ตอบแทน แก่เจ้าของกิจการจากผู้เช่าเป็นปัจจัยเบื้องต้นของการผลิต และการแบ่งผลกำไรเป็นรายได้ให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการในรูปแบบต่างๆ เช่น เจ้าของกิจการได้กำไรสุทธิ พนักงานได้ค่าตอบแทนในการทำงานเพิ่มขึ้นเมื่อกิจการมีกำไรมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ต้องได้รับการจัดสรรอย่างเป็นธรรมเสมือนเป็นการเฉลี่ยความสุขของปัจเจกบุคคลไปสู่ความสุขของสังคมด้วย

แนวคิดเช่นนี้ถือเป็นแนวคิดทางธุรกิจตามแนวทางของประโยชน์นิยม ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวคิดของประโยชน์นิยมเป็นการกำหนดกรอบของธุรกิจให้มีความสัมพันธ์กับหลักมสุขต้องนำสู่การกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด พึงพอใจสูงสุดแก่คนจำนวนมากที่สุด

๓) การสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์ของพุทธจริยศาสตร์

พุทธจริยศาสตร์เป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตอยู่หลายข้อหลายลักษณะซึ่งแล้วแต่ว่าบุคคลใดจะนำไปปรับใช้ในลักษณะใด ดังนั้นการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน ย่อมมีวิธีคิด วิธีทำงานเหมือนชาวพุทธในที่อื่นๆ คือนิยมนำเอาหลักพุทธจริยศาสตร์มาปรับใช้ให้เหมาะสมทั้งแก่ตนเองและที่ทำงานก็เพราะว่าคนหมู่มาก ถ้าขาดหลักปฏิบัติที่อยู่ร่วมกันแล้ว ย่อมจะเกิดปัญหาต่างๆตามมามากมาย เช่น ความขัดแย้งซึ่งกันและกัน ความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม เป็นต้น ล้วนเป็นเรื่องน่าห่วงมากในปัจจุบัน แต่ปัญหาที่ใกล้ตัวและรุนแรงมากที่สุดในชีวิตประจำวันก็คือ ปัญหาเศรษฐกิจ ก็เพราะว่าถ้าบุคคลมีเศรษฐกิจดี มีเงินทองใช้สอย ไม่เป็นหนี้ ไม่

เล่นการพนัน มีอาชีพการทำงานเป็นประจำที่สม่ำเสมอที่เป็นอาชีพสุจริต มีหลักธรรมประจำใจแล้ว ย่อมทำประโยชน์ทั้งให้กับตนเอง และสังคมโดยรวม

๕.๒ การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม ได้พบเห็นประเด็นที่น่าสนใจ จึงได้นำประเด็นเหล่านั้นมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ การประกอบธุรกิจประเภทต่างๆ มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ บุคคล สถานที่ การบริหารจัดการ และการให้บริการ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือผลกำไรฯ ถือว่าเป็นดัชนีตัวชี้วัดถึงความสำเร็จในการประกอบธุรกิจทุกประเภท แม้ว่าในทฤษฎีของค่าน้ำ การทำธุรกิจต้องดำเนินไปตามหลักจริยธรรม แต่ในหน้าที่การของการทำธุรกิจคือการแสวงหาผลกำไร ในหลักการของค่าน้ำคือการแสวงหากำไรตามหลักของศีลธรรมสากล คือ ตามหลักของธุรกิจที่มีจริยธรรม แม้ว่าปรัชญากลุ่มประโยชน์นิยมจะให้เหตุผลว่า ธุรกิจที่ประกอบด้วยจริยธรรม ย่อมเป็นที่ยอมรับ ได้รับความเชื่อถือ ได้รับโอกาส มีความได้เปรียบในเชิงธุรกิจและมีแนวโน้มที่จะรุ่งโรจน์ จริยธรรมจึงเป็นหนทางแห่งความสำเร็จที่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจ หากจะประเมินประโยชน์ของจริยธรรมต่อองค์กรธุรกิจแล้ว จริยธรรมก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี (Good Image) และพุทธจริยศาสตร์ได้ให้เหตุผลในการประกอบธุรกิจว่า ต้องเป็นเพื่อประโยชน์ตนโดยไม่เบียดเบียนคนอื่นมีความพอประมาณเป็นที่ตั้งและอยู่บนพื้นฐานแห่งศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ **พรณพ พุกกะพันธ์** ที่ได้ศึกษาเรื่อง จริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics) สรุปได้ว่า มาตรฐานการผลิตสินค้าบริการเพื่อผลตอบแทนตามคุณค่าการลงทุน โดยเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายกล่าวคือทั้งเจ้าของกิจการผู้บริหารผู้ร่วมงานผู้บริโภคผู้รับบริการรัฐบาลสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจร่วมกันจริยธรรมทางธุรกิจมิได้หมายเฉพาะความชอบธรรมของตัวธุรกิจเท่านั้นแต่หมายรวมถึงกลไกในการจัดการกับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่นคนทุนทรัพยากรเทคโนโลยีสังคม ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดของธุรกิจเองเมื่อกล่าวถึงจริยธรรมทางธุรกิจมีศัพท์อีกคำหนึ่งที่มีความหมายเช่นเดียวกันใช้ควบคู่หรือใช้แทนกันได้นั้นคือคำว่าจรรยาบรรณจริยธรรมเมื่อนำไปใช้กับกลุ่มวิชาชีพจะเรียกว่า “จรรยาบรรณ” ในวิชาชีพธุรกิจจะมีความนิยมใช้ทั้งจริยธรรมทางธุรกิจและจรรยาบรรณนักธุรกิจ^๑

^๑ พรณพ พุกกะพันธ์, **จริยธรรมทางธุรกิจ**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์, ๒๕๕๐), หน้า ๖๗.

๕.๒.๒ สภาพปัญหาในการประกอบธุรกิจโรงแรม ที่ผู้ประกอบการพบปัญหาคล้ายๆกัน คือพนักงานขาดประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ลูกค้า ที่สำคัญพนักงานมีการเข้าออกบ่อย และมีการทะเลาะกับเพื่อนร่วมงาน รวมการจบการศึกษาที่ไม่ตรงกับหน้าที่การงานที่รับผิดชอบเป็นต้น สาเหตุดังกล่าวนี้ได้สร้างปัญหาแก่การประกอบธุรกิจโรงแรมอย่างมาก ในการประกอบธุรกิจทุกอย่าง บุคลากรภายในองค์กรเป็นผู้มีส่วนสำคัญต่อการบริหารงานอย่างมากจึงต้องมีการสร้างสำนึกให้บุคลากรในองค์กรทั้งหมดมีความรู้สึกรักองค์กรมีความรู้สึกในความเป็นเจ้าของกิจการร่วมกับเจ้าของกิจการจริงๆ ถ้าทุกคนในองค์กรมีความรู้สึก(ร่วม)ในความเป็นเจ้าของปัญหาต่างๆก็จะไม่เกิด ซึ่งสอดคล้องกับ **เยาวพา นพศรี** ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง จรรยาบรรณของนักรบและพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย ผลการวิจัยพบว่า มีข้อความที่ไม่ควรกำหนดเป็นจรรยาบรรณ ๗ ข้อ โดยนักรบและพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษยปฏิบัติตามจรรยาบรรณในระดับมากที่สุดทุกข้อ ส่วนผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องเกี่ยวกับจรรยาบรรณของนักรบและพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย ๑๒ ข้อ จากจำนวน ๕๑ ข้อ ผู้วิจัยได้นำเสนอจรรยาบรรณของนักรบและพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย ๑๒ ข้อ ได้แก่ ๑) ความเป็นธรรมและวางตัวเป็นกลาง ๒) มีความสุภาพและประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีควรแก่การยกย่อง เชื้อถือศรัทธา ๓) มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อปรารถนาให้ผู้อื่นดีขึ้น ๔) ไม่เปิดเผยความลับที่สร้างความเสียหายแก่ผู้เข้ารับการอบรมเพื่อนร่วมงานและองค์กร ๕) พัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการเทคโนโลยีเศรษฐกิจสังคมและการเมืองอยู่เสมอ ๖) ประสานงานกับผู้ร่วมอาชีพเพื่อเผยแพร่หรือแลกเปลี่ยนความรู้เทคนิคหรือกระบวนการใหม่เพื่อให้การอบรมและพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษยมีความเจริญก้าวหน้า ๗) ไม่ปกปิดหรือบิดเบือนข้อเท็จจริงในข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่อาจส่งผลต่อการอบรมและพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย ๘) ตรงต่อเวลาและใช้เวลาขององค์กรให้เป็นประโยชน์ต่อองค์กรอย่างเต็มที่ ๙) มีความรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตไม่แสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ๑๐) มีความจงรักภักดีเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรโดยปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กรรวมทั้งคำนึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรหรือส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ของตนเอง ๑๑) มีใจรักศรัทธาและภาคภูมิใจในทัศนคติที่ดีและมีอุดมการณ์ในวิชาการอบรมและพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย ๑๒) ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบแห่งคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามรวมทั้งปลูกฝังส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติตามกำลังความสามารถและโอกาสเอื้ออำนวย^๒ และสอดคล้องกับ **ปนัดดา บุญวิวัฒน์** ที่ได้ทำวิจัยเรื่องปัญหาจริยธรรมของธุรกิจการขายตรงกรณีศึกษาทัศนคติของผู้บริหารและผู้บริโภค ผลการวิจัยพบ ปัญหา ๑๐

^๒ เยาวพา นพศรี, “การนำเสนอจรรยาบรรณของนักรบและพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย”, **วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), บทคัดย่อ.

ข้อ คือ ๑) การขายตัดราคา ๒) การพูดเกินความจริงถึงประสิทธิภาพของสินค้า ๓) การขายหรือตั้งแสดงสินค้าในร้านค้าปลีก ๔) การกักตุนสินค้า ๕) การสร้างความกดดันในการขายสินค้า ๖) ปัญหาคุณภาพของสินค้าที่นำมาขายตรง ๗) ปัญหาผู้ประกอบการแสวงหาผลประโยชน์จากประชาชน ๘) ปัญหาประชาชนสมยอมโดยหวังผลประโยชน์ ๙) ปัญหาพนักงานขายแสวงหาผลประโยชน์จากการหาสมาชิก ๑๐) ปัญหาการอวดอ้างรายได้ของบริษัทเกินความจริงข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาจริยธรรมของธุรกิจขายตรงที่ดีที่สุดคือผู้ที่เกี่ยวข้องในธุรกิจนี้ควรตระหนักถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นต่อธุรกิจและต่อสังคมไม่ควรนึกถึงผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลักโดยไม่คำนึงผลเสียที่เกิดขึ้นในอนาคต^๓

๕.๒.๓ การนำหลักจริยศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการประกอบธุรกิจก่อให้เกิดความเชื่อถือ (Credit) โดยธรรมชาติความเชื่อถือเกิดจากความซื่อสัตย์ คนที่มีจริยธรรมและมีความซื่อสัตย์ย่อมได้รับความเชื่อถือ และความเชื่อถือ คือที่มาของเครดิตทางการค้า เป็นปัจจัยที่ได้เปรียบในเชิงแข่งขัน ทั้งด้านการลงทุนและการตลาด จริยธรรมก่อให้เกิดการทุ่มเทของคนทำงาน เพราะมีความรัก ความศรัทธา มีความภูมิใจในองค์กรของตน จะนำมาซึ่งประสิทธิภาพอันทรงคุณภาพ องค์กรธุรกิจที่มีน้ำใจ มีจริยธรรมต่อพนักงานทุกคนอย่างยุติธรรม มีมนุษยธรรม และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ย่อมเป็นที่รัก ที่ผูกพันของพนักงาน พนักงานย่อมทุ่มเทความสามารถทั้งร่างกาย แรงใจ นำมาซึ่งผลงานที่ดีมีคุณภาพ และก่อให้เกิดความสุขในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ **พงษ์จันทร์ โอสายไทย** ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสัมมาอาชีวะในพุทธปรัชญา” ผลการวิจัยพบว่า หลักสัมมาอาชีวะในพุทธปรัชญานั้น คือการเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบการไม่โกงหรือหลอกลวง การไม่ประจบสอพลอ การไม่บีบบังคับ เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการและสัมมาอาชีวะของคุณค่า ได้แก่การแสวงหารายได้โดยวิธีไม่ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม ให้ประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งได้แก่การเปิดโอกาส ในการพัฒนาชีวิตของตนให้เจริญงอกงามขึ้นในด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ตลอดจนไม่ผิดจารีตประเพณี ซึ่งเป็นอาชีพที่วิญญูชนสรรเสริญ^๔ และสอดคล้องกับ **คำพอง งามภักดิ์** ที่ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดประโยชน์นิยมกับแนวคิดพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง ๒ แนวคิดมี

^๓ ปนัดดา บุญวิวัฒน์, “ปัญหาจริยธรรมของธุรกิจการขายตรงกรณีศึกษาทัศนคติของผู้บริหารพนักงานขายและผู้บริโภค”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

^๔ พงษ์จันทร์ โอสายไทย, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสัมมาอาชีวะในพุทธปรัชญา”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

ทัศนคติว่าจริยธรรมทางธุรกิจเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินการทางธุรกิจให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคตลอดทั้งต้องเกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวมในเรื่องการรักษา สภาพแวดล้อมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดองค์กรธุรกิจควรมีส่วน ในการให้บริการในการเสริมสร้างความรู้และสาธารณสุขเพื่อให้ทุกคนได้รับความสุขในการดำเนิน ชีวิตกล่าวได้ว่าแนวคิดทั้งสองต่างเน้นที่ความเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่กันและกัน^๕

๕.๓ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์ทฤษฎีจริยศาสตร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจ โรงแรม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ควรมีการส่งเสริมให้สถานประกอบการเกี่ยวกับธุรกิจโรงแรม มีส่วนร่วมในการทำงาน ร่วมกันด้วยการสร้างเครือข่ายในระบบพหุภาคี
๒. ควรมีการส่งเสริมให้สถานประกอบการโรงแรมในภาคอีสานได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนโดยการคืนกำไรให้กับชุมชน
๓. ควรมีการสังเคราะห์ปัญหาที่ได้จากผลการวิจัยนี้ไปปรับใช้เป็นต้นแบบในการแก้ไข ปัญหาต่างที่เกิดแก่การบริหารธุรกิจโรงแรม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรจะทำวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เกี่ยวกับการทำความร่วมมือของ บุคลากรในการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน
๒. ควรทำวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เกี่ยวกับการบริหารจัดการ โรงแรมที่พึงประสงค์
๓. ควรทำวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการ วิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับการจัดการธุรกิจโรงแรมในยุคไทยแลนด์ ๔.๐

^๕ คำพอง งามภักดิ์, “จริยธรรมธุรกิจ: ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดประโยชน์นิยมกับแนวคิด พระพุทธศาสนา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓), บทคัดย่อ.

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์

มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรง

พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

..... ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กীরติ บุญเจือ. จริยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๘.

..... ชุดพื้นฐานปรัชญาจริยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๙.

ชินชรรู วิชาเสนา และมุกดา ศรีรงค์. จิตวิทยาสังคมและมนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน

เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๒๖.

งามพิศ สัตย์สงวน. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

๒๕๓๘.

ซัชชัย คุ่มทวีพร. จริยศาสตร์: ทฤษฎีและการวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท

เคล็ดไทย, ๒๕๔๐.

ชัยวัฒน์ อุตพัฒนา. จริยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.

ฐานวุฑโฒภิกขุ. มงคลชีวิตฉบับธรรมทายาท. หนังสืออนุสรณ์งานฌาปนกิจคุณแม่อาเตียง แซ่จิว ๓

มิถุนายน ๒๕๓๓. กรุงเทพมหานคร: ชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ, ๒๕๔๒.

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรม

ไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.

ประเสริฐ แยมกลิ่นฟูง. สถานภาพและบาทบาท. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖.

ปราชญา กล้าผจญ. **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.

ปราชญา กล้าผจญ และคณะ. **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔.

พรนพ พุกกะพันธ์. **จริยธรรมทางธุรกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์, ๒๕๕๐.

พระเทพปริยัติเมธี. **หลักการพัฒนาดน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง, ม.ป.ป.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

_____. **เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๔๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๐.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ. **พุทธวิถี**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๘.

พระเมธีวราภรณ์. **เบญจศีลเบญจธรรมอุดมชีวิตมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นบุญ, ๒๕๕๓.

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ). **ธรรมปริทรรศน์**. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระสิริมังคลาจารย์. **มังคลัตถทีปนีแปล เล่ม ๒**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พีชนี วรกวิน. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๖.

พิทยา สายหู. **กลไกของสังคม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙.

พิทยา บวรวัฒนา. **รัฐประศาสนศาสตร์ ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ. ๑๘๘๗ – ค.ศ. ๑๙๗๐)**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

ไพบูลย์ ช่างเรียน. **สารานุกรมศัพท์ทางสังคม**. กรุงเทพมหานคร: แพรววิทยา, ๒๕๑๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.

_____. **พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๒.

วรภัทร์ ภูเจริญ. **การบริหารวิถีพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: อริยชนจำกัด ๒๕๓๗.

วราคม ทีสุภะ. **สังคมวิทยาสำหรับผู้เริ่มเรียน**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๓๔.

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. **แนวทางการพัฒนาป่าชุมชนในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑.

วิทย์ วิศทเวทย์. **จริยศาสตร์เบื้องต้น: มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๘.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร: อีระฟิล์มและไซเท็กซ์, ๒๕๓๔.

ศุภนิศย์ โชครัตนชัย. **การบริหารการบริการสู่ความเป็นเลิศ**. หนังสือที่ระลึกประจำปี เล่มที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: สถาบันข้าราชการพลเรือน, ๒๕๓๖.

สมคิด บางโม. **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: วิทย์พัฒน์, ๒๕๕๐.

สมชาติ กิจยรรยง. **ยุทธวิธีครองใจลูกค้า**. กรุงเทพมหานคร: เอ็กเปอร์เน็ท, ๒๕๔๓.

สมิต สัจฉกร. **การต้อนรับและบริการที่เป็นเลิศ**. กรุงเทพมหานคร: สายธาร, ๒๕๔๓.

สรรเสริญ อินทร์ตัน. **จริยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวสดดุสิต, ๒๕๕๒.

สายันต์ ไพโรชาญจิตร. **กระบวนการโบราณคดีชุมชน: ผลงานวิชาการเพื่อสังคมดำเนินการพัฒนาชุมชน**. ภาควิชาการพัฒนาชุมชน: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖.

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏและทบวงมหาวิทยาลัย. **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองชุดวิชาการวิจัยชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง, ๒๕๔๖.

สุพัตรา สุภาพ. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

สุพานี สฤกษ์วานิช. **พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่: แนวคิดและทฤษฎี**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙.

โสภิต ภัทรพิพัฒน์. **ธุรกิจโรงแรม**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๓๘.

ไสว มาลาทอง. **การศึกษาจริยธรรม สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครอง และประชาชนผู้สนใจทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒.

อดุลย์ ต้นประยูร. **สังคมวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙.

เอนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อดุลพัฒน์กิจ. **Service Psychology จิตวิทยาบริการ**. กรุงเทพมหานคร: เพรช แอนด์ดีไซน์, ๒๕๔๘.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

กรรณิกา ขวัญอารีย์. “บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์”. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕.

- คำพอง งามภักดิ์. “จริยธรรมธุรกิจ: ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดประโยชน์นิยมกับแนวคิดพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓.
- งามตา สุขประเสริฐ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๒.
- ชพรชัย องค์กรศักดิ์กุล. “มัชฌิมาปฏิปทาเพื่อการสร้างแบรนด์ทางธุรกิจที่ดี”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- ณัฐสุภรณ์ เตียวเพชรภัสกร. “การสังเคราะห์แนวคิดจริยศาสตร์ตะวันตกและพุทธจริยศาสตร์เพื่อกำหนดหลักการสนับสนุนความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร”. **ดุขฎิบัณฑิตพุทธศาสตรดุขฎิบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.
- บุตศรี แผนพุทธา. “การสังเคราะห์หลักมัชฌิมาปฏิปทาในพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อใช้เป็นจริยศาสตร์ธุรกิจ”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุขฎิบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.
- ปนัดดา บุญวิวัฒน์. “ปัญหาจริยธรรมของธุรกิจการขายตรงกรณีศึกษาทัศนคติของผู้บริหารพนักงานขายและผู้บริโภค”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- พงษ์จันทร์ โอสายไทย. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องสัมมาอาชีวะในพุทธปรัชญา”. **วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- พระธานี เขมธมโม (จำปา). “ศึกษาสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- พระมหาพรสวรรค์ กิตติวิโร (จันโปรด). “ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักกุตถกรรมบถ ๑๐ ประการ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- พระมหาสุภา อุโท. “บทบาทพระสงฆ์ในทศวรรษหน้า (๒๕๔๑ - ๒๕๖๐)”. **วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. “การใช้การสร้างตัวชี้วัดเพื่อวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงโดยเปรียบเทียบกับพุทธเศรษฐศาสตร์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

เยาวพา นพศรี. “การนำเสนอจรรยาบรรณของนักอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์”. **วิทยานิพนธ์**

ครุศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร. “พัฒนาการความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในมุมมอง

พระพุทธศาสนา”. **สารนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สุนทรภรณ์ เตชะพะโลกุล. “เศรษฐศาสตร์แนวพุทธกับวิถีการพัฒนาของไทย”. **วิทยานิพนธ์**

ปริญญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔.

สุภาวดี นัมคณิสร์ณ. “ธุรกิจกับพุทธจริยศาสตร์”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร์มหาบัณฑิต**

ภาควิชาปรัชญา. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

เหลือ เอกตะคุ. “บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในทัศนของผู้บริหารโรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์**

มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๗.

(๓) รายงานวิจัย:

นันทวุฒิ พิพัฒน์เสรีธรรม. “การแสวงหากำไรของธุรกิจกับระบบทุนนิยมอุปถัมภ์ในประเทศไทย:

กรณีศึกษากลุ่มธุรกิจตระกูลชินวัตร”. **รายงานการวิจัย**. คณะเศรษฐศาสตร์:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐.

นิพัทธ์เวช สืบแสง. “การพัฒนาชาวเขากับการมีส่วนร่วมของประชาชนการประชุมเรื่องยุทธวิธีการ

ส่งเสริมการเกษตรบนที่สูง”. **รายงานการวิจัย**. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยชาวเขา กรม

ประชาสงเคราะห์, ๒๕๒๖.

สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน และคณะ. “จริยธรรมในการดำเนินธุรกิจของนักธุรกิจในประเทศไทย

เปรียบเทียบกับนักธุรกิจในประเทศสหรัฐอเมริกา”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๑.

(๔) บทความ:

ผ่องใส ศุภจรรยาภิษฐ์. “กระบวนการเรียนการสอนวิชาจรรยาบรรณทางธุรกิจ”. **วารสารทาง**

วิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้า. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑. (มกราคม – เมษายน, ๒๕๔๔): ๑๐.

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

ทฤษฎีจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ของ อิมมานูเอล คานต์ (Immanuel Kant). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://saengtham.wordpress.com/2010/06/16/more-1245> [๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๑],
 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. **พระราชบัญญัติ โรงแรม ๒๕๗๕**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%C349/%C349-20-2547-a0001.pdf> [๑๕ กันยายน ๒๕๖๐].

(๖) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ:

ประพันธ์ สุริหาร. **หลักการบริหาร**. ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑. (อัดสำเนา).
 สมพร เทพสิทธิธา. **การมุ่งไปสู่การปรีชาหาหรือและความร่วมมือระหว่างรัฐประชาสังคมนานาชาติ และศาสนาต่างๆ**. กรุงเทพมหานคร: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, ๒๕๔๗. (อัดสำเนา).
 สมศักดิ์ คงเที่ยง และคณะ. **เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕. (อัดสำเนา).

๒. ภาษาอังกฤษ**(I) Books:**

Fred Feldman. **Introductory Ethics**. London: Prentice-Hall, 1978.
 Garrett M. **Health Care Ethics**. (New York: Baillie Harold W; & Garrett Rosellen. 2004.
 Groomroos. C. **Service Management and Marketing: Managing the Moment of Truth in Service Competition**. Lexington: Lexington Books, 1990.
 Immanuel Kant. **The Moral Law**. translated and analyzed by H.J. Paton. London: Hutchinson, 1969.
International Encyclopedia of Ethics. London: Selem Press, 1995.
 Kotler. Phillip.. **Marketing Management: Analysis planning Implementation and Control**. 8th edition. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice – Hall Inc, 1997.
 Louis P. Pojman. **Ethics: Discovering Right and Wrong**. Belmont: Wadsworth Publishing Company, 1995.

Rosen, Frederick. **Classical Utilitarianism from Hume to Mill**. Routledge, 2003.

Routledge Encyclopedia of Philosophy. London: Routledge, 2000.

Suchitra Punyarathbandhu – Bhakdi. **Delivery of public services in Asian Countries: Cases in development administration**. Bangkok: Thammasat University Press, 1986.

Taylor. **Principles of ethics: an introduction**. CA: Wadsworth, 1975.

Tom L. Beauchamp. **Philosophical Ethics**. New York: McGraw-Hill, 1998.

(II) Articles:

Baumhart. R. C. **How ethical are businessmen**. Harvard Business. 2000. (July - August).
Review. 39 (4): 6-19.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

เรื่อง

การสังเคราะห์ทฤษฎีจรรยาบรรณเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม

.....

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง

โปรดสังเกตและ/หรือสัมภาษณ์ แล้วบันทึกการสังเกต ถ้อยคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ในช่องว่าง หรือ เขียนเครื่องหมาย / ใน () ของแบบสัมภาษณ์แต่ละข้อให้สมบูรณ์ แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเชิงคุณภาพ ชนิดปลายเปิดให้อิสระแก่ผู้ตอบ เกี่ยวกับข้อมูลความคิดเห็น หรือแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องผีฟ้าเพื่อให้ประกอบในการศึกษาวิจัย เรื่อง “ การสังเคราะห์ทฤษฎีจรรยาบรรณเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม ” ในระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางจรรยาบรรณ
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาสภาพการประกอบธุรกิจโรงแรม
- ๑.๒.๓ เพื่อสังเคราะห์ทฤษฎีทางจรรยาบรรณเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ :

ผศ.ดร. จรัส ลีกา	ประธานกรรมการ
ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น	กรรมการ

นิสิตผู้ศึกษาวิจัย : นางสาวธัญญพัทธ์ สนวนดง

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. ชื่อ.....นามสกุล.....
๒. ที่อยู่.....บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล.....
อำเภอ..... จังหวัด..... ไปรษณีย์.....
๓. สถานภาพ.....
๔. วันเดือนปีที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ ๒ การสังเคราะห์ทฤษฎีจรรยาบรรณเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบธุรกิจโรงแรม

๑. อยากจะให้ท่านเล่าถึงการทำธุรกิจที่นำธรรมะเข้ามาช่วยในการบริหารว่าเริ่มแรก
เป็นมาอย่างไรจึงมาถึงจุดนี้ได้

.....

.....

๒. ได้แนวความคิดนำทฤษฎีจรรยาบรรณมาใช้ในการบริหารองค์กรมาจากไหน

.....

.....

๓. โรงแรมของท่านใช้ทฤษฎีจรรยาบรรณอะไรบ้างในการเป็นผู้บริหาร

.....

.....

๔. การนำทฤษฎีจรรยาบรรณมาประยุกต์ใช้ในการทำงานนั้น มีส่วนในการลดความขัดแย้งระหว่าง
พนักงานได้หรือไม่ ? อย่างไร?

.....

.....

๕. การให้ความสำคัญกับพนักงาน ทักษะติดต่อผู้ได้บังคับบัญชาเป็นอย่างไร

.....

.....

๖. จริยศาสตร์ที่ต้องใช้ในการทำธุรกิจของท่านประธาน คืออะไรบ้าง

.....

.....

๗. การนำหลักจริยศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

๘. ความสำเร็จในการประกอบธุรกิจโรงแรมในทัศนะของท่านเป็นอย่างไร

.....

.....

๙. คิดว่าการทำแบบนี้มีผลตอบสนองมากคุ้มค่าหรือไม่ และมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง?

.....

.....

๑๐. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

ภาคผนวก ข

ภาพการสัมมนาประชาวิจารณ์

ภาคผนวก ค

ภาพการลงพื้นที่ประชุมย่อยและสัมภาษณ์เชิงลึก

โรงแรมธัญญ ธารา

โรงแรม ไชยกุล แกรนด์ โฮเทล

โรงแรมแคนทารีโคราช

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

- ๑) โรงแรมขนาดเล็ก ได้แก่ โรงแรมธัญญา ชารา
นางสาวณัฐกฤตา เทียนสุวรรณ	ผู้บริหารโรงแรม
นางสาววชิรญาณ์ ซอสูงเนิน	ผู้ปฏิบัติงาน (หัวหน้าแผนกต้อนรับ)
นายสาคร โอภาณุมาศ	ผู้ปฏิบัติงาน (พนักงาน)
นายสมชาติ บรรจงใหม่	ผู้ปฏิบัติงาน (พนักงาน)
นางสาวพรนิภา จ้อยสูงเนิน	ผู้ปฏิบัติงาน (พนักงาน)
- ๒) โรงแรมขนาดกลาง ได้แก่ โรงแรม โซ คูล แกรนด์
นายธนสิทธิ์ จรัสวรพันธ์	ผู้บริหารโรงแรม
นางประภัสสร สนโสม	ผู้ปฏิบัติงาน (หัวหน้าแผนกแม่บ้าน)
นางสาวจิราวรรณ เพ็ชรสุखा	ผู้ปฏิบัติงาน (พนักงานต้อนรับ)
นางสาวณัฐชยา ลินปรุ	ผู้ปฏิบัติงาน (พนักงานต้อนรับ)
นางกิ่งดาว แสนเวียง	ผู้ปฏิบัติงาน
- ๓) โรงแรมขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงแรมแคนทารีโคราช
นายพงศกร วิสีปตัน	ผู้บริหารโรงแรม
นายเฉลิมชัย โพธิ์ลี	ผู้ปฏิบัติงาน
นายวัชรพงษ์ แพนดอน	ผู้ปฏิบัติงาน
นางสาวสุรรัตน์ ยาทองทิพย์	ผู้ปฏิบัติงาน
นางสาวจุฬาลักษณ์ กุลภา	ผู้ปฏิบัติงาน
- ๔) รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกที่เข้ามาใช้บริการโรงแรม
- นางประภัสสร สนโสม
- นางสาววีณา มาสันเทียะ
- นางสาวรวีร์ คงกำเนิน
- นายสุพรชัย นาคประเสริฐ
- นางสาวอนงค์ลักษณ์ คำทา
- นางสาวเปรมมา หล้าบุตรศรี
- นายพิพัฒน์ นันทะไชย
- นางสาวปัทมา เกษม
- นายนพเก้า ศรีเสนา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ฉายา/นามสกุล	: นางสาวธัญญพัทธ์ สนวนคง
วัน เดือน ปีเกิด	: ๑๐ มีนาคม ๒๕๒๓
ภูมิลำเนาที่เกิด	: จังหวัดนครราชสีมา
การศึกษา	: บธบ.(การบัญชี) คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม MBA. มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการจังหวัด นครราชสีมา MPPA. รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
การทำงาน	: บริษัท อัลคาไลน์ วอเตอร์ จำกัด (ร้านกาแฟคาเฟ่ อเมซอน สาขา แยกหนองไผ่ล้อม) หุ้นส่วนผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ธัญญพัทธ์ เพลส
ตำแหน่ง	: กรรมการผู้จัดการ
ปีที่เข้าศึกษา	: ๒๕๕๙
ปีที่สำเร็จการศึกษา	: ๒๕๖๑
ที่อยู่ปัจจุบัน	บริษัท อัลคาไลน์ วอเตอร์ จำกัด ๑๘๓/๘ ถนนพิบูลละเอียดตำบล ในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ห้างหุ้นส่วนผู้จัดการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ธัญญพัทธ์ เพลส ๖๕๗ หมู่ ๕ ตำบลสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา